Dr. C. M. DRĂGAN
profesor universitar

SISTEME AVANSATE DE CONTABILITATE BANCARĂ

Editor: CONTCONSULT
The European Audit
București, 1998

Scanned with OKEN Scanner

Dr. C. M. DRĂGAN
Profesor universitar

SISTEME AVANSATE DE CONTABILITATE BANCARĂ

Editor: CONTCONSULT
The European Audit
Bucureşti, 1998

Scanned with OKEN Scanner

Prietenilor mei bancheri

CONTCONSULT
The European Audit
Calea Victoriei Nr. 135
Sectorul 1
71.102 – Bucureşti
Telefon: 01/312.29.71
01/620.20.01

Scanned with OKEN Scanner

DIN PARTEA AUTORULUI

Economia reală românească evoluează cu o viteză şi perseverenţă uluitoare, chiar dacă în această recucerire mai rămân încă faţete neclare, îndeosebi sub aspectul direcţionării practic aplicative. Realitatea incontestabilă a acestor ani este însă recunoaşterea caracterului monetarist, al rolului banilor în antrenarea şi împingerea înainte a producţiei, comerţului, serviciilor şi altor sectoare economice, în care operatorii independenţi şi autonomi se repliază mereu, dar cu ochii, cu gândul şi cu mâna pe bani şi cu speranţa la bancă.

Într-o perioadă extrem de scurtă sistemul bancar românesc s-a reaşezat şi consolidat pe baze ştiinţifice dar şi pragmatice, asumându-şi rolul de tractare şi aducere la ordine a unei economii în reformare şi pe alocuri sălbatică.

În acest proces succesul s-a datorat atât Băncii Naţionale care şi-a jucat perfect funcţia de coordonator de joc al unei zone economice dificile, dar mai des unor mari profesionişti bancheri care şi-au pus mintea, sufletul, imaginaţia şi timpul în slujba unei idei generoase, mai presus de orice alte preocupări cotidiene.

Orizontul de aşteptare şi intervenţie al activităţii bancare este fără sfârşit, iar contabilitatea aşteaptă la răspântie să facă ordine în angajamentele şi operaţiile ei.

Consecvenţa spiritului de perfecţionare a adus nu demult şi „Ordinul" comun al Ministerului Finanţelor şi Băncii Naţionale a României „Privind aprobarea Planului de conturi pentru societăţile bancare şi a normelor metodologice de utilizare a acestuia" cu aplicabilitate de la 1 ianuarie 1998.

Scanned with OKEN Scanner

Cartea de faţă se înscrie tocmai în această concepţie, fără invenţii şi intervenţii, încercând să îmbine „back-office" cu „front-office" de o manieră în care înţelegerea raţionamentelor şi convenţiilor contabile să devină mai facilă. Cu toate că într-un anume fel trăiesc în lumea bancară şi sunt în contact profesional permanent cu mari bănci româneşti şi străine, nu pot afirma că sunt un om de bancă, şi ar fi bine să înţeleagă şi alţii ***că un bancher nu se poate forma nici în două luni, nici în doi ani... iar unii niciodată.***

Doresc astfel să fiu înţeles că o carte de contabilitate bancară deschizătoare de pârtie nu are spaţiul necesar asanării ansamblului problemelor, dar poate constitui un cadru şi înlesni accesul spre tainele ei pentru toţi cei care vor să înveţe sau să adâncească acest segment specific al sistemului general contabil românesc. Fără a pretinde că prin lucrarea de faţă am inventat „mersul pe jos" în contabilitatea bancară, totuşi m-am străduit să demonstrez că prin judecarea contabilă a oricăror proceduri, tehnici şi operaţii specifice băncilor se poate realiza mai uşor efortul colectiv de instaurare a ordinei, disciplinei, prudenţei şi eficienţei societăţilor bancare.

Nu mă judecaţi, deci, de la prima vedere şi vă rog să fiţi îngăduitori, pentru că, oricum, este mai puţin vinovat cel care a încercat să facă CEVA şi n-a reuşit pe deplin decât aceia care s-au hotărât să facă NIMIC şi au reuşit perfect.

C.M. DRĂGAN
Bucureşti, 24 ianuarie 1998

Scanned with OKEN Scanner

SISTEMUL GENERAL AL CONTABILITĂŢII BANCARE

<table>
<tr><td colspan="8">ZONA „O“: Codificarea Informatică a conturilor</td></tr>
<tr><td colspan="2">Câmpul Nr. 1

OPERAŢIUNI INTERBANCARE</td><td colspan="2">Câmpul Nr. 2

OPERAŢIUNI CU CLIENTELA</td><td rowspan="2">Câmpul Nr. 3
Cap. Nr. 6

OPERAŢIUNI CU TITLURI</td><td rowspan="2">Câmpul Nr. 4
Cap. Nr. 7

OPERAŢIUNI ÎN DEVIZE</td><td colspan="2" rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Cap. Nr. 2
TREZO-RERIA ŞI PIAŢA INTER-BANCARĂ</td><td>Cap. Nr. 3
MIJLOACE DE PLATĂ</td><td>Cap. Nr. 4
DISPONI-BILITĂŢI ŞI DEPOZITE</td><td>Cap. Nr. 5
CREDITE</td></tr>
<tr><td colspan="2">Câmpul Nr. 5
CAPITALUL</td><td colspan="2">Câmpul Nr. 6
IMOBILIZĂRI STOCURI ŞI ALTE ELEMENTE PATRIMONIALE</td><td colspan="2">Câmpul Nr. 7
DECONTĂRI, CREANŢE ŞI OBLIGAŢII COMUNE</td><td colspan="2">Câmpul Nr. 8
• VENITURI
• CHELTUIELI
• REZULTATE</td></tr>
<tr><td colspan="4">Câmpul Nr. 9
ALTE OPERAŢIUNI SPECIALE</td><td colspan="4">Câmpul Nr. 10
Închiderea periodică şi sinteza conturilor anuale</td></tr>
<tr><td colspan="8">Zona „Z“ – Prezentarea planului contabil general</td></tr>
<tr><td colspan="8">SISTEME CONTABILE DE REFERINŢĂ ÎN PRINCIPALELE BĂNCI EUROPENE</td></tr>
</table>

VOLUMUL I

VOLUMUL II

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL I

ZONA „O“

CODIFICAREA INFORMATICĂ A CONTURILOR

Scanned with OKEN Scanner

ZONA „0"

CODIFICAREA INFORMATICĂ A CONTURILOR

Cadrul contabil general acoperă întreaga plajă operaţională a societăţilor bancare, dar este iluzoriu să se creadă că astăzi este posibilă conducerea contabilităţii unei bănci fără un program informatizat de calcul; desfăşurarea în analitic, identificarea imediată a clientelei, a tranzacţiilor şi a poziţionării lor în reţea; sistematizare, transmitere şi redarea datelor necesare raportărilor periodice în cele mai complexe grade de agregare, cerute de Banca centrală – sau de viaţă.

Punctul logic îl constituie codificarea şi desfăşurarea analitică a conturilor sintetice – şi în cadrul lor a conturilor bancare ale clientelei – într-o manieră unitară, dar şi cu orizontul de aşteptare necesare funcţionării logice a programului.

Variantele sunt multiple, decizia aparţine fiecărei bănci, fapt pentru care noi vă propunem o schemă de bază, începând cu **conturile clientelei** nebancare, cele mai numeroase şi ocupând o zonă esenţială a programului.

1. Structura de bază:

XXXXX	XX	X	XXXXXX	XXX	XX	X
1	2	3	4	5	6	7

Caseta Nr. 1	Contul sintetic din planul contabil general
Caseta Nr. 2	Codul sucursalei în cadrul societăţii bancare
Caseta Nr. 3	Codul agenţiei în cadrul sucursalei

Scanned with OKEN Scanner

Caseta Nr. 4	Codul analitic al clientului (titularului)
Caseta Nr. 5	Codul monedei (LEI, USD,DEM, etc.)
Caseta Nr. 6	Subcont pentru individualizarea operaţiunilor
Caseta Nr. 7	Cifră de control (rezervă)

2. Pornind de aici putem avea:

a) Structura CONTULUI CURENT:

2511.0.12.1.123456. 301.01.1

Aceasta ar putea însemna

- 2511 – Cont sintetic: „Conturi curente“
- 0 – Rezervă pentru conturile de gradul III
- 12 – Sucursala BUZĂU
- 1 – Agenţia Râmnicu Sărat
- 123456 – Codul de identificare a clientului
  - Prima cifră a acestui „cod“ poate începe cu clasarea clientelei:
    - Instituţii publice şi administrative
    - Regii autonome
    - Societăţi comerciale cu capital de stat sau majoritar de stat
    - Societăţi comerciale cu capital mixt
    - Societăţi comerciale cu capital privat
    - Reprezentanţe ale unor societăţi străine
    - Mici întreprinzători
    - Persoane fizice
  - Celelalte cifre identifică clientul în cadrul grupelor menţionate
- 301 – Moneda pentru care este deschis contul: „LEI“
- 01 – Cont curent pentru activitatea de bază

  Sau: – persoane fizice rezidente
  – persoane fizice nerezidente
  – salariaţi ai respectivei bănci
  – etc.

Scanned with OKEN Scanner

b) Structura contului „DATORII ATAŞATE:

25172.12.1.123456.301.01.1

Se observă că aici se modifică doar conţinutul primei casete de cinci cifre care exprimă contul sintetic 25172 – „Datorii ataşate" cu referire la acelaşi titular şi aceleaşi condiţii.

c) Structura contului DEPOZITE LA TERMEN

2532.0.12.1.123456.301.XX.1

Aici, pe lângă contul sintetic se schimbă caseta şase „subcont pentru individualizarea operaţiilor", care ar putea fi:

Durata depozitului	Cu capitalizarea dobânzii	Fără capitalizarea dobânzii
• 1 lună	02	12
• 1–3 luni	03	13
• 3–6 luni	04	14
• 6–9 luni	05	15
• 9–12 luni	06	16
• peste 1 an	07	17

d) Pentru contul 2537 – **„Datorii ataşate"** rămâne aceeaşi structură completată în caseta „Subcont pentru individualizarea operaţiilor" cu:

11 – dobânzi pentru depozitele la vedere fără capitalizarea dobânzii (deci semnificaţiile lui „xx").

iar subconturile, de „dobânzi pentru depozitele fără capitalizare" dispar deoarece respectivele sume ajung direct în conturile 2531 – „Depozite la vedere" sau 2532 – „Depozite la termen" – după caz.

Pe aceleaşi criterii se pot codifica şi celelalte conturi similare referitoare la decontările cu BNR, conturile de corespondent, depozitele atrase şi plasate interbancare, etc.

e) În ceea ce priveşte evidenţa creditelor acordate clientelei, codificarea conturilor sintetice trebuie să ţină seama în caseta

Scanned with OKEN Scanner

nr. 6 – „Subcont pentru identificarea operaţiunilor“ de durata creditului cum ar fi:

X_1 – credite pe termen scurt
X_2 – credite pe termen mediu
X_3 – credite pe termen lung

prima cifră putând fi prerezervată pentru a reflecta fie forma de creditare, fie/şi obiectul detaliat al creditului, tipul creditului sau condiţii deosebite de rambursare. În mod similar se va rezolva apoi codificarea **„creanţelor ataşate“** pentru dobânzile de încasat aferente tuturor categoriilor de credite.

3. O astfel de concepţie trebuie acceptată ferm şi înţeles că în modul cel mai pragmatic posibil, o „notă contabilă“ (sau o secvenţă din registrul general), pentru „lichidarea unui depozit la scadenţă plasat în USD“ va arăta astfel:

Data Tip operaţie Ţara	DEBIT = CREDIT	SUMA		CURS
a) Capital	D: 121.00.0.000666.300.00.3 C: 1311.04.0.000106.300.00.8	20.000.000 USD	20.000.000 USD	8236
b) Creanţe dobânzi:	D: 121.00.0.000666.300.00.3 C: 1317.0.04.0.000106.300.00.8	2.972.22 USD	2.972.22 USD	8236
	D: 1317.0.04.0.000106.300.00.8 C: 3721.0.00.0.000006.300.00.9	2.972,22 USD	2972,22 USD	8236
	D: 3722.0.00.0.000300.000.00.1 C: 70131.04.00.0.000000.000.00.0	24.479.204 LEI	24.479.204 LEI	

Atenţie deci la semnificaţia codurilor:

a) 121.00.0.000666.300.00.3

Cont sintetic: 121.00 – „Conturi de corespondent la bănci“
00.0 – centrala băncii
000666 – Banca partener: „D.B.–AG. London“
300 – USD
00.3 – sume din depozite la vedere

Scanned with OKEN Scanner

b) 1311.0.04.000106.300.00.8

Cont sintetic: 1311.0 – „Depozite la vedére la bănci"
04.0 – Sucursala „Decebal" (ag. „0")
000106 – Titular cont: Banca „X"
00.8 – depozite la vedere

c) 1317.0.04.0.000106.300.00.3

Cont sintetic: 1317.0 – „Creanţe ataşate"
04.0 – Sucursala „Decebal"
000106 – Titular cont: Banca „X"
300 – USD
00.3 – sume din depozite la vedere

d) 3721.0.00.0.000000.300.0.09

Cont sintetic: 3721.0 – „Poziţie de schimb"
00.0
000000 – Centrala băncii
300 – USD
00.9 – majorare poziţie schimb din dobânzi cuvenite

e) 3722.0.00.0.000000.000.00.1

Cont sintetic: 3722.0 – „Contravaloarea poziţiei de schimb"
00.0
000000 – Centrala băncii
000 – LEI
00.1 – LEI din dobânzi în devize

f) 70131.04.0.000000.000.00.1

Cont sintetic: 70131 – „Dobânzi de la depozitele la vedere"
04.0 – Sucursale „Decebal"
Notă: în rest nu ne interesează altă desfăşurare ele fiind: în lei şi ale băncii

4. Desigur există şi numeroase conturi care nu au nevoie de o desfăşurare în analitic, sau aceasta trebuie realizată în altă concepţie mai simplă, dar aceasta nu schimbă problematica clasificării informatice a conturilor bancare.

Scanned with OKEN Scanner

Societăţile bancare româneşti operează deja, în majoritatea lor, cu programe informatice profesionale, competitive internaţional, astfel că sugestiile noastre din această „zonă" introductivă nu au decât un rol conceptual, multe noţiuni de detaliu regăsindu-se în continuarea acestei lucrări.

Există însă anumite convenţii ştiinţifice care trebuiesc respectate pentru a obţine performanţa, de manieră să confere contului un **„atribut"**, un criteriu de identificare, o specificaţie complementară spre a-i putea exploata toate valenţele sale informaţionale.

„Atributele" sunt deci criterii de informaţie care se au în vedere la stabilirea structurii analitice a conturilor, sau care pot să fie clasificate ca „extracontabile" în măsura în care acestea nu au fost incluse direct în planul contabil. Atributele permit să fie analizate fiecare tip de operaţiune definită de norme şi proceduri bancare în corelaţie cu „câmpul" conturilor, aplicate pe „zone" omogene ale exploataţiei bancare, ţinând seama de:

1. Caracteristicile de natură contractuală sau procedurală ale operaţiunii însăşi:
   - durata iniţială a operaţiunii
   - durata reziduală a operaţiunii
   - caracteristicile titlurilor (emise sau deţinute, angajate sau disponibile, etc.)
   - defalcarea creanţelor corespunzător sistemului de refinanţare a acestora.

2. Caracteristicile contrapartidei:
   - statutul rezidenţei,
   - structura clientelei (bănci, instituţii financiare, clientela economică, persoane fizice, etc.)
   - legăturile cu grupul sau cu reţeaua.

3. Teritoriul şi reţeaua:
   - operaţiuni în ţară
   - operaţiuni cu/în străinătate
   - operaţiuni pe propria reţea

La stabilirea atributelor şi a structurii acestora, lucrurile trebuie să aibă în vedere atât necesităţile de cunoaştere şi informare (pentru organele de conducere executivă, pentru cele

Scanned with OKEN Scanner

de control, pentru acţionariat), cât şi cerinţele de raportare sau informare către Banca centrală, structurile guvernamentale, organismele internaţionale de reglementare sau finanţare, organismele fiscale.

Gestionarea atributelor se asigură cu ajutorul sistemului informatic, care trebuie să fie centrul unei preocupări fundamentale, mai ales dacă avem în vedere importanţa şi diversitatea atributelor, numărul mare şi dificultatea obţinerii unora dintre ele. Se deduce astfel că stabilirea structurii atributelor, precum şi adaptarea corespunzătoare a sistemului informatic reprezintă activităţi coerente de natură să răspundă tuturor cerinţelor procedurale de cunoaştere, raportare şi informare în timp real.

Scanned with OKEN Scanner

CÂMPUL Nr.1

OPERAŢIUNI INTERBANCARE

CAPITOLUL II

TREZORERIA ŞI PIAŢA INTERBANCARĂ

1. **GESTIUNEA TREZORERIEI BANCARE**
2. **PROCEDURA REFINANŢĂRII SOCIETĂŢILOR BANCARE**
3. **CONTABILITATEA ÎMPRUMUTURILOR DE REFINANŢARE**
   - Împrumutul structural
   - Împrumutul de licitaţie
   - Împrumutul special
   - Împrumutul lombard
4. **RELAŢIILE FINANCIARE INTERBANCARE**
   - Depozitele interbancare
   - Împrumuturile interbancare
   - Pensiunea
5. **REZERVA MINIMĂ OBLIGATORIE**

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL II

TREZORERIA ŞI PIAŢA INTERBANCARĂ

Trezoreria este un ansamblu de convenţii, proceduri, metode şi tehnici prin intermediul cărora se asigură circulaţia generală a BANILOR şi îndeosebi a banilor de cont, pe piaţa interbancară, unde se întâlnesc cererea şi oferta de lichidităţi. Acest ansamblu realizează «luarea-darea» de disponibilităţi, depozite şi împrumuturi cu caracter definitiv sau pentru scadenţe («maturităţi») mergând de la o zi-două («overnight») până la un an («one year»). Această piaţă împreună cu instrumentele specifice, este rezervată societăţilor bancare şi de credit, şi funcţionează prin intermediul sau supervizarea Băncii Naţionale a României.

Sub aspect contabil, operaţiile de trezorerie şi funcţionare a pieţei interbancare sunt clasate, pentru o mai corectă urmărire şi redare informaţională, în:

- operaţiuni de casă;
- operaţiuni de decontare cu Banca Naţională a României privind rezervele obligatorii ale băncilor, conturile curente, compensarea multilaterală a plăţilor interbancare;
- operaţiunile privind împrumuturile de refinanţare de la Banca Naţională;
- operaţiunile prin conturile de corespondent, depozite, credite şi împrumuturi interbancare;
- operaţiuni de pensiune şi asimilate.

Operaţiunile din această plajă se «combină» cu diverse grade de agregare în funcţie de: durata, dobânda şi suporţii utilizaţi:

Scanned with OKEN Scanner

a) DURATELE uzuale pot fi:
- de pe o zi pe alta (de la «Z» la «Z+1»);
- «tom next» (de la «Z+1» la «Z+2»);
- una, două, trei săptămâni;
- una, două luni;
- unul, două sau trei trimestre;
- un an (360 zile, 12 luni, 4 trimestre).

Deşi aparent intangibile, aceste durate sunt într-o permanentă mişcare, dar fiecare dintre ele acroşează modificări în mărimea veniturilor şi cheltuielilor, precum şi diverse comisioane de operaţii şi risc.

b) DOBÂNZILE reprezintă costul sau venitul uzufructului şi, cel puţin în această etapă, trebuie să facem distincţia între:
- dobânda «pasivă», adică acea dobândă plătită sau datorată pentru atragerea pe diverse canale a resurselor de trezorerie;
- dobânda «activă», respectiv dobânda încasată sau cuvenită pentru resursele de trezorerie plasate în uzufructul clientelei.

Dobânzile, ca nivele de referinţă, sunt stabilite de către societăţile bancare după o serie de factori şi influenţe ce formează o veritabilă strategie managerială, deşi ca nivele efective sunt negociate şi determinate în mod liber între intervenienţi. În zona pieţei interbancare trebuie înţeles că operează buna înţelegere, buna credinţă, avantajul reciproc, deşi, o analiză sectorială ne poate conduce la o concluzie globală de maniera:

– foamea de capital, manifestată cu pregnanţă în această etapă de restructurare a economiei reale, împinge nivelul efectiv al dobânzii spre cote procentuale aparent insuportabile;

– inflaţia şi deprecierea monedei naţionale (faţă de unele devize de referinţă dar şi ca putere de cumpărare) erodează puternic rata dobânzii, astfel încât pe «long times» asişti la realitatea că mult trâmbiţata dobândă «real pozitivă» este iluzorie.

Scanned with OKEN Scanner

c) SUPORŢII economici de acoperire impun ca operaţiunile de trezorerie interbancare (dar şi cu clientela nebancară) să fie derulate:

- în alb, adică fără să se aducă o creanţă drept garanţie;
- cu garanţie: bonuri de tezaur, efecte de comerţ, etc;
- prin emisiune de certificate interbancare sau bilete de ordin negociabile;
- în «pensiune» contra efecte: titluri de creanţă negociabile, bonuri de tezaur, efecte private.

Din combinaţia **durată-suporţi-dobânzi** rezultă o foarte mare diversitate de relaţii pe piaţa interbancară, coordonate de Banca centrală într-o manieră în care fiecare societate bancară intervenienta să-şi bazeze activitatea mai ales pe seama resurselor proprii şi atrase prin metode şi proceduri specifice.

Când vorbim de **implicaţiile contabile** ale trezoreriei şi ale relaţiilor interbancare, este important a menţiona aici şi principalele categorii operaţionale pentru care planul contabil general a prerezervat pachete specifice de conturi:

- Operaţiuni de casă, în lei şi devize la vedere, inclusiv «alte valori» asimilate;
- Decontările cu Banca Naţională a României grupate în:
  - Contul specific de corespondent;
  - Împrumuturile de refinanţare;
  - Creanţele şi datoriile ataşate specifice.
- Relaţiile (şi conturile) de corespondent ale societăţii bancare la alte bănci ca şi ale acestora la societatea bancară, denumite generic şi «relaţii interbancare»;
- Depozitele interbancare:
  - Depozite plasate la bănci;
  - Depozite atrase de la alte bănci.
- Credite şi împrumuturi interbancare:
  - CREDITE Acordare altor bănci;
  - IMPRUMUTURI primite de la bănci.
- Valori de recuperat de la diverse societăţi bancare sau datorate acestora;
- Valori primite sau date în pensiune intervenite între bănci;

Scanned with OKEN Scanner

• Creanţe restante şi îndoielnice rezultate din relaţiile interbancare.

Aşa cum se constată, gama relaţiilor proprii de trezorerie, ca şi a celor intervenite între instituţiile specifice sistemului bancar, intermediată şi supervizată de Banca Naţională a României, este foarte diversă şi complexă, acroşând de regulă sume considerabile pe termene foarte scurte, glisându-le de la o bancă la alta de maniera ca întregul sistem bancar să poată face faţă cerinţelor de resurse dar şi intermedierii decontărilor pentru o clientelă numeroasă şi eterogenă din punct de vedere al necesităţilor dar şi al capacităţii de rezilienţă.

1. GESTIUNEA TREZORERIEI BANCARE

Orice societate bancară este, înainte de toate, o entitate independentă care trebuie să-şi gestioneze resursele şi utilizările de trezorerie în funcţie de cel puţin două obiective finale:

– să-şi procure resursele la cel mai mic cost (costul resurselor);

– să procedeze la utilizările care degajă cea mai bună rentabilitate (preţul plasamentelor).

Realizarea acestei strategii generale presupune a se distinge clar cel puţin următoarele obiective intermediare:

1. **Echilibrul zilnic de trezorerie.** În fiecare zi, banca realizează operaţiuni de încasări şi plăţi pentru clientelă, dar şi pentru nevoile proprii de funcţionare. Aceste operaţiuni se realizează tehnic prin canale diferite (casa de compensare, viramente, sisteme electronice, etc.). La sfârşitul zilei, trezoreria calculează «soldul de trezorerie» care trebuie echilibrat: excedentele sunt plasate pe piaţa interbancară; deficitele sunt acoperite prin împrumuturi de pe aceeaşi piaţă.

2. **Echilibrul structural al trezoreriei.** În vederea asigurării unui echilibru durabil de trezorerie, se poate recurge la sistemul împrumuturilor interbancare (acordate sau luate, după caz), dar se pot utiliza şi alte instrumente, cum ar fi emisiunea de titluri ale pieţei interbancare sau emisiunea de obligaţiuni.

Scanned with OKEN Scanner

3. **Respectarea regulilor prudenţiale,** care presupune că indicatorul de lichiditate «lichidităţi exigibile» să fie mai mare de 1 sau 100% (dacă este exprimat procentual). El se determină «imediat» sau «în perspectivă» (pentru câteva zile sau scadenţe) şi trebuie să asigure fluenţa operaţiilor de trezorerie fără «frânări» sau «tamponări» care, aparent nu par a avea efecte imediate, dar pe termen lung se dovedesc a fi, cel mai ades, devastatoare.

4. **Gestiunea riscului de nivel al dobânzii.** Operaţiunile cu clientela, retragerea resurselor provenite din depozitele la vedere şi la termen, cât şi plasarea creditelor, expun permanent banca la un risc de nivel al dobânzii. Dacă avem în vedere marea fluctuaţie şi evoluţiile uneori contradictorii ale acesteia, elasticitatea capacităţii trezoreriei se va dovedi atunci când aceasta va reuşi să alinieze operaţiunile cu clientela la condiţiile pieţei de maniera ca raportul dintre «preţul plasamentelor» şi «costul resurselor» să fie permanent favorabil.

5. **Contribuţia la rentabilitatea globală** se asigură prin reuşita de a procura resursele necesare şi a plasa excedentele rapid şi în cele mai bune condiţii de dobândă şi de securitate. Dat fiind impactul factorului timp, acest obiectiv trebuie ameliorat, combinat prin degajarea de profituri pe operaţiunile speciale de trezorerie, apelând la operaţiile de «arbitraj» (a profita de distorsiunile momentane dintre diferitele scadenţe) precum şi la operaţiile «speculative» (a lua o poziţie «à la hausse» sau «à la baisse» pe nivelul dobânzilor).

2. PROCEDURA REFINANŢĂRII SOCIETĂŢILOR BANCARE

Desfăşurarea fluentă a operaţiilor de trezorerie şi funcţionarea fără sincope a pieţei interbancare se află la intersecţia unor factori fundamentali:

«à la hausse» – poziţia valutară «lungă», adică elementele din activ exprimate într-o anume deviză au o valoare mai mare decât cele din pasiv;

«à la baisse» – poziţie valutară «scurtă», adică elementele într-o anumită deviză din pasiv sunt mai mari valoric decât cele din activ.

Scanned with OKEN Scanner

– capitalul propriu al societăţilor bancare este foarte limitat (subdezvoltat, devalorizat chiar) şi relativ vis-à-vis de angajamentele necesare;

– resursele atrase, şi îndeosebi cele atractive, au şi ele limitele lor generate de o multitudine de factori ce ţin de situaţia socială generală, de evoluţia sinuoasă a economiei reale, de starea şi stadiul reformei;

– cererile de plasamente (nu întotdeauna performante până la lichidare) se află într-o veritabilă explozie ca unică soluţie a dezvoltării într-o etapă în care capitalul autohton nu prea există, iar cel străin nu prea se înghesuie.

În aceste condiţii, societăţile bancare se află în faţa necesităţii suplimentare de resurse considerabile, vitale pentru funcţionarea sistemului bancar şi economic general, fapt pentru care cea mai mare parte a lor sunt procurate temporar, în ultima instanţă, prin sistemul REFINANŢĂRII asigurat de Banca centrală, evident cu numeroase restricţiii de maniera menţinerii cât mai aproape de normalitate.

Refinanţarea este, deci, mecanismul prin care Banca Naţională a României acţionează ca împrumutator de intervenţie rapidă, furnizând lichidităţile societăţilor bancare solicitante, în condiţiile pe care le consideră necesare pentru a realiza obiectivele politicii monetare, ţinând seama de situaţia specifică pieţei.

Creditele (împrumuturile – de fapt) de refinanţare se acordă, de regulă, pentru maximum 90 de zile calendaristice, sunt precedate de obligativitatea constituirii garanţiilor necesare şi sunt purtătoare de dobânzi stimulative (de a nu mai apela la ele). **Tehnica creditării** se face pe mai multe canale, în care sens trebuie să distingem:

1. CREDITUL STRUCTURAL este o formă de refinanţare prin care o societate bancară este autorizată să preleve succesiv (să împrumute) dintr-un cont deschis de Banca Naţională a României, până la un anumit nivel (plafon) şi în cadrul unui interval de timp (scadenţă) prestabilite (de regulă pe tipuri de garanţii) cu posibilităţi de schimbare sau anulare după un preaviz de două zile lucrătoare. Rata dobânzii se stabileşte de Banca centrală şi reprezintă rata (taxa) oficială a scontului. Calculul se face la soldul angajamentelor zilnice efective, plata

Scanned with OKEN Scanner

dobânzilor făcându-se la scadenţa creditului, de regulă împreună cu un comision.

Tragerea efectivă a creditului structural şi restituirea acestuia se pot face oricând de către banca beneficiară, după încheierea aranjamentelor necesare.

2. CREDITUL DE LICITAŢIE reprezintă principala formă de refinanţare acordată de Banca Naţională a României societăţilor bancare, este scadent în maximum 15 zile lucrătoare şi este garantat cu titluri de stat sau cu alte hârtii de valoare acceptate de Banca centrală. Aceste credite se obţin în urma şedinţelor de licitaţie organizate de Banca Naţională, licitându-se suma disponibilă, scadenţa şi nivelul dobânzii (aceasta fiind achitată odată cu rambursarea creditului).

3. CREDITUL SPECIAL este o formă excepţională de refinanţare acordată de Banca Naţională a României societăţilor bancare aflate în criza de lichiditate, pentru o durată maximă de 30 de zile şi se garantează cu titluri de stat sau alte hârtii de valoare, dar, ca excepţie, şi active reale din patrimoniul băncii.

Acordarea creditului special este condiţionată de prezentarea, într-un anume termen, a unui program de redresare financiară agreat de Banca Naţională, care stabileşte şi rata dobânzii, de regulă mai «stimulativă», ea calculându-se la soldul angajamentelor zilnice efective şi plătindu-se la scadenţa creditului. Creditul este tras integral la data acordării sale, şi poate fi rambursat în avans, parţial sau total.

4. CREDITUL LOMBARD (OVERDRAFT) este o formă de refinanţare de excepţie, acordată «peste noapte» societăţilor bancare în dificultate pentru asigurarea plăţilor zilnice ale acestora.

Suma acestui tip de credit este reprezentată de soldul debitor înregistrat la închiderea zilei în contul curent al unei societăţi bancare, deschis la Banca Naţională, sold ce se trasferă automat în contul de credit lombard.

Creditul lombard se acordă în limita unui plafon egal cu 75% din nivelul fondurilor proprii ale respectivei bănci, cu obligaţia de a avea constituite în prealabil garanţii de volum corespunzătoare, formate din titluri de stat şi alte hârtii de valoare.

Scanned with OKEN Scanner

Rata dobânzii se stabileşte de Banca Naţională, iar suma dobânzii aferente creditului se calculează zilnic şi se plăteşte la sfârşitul lunii calendaristice.

În situaţia în care, la sfârşitul unei zile, soldul debitor al contului de compensaţie depăşeşte plafonul stabilit (75%), Banca Naţională procedează în ordine la:

- executarea imediată a garanţiilor depuse pentru creditul lombard;
- executarea oricăror alte garanţii depuse pentru alte categorii de credite;
- trecerea la măsuri speciale de supraveghere prevăzute de Legea privind activitatea bancară;
- retragerea definitivă a autorizaţiei şi recuperarea debitului în cadrul acţiunii de lichidare a băncii.

Indiferent de natura lor, accesul la creditele de refinanţare acordate de Banca Naţională a României este condiţionat de aplicarea strictă, de către societatea bancară respectivă, a reglementărilor generale ale Băncii centrale şi de transmiterea corectă şi la termenele stabilite a „raportărilor" cu caracter contabil sau statistic solicitate.

3. CONTABILITATEA ÎMPRUMUTURILOR DE REFINANŢARE

Pentru urmărirea derulării împrumuturilor acordate de Banca centrală, în planul contabil general sunt prerezervate şi următoarele conturi specifice:

112 – Împrumuturi de refinanţare de la BNR[1]:
1121 – Împrumuturi structurale;
1122 – Împrumuturi de licitaţie;
1123 – Împrumuturi speciale;
1124 – Împrumuturi lombard.

[1] *Va să zică începem să clarificăm noţiunile: canalele de refinanţare a băncilor comerciale de către BNR se numesc «CREDITE» în Regulamentul BNR nr. 3/10 iulie 1995 şi «ÎMPRUMUTURI» în Planul contabil general aprobat prin Ordinul comun al MF nr 1418/01.08.97 şi al BNR nr. 344/01.08.97.*

Scanned with OKEN Scanner

117 – Creanţe şi datorii ataşate:
1171 – Creanţe ataşate;
1172 – Datorii ataşate.

Reflectarea contabilă a împrumuturilor de refinanţare ţine seama de tipul acestora cât şi de mecanismul tehnic de derulare şi garantare, de maniera cunoaşterii şi stăpânirii, în orice moment, a situaţiei financiare a băncii.

ÎMPRUMUTUL STRUCTURAL

Societatea noastră bancară cere Băncii Naţionale un împrumut structural de 50.000 mil. lei, elementele de detaliu fiind:

- Pe 3 ianuarie se obţine acordul BNR;
- Pe 4 ianuarie se deschide linia de împrumut;
- Termenul de rambursare: 25 zile;
- Dobânda: 40% (pe utilizarea efectivă);
- Comision de angajament: 3% (pe suma cerută);
- Garanţie: bonuri de tezaur în valoare de 60.000 mil. lei;
- Tragerea împrumutului:
  - pe 4 ianuarie 30.000 mil. lei
  - pe 10 ianuarie 20.000 mil. lei;
- Rambursarea integrală pe 27 ianuarie.

Pe baza acestor date rezultă:

– Dobânda: $\frac{40 \times 24 \text{ zile} \times 30.000}{360 \times 100} = 800$ mil. lei

$\frac{40 \times 18 \text{ zile} \times 20.000}{360 \times 100} = 400$ mil. lei

TOTAL 1200 mil. lei

– Comision: 60.000 × 3% = 1.800 mil.lei

1) 3 ianuarie: acordul BNR se contabilizează în evidenţa extrabilanţieră:

902 Angajamente primite de la alte bănci	=	999 CONTRAPARTIDA	50.000	50.000

2) 4 ianuarie: Constituirea garanţiei formată din bonuri de tezaur se contabilizează tot în conturile extrabilanţiere:

999	=	953	60.000	60.000
CONTRAPARTIDA		Titluri de garanţie		

3) 4 ianuarie, 10 ianuarie: Se trag, la datele necesare, cele două tranşe ale împrumutului:

a) În contabilitatea sintetică:

111	=	1121	30.000	30.000
Cont curent la BNR		Împrumuturi structurale	20.000	20.000

b) În conturile extrabilanţiere:

999	=	902	30.000	30.000
CONTRAPARTIDA		Angajamente primite de la alte bănci	20.000	20.000

4) Concomitent, la data tragerii primei tranşe se achită şi comisionul de angajament:

6019	=	111	1.800	1.800
Comisioane		Cont curent la BNR		

5) 26 ianuarie: Se contabilizează cheltuielile privind dobânzile:

6011	=	1172	1.200	1.200
Dobânzi la BNR		Datorii ataşate		

6) 27 ianuarie: Se rambursează împrumutul împreună cu dobânda datorată:

%	=	111		51.200
		Cont curent la BNR		
1121 Împrumuturi structurale			50.000	
1172 Datorii ataşate			1.200	

Scanned with OKEN Scanner

7) Concomitent, în evidenţa extrabilanţieră se consemnează anularea garanţiei constituite:

953 Titluri date în garanţie	=	999 CONTRAPARTIDA	60.000	60.000

În acest moment, când întregul circuit s-a derulat, dacă operăm sumele în conturi, în forma sistematizată, constatăm că acestea se închid, cu excepţia conturilor de «cheltuieli» care exprimă dobânzile şi comisioanele plătite.

ÎMPRUMUTUL DE LICITAŢIE

Societatea bancară câştigă la licitaţie un împrumut acordat de BNR în suma de 800.000 mii lei.

- Data acordării: 15 ianuarie;
- Data rambursării: 22 ianuarie;
- Dobânda 50% = $\frac{50 \times 7 \text{ zile} \times 800 \text{ mil. lei}}{360 \times 100}$ = 7.777 mii lei;
- Drept garanţie se cer titluri în valoare de 900.000 mii lei.

1) 15 ianuarie: se constituie garanţia care se înregistrează numai în conturile extrabilanţiere:

999 CONTRAPARTIDA	=	953 Titluri date în garanţie	900.000	900.000

2) 15 ianuarie: Concomitent se obţine şi împrumutul solicitat:

111 Cont curent la BNR	=	1122 Împrumuturi de licitaţie	800.000	800.000

Scanned with OKEN Scanner

3) 22 ianuarie: Se calculează şi include pe cheltuieli dobânda datorată:

6011	=	1172	7.777	7.777	
Dobânzi la BNR		Datorii ataşate			

4) 22 ianuarie: Se rambursează către BNR împrumutul de licitaţie împreună cu dobânzile aferente:

%	=	111		807.777	
		Cont curent la BNR			
1122	Împrumuturi de licitaţie		800.000		
1172	Datorii ataşate		7.777		

5) Concomitent se anulează garanţiile constituite, operaţie ce se consemnează în conturile extrabilanţiere:

953	=	999	900.000	900.000	
Titluri date în garanţie		CONTRAPARTIDA			

ÎMPRUMUTUL SPECIAL

Păstrându-şi particularităţile şi procedurile sale de acordare şi rambursare, împrumutul special se reflectă contabil după aceeaşi «schemă», numai că se va utiliza contul specific de evidenţă a împrumutului, adică **1123 «Împrumuturi speciale»**. Se reţine deasemeni faptul că acest împrumut, având o durată de până la 90 de zile, poate «sări» peste mai multe luni gestionare, astfel ca includerea dobânzilor aferente pe cheltuieli trebuie să se facă la sfârşitul fiecăreia.

ÎMPRUMUTUL LOMBARD

Spre a înţelege mecanismul tehnic al împrumutului lombard, să ne imaginăm cum apar operaţiunile de compensaţie în contul

Scanned with OKEN Scanner

111 – «Cont curent la BNR» al unei societăţi bancare (în mil. lei):

111 – «Cont curent la BNR»

	D	C	Sold	ÎMPRUMUT LOMBARD	DOBÂNDA ZILNICĂ AFERENTĂ
1 martie			D 200		
2 martie	80	150	D 130		
3 martie	–	250	C 120	120	0,3
	120		o		
4 martie	300	110			
		120	D 70		
5 martie	400	220	D 250		
6 martie	–	600	C 350	350	0,7
	350	–	o		
7 martie	400	10			
		350	D 40		
etc.				TOTAL 470	1,0

Contabil aceasta însemnează (în mii lei):

1) 3 martie: Întrucât contul curent la BNR, în urma operaţiilor de compensare, se încheie, la sfârşitul zilei, cu sold creditor, el se soldează prin acordarea împrumutului lombard:

a) Acordarea automată a împrumutului:

111 Cont curent la BNR	=	1124 Împrumuturi lombard	120	120	

b) Contabilizarea dobânzilor datorate:

6011 Dobânzi la BNR	=	1172 Datorii ataşate	0,3	0,3	

Scanned with OKEN Scanner

2) 4 Martie: din excedentul de încasări se reţine împrumutul lombard:

1124	=	111	120	120
Împrumuturi lombard		Cont curent la BNR		

3) În mod similar se procedează, în cazul nostru, la 6 şi respectiv 7 martie, precum şi în alte situaţii similare.

4) În ziua rambursării fiecărui credit sau la finele lunii se achită Băncii Naţionale dobânda datorată:

1172	=	111	0,3	0,3
Datorii ataşate		Cont curent la BNR	0,7	0,7

În relaţiile cu Banca Naţională pot opera şi **împrumuturi la termen** pentru «valori depuse în pensiune», dar această problemă a «pensiunii» va fi tratată global într-un capitol distinct.

4. RELAŢII FINANCIARE INTERBANCARE

Relaţiile financiare interbancare, respectiv dintre societăţile comerciale bancare rezidente pe teritoriul ţării (cele cu băncile externe se regăsesc la capitolul «Operaţii în devize») înglobează numeroase faţete, dintre acestea câteva fiind definitorii:

- depozitele bancare;
- creditele şi împrumuturile interbancare;
- valori primite şi date în pensiune;
- decontările în favoarea clientelei.

I. DEPOZITELE INTERBANCARE apar, de regulă, ca efect al reciprocităţii în relaţiile de decontare şi se referă la sume temporar disponibile cu durate foarte scurte, sau cu caracter de sprijin financiar temporar ori de garantare a altor angajamente.

Scanned with OKEN Scanner

Dispunerea în planul contabil general a conturilor din grupa 12 «depozite interbancare» ne arată şi felul acestora:

131 – Depozite la bănci:
- 1311 – Depozite la vedere la bănci
- 1312 – Depozite la termen la bănci
- 1313 – Depozite colaterale la bănci
- 1317 – Creanţe ataşate

132 – Depozite ale băncilor:
- 1321 – Depozite la vedere ale băncilor
- 1322 – Depozite la termen ale băncilor
- 1323 – Depozite colaterale ale băncilor
- 1327 – Datorii ataşate

Implicaţiile contabile sunt aici atât de simple, parcă nu îndrăznesc să le reiau, dar oricum trebuie reţinut faptul că totul însemnează şi relaţii de bună conlucrare dintre două societăţi bancare.

1. La 15 februarie se plasează un depozit pentru 45 de zile (până la 31 martie), la termen deci, la o altă bancă: 500.000 lei, dobânda negociată 60%:

1312	=	111	500.000	500.000
Depozite la termen la bănci		Cont curent la BNR		

2. Se contabilizează pe «venituri» dobânda cuvenită:

– pentru luna februarie: $\frac{60 \times 500.000 \times 14 \text{ zile}}{360 \times 100} = 11.666$ mii lei

– pentru luna martie: 25.832 mii lei

		VENITURI		
1317	=	70132	11.666	11.666
Creanţe ataşate		Dobânzi de la depozitele la termen	25.832	25.832

3. În ceea ce priveşte încasarea dobânzilor «ataşate» depozitului, ea se poate face după fiecare lună gestionată, după fiecare 30/31 zile sau la scadenţa depozitului, aşa cum s-a convenit:

Scanned with OKEN Scanner

111	=	1317	11.666	11.666
Cont curent la BNR		Creanţe ataşate	25.832	25.832

4. La scadenţă se retrage depozitul:

111	=	1312	500.000	500.000
Cont curent la BNR		Depozite la termen la bănci		

Se înţelege că pentru contul sintetic de gradul I 131 – «Depozite la bănci» se va folosi un cont de gradul II, care să corespundă tipului de depozit constituit (la vedere, la termen, colateral).

5. Ne aflăm acum în situaţia **opusă**, respectiv suntem banca ce am primit, de la alte bănci, depozite (şi rulăm acelaşi caz cifric), încasarea însemnând contabil:

111	=	1322	500.000	500.000
Cont curent la BNR		Depozite la termen ale băncilor		

6. Se contabilizează pe «cheltuieli» dobânda datorată pentru depozitul primit:

CHELTUIELI

60132	=	1327	11.666	11.666
Dobânzi la depozitele la termen		Datorii ataşate	25.832	25.832

7. Se achită dobânzile datorate, la termenele convenite:

1327	=	111	11.666	11.666
Datorii ataşate		Cont curent la BNR	25.832	25.832

8. În sfârşit, se restituie titularului, la cerere, depozitul în cauză:

1322	=	111	500.000	500.000
Depozite la termen ale băncilor		Cont curent la BNR		

Scanned with OKEN Scanner

Şi aici se înţelege că în funcţie de natura depozitului se foloseşte unul din desfăşurătoarele de gradul II ale contului 132 – «Depozite ale băncilor».

II. ÎMPRUMUTURILE INTERBANCARE îndeplinesc o funcţie ce se poate realiza şi prin atrageri/plasamente de depozite (evident în sens invers), diferenţierile făcându-se prin înţelegere: funcţie de dobândă, termene, încredere sau garanţii, etc. Aici mai sunt şi alte probleme ce ţin de transformarea unei datorii în credit, de colaborarea între anumite bănci, etc.

Pentru acest gen de operaţii în planul contabil general avem prerezervate conturi specifice:

141 – Credite acordate băncilor:
- 1411 – Credite de pe o zi pe alta acordate băncilor
- 1412 – Credite la termen acordate băncilor
- 1413 – Credite financiare acordate băncilor
- 1417 – Creanţe ataşate

142 – Împrumuturi primite de la bănci:
- 1421 – Împrumuturi de pe o zi pe alta primite de la bănci
- 1422 – Împrumuturi la termen primite de la bănci
- 1423 – Împrumuturi financiare primite de la bănci
- 1427 – Datorii ataşate

Pe lângă faptul că înţelegem din această desfăşurare de câte feluri sunt relaţiile de creditare dintre societăţile bancare, mai aflăm acum şi o altă semnificaţie de noţiuni: «credite» sunt denumite sumele acordate cu caracter rambursabil, în timp ce «împrumuturi» sunt catalogate a fi sumele primite cu aceeaşi destinaţie. Mai vedem, până la sfârşit, dacă se poate face o delimitare între cele două noţiuni, sau poate nici nu este necesară.

Şi aici lucrurile sunt simple, sub aspect contabil, dar să vedem cum se poate derula un **«Împrumut de pe o zi pe alta».**

La sfârşitul zilei de compensaţie, banca «A» (debitoare) rămâne datoare la banca «B» (creditoare) cu suma de 100.000

Scanned with OKEN Scanner

mii lei, nu are disponibilităţi în contul curent de la BNR, şi spre a nu apela la un credit specific acordat de Banca centrală (mult mai restrictiv), se înţeleg să se ajute reciproc.

1. Primirea/acordarea împrumutului:

a) La banca «A» (debitoare):

111	=	1421	100.000	100.000
Cont curent la BNR		Împrumuturi de pe o zi pe alta primite de la bănci		

b) La banca «B» (creditoare):

1411	=	111	100.000	100.000
Credite de pe o zi pe alta acordate băncilor		Cont curent la BNR		

2. Banca «A» (debitoare) calculează dobânda datorată:

$$D = 100.000 \times 54\% : 360 = 150.000 \text{ mii lei}$$

şi o include «pe cheltuieli»:

6014	=	1427	150	150
Dobânzi la împrumuturile de la bănci (60141 – Dobânzi la împrumuturile de pe o zi pe alta)		Datorii ataşate		

Fără a fi obligatoriu, şi banca «B» (creditoare) îşi calculează şi contabilizează dobânda ce i se cuvine:

1417	=	7014	150	150
Creanţe ataşate		Dobânzi de la creditele acordate băncilor (70141–Dobânzi de la creditele de pe o zi pe alta)		

Scanned with OKEN Scanner

3. În ziua următoare are loc decontarea:

a) Banca «A» rambursează datoria (împrumutul plus dobânda):

%	=	111		100.150
1421 – Împrumuturi de pe o zi pe alta primite de la bănci		Cont curent la BNR	100.000	
1427 – Datorii ataşate			150	

b) Banca «B» îşi recuperează simultan drepturile sale:

111	=	%	100.150	
Cont curent la BNR		1411 – Credite de pe o zi pe alta acordate băncilor		100.000
		1417 – Creanţe ataşate		150

După aceleaşi raţionamente se rezolvă şi celelalte categorii de împrumuturi, în funcţie de existenţa unor garanţii sau nu («credite în alb») evidenţiindu-se şi acest aspect.

III. PENSIUNEA[1] are o accepţiune mult mai largă decât simplele relaţii interbancare dar aici vom reţine deocamdată că aceasta este o operaţiune cu «titluri» prin care un «cedent» cedează în deplină proprietate titluri, la un preţ convenabil (drept un altfel de garanţie), angajându-se irevocabil să-şi reia titlurile la o dată şi la un preţ convenite; în timp ce «cesionarul» se angajează irevocabil să retrocedeze titlurile la data şi la preţul convenite.

Pentru urmărirea acestui gen de operaţiuni, planul contabil prerezervă conturi specifice relaţiilor interbancare.

151 – Valori primite în pensiune:
1511 – Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta
1512 – Valori primite în pensiune la termen
1517 – Creanţe ataşate

[1] *Pensiunea este un ansamblu de relaţii financiare, infinit mai complex, astfel că problema va fi reluată, pe larg, într-un capitol aparte.*

Scanned with OKEN Scanner

152 – Valori date în pensiune:
1521 – Valori date în pensiune de pe o zi pe alta
1522 – Valori date în pensiune la termen
1527 – Datorii ataşate

Ideea contabilă pentru evidenţa pensiunilor în relaţiile interbancare este aceea că se dau titluri (şi, pe revers, se primesc) contra bani, astfel ca la blocarea în conturi, în locul contului de împrumut/credit se foloseşte unul de pensiune.

Reluând exemplul derulat anterior, deci o pensiune de pe o zi pe alta pentru 100.000 mii lei, dobânda 54% (150 mii lei), în care banca «A» este cedantul iar banca «B» este cesionarul (primitorul pensiunii), vom avea:

1. Predarea/primirea titlurilor în pensiune:

a) La banca «A»:

111 Cont curent la BNR	=	1521 Valori date în pensiune de pe o zi pe alta	100.000	100.000

b) La banca «B»:

1511 Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta	=	111 Cont curent la BNR	100.000	100.000

2. Se calculează şi înregistrează dobânda datorată, respectiv cuvenită:

a) La banca «A» ea devine «cheltuială»:

60151 Dobânzi la valori date în pensiune de pe o zi pe alta	=	1527 Datorii ataşate	150	150

Scanned with OKEN Scanner

b) La banca «B» ea devine «venituri»:

1517	=	70151	150	150
Creanţe ataşate		Dobânzi de la valorile primite în pensiune de pe o zi pe alta		

3. A doua zi are loc schimbul instrumentelor, respectiv se restituie pensiunea contra bani, inclusiv dobânda aferentă:

a) La banca «A»:

%	=	111		100.150
		Cont curent la BNR		
1521–Valori date în pensiune de pe o zi pe alta			100.000	
1527–Datorii ataşate			150	

b) LA banca «B»:

111	=	%	100.150	
Cont curent la BNR		1511– Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta		100.000
		1517 – Creanţe ataşate		150

Deci totul merge pe aceleaşi canoane.

Ar mai fi totuţi o problemă: dat fiind asemănarea funcţiei şi doar diferenţierea de instrumente, depozitele, împrumuturile şi pensiunile se pot transforma unele în altele? Deocamdată nu există interdicţii, astfel că societăţile bancare între ele pot conveni la orice aranjamente, numai să le fie de folos reciproc şi să nu perturbe piaţa bancară. Restul, sub aspect contabil este vorba doar de transferuri de sume dintr-un «pachet» de conturi care se abandonează în pachetul care trebuie să exprime noua situaţie.

Scanned with OKEN Scanner

5. REZERVA MINIMĂ OBLIGATORIE

Deşi nu pare legată direct de trezorerie, rezerva minimă obligatorie este, în fapt, inversul refinanţării, şi trebuie privită ca o contribuţie pe principiul mutualităţii a tuturor societăţilor bancare la asigurarea capacităţii de intervenţie financiară în timp real a Băncii centrale.

Banca Naţională a României reglementează obligativitatea că toate societăţile bancare, inclusiv sucursalele băncilor străine care operează pe teritoriul ţării, sunt obligate să păstreze în conturile deschise la Banca centrală un anume nivel al disponibilităţilor proprii care să includă şi o rezervă minimă obligatorie. De fapt, rezervele obligatorii se înregistrează şi menţin într-un cont al societăţii bancare deschis la sucursalele Băncii Naţionale din localitatea (judeţul) în care societatea bancară îşi are sediul central.

Sub aspect strict contabil, problema este simplă, întrucât rezerva minimă obligatorie se înregistrează şi se menţine în contul **111 – «Cont curent la Banca Naţională a României»,** cont de activ prin intermediul căruia se derulează operaţiile de compensaţie interbancară precum şi operaţiile de decontare cu majoritatea clientelei bancare şi nebancare, importantă fiind urmărirea permanentă a derulării operaţiilor de maniera ca soldul debitor al acestui cont, la sfârşitul fiecărei zile, să nu scadă sub limita rezervei minime obligatorii (sau mai exact a contribuţiei respectivului cont în componenta rezervei).

Această ultimă specificaţie, ca şi efectele rezervei obligatorii asupra economiei societăţilor bancare, ne conduc la necesitatea explicitării, spre înţelegere, a principalilor parametri ai determinării sale operative.

Deci, înainte de toate, să lămurim anumite accepţiuni de lucru:

- baza de calcul a rezervei o constituie nivelul mediu (pe o anumită perioadă de observare), al elementelor de pasiv din bilanţul societăţilor bancare asupra cărora se aplică rata rezervelor obligatorii;
- nivelul «primar» al bazei de calcul, respectiv nivelul elementelor de pasiv asupra cărora se aplică rata «primară» a rezervelor;

Scanned with OKEN Scanner

- niveluri «marginale» ale bazei de calcul formate din «ecartul» nivelurilor medii peste nivelul primar al bazei şi asupra cărora se aplică ratele «marginale» ale rezervelor obligatorii;
- perioada de observare este intervalul de timp pentru care se determină baza de calcul;
- perioada de aplicare este intervalul de timp în care trebuie menţinut în cont la Banca Naţională a României nivelul prevăzut al rezervelor obligatorii;
- rata primară a rezervelor obligatorii este rata (procentuală) care se aplică asupra nivelurilor marginale ale bazei de calcul.

– Nivelul **prevăzut** al rezervelor obligatorii	=	Baxa de calcul	×	Rata rezervelor
– Nivelul **efectiv** al rezervelor obligatorii	=	Soldul mediu al contului 111 «Cont curent la BNR» (media soldurilor zilnice pe perioada de aplicare)		

– ECARTUL:

- Excedent de rezerve = Nivelul efectiv (mai mare) – Nivelul prevăzut (mai mic)
- Deficit de rezerve = Nivelul prevăzut (mai mare) – Nivelul efectiv (mai mic)

Odată lămurite aceste concepte, să vedem care sunt reglementările concrete ale Băncii Naţionale a României[1] în legătură cu mecanismul sistemului rezervelor.

a) Baza de calcul o reprezintă:
   - mijloacele băneşti în moneda naţională atrase de la persoanele fizice şi juridice, sub forma de disponibilităţi, depozite sau instrumente de trezorerie (cu excepţia depozitelor guvernamentale sau ale clientelei bancare, dar cu luarea în calcul şi a sumelor în tranzit între sediile băncii);

[1] *Actualmente este în vigoare Regulamentul nr. 4/1993 privind rezervele obligatorii ale societăţilor bancare la Banca Naţională a României, limitele fiind însă ajustate periodic (inclusiv în 1998).*

Scanned with OKEN Scanner

– mijloacele băneşti în devize convertibile atrase în aceleaşi condiţii şi cu aceleaşi excepţii menţionate pentru resursele în Lei.

b) Ratele de calcul aplicabile asupra «bazei» pot fi unice sau diferenţiate în funcţie de natura elementelor componente ale bazei de calcul şi sunt stabilite de Banca Naţională în funcţie de interesele politicii monetare.

c) Constituirea rezervei la Banca centrală se face în Lei, dar, la solicitarea fiecărei societăţi bancare, ea se poate afla şi în devize convertibile.

d) Perioada de observare o constituie a doua chenzină din luna precedentă şi prima chenzină din luna de aplicare, pe al cărei temei rezultă baza de calcul, ca medie a soldurilor medii zilnice (sau a soldurilor din zilele de 7, 15, 23 şi 30/31).

e) Perioada de aplicare este luna calendaristică. Pe durata acesteia, societăţile bancare sunt obligate să menţină în cont la Banca Naţională a României nivelul prevăzut al rezervelor obligatorii. În cazuri deosebite, la cerere, nivelul efectiv al rezervelor obligatorii poate fi acoperit şi ca parte a numerarului aflat în casieriile băncilor comerciale.

Dacă la raportare, volumul efectiv al rezervelor se încadrează în limitele celui calculat, totul este în regulă. Rezervele efective din contul curent la Banca Naţională sunt purtătoare de dobânzi până la incidenţa limitei prevăzute prin calculele şi raportările societăţii bancare, excedentul însă nu este purtător de dobândă.

Dacă din compararea celor două entităţi rezultă un deficit de rezerve, pentru aceasta Banca Naţională calculează şi percepe o dobândă penalizatoare pe durata unei luni calendaristice cu o rată stabilită în prealabil.

Aceasta este, în esenţă, problema rezervei minime obligatorii, simplă la prima vedere, dar cu numeroase implicaţii, mai ales în ceea ce priveşte implicarea dobânzii. Ea presupune deci o decizie managerială şi nu numai contabilă în supervizarea operaţiilor ce acroşează contul 111 – «Cont curent la Banca Naţională a României», de maniera ca soldul zilnic al acestuia să asigure, pe intervalele de raportare, încadrarea în limitele rezervei calculate, atât excedentul cât şi deficitul având efecte nefavorabile asupra situaţiei financiare a fiecărei societăţi bancare.

Scanned with OKEN Scanner

BANCA DATA: 22.09.199

CALCULUL REZERVELOR OBLIGATORII PE LUNA: august 199

NR. CRT.	DATE FUNDAMENTALE	SUMA (milioane lei)
1.	TOTAL BILANŢ LA: 1. luna MAI 2. luna IUNIE 3. luna IULIE TOTAL MEDIU AL BILANŢULUI ÎN ULTIMELE TREI LUNI CALENDARISTICE ANTERIOARE PERIOADEI DE OBSERVARE	_____ _____ _____ 0
2.	SOLD MEDIU AL DISP. ŞI DEP. ÎN LEI ÎN PERIOADA DE OBSERVARE	
3.	REZERVA OBLIGATORIE PENTRU DISP. ŞI DEP. ÎN LEI (rd. 2*10%)	0
4.	SOLD MEDIU ZILNIC AL DISP. ŞI DEP. ÎN VALUTĂ ALE PERS. FIZICE ŞI JURIDICE, ÎN PERIOADA DE OBSERVARE (echivalent mii USD)	
5.	ECHIVALENT LEI SOLD MEDIU ZILNIC AL DISP. ŞI DEP. ÎN VALUTĂ ALE PERS. FIZICE ŞI JURIDICE ÎN PERIOADA DE OBSERVARE (rd. 4*curs valutar în lei)*	0
6.	REZERVA OBLIGATORIE PENTRU DISP. ŞI DEP. ÎN VALUTĂ PERSOANE FIZICE ŞI JURIDICE (rd. 5*18%)	0
7.	SOLDUL MEDIU ZILNIC AL SUMELOR ÎN TRANZIT, PENTRU TRANZACŢIILE ÎN LEI ÎN PERIOADA DE OBSERVARE	
8.	SOLD MEDIU ZILNIC AL SUMELOR ÎN TRANZIT PENTRU TRANZACŢIILE ÎN VALUTĂ, ÎN PER. DE OBSERV. (echivalent mii USD)*	–
9.	ECHIVALENT LEI SOLD MEDIU ZILNIC AL SUMELOR ÎN TRANZIT, PENTRU TRANZACŢIILE ÎN VALUTĂ, ÎN PER. DE OBSERV. (rd. 8* curs valutar în lei)*	–
10.	TOTAL SOLD MEDIU ZILNIC SUME ÎN TRANZIT (rd.7+rd.9) DIN CARE:	
a)	– nivel admisibil (rd. 1*3%)	0
b)	– nivelul pentru care se calculează rezerva marginală de 50% în cond. în care: (rd. 10>rd. 1*3%) şi (rd.10 –rd.10a=<1*6%)	–
c)	– nivelul pentru care se calculează rezerva marginală de 100% (rd. 10 – rd.10a – rd.10b) în cond. în care (rd. 10>1*6%)	–
11.	REZERVA OBLIGATORIE PENTRU SUMELE ÎN TRANZIT (rd. 10b*50%+rd. 10c*100%)	–
12.	TOTAL REZERVE OBLIGATORII CALCULATE (rd.3+rd.6+rd.11)	0
13.	SOLD MEDIU ZILNIC AL NUMERARULUI ÎN CASIERIE ÎN PER. DE OBSERV.	
14.	SUMA MAXIMĂ A NUMERARULUI CU CARE SE POATE DIMINUA REZERVA OBLIGATORIE (a sau b):	
a)	rd.13*80% dacă rd.13*80%=<rd.12*20%	0
b)	rd.12*20% dacă rd. 13*80%>rd.12*20%	
15.	REZERVA OBLIGATORIE ÎN CONT LA BANCA NAŢIONALĂ (rd.12–rd.14a sau b)	0

* cursul pieţei valutare comunicat de B.N.R. valabil în ultima zi calendaristică a lunii anterioare perioadei de aplicare

DIRECTOR ÎNTOCMIT

Scanned with OKEN Scanner

Întrucât ne aflăm la primul capitol practic, pe baza specificaţiilor de până acum, să vedem cum poate funcţiona concret ATRIBUTUL de codificare informatică în zona operaţiilor de trezorerie şi interbancare, pe baza principiilor fundamentale descrise în deschiderea acestei lucrări.

1. Reşedinţa:
   a) Rezident
   b) Nerezident:
      - din CEE
      - în afara CEE

2. Moneda:
   a) Lei
   b) DEVIZE:
      - ECU
      - monede CEE
      - monede în afara CEE

3. Agentul economic:
   a) Statutul economic al agentului contrapartidă
   b) Identificarea băncilor:
      - băncile centrale şi instituţiile de emisie;
      - organismele bancare şi financiare naţionale şi internaţionale;
      - băncile comerciale;
      - operatori care, în străinătate, efectuează, cu titlul de profesie obişnuită, operaţiuni bancare;
      - sucursalele din străinătate ale băncilor comerciale.
   c) Apartenenţa la acelaşi grup cu identificarea societăţilor «în amonte» şi «în aval».
   d) Băncile care au un organ central: operaţiunile pentru contrapartidele membrilor reţelei;
   e) Forma de proprietate.

4. Operaţiuni:
   a) Durata iniţială:
      - termen scurt: până la 1 an;
      - termen mediu: între 1 şi 5 ani;
      - temen lung: peste 5 ani.

Scanned with OKEN Scanner

b) Durata reziduală
- până la 1 lună
- între 1 şi 3 luni
- între 3 şi 6 luni
- între 6 şi 9 luni
- între 9 şi 12 luni
- între 1 şi 5 ani
- peste 5 ani

c) Tipuri de piaţă:
- operaţiuni pe pieţele organizate;
- operaţiuni pe pieţele asimilate celor organizate;
- operaţiuni de înţelegere.

5. Suportul operaţiunilor de pensiune

a) Titluri de piaţă interbancară
b) Bilete de trezorerie
c) Alte titluri de creanţe negociabile
d) Obligaţiuni şi alte valori mobiliare cu venit fix:
- emise de Stat
- emise de bănci
- emise de către alţi titulari

e) Alţi suporţi

6. Raportări la Banca centrală:
- Operaţiuni cu nerezidenţii
- Operaţiuni cu devize
- Operaţiuni de finanţare cu băncile rezidente/nerezidente
- Creanţe restante, îndoielnice şi riscuri de ţară
- Provizionare pentru creanţe restante şi îndoielnice, provizionare specifice de risc de credit şi de dobândă, provizionare pentru angajamente în afara bilanţului şi pentru riscul de ţară
- Repartiţia creanţelor şi a resurselor după durata iniţială şi cea reziduală.

Atributul este vast, multiplu şi chiar asanator, spre a răspunde oricăror cerinţe, astfel că un cont sintetic codificat informaţional poate însemna:

121.00.00.0.000440.315.00.7

Scanned with OKEN Scanner

iar aceasta semnifică:

- Cont corespondent la bănci
- Deschis în centrala băncii
- Pe corespondent cu BANK OF TOKIO, sucursala THE LONDON, bancă neresidentă, cuprinsă în reglementările CEE
- Pentru moneda DEM
- Contul derulând operaţiuni curente

Simbolurile de codificare aparţin prin concepţie societăţii bancare organizatoare a contabilităţii, programul informatic trebuind doar ca în toată intimitatea lui, să-ţi respecte cu stricteţe propriile convenţii, să asigure permanenţa metodelor, compatibilitatea tuturor conturilor şi, evident, accesul la informaţii în timp real.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL III

MIJLOACE DE PLATĂ

1. **SUPORŢII**
   - Cecurile
   - Efectele comerciale
   - Viramente şi prelevări
   - Alte instrumente de plată
2. **CANALELE**
   - Casa de compensare
   - Ordinatorul de compensare
   - Sistemul bancar de telecompensare
   - Alte sisteme
3. **REFLECŢIA CONTABILĂ A CIRCULAŢIEI MIJLOACELOR DE PLATĂ**
   - Cecul
   - Viramentul
   - Efectele de comert
   - Cărţile de plată/credit

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL III

MIJLOACE DE PLATĂ

Gestiunea şi punerea la dispoziţie a mijloacelor de plată – şi implicit a încasărilor, pe partea cealaltă a „tejghelei" circulaţiei banilor de cont – ocupa locul central al activităţii unei bănci, chiar dacă, pe termen scurt, nu devine sursa esenţială a veniturilor.

Într-o accepţiune foarte largă, **„prin mijloace de plată** se înţelege totalitatea instrumentelor pe orice SUPORT ar fi şi indiferent de TEHNICA utilizată care permite oricărei persoane să transfere bani, monedă (evident scripturală) sau drepturi asupra unor bani"[1] (instrumente de plată sau instrumente de trezorerie).

Presupunând un client al BĂNCII „A" care cere transferul unei sume în favoarea unui partener aservit de BANCA „B" (nu în „profitul" lui, cum se utilizează uneori în vocabularul curent bancar, deoarece „profit" însemnează altceva) problematica este simplă, şi arată astfel:

---

[1] *În monografia însoţitoare noului plan contabil bancar aprobat se foloseşte aici noţiunea de FONDURI („să transfere fonduri"), dar, cel puţin într-o lucrare de contabilitate, noi ştim ce sunt fondurile !).*

Scanned with OKEN Scanner

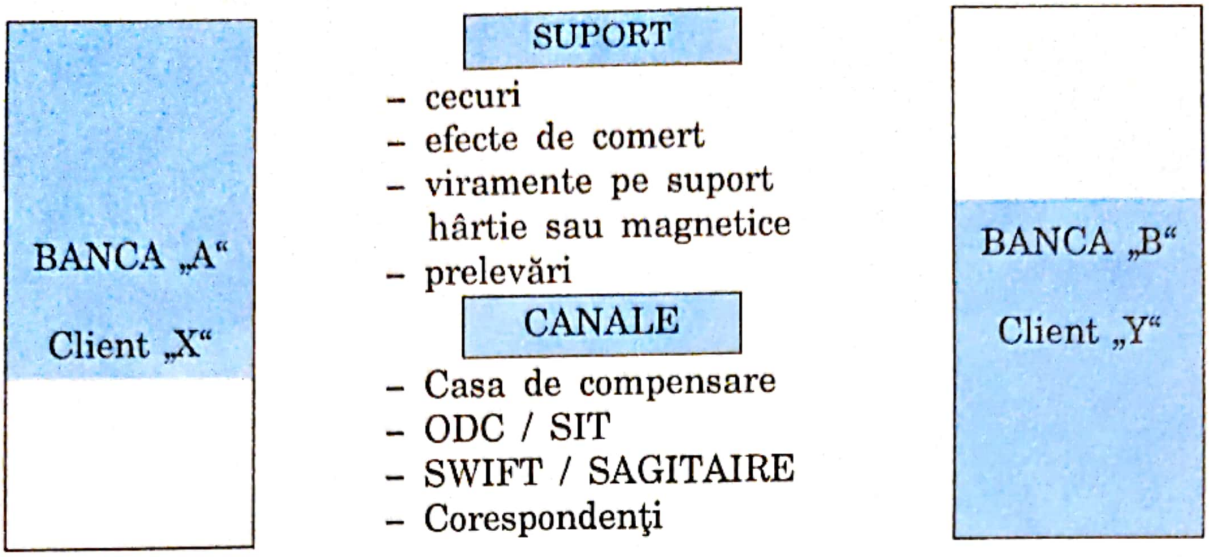

Se reţine deci:

a) În exemplul de mai sus, fiind vorba de două bănci, în operarea contabilă, pe lângă conturile specifice ale clienţilor, pentru fiecare, mai intervin şi conturile proprii de „trezorerie“.

b) Dacă agenţii „X“ şi „Y“ sunt clienţii aceleiaşi bănci, oricare ar fi suporţii utilizaţi, pentru gestionarea băncii nu mai intervine trezoreria ci doar conturile clientelei (contul plătitorului „X“ se va debita în contrapartida cu contul incasatorului „Y“ care se va credita).

c) În cazul în care cei doi agenţi „X“ şi „Y“ nu sunt domiciliaţi în aceeaşi ţară, atunci intervine şi o a treia bancă situată în ţara lui „Y“ (încasatorului) care agreează banca „A“ şi care se numeste „bancă corespondent“, intermedierea relaţiilor de decontare fiind asigurată prin conturile curente ale băncii implicate deschise la BNR şi chiar la celelalte bănci.

1. SUPORŢII

Suporţii mai poartă şi denumirea generică de mijloace de plată (deşi am văzut că aceasta mai include şi „canalele“) sau

ODC – Ordinator de compensare

SIT – Sistemul interbancar de telecompensare

SWIFT – „Societatea pentru Telecomunicaţii Financiare Interbancare“ ce exploatează o reţea de telecomunicaţii ce permite un trafic de plăţi internaţionale raţional şi rapid (sediul central la Bruxelles).

SAGITAIRE – Prelungirea în Franţa a sistemului SWIFT, gestionat de Banca Naţională a Franţei.

Scanned with OKEN Scanner

„instrumente de trezorerie", tocmai datorită rolului lor esenţial în acest proces. Alegerea suportului este atributul plătitorului, dar el poate fi influenţat atât de cererea încasatorului (nu zic „beneficiar" întrucât ambii agenţi sunt beneficiarii unui proces bancar cât şi de banca în sensul formei sub care se găsesc resursele din care se va face plata).

CECURILE

Într-o accepţiune generală, cecul este un titlu plătibil la vedere prin care emitentul (TRĂGĂTORUL) dă mandat unei persoane (de regulă o bancă) denumită TRAS, de a plăti o sumă determinată unui partener al său. Există o mare diversitate de tipuri de cecuri (cec bancar, cec barat, cec corespondenţă, cec de călătorie, cec de transfer, cec în alb, cec plătibil în cont, etc.), fapt pentru care acestea fac obiectul unei legislaţii şi jurisprudente foarte complexe (despre care se mai poate scrie o carte), noi reţinând aici două grupuri care au regimul lor specific sub aspectul reflexiei contabile a circulaţiei banilor de cont.

a) **Cecurile certificate**, adică acele cecuri pentru care disponibilitatea plăţii existente în momentul „tragerii" este reprezentată de faptul că acesta este blocat de banca trasului în favoarea purtătorului până la plata cecului sau până la expirarea termenelor de prezentare spre plată.

Aceste cecuri – care poartă certificarea volumului provizionului – semnate şi completate de banca trasului sunt emise în special la cererea autorităţilor: plata unor obligaţii fiscale, a unor taxe şi obligaţii judecătoreşti sau de notariat, etc., dar ele pot fi înlocuite de cele mai multe ori prin „cecuri de bancă".

b) **Cecurile de bancă** sunt trase de acestea asupra lor însele, sau asupra agenţiilor lor pentru a plăti obligaţiile clientului faţă de furnizori sau asimilate lor. În principiu, ele se emit la cererea clientelei atunci când creanţierii acestora cer un "cec certificat".

Sub aspectul tehnicii contabile se reţine ca:

– banca, în schimbul cecului emis, debitează imediat clientul prin creditarea unui cont specific : 1621 - "Alte sume datorate";

Scanned with OKEN Scanner

– beneficiarul sumei va prezenta cecul la încasare, acesta revenind prin canalul "casei de compensare" sau prin "corespondenţi";

– atunci contul 1621 „Alte sume datorate" se va debita (şi deci se va închide) prin creditarea contului corespondent de decontare interbancară sau inter-clienţi.

EFECTELE COMERCIALE

Această categorie acoperă plaja „hârtiilor de valoare" folosite în operaţiile de vânzare-cumpărare, decontări şi credit, semnificând asanarea „drepturilor de creanţă" şi include în mod distinct:

a) **Cambia** – titlu de credit în temeiul căruia o persoană (emitentul) se obligă să plătească necondiţionat, sau este dispusă să se plătească tot astfel de către altă persoană, la data şi locul indicat în înscris, aceluia pe care inscrisul îl desemnează.

Cambia este de două feluri:[1]

– **Trata** este un titlu de credit pe care o persoană fizică sau juridică, în calitate de „creditor" dispune unui „debitor" al său să plătească o sumă de bani unei alte persoane, la locul şi data stabilite.

– **Biletul la ordin** este tot un titlu de credit, dar eliberat de un „debitor" în favoarea unui „creditor", prin care se obligă să plătească necondiţionat acestuia, într-un anumit loc şi la o anumită dată, o sumă de bani.

Deci „trata" este emisă de creditor, în timp ce „biletul la ordin" de debitor.

b) **Warandul** este o „recipisă" eliberată celui care depune mărfuri în păstrarea unui magazin general (să zicem) constituind titlul de proprietate asupra mărfurilor, folosită ca "hârtie de valoare" transmisibilă şi negociabilă, gaj pentru credite, etc.

Deci warandul este un titlu asemănător cu biletul la ordin, care comportă din partea subscriptorului un angajament de plată, la o anume dată, pentru o suma certă, dar gajată cu

---

[1] *În unele lucrări se zice „cambia sau trata" şi se definesc ca fiind acelaşi lucru şi separat ar fi "biletul la ordin" - mă rog, problemele fiind mai mult de natura circuitului şi a "convenţiilor", dar având acelaşi final: o plată.*

Scanned with OKEN Scanner

anumite bunuri, gajarea şi depozitarea de bunuri trebuind a fi însă privite într-o accepţiune foarte largă.

VIRAMENTE ŞI PRELEVĂRI

Când vorbim de VIRAMENTE (a „vira", a „coti" – însemnează a schimba direcţia) trebuie să avem în vedere două categorii de aderenţi:

a) **Viramentele clientelei** ce poate însemna un ORDIN dat de un client („ordonator") de a efectua un transfer de bani, prin „debitarea" contului lui, către unul sau mai mulţi beneficiari. ORDINUL poate fi: „simplu" – pentru o singură operaţiune, sau „permanent" – pentru mai multe plăţi către acelaşi destinatar, la anumite termene (periodice – ex. plata abonamentului telefonic).

Din punct de vedere al suportului tehnic ordinul poate fi sub forma „hârtie", manuscris sau imprimat, sub formă „magnetică", însoţit de un tabel recapitulativ pe suport hârtie autentificat. După verificarea provizionului sau a finanţării pe debit autorizate, se pot alege mai multe variante de efectuare a transferului:

– beneficiarul are un cont în aceeaşi bancă: va fi suficient doar un „virament intern" debitând contul ordonatorului şi creditând contul beneficiarului.

– prezentarea viramentului pe suport hârtie la casa de compensare.

– prezentarea viramentului pe suport magnetic la „ODC" (ordinatorul de compensare).

b) **Viramentele B.N.R.** se folosesc în cazul relaţiilor interbancare. Băncile titulare ale unui cont B.N.R. pot da acesteia ordinul să efectueze viramente, prin debitul acestui cont. Anumite viramente sunt destinate echilibrării trezoreriei băncilor de pe o zi pe alta, sau pot exista viramente în favoarea clienţilor unei alte bănci.

PRELEVĂRILE automate constau în aceea că un client îşi poate autoriza creanţierul să preleveze direct din contul lui sumele datorate cu caracter repetitiv (spre exemplu rambursarea

Scanned with OKEN Scanner

ratelor unui credit) în favoarea lui. Pentru aceasta clientul trebuie să semneze o autorizaţie, reţinând că doar agenţii autorizaţi pot folosi acest mod de încasare (în astfel de cazuri lor li se atribuie un număr/cod de emitent). Emitenţii trec prin "O.D.C." şi transmit la fiecare scadenţă o bandă magnetică spre banca lor. Banca debitorului care primeşte prelevarea, dispune de un termen de 7 zile pentru a plăti sau eventual a-l refuza la plată.

ALTE INSTRUMENTE DE PLATĂ

a) CĂRŢILE DE PLATĂ sunt coordonate şi atribuite de bănci cu scopul de a permite titularilor (purtătorilor) să efectueze plăţi prin intermediul acestora sau să retragă bani din contul sau deschis la banca emitentă prin distribuitoarele automate de bancnote (DAB, BANCOMAT). Comerciantul plătit printr-o carte de plată va trimite la banca sa, sau la emitentul de carte, factura semnată de purtător sau va comunica suma direct validată prin introducerea codului secret al cardului (cărţii) purtătorului, spre încasare.

Debitarea clientului va interveni:

– în aceeaşi zi sau în următoarele 2, 3 zile – dacă se foloseşte un terminal la comerciant;

– la finele lunii, prin intermediul „SIT" – dacă este vorba de un card cu debitare decalată.

Schimbul se realizează la nivelul „centrelor de tratare din reţeaua cărţi bancare".

Este important să se reţină că orice carte de plată este, înainte de orice, un mijloc de plată şi, doar în subsidiar, un mijloc de creditare pe termen foarte scurt pentru purtător, creditare realizată printr-o aleatoare decalare a alimentării contului curent pe baza cărui s-a eliberat cartea de plată.

b) CĂRŢILE DE CREDIT cuplează frecvent funcţia de instrument de credit cu cea de plată. Acestea dau dreptul titularului la o deschidere de credit permanent până la incidenţa unei sume predeterminată în funcţie de veniturile clientului respectiv. Titularul îşi plăteşte cumpărăturile cu ajutorul cărţii,

Scanned with OKEN Scanner

valoarea acestora se impută la contul de credit al titularului, iar rambursarea se face în funcţie de periodicitatea convenită anticipat, cel mai ades lunar, prin ODC/SIT. Creditul poate fi de tipul "revolving" în sensul că rambursările reconstituie automat valoarea creditului la care titularul are dreptul.

c) DISTRIBUITOARELE automate de bancnote (DAB, BANCOMAT) permit titularilor de cărţi de plată să retragă numerar la orice aparat distribuitor. Procedura este complet automatizată: valoarea retragerii este imediat recuperată de banca proprietară DAB, la banca debitorului, prin ODC/SIT, mărită cu un comision perceput pentru remunerarea serviciului şi pentru avansul de sume şi – numai dacă sunt îndeplinite precondiţiile cărţii – automatul face eliberarea bancnotelor.

d) AVALUL poate îmbrăca forma „Borderoului de aval" sau „Avalului în pensiune", îndeplinind două funcţii: să confirme termenii unei operaţiuni de trezorerie sub forma de „pensiune" şi să servească drept mijloc de plată. Despre prima vom mai discuta, despre cea de a doua trebuie spus că creanţierul este cel care, într-o operaţiune de trezorerie, va prezenta titlul de creanţă debitorului: valoarea împrumutului luat sau valoarea rambursării unui împrumut acordat. Titlul este constituit de un "aval" care urmează a fi prezentat la compensare de banca creanţieră în urma plăţii şi care va fi onorat de banca debitoare.

2. CANALELE

CASA DE COMPENSARE

Casa de compensare este locul unde se reunesc băncile în fiecare zi lucrătoare, pentru a schimba între ele valorile de încasat sau de plată pe care le deţin (sedinţele se ţin în Capitală la sediul B.N.R.). O bancă poate fi prezentă nemijlocit la compensare sau, din raţiuni de volum ori localizare, poate fi reprezentată de o altă bancă (pe baza unui acord de subcompensare).

Din punct de vedere tehnic se disting următoarele elemente componente:

Scanned with OKEN Scanner

a) „Compensarea DUS“ constă în aceea că banca prezintă la casa de compensare valorile şi ordinele emise de clientela sa, de corespondenţi, înfăţişând fiecărei bănci prezente valorile care o privesc direct, dar şi valorile care privesc agenţiile şi sediul central, cât şi ale băncilor pe care le reprezintă pe baza acordului de subcompensare.

b) „Compensarea ÎNTORS“, adică invers, respectiv fiecare bancă prezintă celorlalte bănci sumele ce se referă la EA dispuse celorlalte bănci (şi aici având în vedere sediul central, agenţiile şi sucursalele proprii, inclusiv cele pe care le reprezintă.

c) „În ziua PREZENTĂRII“, însemnează ziua în care valoarea este prezentată material la casa de compensare. Prezentarea este o operaţiune de transfer fizic de valori şi care NU declanşează mişcări contabile decât dacă însoţeşte simultan mişcări de sume.

d) „În ziua PLĂŢII“. În funcţie de suportul utilizat, plata va interveni la o dată precisă. Astfel, avalurile de trezorerie cât şi viramentele sunt plătite în ziua prezentării (valoare „Z“); cecurile sunt mai întâi transmise instituţiei „trase“ pentru verificarea existenţei provizionului, iar dacă acesta există, plata se face a doua zi de la prezentare („Z“ + 1); efectele parcurg acelaşi traseu dar se plătesc în funcţie de scadenţa lor.

e) COMPENSAREA: Pentru fiecare zi de plată, fiecare bancă calculează sumele pe care trebuie să le plătească celorlalte bănci dar şi sumele pe care acestea trebuie să i le plătească (ea să le încaseze) inclusiv pe baza documentelor prezentate de acestea.

Soldul debitor sau creditor – după caz – face obiectul, chiar în aceeaşi zi, unei mişcări debitoare sau creditoare în contul B.N.R. al fiecărei societăţi bancare. Cumulul tuturor soldurilor este evident, zero – altfel undeva este o eroare şi se refac calculele.

ORDINATORUL DE COMPENSARE (O.D.C.)

Ordinatorul de compensare este un centru de triaj şi de ditribuire, care permite aderenţilor să schimbe între ei mijloace de plată, fie sub forma de bandă magnetică, fie prin teletrans-

Scanned with OKEN Scanner

misie, cu o codificare riguroasă a domiciliatarilor realizată prin intermediul unui extras de identitate bancară.

Ca şi în cazul compensării pe suport hârtie, trebuie să se facă distincţia între:

– două nivele de participanţi (participanţi direcţi şi sub-participanţi);

– patru fişe: dus, întors, compensarea şi plata;

Perioada care desparte data de prezentare de data efectuării plăţii este în funcţie de mijloacele de plată tratate: o zi pentru viramente şi până la 4 zile pentru prelevări.

SISTEMUL BANCAR DE TELECOMPENSARE (SIT)

Are aceleaşi obiective ca şi celelalte canale de compensare, cu noi avantaje cum ar fi:

– reducerea termenelor de tratare a operaţiilor;
– facilitarea schimburilor în continuu;
– reducerea pe termen mediu a costurilor de schimb;
– înlocuirea ODC „ordinatorul de compensare";
– tratarea imaginii cecurilor.

Comparativ cu ODC, sistemul de telecompensare (SIT) permite atât schimburi bilaterale şi în continuu între bănci, cât şi contabilizarea mişcărilor în contul B.N.R. al fiecărei bănci.

ALTE SISTEME

a) Sistemul SWIFT creat în 1973 cu sediul la Bruxelles, este o reţea de transmisie informatizată (societate privată) care înlocuieşte mesajele prin telex existente până la apariţia sa, folosindu-se de o concepţie proprie a programului ce garantează deplina securitate a operaţiilor efectuate, în locul reconfirmărilor, dispunând doar de „chei" de acces pentru fiecare bancă. Se află în mare expansiune şi aserveşte cea mai mare parte a tranzacţiilor interbancare internaţionale.

b) Sistemul SAGITTAIRE este prelungirea în Franţa a SWIFT-ului, dar gestionat de Banca Franţei.

c) Corespondenţii sau plătitorii. Multe bănci nu au o prezenţă fizică în Capitală, pe tot teritoriul naţional, dar mai

Scanned with OKEN Scanner

ales în străinătate. De aceea ei se adresează altei bănci, situată pe piaţa favorabilă pentru a permite încasarea sau plata valorilor. Evident că adresantul apare ca „bancă corespondent" (în ţară sau în străinătate) pentru prima.

Operaţiunile în aceste cazuri se derulează prin intermediul unor conturi deschise la corespondenţi, şi invers:

-- un cont este deschis în „cărţile" corespondentului şi se numeşte „NOSTRO", iar operaţiunea se va traduce printr-o mişcare în acest cont şi printr-o mişcare simetrică într-un cont „oglindă" în registrele societăţii bancare;

-- un cont este deschis în registrele băncii care apelează la „corespondenţi", şi se numeşte „LORO", iar operaţiunea va însemna o mişcare în acest cont concomitent cu o înregistrare simetrică în contul oglindă la corespondent.

x
x x

Privite pe fereastra băncilor, derularea operaţiilor de trezorerie nu este deloc simplă, mai ales că din combinaţia „canale" – „suporţi" pot rezulta multe variante, toate la rândul lor într-o evoluţie permanentă. Dar aici s-a acumulat multă ordine (evident din multă muncă) şi majoritatea deraierilor în decontările inter-clienţi apar din vina acestora şi nu a băncilor. Oricum aici există reguli şi proceduri ferme iar supervizarea trezoreriei şi prudenţei de către Banca Naţională consolidează aceste tendinţe.

3. REFLECŢIA CONTABILĂ A CIRCULAŢIEI MIJLOACELOR DE PLATĂ

Când încercăm să penetrăm zona de reflecţie contabilă a mijloacelor de plată, pe lângă specificitatea canalelor şi a suporţilor – care este hotărâtoare, – mai trebuie să ţinem seama şi de „amploarea" clientelei întrucât şi aici se pot întâlni variante ce simplifică sau complică lucrurile, de genul:

– clienţii (încasator sau plătitor) aparţin aceleiaşi sucursale (filiale) bancare;

– clienţii aparţin aceleiaşi bănci, dar sunt plasaţi în teritoriu la sucursale (filiale) diferite;

Scanned with OKEN Scanner

– clienţii aparţin de două societăţi bancare diferite care vin la compensare;

– clienţii aparţin de două bănci, din care una nu vine, dar este reprezentată de o a treia bancă la compensare;

– unul din clienţi este extern şi atunci intervine cel puţin o bancă corespondent.

Fiecare dintre aceste variante, la data plăţii se pot găsi în două ipostaze:

– plătitorul (de regulă emitentul suportului) are disponibil în cont (provizion – cum am zis uneori în accepţiunea de „provizie de bani") sau nu;

– plătitorul nu are bani dar are credit imediat;

– plătitorul nu are bani şi nici credit.

Între ele mai pot apare şi soluţiile „hibrid", de provizorat, pentru toate însă regulile contabile fiind ferme şi având la îndemână rezolvări pentru cele mai diverse combinaţii.

Evidenţa circulaţiei banilor între clienţii băncilor, dar şi între acestea din urmă, angrenează numeroase conturi, în primul rând reţinând pe cele ale relaţiilor interbancare:

111 – Cont curent la Banca Naţională a României
121 – Conturi de corespondent la bănci (nostro)
122 – Conturi de corespondent ale băncilor (loro)
127 – Creanţe şi datorii ataşate
1271 – Creanţe ataşate
1272 – Datorii ataşate
341 – Decontări interbancare

Nu trebuie neglijat însă că aici apar numeroase conturi de „parcare", de măsuri asiguratorii, de percepţie a comisioanelor etc., toate rezolvându-se până la urmă în cel mai ferm spirit contabil.

VIRAMENTUL

Viramentul poate fi pe suport hârtie sau magnetic, ceea ce influenţează doar tehnica de lucru pe „canalul" de compensare şi, mai ales, timpul, sub aspect contabil însă trebuind a ţine seama de faptul că o societate bancară are de-a face cu:

Scanned with OKEN Scanner

– viramente emise de clienţii săi pe care le prezintă la compensare;

– viramente în favoarea clienţilor săi cu care vine de la compensare.

1. Să vedem cum se derulează contabil „un caz de bază“:

- Suntem banca „A“
- Un client al nostru (ordonatorul) prezintă un ordin de plată în favoarea unui partener al său aparţinând de banca „B“.
- Plata se face prin casa de compensaţii a B.N.R.

a) Administratorul de cont primeşte ordinul de plată.

2511 Conturi curente	=	1621 Alte sume datorate	100.000	100.000

b) În urma prezentării la casa de compensare se recepţionează suma ca plată:

1621 Alte sume datorate	=	ODC/SIT 111 Cont curent la BNR	100.000	100.000

2. Şi acum să vedem implicaţiile colaterale şi alternativele:

a) Există posibilitatea ca la primirea ordinului de plată să nu se opereze pe conturile bilanţiere ci să se imprime operaţia direct pe suportul magnetic sau pe un centralizator care merge la compensare. În această ipostază nu mai intervine contul 1621 „Alte sume datorate“, debitarea contului clientului plătitor făcându-se direct în contrapartidă cu contul de compensare al B.N.R.

b) Banca „B“ a beneficiarului sumei din ordinul de plată, vine de la compensare cu viramentul primit şi înregistrează:

ODC/SIT 111 Cont curent la BNR	=	2511 Conturi curente	100.000	100.000

Scanned with OKEN Scanner

3. Dacă banca noastră „A" prezintă ordinul de plată al unui client ce aparţine unei terţe bănci („C") pe care o reprezintă prin mandat, operaţiile se derulează identic, numai că în locul contului 2511 – "Conturi curente" se va utiliza contul 121 – „Conturi de corespondent la bănci (nostro)".

4. In ipoteza că noi suntem banca „C" care a apelat la o bancă corespondent să ne reprezinte, operaţia implică aceleaşi relaţii dintre conturi, cu excepţia faptului că în locul contului ODC/SIT – 111 – „Cont curent la BNR" se va utiliza contul 122 „Conturi de corespondent ale băncilor (loro)".

5. Dacă cei doi parteneri – plătitor şi beneficiar (încasator) – sunt clienţii aceleiaşi bănci, ordinul de plată nu mai merge la compensare.

a) Când clienţii aparţin aceleiaşi sucursale/filiale operarea contabilă se face numai pe conturile analitice ale clientelei (se debitează plătitorul şi se creditează beneficiarul sumei).

b) Când clienţii aparţin de sucursale/filiale din localităţi diferite compensarea se face la nivelul băncii centrale:

– în contabilitatea centralei: se operează numai în analiticele deschise pe sucursale/filiale ale contului 341 „Decontări intrabancare";

– în contabilitatea sucursalei plătitorului:

2511 Conturi curente	=	341 Decontări intrabancare	100.000	100.000

– în contabilitatea sucursalei încasatorului (beneficiarului):

341 Decontări intrabancare	=	2511 Conturi curente	100.000	100.000

...Dar alternativele nu sunt încă asanate. Aşa bunăoară clientul plătitor nu are disponibilităţi în cont şi ordonă plata pe seama unui credit deschis în acest scop. Atunci este evident că

Scanned with OKEN Scanner

în locul contului 2511 „Conturi curente" se va debita contul corespunzător de credit.

Sau, pentru operaţiile de plăţi se percep şi comisioane, aşa că atunci când se debitează contul 2511 – „Conturi curente" la suma de plată din ordinul de virament se adaugă şi comisionul, pentru care contul corespondent creditor va fi unul de „venituri": 7019 – „Comisioane".

Dar, atenţie la conturile de "venituri din comisioane", întrucât avem:

- 7019 – „Comisioane" – pentru operaţiile de trezorerie;
- 7029 – „Comisioane" – pentru operaţiunile cu clientela;
- 7039 – „Comisioane" – pentru operaţiunile cu titluri;
- 7069 – „Comisioane" – pentru operaţiunile de schimb;
- 7083 – „Comisioane din activitatea de asistentă şi de consultanţă".

De aceea, spre a nu sufoca lucrurile, dar nici a le lăsa nelămurite, vom exemplifica, acolo unde pare mai complicat, şi modul de contabilizare a veniturilor din comisioane.

CECUL

Cecul este instrumentul de plată utilizat de titularii de conturi bancare cu disponibil corespunzator în aceste conturi.

Circulaţia cecului este reglementată de Legea nr. 59/1934, modificată prin Legea nr. 83/1994 şi de Normele-cadru nr.7/1994 plus Normele-tehnice nr. 9/1994 ale Băncii Naţionale a României.

Conform acestora, băncile comerciale pot emite următoarele tipuri de cecuri:

- **cec simplu**
- **cec barat**
- **cec de călătorie**
- **cec circular**

Băncile eliberează clienţilor săi, sub forma de carnete, formularele proprii ale cecului simplu şi cecului barat pe care aceştia le vor transforma în CECURI, în limita disponibilităţilor pe care le au în conturi.

Cecul simplu se utilizează pentru ridicări de numerar din cont iar cecul barat pentru plăţi prin cont. Băncile pot admite ca formularul de cec simplu să poată fi folosit şi pentru plăţi

Scanned with OKEN Scanner

prin cont, cu condiţia ca trăgătorul (plătitorul-emitent) să-l bareze cu două linii transversale paralele.

Sa vedem acum care este rezolvarea contabilă a circulaţiei cecurilor.

1. Un agent economic se prezintă la propria sa bancă cu un cec simplu spre a ridica o sumă de bani din contul său (valoarea cecului 5.000.000 lei, comision 5.000 lei).

2511	=	%	5.005.000	
Conturi curente				
		101 Casa (Casa în lei)		5.000.000
		7029 Comisioane		5.000

2. Suntem banca „A". Clientul nostru „X" prezintă spre încasare un cec barat în suma de 7.000.000 lei emis de partenerul sau de afaceri „Y" care are contul deschis la banca „B":

a) Se primeste cecul în condiţie de încasare după operaţia de compensare: se înregistrează în evidenţa tehnic-operativă pe baza „borderoului" întocmit de client, sau se trece direct pe suport magnetic.

b) În urma operaţiei de compensare se contabilizează încasarea cecului.

ODC/SIT				
111	=	2511	7.000.000	7.000.000
Cont curent la BNR		Conturi curente		

3. În registrele băncii trase (banca plătitorului care a emis cecul):

2511	=	%	7.007.000	
		ODC/SIT		7.000.000
Conturi curente		111 Cont curent la BNR		
		7029 Comisioane		7.000

Scanned with OKEN Scanner

4. Dacă clientul emitent al cecului nu are disponibilităţile necesare în cont („cecul nu este provizionat" – cum se mai spune în limbajul bancar), argument susţinut de banca acestuia, atunci cecul barat nu se onorează ci se restituie depunătorului.

5. Dacă banca noastră („A") primeşte de la client un cec barat „cu credit imediat", adică se operează la încasare înaintea compensării, banca având obligatoriu măsuri asiguratorii (spre exemplu o hârtie de credit pe cont curent).

a) Primirea cecului spre încasare:

3712 Valori primite la încasare	=	2511 Conturi curente	7.000.000	7.000.000

b) Admiterea cecului la compensare:

ODC/SIT 111 Cont curent la BNR	=	3712 Valori primite la încasare	7.000.000	7.000.000

6. Pentru banca trasă (banca plătitorului) nu prezintă interes această latură a modului de decontare la banca încasatorului, astfel că operaţia de plată se contabilizează la fel (vezi pct.3).

7. Dacă cecul nu este acoperit prin disponibilităţi şi deci nu este acceptat la plată de banca clientului, atunci se retrage contravaloarea cecului plătit imediat:

2511 Conturi curente	=	3712 Valori primite la încasare	7.000.000	7.000.000

Concomitent, pentru timpul cât a beneficiat de suma în cauză, clientului i se percep dobânzi calculate ca la creditele curente şi se înregistrează ca atare (dacă procedura de lucru a băncii nu prevede altfel).

Scanned with OKEN Scanner

8. Un client al băncii care nu dispune de un carnet de cecuri, dar are nevoie de un cec („cec de bancă") pentru a efectua o anume achiziţie de furnituri (şi implicit plata lor), poate cere eliberarea unui astfel de cec:

a) Emiterea cecului:

2511 Conturi curente	=	1621 Alte sume datorate	1.000.000	1.000.000

b) Prezentarea la compensare a cecului şi acceptarea lui:

1621 Alte sume datorate	=	ODC/SIT 111 Cont curent la BNR	1.000.000	1.000.000

9. În varianta că cei doi parteneri – plătitor şi încasator – sunt clienţii aceleiaşi bănci:

a) Aparţin aceleiaşi sucursale/filiale: operarea contabilă se face numai pe conturile analitice ale clientelei, evident cu încasarea comisionului corespunzător de la plătitor;

b) Aparţin de sucursale/filiale plasate în judete diferite:
- în contabilitatea centralei se operează numai în analiticele deschise pentru evidenţa decontărilor interne, cont 341 – „Decontări intrabancare";
- în contabilitatea sucursalei plătitorului:

2511 Conturi curente	=	% 341 – Decontări intrabancare 7029 – Comisioane	7.007.000	 7.000.000 7.000

- în contabilitatea sucursalei încasatorului:

341 Decontări intrabancare	=	2511 Conturi curente	7.000.000	7.000.000

10. În cazul în care intervine „reprezentarea" prin o a treia bancă la compensare, în locul contului de compensare generală al BNR, se vor folosi după caz:

– contul 121 – „Conturi de corespondent la bănci (nostro)" dacă noi reprezentăm o anume bancă;

– contul 122 – „Conturi de corespondent ale băncilor (loro)", dacă pe noi ne reprezintă o altă bancă.

EFECTELE DE COMERȚ

Sub aspectul tehnicii contabile, chiar dacă efectele de comerț au o mare varietate ca și diverse clauze procedurale, remiterea lor la încasare se reflectă identic, reținând însă că aici comisioanele sunt suportate, de obicei de beneficiar, datorită formalităților mai laborioase ce trebuiesc făcute de banca sa.

1. Se primește de la un client spre încasare o cambie „domiciliată" (sediul plătitorului) la o altă bancă: nu se înregistrează decât în evidența tehnic-operativă în așteptarea scontării (termenului).

2. La scadență se prezintă la compensație și ne întoarcem cu acceptarea plății:

ODC/SIT 111 Cont curent la BNR	=	3716 Conturi indisponibile privind valori la încasare	4.000.000	4.000.000

3. În ziua următoare se pune la dispoziția clientului suma în cauză:

3716 Conturi indisponibile privind valori la încasare	=	2511 Conturi curente	4.000.000	4.000.000

4. Dar, concomitent i se încasează şi comisionul cuvenit băncii:

2511 Conturi curente	=	7029 Comisioane	8.000	8.000	

La plătitor nu sunt probleme, aici fiind o plată obişnuită din contul unui client (care se va debita) prin casa de compensaţie (care se va credita).

CĂRŢILE DE PLATĂ / CREDIT

Cărţile de plată ca şi cărţile de credit au acelaşi regim de contabilizare, chiar dacă clauzele de eliberare, operare şi de comisionare sunt diferite.

1. Eliberarea unei „cărţi" însemnează în prealabil deschiderea unui cont curent cu depunerea unei sume drept disponibil şi, evident, plata contravalorii ei.

a)	101 – Casa (Casa în lei)	=	2511 Conturi curente	...	...	
b)	2511 Conturi curente	=	7085 Venituri privind mijloacele de plată	...	...	

2. Plata cu carte bancară la un comerciant.

Fie că este vorba de o plată efectuată cu o carte naţională de un rezident sau de o plată cu carte internaţională în devize folosită de un nerezident, înregistrările contabile sunt practic identice. Datele sunt transmise de comerciant la unul din centrele de tratare a cărţilor, care efectuează operaţiunile necesare de schimb, de compensare. După compensare, datele sunt retransmise băncilor de către BNR care debitează o bancă

Scanned with OKEN Scanner

cu plăţile ce trebuiesc imputate titularilor de carte şi va credita cealaltă bancă cu sumele de transferat comerciantului.

Spre exemplu: un posesor de carte bancară cu plata imediată (cele cu plata după acumularea disponibilităţilor însemnează şi comisioane mai mari), plăteşte factura unui comerciant, 8.000.000 lei, în care sunt incluse: comision pentru bancă comerciantului 15.000 lei şi comision pentru banca titularului de carte 5.000 lei (deci comerciantul încasează 780.000 lei, contravaloarea efectivă a mărfii).

a) În registrele băncii comerciantului:

– Prezentarea facturii „marcată" magnetic de carte:

3712 Valori primite la încasare	=	2511 Conturi curente	800.000	800.000

– Se efectuează compensarea la nivelul sumei de 795.000 lei (800.000 – 5.000 lei comision cedat băncii titularului de carte):

ODC/SIT 111 Cont curent la BNR	=	3712 Valori primite la încasare	795.000	795.000

– Se reţine şi respectiv recuperează, cele două comisioane (cuprinse în valoarea facturii):

2511 Conturi curente	=	% 3712 – Valori primite la încasare 7029 „Comisioane"	20.000	 5.000 15.000

b) În registrele băncii titularului de carte apare suma de plată la compensare plus comisionul:

2511	=	%	800.000	

Conturi curente	111 – Cont curent la BNR		795.000
	7029 „Comisioane“		5.000

3. Ridicarea unei sume de bani din automatele „DAB“ cu ajutorul cărţii:

Cazul nr.1: posesorul cărţii este un client al băncii posesoare a „DAB“-ului:

a) Alimentarea „DAB“ cu numerar de:

367	=	101	3.000.000	3.000.000
Alte stocuri şi asimilate (101x - Casa în DAB)		Casa		

b) Retragerea unei sume de către clientul-card al băncii:

2511	=	367	1.800.000	1.800.000
Conturi curente		Alte stocuri şi asimilate (101x – Casa în DAB)		

Cazul nr.2: posesorul cărţii este un client al altei bănci:

a) În registrele băncii proprietare a „DAB“.

– Alimentarea „DAB“ se contabilizează la fel întrucât, atunci când se face această operaţie nu se ştie cine va veni cu cartea să ridice numerar.

– Retragerea sumei de către un client posesor de card eliberat de altă bancă (şi unde îşi are, firește, contul curent):

3712	=	367	500.000	500.000
Valori primite		Alte stocuri şi asimilate (101x – Casa în DAB)		

– Se merge cu borderoul magnetic al retragerilor la casa de compensare:

Scanned with OKEN Scanner

OSC/SIT 111 – Cont curent la BNR	=	3712 Valori primite la încasare	500.000	500.000

b) În registrele băncii clientului posesor al cărţii de plată /credit:

– Recepţia plăţii la casa de compensare:

3712 Valori primite la încasare	=	ODC/SIT 111 – Cont curent la BNR	500.000	500.000

– Înregistrarea sumei în contul clientului:

2511 Conturi curente	=	3712 Valori primite la încasare	500.000	500.000

Comisioanele pentru astfel de operaţii se percep de către banca unde îşi are clientul-card contul curent, între băncile posesoare de „DAB“ (şi implicit emitente de carduri) existând relaţii de reciprocitate mutuală.

Acestea ar fi câteva exemplificări referitoare la circulaţia mijloacelor de plată în LEI – întrucât pentru cele în devize am rezervat un capitol aparte.

Scanned with OKEN Scanner

CÂMPUL Nr.2

OPERAŢIUNI CU CLIENTELA

CAPITOLUL IV

DISPONIBILITĂŢI şi DEPOZITE

1. **REGULI GENERALE**
2. **REGIMUL DEPOZITELOR**
   - 2.1. Disponibilităţile de cont
   - 2.2. Depozitele la vedere
   - 2.3. Depozitele la termen
   - 2.4. Depozitele colaterale
   - 2.5. Certificatele de depozit
3. **DOBÂNZILE PENTRU DEPOZITE**
4. **OPERAŢIUNILE DE FACTORING**

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL IV

DISPONIBILITĂŢI şi DEPOZITE

1. REGULI GENERALE

Societăţile bancare sunt persoane juridice al căror obiect principal de activitate îl constituie atragerea de fonduri de la persoanele juridice şi fizice, sub formă de depozite sau instrumente negociabile, plătibile la vedere sau la termen (art. 3 din Legea privind activitatea bancară). În acelasi spirit se reţine că societăţile bancare pot efectua operaţiuni de depozite la vedere (ceea ce îndeobşte însemnează păstrarea în conturile curente ale clientelei a disponibilităţilor acestora) precum şi la termen, în cont, cu numerar şi cu titluri constând în atragerea resurselor băneşti de la persoane juridice şi fizice, în vederea păstrării şi fructificării lor, evident contra unei dobânzi.

Într-o accepţiune asanatoare, prin **depozite** se înţelege totalitatea sumelor (resurselor, fondurilor) depuse de clientelă: agenţi economici, instituţii publice şi administrative, persoane fizice în conturi speciale deschise la bancă şi care sunt reglementate prin norme juridice, proceduri bancare şi mai ales „contractul de depozit".

Sumele depuse constituie resurse pentru operaţiile de decontare-creditare şi trebuie să se încadreze într-o astfel de strategie bancară de maniera să poată fi puse la dispoziţia clientelei în orice moment, sau la termenele convenite prin contractul de depozit.

Sub aspect contabil, depozitele clientelei sunt înregistrate, pentru partea lor nominală, în conturile clasei 2, în funcţie de natura lor.

251 Conturi curente

2511 – Conturi curente
2517 – Creanţe şi datorii ataşate

25171 – Creanţe ataşate
25172 – Datorii ataşate

252 COnturi de factoring

2521 – Conturi de factoring

25211 – Conturi de factoring disponibile
25212 – Conturi de factoring indisponibile

Conturile curente ale clientelei deschise la bănci evidenţiază disponibilităţile băneşti ale titularilor de cont precum şi operaţiunile de încasări şi plăţi dispuse de aceştia, fapt pentru care este necesară o desfăşurare în analitic a conturilor pentru fiecare client, tip de disponibilitate şi depozit, tip de monedă, etc. (pentru aceasta este nevoie de o tehnică bine gândită a simbolizării în vederea identificării clientelei şi a uşura „căutarea" lor).

Disponibilităţile din conturile curente ale clientelei pot fi retrase de titulari în orice moment, dar, evident, nu o fac toţi odată, aşa că asigurarea capacităţii de plată imediată a băncii trebuie să aibă în vedere fluxurile de numerar şi soldurile medii studiate pe baza teoriei numerelor mari, dar şi a unor elemente de previziune specifice bancherilor veritabili.

Conturile curente ale clientelei permit efectuarea de depuneri pentru a putea uzita apoi de serviciile băncii. Soldurile creditoare ale conturilor curente reprezintă în contabilitatea societăţii bancare resursele sale (deci pasive) formate din disponibilităţile clientelei, în timp ce eventualele solduri debitoare ale acestora reprezintă plăţi efectuate de clientelă pe descoperit de cont neautorizat (cel autorizat se transformă la sfârşitul zilei în credit pentru plăţi, credit pe cont curent, etc.).

Asociate conturilor curente, în planul contabil se regăsesc şi conturile de **factoring,** întrucât ele înregistrează sumele datorate clientelei în contrapartida creanţelor comerciale (facturi) cumpărate de către bancă. După caz, aceste sume pot fi disponibile imediat sau indisponibile până la încasarea crean-

Scanned with OKEN Scanner

ţelor potrivit scadenţei acestora sau până la scadenţa contractuală stabilită cu aderenţii.[1]

Procedurile bancare spun că **depozitele clientelei** pot fi de trei feluri:

- la vedere
- la termen
- colaterale

Depozitele **la vedere** sunt constituite pentru o durată iniţială de cel mult o zi lucrătoare.

Depozitele **la termen** sunt constituite pentru un termen fix, pentru care durata iniţială este mai mare de o zi lucrătoare.

Depozitele **colaterale** sunt constituite drept garanţii pentru efectuarea unor plăţi ulterioare determinate.

Certificatele de depozit, carnetele şi libretele de economii reprezintă instrumente la vedere sau la termen emise de bancă pentru atragerea disponibilităţilor de la clientelă; dobânda aferentă acestor instrumente se plăteşte în avans, lunar sau la scadenţă.

Depozitele sunt purtătoare de dobânzi al căror nivel este stabilit de fiecare bancă în funcţie de piaţa bancară şi a resurselor, dar şi de interesele manageriale şi strategice proprii şi trebuiesc făcute permanent publice.

253 Conturi de depozite

2531 – Depozite la vedere
2532 – Depozite la termen
2533 – Depozite colaterale

25331 – Depozite pentru deschiderea de acreditive
25332 – Depozite pentru emiterea de scrisori de garanţie
25333 – Depozite pentru cecuri certificate

[1] *Factoringul – conform Normelor – este operaţiunea prin care clientul, denumit „aderent", transferă proprietatea creanţelor (facturilor) sale comerciale, băncii, denumită „factor", aceasta având obligaţia, conform contractului încheiat, de a asigura încasarea creanţelor aderentului, asumându-şi riscul de neplată a acestora. Banca, pe baza documentelor primite, plăteşte valoarea nominală a creanţelor, mai puţin „AGIO", fie imediat, fie la scadenţa acestora sau la scadenţa contractuală stabilită cu aderentul.*

Scanned with OKEN Scanner

25334 – Depozite pentru ordine de plată cu scadenţă
25335 – Depozite pentru garanţii gestionări
25336 – Alte depozite colaterale
2537 – Datorii ataşate

În funcţie de durata de blocare a sumelor în depozite ele se clasifică pe termene: 1 lună, 3 luni, 6 luni, 9 luni, un an (şi chiar mai mult), cu rate de dobânzi diferite, astfel că „spargerea" unui depozit înainte de termen duce la recalcularea întregii dobânzi scurse la nivelul cel mai mic practicat de banca (de regulă dobânda contului curent). Procedura de „depozitare" poate fi destul de variată, chiar de la o banca la alta, dar este convenită anticipat prin „contractul de depozit", reţinând aici câteva categorii tipice:

– depozite cu plata lunară a dobânzii prin punerea ei la dispoziţia clientului în contul său curent;

– depozite cu capitalizarea lunară sau trimestrială a dobânzii, în care caz ea majorează direct contul specific de depozit, la expirarea termenului, clientul putând totuşi să-şi încaseze dobânda (aici „lunară" însemnează 30/31 zile şi nu luna gestionară);

– depozite cu plata anticipată a dobânzii, în care caz este necesară intervenţia contului de delimitare în timp 375 – „Cheltuieli înregistrate în avans";

– depozite cu plata dobânzii numai la expirarea termenului pentru care a fost constituit;

– depozite cu dobândă fixă pe tot intervalul sau glisantă.

Indiferent însă de aceste clauze contractuale, pentru gestiunea băncii, dobânzile se calculează şi se contabilizează lunar pentru a se realiza delimitarea şi compatibilitatea dintre cheltuieli şi venituri (şi implicit calculul rezultatelor şi al obligatiilor fiscale), aşa cum prevede Legea contabilităţii nr. 82/1991.

2. REGIMUL DEPOZITELOR

Procedurile de „depozitare" a banilor în bancă sunt deci foarte diverse dar, sub aspectul tehnicilor contabile, trebuie să

Scanned with OKEN Scanner

facem distincţie între disponibilităţi-depozite, depozite veritabile, termene şi obligaţii asociate acestora.

2.1. DISPONIBILITATILE DE CONT

În fapt, o persoană juridică sau fizică devine client al băncii în momentul deschiderii contului său curent, fără a exclude şi practicarea unor forme de depozitare la termen operate direct pe contul de depozit.

Disponibilităţile de cont sunt constituite din sumele depuse de clientelă care apoi se majorează sau diminuează ca urmare operaţiilor de încasări şi/sau plăţi pe care titularul le ordonă, prin diverse instrumente şi canale bancare. Deci pentru disponibilităţile de cont nu sunt fixate termene, clientul trebuind să poată dispune de sumele sale în orice moment.

1. Constituirea disponibilului se face în fapt la deschiderea contului curent:

101	=	2511	10.000.000	10.000.000
Casa		Cont curent		

2. Mai departe, funcţionarea contului **2511 „Conturi curente"** însemnează acroşarea a unui sfert din conturile corespondenţe ale planului contabil, noi reţinând în esenţă că el se creditează cu toate încasările operate în favoarea titularului şi se debitează cu plăţile de aceeaşi natură.

De regulă are sold creditor şi reprezintă obligaţiile băncii faţă de client pentru sumele aflate la dispoziţia sa şi aparţine acestuia.

3. Întrucât ne vom întâlni cu acest „cont curent" de multe ori, ar mai trebui menţionată aici funcţionalitatea conturilor sale asociate, adică:

a) Contabilizarea creanţelor din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente soldului debitor al contului curent:

Scanned with OKEN Scanner

25171 Creanţe ataşate	=	7024 Dobânzi de la conturile curente debitoare	...	...

b) Încasarea la scadenţă a respectivelor dobânzi:

2511 Conturi curente	=	25171 Creanţe ataşate	...	...

c) Datoriile din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă aferente soldului creditor al contului curent:

6024 Dobânzi la conturile curente	=	25172 Datorii ataşate	...	...

d) Plata către titularul de cont a dobânzii datorate, la scadenţă:

25172 Datorii ataşate	=	2511 Conturi curente	...	...

Dar, gama operatiilor ce acroşează dobânzile, comisioanele şi contul curent, este prea mare pentru a încerca acum asanarea ei.

2.2. DEPOZITELE LA VEDERE

Ca procedură generală, **depozitele** se referă la anumite sume „blocate" temporar (normele zic „maximum o zi" – eu nu ştiu limita inferioară, aşa că rămân la alternativa „de pe o zi pe alta") la dispoziţia băncii în scopul obţinerii unei dobânzi mai avantajoase sau altor aranjamente de garanţii, plăţi la termen, etc. Sumele se obţin din contul curent, dar şi prin depuneri directe de numerar sau alte canale.

Scanned with OKEN Scanner

Oricum, sub aspect contabil remarcăm:

1. Constituirea depozitului la vedere:

101 – Casa 111 – Cont curent la BNR 121 – Conturi de corespondent la bănci (nostro) 122 – Conturi de corespondent ale băncilor (loro) 2511 – Conturi curente 341 – Decontări intrabancare	= 2531 DEPOZITE LA VEDERE	

2. Diminuarea sau lichidarea depozitului:

2531= DEPOZITE LA VEDERE	101 Casa 2511 Conturi curente	

În orice moment, mărimea depozitelor la vedere este dată de soldul creditor al contului **2531 „Depozite la vedere".**

În practica contabilă curentă se mai pot întâlni şi astfel de proceduri în legătură cu depozitele la vedere:

– în cazul clientelei nebancare suma se poate bloca la dispoziţia băncii, de pe o zi pe alta direct în contul curent;

– depozitele la vedere se pot transforma, la cererea clientului, în depozite la termen sau chiar colaterale.

În contabilitate se afectează direct conturile implicate, fără a mai fi necesară „readucerea" depozitului în contul său specific de urmărire.

Evident toate categoriile de depozite angajează obligativitatea băncii de a plăti dobânzi. Acestea se evidenţiază prin debitarea contului **2537 „Datorii ataşate"** (comun tuturor tipurilor de depozite) în contrapartidă cu unul din conturile de „cheltuieli" specifice aparţinătoare contului 6025 – „Dobânzi la conturile de depozite".

2.3. DEPOZITELE LA TERMEN

Reprezintă sume depuse şi/sau blocate în conturi speciale pe o durată fixă şi în condiţii ferme, stabilite prin „contractul de depozit" întocmit la constituirea acestuia. În schimbul acestei

indisponibilizări temporare, depozitele sunt remunerate cu o dobândă negociată între bancher şi client, ea depinzând de foarte mulţi factori de piaţă, de interese bancare, de durată şi mărime, etc.

Sub aspect contabil nici aici problemele nu sunt complicate, dar pentru sistemul informatic însemnează numeroase partizi analitice cu persoane, sume, termene, dobânzi şi încă altele.

1. Deschiderea unui depozit la termen de către clientelă poate acroşa în corespondenţă aceleaşi conturi ca în cazul depozitelor la vedere, dar se reţin aici două variante de bază, în funcţie de tehnicile de lucru ale fiecarei bănci:

a) Depunerea banilor, îndeosebi în cazul persoanelor fizice se poate face direct pe contul de depozit:

101 Casa	=	2532 Depozite la termen	4.000.000	4.000.000

b) Depunerea banilor se face întâi pe contul curent deschis pentru fiecare depozitar,

101 Casa	=	2511 Conturi curente	4.000.000	4.000.000

... după care, din contul curent, se constituie, la cererea clientului, depozitul:

2511 Conturi curente	=	2532 Depozite la termen	4.000.000	4.000.000

Se înţelege aici că, indiferent de procedură, pentru persoanele juridice clienţi ai băncii, nu poate fi corectă decât această din urmă alternativă.

2. Desfiinţarea normală a depozitului se face la termenul scadent, integral sau numai în parte – la cererea clientului, dar banca îl poate menţine intact – dacă clientul nu se pronunţă,

Scanned with OKEN Scanner

respectându-se lungimea termenului de constituire pentru primul depozit. De asemenea, la termen, clientul poate opta pentru transformarea depozitului inițial într-un altfel de depozit la termen (operație ce afectează numai contabilitatea analitică). Dar clientul poate cere și „spargerea" depozitului înainte de termen, cu toate consecințele asupra remunerării, dacă interesele lui o cer.

Oricum, la retragere, se întâlnesc aceleași clasări ca la constituire:

a) Clientul depozitar nu are cont curent și doreste să-și încaseze direct banii:

2532	=	101	4.000.000	4.000.000
Depozite la termen		Casa		

b) Clientul are deschis în prealabil și cont curent:

2532	=	2511	4.000.000	4.000.000
Depozite la termen		Conturi curente		

... iar dacă doreşte să ridice o sumă din contul curent, fie că este întregul depozit, fie numai parțial:

2511	=	101	...	...
Conturi curente		Casa		

Oricum, chiar dacă ne repetăm, este foarte important de reținut necesitatea organizării pe programul informatic al contabilității băncii, a unei desfășurări analitice foarte accesibile a contului de depozite la termen pe:

- titular de depozit
  - tip de depozit
    - durată
      - data constituirii
        - data scadenței
          - nivelul dobânzii.

Scanned with OKEN Scanner

2.4. DEPOZITELE COLATERALE

Sunt sume depuse sau blocate pe un cont în vederea garantării unor obligaţii contractate de client (un exemplu clasic: pentru ca banca să deschidă un acreditiv extern îi cere clientului său deschiderea unui depozit colateral cel puţin până la incidenţa sumei în cauză).

1. Să presupunem că pe relaţia bancă-client se convine constituirea unui depozit colateral pe „schimbul" caruia se eliberează un „cec certificat", la ordinul titularului de cont şi de depozit, necesar pentru a achita cu el un furnizor:

2511	=	2533x	2.000.00	2.000.00
Conturi curente		Depozite colaterale		

Aşa cum s-a specificat în prezentarea pachetului conturilor de depozite, în cazul depozitelor colaterale, este obligatoriu ca aici să se completeze „coada" contului (acel „x" din formulă) cu cifra de simbol a contului desfăşurător:

x = 1) – depozite pentru deschiderea de acreditive
2) – depozite pentru emiterea de scrisori de garanţie
3) – depozite pentru certificate
4) – depozite pentru ordine de plată cu scadenţă
5) – depozite pentru garanţii gestionari
6) – alte depozite colaterale.

2. După expirarea condiţiilor de constituire, depozitul colateral se poate desfiinţa:

2533x	=	2511	2.000.000	2.000.000
Depozite colaterale		Conturi curente		

... în continuare clientul putând dispune de propriul disponibil cum doreşte.

Scanned with OKEN Scanner

2.5. CERTIFICATE DE DEPOZIT

Sub această denumire putem regăsi, în funcţie şi de instrumentaţia fiecărei bănci:

- certificate de economii
- carnete de economii
- certificate de depozit, etc.

Fiecare dintre acestea poate fi: la vedere sau la termen. Pentru depozitele la vedere (în fapt şi la depozitele tip cont curent clasic), dobânzile se capitalizează lunar. Atunci când sunt la termen dobânda se plăteşte fie lunar, fie la termenii contractului – după cum s-a convenit prin acesta. Din grupa menţionată de „certificate", se desprinde „certificatul de economii" – pentru care dobânda este fixă pe întregul interval şi poate fi plătită şi în avans, ori la scadenţă.

Se mai reţine ideea că pentru depozitele-certificate nu mai este necesară deschiderea prealabilă de conturi curente, aşa că la constituire vom avea:

101	=	2541	800.000	800.000
Casa		Certificate de depozit		

... şi în mod inevitabil anularea depozitului se va reflecta printr-o formulă contabilă inversă.

Tot în această familie operează şi „carnetele şi libretele de economii", dar ele sunt specifice numai Casei de Economii şi Consemnaţiuni, având prerezervat şi un cont specific: 2542 „Carnete şi librete de economii".

3. DOBÂNZILE PENTRU DEPOZITE

Dobânzile de plătit pentru depozite, aferente exerciţiului în curs, se calculează de la data primirii de către bancă a fondurilor şi se înregistrează ca cheltuieli, lunar, sau la scadenţa operaţiunilor dacă fondurile aferente au termen de restituire în cursul lunii:

Scanned with OKEN Scanner

– în conturile de „Datorii ataşate" – dacă este vorba de dobânzi calculate şi neajunse la scadenţă;

– în conturile curente sau chiar peste contul de depozit – după tehnica de constituire – dacă dobânzile sunt scadente.

1. Dobânzile pentru depozitele (inclusiv disponibilităţile) LA VEDERE, se calculează la sfârşitul fiecărei luni gestionare, pe baza SOLDULUI MEDIU PONDERAT şi evident a ratei dobânzii stabilită:

a) Soldul mediu $= \frac{24.000.000}{30 \text{ zile}} = 800.000$ lei

1 nov.	400.000 lei
2 nov.	600.000 lei
3 nov.	600.000 lei
4 nov.	600.000 lei
„	„
„	„
30 nov.	500.000 lei
Total	24.000.000 lei

b) Dobânda curentă 18 %

c) Dobânda cuvenită:

$800.000 \times \frac{18}{365 \times 100} \times 30 \sim \begin{matrix} 12.000 \\ (11.835) \end{matrix}$

d) Reflecţia contabilă are în vedere principiul capitalizării:

6024 Dobânzi la conturile curente 6025 Dobânzi la depozitele la vedere	=	2511 Conturi curente	12.000	12.000

2. Dobânzile pentru DEPOZITELE LA TERMEN

2.1. Se presupune un depozit:

- Suma depozitului: 4.000.000 lei
- Durata: 3 luni (deci până la 16 februarie)
- Data constituirii: 16 noiembrie (operaţional cu 17 nov.)
- Dobânda: 60%
- Caracteristici: cu plata lunară a dobânzii

Scanned with OKEN Scanner

a) Calculul dobânzii:

luna nov. $4.000.000 \times \frac{60}{365 \times 100} \times 14 = 92.054$

luna dec. $4.000.000 \times \frac{60}{365 \times 100} \times 31 = 203.835$

luna ian. $4.000.000 \times \frac{60}{365 \times 100} \times 31 = 203.835$

luna feb. $4.000.000 \times \frac{60}{365 \times 100} \times 16 = 105.205$

Total = 604.929

e) Reflecţia contabilă:

60252	=	2511	92.054	92.054	nov.
Dobânzi la depozitele la termen		Conturi curente	203.835	203.835	dec.
			203.835	203.835	ian.
			105.205	105.205	feb.

Deci: – Dobânda se calculează lunar;
– Dacă clientul doreşte, el şi-o poate încasa din „contul curent" pe măsura alimentării lui;
– Dacă la termen clientul nu dă o altă comandă, atunci depozitul se prelungeşte pe alt segment de 3 luni.

2.2. Dacă depozitul se constituie cu caracteristica „plata dobânzii la expirarea termenului", atunci, contabilizarea dobânzii se face în două etape:

a) lunar: dobânda cuvenită devine „cheltuiala", dar este blocată la plată:

60252	=	2537	95.054	95.o54	nov.
Dobânzi la depozitele la termen		Datorii ataşate	203.835	203.835	dec.
		...	...	...	etc.

Scanned with OKEN Scanner

b) la expirarea depozitului, dobânda se pune la dispoziţia clientului:

2537 Datorii ataşate	=	2511 Conturi curente	604.929	604.929

2.3. Dacă depozitul se constituie cu clauza „capitalizarea lunară a dobânzii":

a) se calculează dobânda NUMAI după expirarea a 30/31 zile, indiferent dacă se trece dintr-o lună gestionară în alta.

Reluând exemplul de mai înainte, dobânda primei luni efective (16 nov. – 15 dec.) va fi:

$$D = 4.000.000 \times \frac{60}{365 \times 100} \times 30 = 197.259$$

b) se contează ca cheltuială concomitent cu majorarea depozitului:

60252 Dobânzi la depozitele la termen	=	2532 Depozite la termen	197.259	197.259

c) în acest fel dobânda următorului interval de o lună (16 dec. –15 ian.) va deveni:

$$D = 4.197.259^{1} \times \frac{60}{365 \times 100} \times 31 = 213.887 \text{ lei}$$

2.4. Dacă depozitul se constituie cu clauza „plata anticipată a dobânzii", atunci aceasta se calculează prin luarea în considerare a tuturor criteriilor convenite la constituire, iar dobânda se contabilizează astfel:

375 Cheltuieli înregistrate în avans	=	2511 Conturi curente 101 Casa	604.925	604.925

[1] *Soldul contului 2532 „Depozite la termen", analitic: „titular, felul depozitului".*

– Evident, plata se face direct din „casă", în funcţie de procedura depozitării, sau din contul curent, după caz, reflecţia contabilă fiind şi ea alternativă;

– La sfârşitul fiecarei luni gestionare, cu ocazia închiderii contabile, dobânda „parcată" în contul de aşteptare se scadenţează:

60252 Dobânzi la depozitele la termen	=	375 Cheltuieli înregistrate în avans	92.054 ... etc.	92.054 ... etc.

2.5. în cazurile în care depozitele la termen „se distrug", se anulează (evident, numai la cererea clientului) atunci dobânda calculată pentru lunile gestionare scurse se recalculează la nivelul ratei dobânzii pentru disponibilităţile la vedere, urmată de regularizările contabile necesare (inclusiv pentru conturile de cheltuieli) cu afectarea lunii gestionare când acest fenomen s-a produs.

3. La scadenţarea depozitului (sau anularea lui), suma depozitată se pune la dispoziţia clientului:

2532 Depozite la termen	=	101 Casa 2511 Conturi curente	4.000.000	4.000.000

... dacă acesta o cere, sau se prelungeşte automat pentru un alt segment de timp egal cu cel pentru care a fost constituit (dacă depozitul este cu capitalizarea dobânzii se înţelege că suma este alta, respectiv depozitul capitalizat).

4. CERTIFICATUL DE DEPOZIT scoate în evidentă cea de a DOUA regulă privind înregistrarea contabilă a dobânzilor plătite în avans (pe prima am văzut-o la pct.2.4.) şi anume deducerea ei din suma depozitului înainte de depunere, adică:

– Suma depozitului: 4.000.000 lei

Scanned with OKEN Scanner

- Durata: 16 noiembrie – 16 februarie = 92 zile
- Dobânda: 60%
- Suma dobânzii:

14 zile, nov.	=	92.054	lei
31 zile, dec.	=	203.835	lei
31 zile, ian.	=	203.835	lei
16 zile, feb.	=	105.205	lei
Total		604.929	lei

- Suma pe care o varsă subscriptorul:

DEPOZIT – DOBÂNDA = 4.000.000–604.929 = 3.395.071 LEI

a) Depunerea sumei: se cumpără un CERTIFICAT scadent peste 3 luni, în valoare de 4.000.000 lei, contra sumei de 3.395.071 lei.

	= 2541 Certificat de depozit			4.000.000
%				
101 Casa			3.395.071	
375 Cheltuieli înregistrate în avans			604.929	

b) Se impută cheltuielilor dobânda scadenţată lunar:

CHELTUIELI

6026 Dobanzi la certificatele de depozit, carnetele şi libretele de economii	=	375 Cheltuieli înregistrate în avans	92.054	92.054	nov.
			203.835	203.835	dec.
			203.835	203.835	ian.
			105.205	105.205	feb.

c) La scadenţă, se răscumpără certificatul de depozit, la valoarea nominală:

2541 Certificat de depozit	=	101 Casa	4.000.000	4.000.000

Un aspect mai recent al regimului depozitelor a apărut în urma Ordonanţei de urgenţă nr. 85/23.12.1997 privind impunerea veniturilor realizate de persoanele fizice, conform căreia este necesară IMPOZITAREA DOBÂNZILOR LA DEPOZITELE BANCARE.

Pentru **operatorii economici persoane juridice** problema este rezolvată prin includerea veniturilor din dobânzi în categoria „veniturilor financiare" din contabilitatea fiecăruia.

Pentru **persoanele fizice autorizate** să desfăşoare activitatea în mod independent, dobânzile la depozite şi conturi curente se iau în calculul impozitului, cumulate cu celelalte venituri realizate.

Pentru bănci deocamdată o singură precizare a Ministrului Finanţelor este clară: „veniturile de natura dobânzilor pentru depunerile la termen realizate de **persoanele fizice care nu desfăşoară activităţi** în mod independent şi pe cont propriu, se impozitează cu o cotă de 1 % aplicată asupra dobânzilor calculate şi plătite persoanelor fizice respective. Impozitul astfel calculat se percepe prin stopaj la sursă la fiecare termen de plată a veniturilor de această natură".

Fără să mă leg de anumite ambiguităţi ale „precizărilor" (cum ar fi „dobânda plătită" – dacă banca nu o plăteşte ci o capitalizează sau, cum ştim exact care sunt persoanele fizice scutite la plata impozitului conform art. 3 din Ordonanţă, etc.), noi intrăm în zona raţionamentelor şi constatăm următoarele:

a) Dobânda aferentă depozitelor, indiferent de durata acestora se calculează la fiecare închidere contabilă lunară, aşa cum s-a văzut până acum, indiferent dacă ea se capitalizează, se transferă în contul curent sau se plăteşte direct.

b) Impozitul se va calcula şi el lunar, prin aplicarea cotei de 1 % asupra sumei dobânzii inclusă pe cheltuielile băncii şi trecute în favoarea clientului persoană fizică, chiar dacă ea nu-şi poate ridica suma în cauza decât la scadenţa depozitului, concomitent cu crearea obligaţiei de decontare cu organele fiscale. Contabil aceasta ar putea însemna:

DEBIT:

2532 – "Depozite la termen" – pentru depozitele cu clauză de capitalizare

2511 – "Conturi curente" – pentru depozitele fără capitalizare
2537 – "Datorii ataşate" – pentru depozitele pe termen mai mare de o lună cu plata dobânzii la expirarea depozitului
2541 – "Certificat de depozit" – pentru dobânda depunerilor pe astfel de certificate, sesizând astfel diminuarea valorii de răscumpărare a certificatului.

CREDIT:

3536 – "Alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate" sau
35391 – "Alte datorii faţă de bugetul statului".

Mai departe banca urmează ca la termenele prevăzute de lege (25 ale lunii urmatoare) să achite către bugetul de stat suma impozitelor pe dobânzile la depozite reţinute de la titularii acestora.

În toată această problemă a depozitelor, apar numeroase episoade contabile cu caracter repetitiv, dar ele trebuiesc cunoscute şi interpretate ferm. Lucrul cu clientela, îndeosebi persoane fizice este o zonă sensibilă ce trebuie tratată cu toată atenţia, întrucât, nu de puţine ori ea contrabalansează economia băncii... precum balastul într-o navă.

4. OPERAŢIILE DE FACTORING

Când vorbim de „conturile clientelei", în planul contabil general avem prerezervate următoarele capete de cont:

251 – Conturi curente
252 – Conturi de factoring
253 – Conturi de depozite
254 – Certificate de depozit, carnete şi librete de economii

Deci FACTORINGUL se asimilează disponibilităţilor – depozite, deşi are conotaţii de procedură diferite.

În esenţă factoringul sau „afacturajul" este o operaţiune prin care un client, denumit ADERENT, transferă proprietatea asupra creanţelor sale unei instituţii de credit specializată, dar şi unei bănci denumită FACTOR, care îşi asumă sarcina de a le recupera şi de a garanta o bună finalitate.

Două elemente ale scontării clasice caracterizează operaţiunea de factoring:

– factorul garantează în general creanţa, este deci o cesiune fără recurs: aderentul se descarcă de riscul de a se găsi cu facturi neplătite (deşi prin contractul de factoring se pot specifica orice clauze).

– factorul recuperează suma de la alt client debitor, o reţine în utilizarea sa (de aceea apare asimilată depozitelor) şi o pune la dispoziţia aderentului la termenul convenit (acesta din urmă se va ocupa de problemele lui productiv-comerciale, în timp ce o bancă preia asupra sa operaţiile de încasare şi recuperare a creanţelor clientului).

În această accepţiune factoringul oferă patru tipuri de servicii: credit; asigurare – credit; depozit şi plată. Dar aderentul poate alege dintre acestea şi numai anumite secvenţe stabilite de comun acord cu instituţia specializată de credit, pe bază de contract.

Obligatoriu se reţin anumite elemente procedurale:

– exclusivitatea în favoarea factorului;

– modalitatea de plată a creanţelor transferate:

- înscrierea anticipată a sumei în contul curent al clientului, deci un credit prin plăţi de casă;
- remiterea unui bilet la ordin subscris de factor;
- înscrierea sumei în contul curent al clientului numai după încasarea ei.

– suma de încasat poate fi stabilită ferm sau între anumite limite „maxim-minim";

– constituirea unor eventuale rezerve pentru fiecare client aderent, pe baza încasărilor gajate în favoarea factorului;

– anularea drepturilor aderentului asupra clienţilor săi debitori, în favoarea factorului.

Scanned with OKEN Scanner

Sub aspectul REGULILOR CONTABILE se retin următoarele:

a) Creanţele care au suferit transferul de proprietate sunt contabilizate în debitul unuia dintre conturile:

- 20112 – „Factoring" – dacă instituţia are ca obiect principal de activitate acest tip de operaţiuni,
- 20119 – „Alte creanţe comerciale" – dacă instituţia practică acest tip de operaţiuni cu titlu accesoriu,
- 91314 – „Garanţii de rambursare a creditelor acordate de alte bănci", cont extrabilanţier – dacă factorul subscrie sau acreditează un bilet la ordin care va fi scontat la o altă instituţie.

b) în contrapartidă se vor credita, pe relaţiile fireşti, unul din conturile:

- 25211 „Conturi de factoring disponibile" – dacă fondurile sunt disponibile din momentul transferării creanţelor;
- 25212 „Conturi de factoring indispensabile" – dacă fondurile nu sunt puse la dispoziţie decât la încasarea creanţelor sau la o dată stabilită prin contract. În acest moment contul este soldat printr-o contrapartidă a contului precedent sau printr-un cont de trezorerie în cazul în care biletul a fost subscris de factor, a fost scontat de factor la o altă instituţie, aceasta din urma prezentându-l la scadenţă.

Când operatorul care efectuează factoringul nu este o instituţie specializată, ci o societate bancară, se poate utiliza contul 2511 „Conturi curente".

Scontarea de către o bancă a unui bilet la ordin subscris sau avalizat de un factor, se analizează ca o operaţiune clasică de scont. Se adaugă doar înscrierea în contul extrabilanţier 912 – „Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii de la alte bănci", a contragaranţiei primite de la societatea de factoring.

Să vedem acum procedura practică de contabilizare:

CAZUL NR.1 : FACTORING CU PLATA IMEDIATA

- La 31 mai se preia în factoring o creanţă în suma de 50.000 (mii) lei

Scanned with OKEN Scanner

- Scadenţa: 31 iulie
- Prevedere contract: plata imediată a creanţei
- Dobânda 25 % („agio")
- Comision 3 % („agio")

Aceasta însemnează (în mii lei) :

– Valoarea brută a scadenţei:		50.000 lei
– AGIO – dobândă iunie:	1.027 lei	
iulie:	1.062 lei	
Total dobânzi:	2.089 lei	
– Comision 3%	1.500 lei	
Total		3.589 lei
– Suma netă de plată:		46.411 lei

1. 31 mai: Se angajează operaţia de factoring cu punerea sumei la dispoziţia aderentului:

a)	20112 Factoring	=	25211 Conturi de factoring disponibile	50.000	50.000

... şi concomitent se contabilizează şi „agio"-ul cuvenit:

b)	25211 Conturi de factoring disponibile	=	% 376 Venituri înregistrate în avans	3.589	 2.089
			7029 Comisioane		1.500

2. 30 iunie: Se contabilizează dobânzile scurse:

	376 Venituri înregistrate în avans	=	70212 Dobânzi de la operaţiunile de factoring	1.027	1.027

Scanned with OKEN Scanner

3. 31 iulie: scadenţă:

a) Dobânzile scurse:

376 Venituri înregistrate în avans	=	70212 Dobânzi de la operaţiunile de factoring	1.062	1.062

b) Încasarea debitelor de la clientul aderentului, preluat în operaţiunea de factoring:

111 Cont curent BNR	=	20112 Factoring	50.000	50.000

Aşa cum s-a precizat mai înainte, se reţine ca în locul contului 25211 „Conturi de factoring disponibile" se poate utiliza contul clientelei 2511 „Conturi curente". De asemeni, în funcţie de mecanismul de plăţi, în locul contului 111 „Cont curent la BNR" se poate folosi contul 121 „Conturi de corespondent la bănci (nostro)".

CAZUL NR.2: FACTORING CU PLATĂ PE BAZĂ DE BILET LA ORDIN

Se reiau datele cazului precedent reţinând că:

– deoarece nu se face un avans de fonduri, factorul nu prevede dobânzi;

– comisionul de factoring rămâne 3 % (1500 mii lei);

– în plus se percepe şi un comision de angajament de 2 % (100 mii lei).

1. 31 mai: se angajează operaţia de factoring fără a pune la dispoziţia aderentului suma în cauză (deci ne angajăm numai să recuperam creanţele clientului băncii):

a)	20112 Factoring	=	25212 Conturi de factoring indisponibile	50.000	50.000

Scanned with OKEN Scanner

b) Concomitent se înregistrează şi cele două comisioane cuvenite:

		%		
25211	=		1.600	
		7029 Comisioane		1.500
Conturi de factoring disponibile		70721 Venituri din angajamente de garanţie în favoarea altor bănci		100

c) Se mai reţine însă că preluarea operaţiilor în factoring mai trebuie înregistrată şi în conturile extrabilanţiere (reflexia garanţiei pentru biletul la ordin emis):

91314	=	999	50.000	50.000
Garanţii de rambursare a creditelor acordate de alte bănci		CONTRAPARTIDA		

2. Între timp instituţia de credit sau bancară „umblă" după clientul aderentului şi la 31 iulie îl încasează:

a)	111	=	20112	50.000	50.000
	Cont curent la BNR		Factoring		

... şi concomitent se anulează garanţia care acum are o acoperire fermă în mijloace de trezorerie:

b)	999	=	91314	50.000	50.000
	CONTRAPARTIDA		Garanţii de rambursare a creditelor acordate de alte bănci		

3. La scadenţă, la cerere sau la termenul convenit se pune la dispoziţia aderentului suma încasată (comisioanele i le-am încasat mai înainte):

Scanned with OKEN Scanner

25212 Conturi de factoring indisponibile	=	25211 Conturi de factoring disponibile	50.000	50.000

Pentru ultima operatiune se reţine că în locul contului 25211 „Conturi de factoring disponibile" se va utiliza un cont de trezorerie, dacă între timp aderentul a scontat biletul la ordin la o altă bancă. De asemeni ramân valabile precizările de la cazul nr.1 cu privire la utilizarea contului 2511 „Conturi curente" în locul celui de factoring, ele având în fapt acelaşi conţinut economic pentru gestiunea unei bănci... şi probabil acesta fiind şi argumentul pentru care operaţiile de factoring sunt clasate în planul contabil general la un loc cu disponibilităţile şi depozitele clientelei.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL V

CREDITE

1. **CLASIFICAREA CREDITELOR**
2. **REGULI DE CONTABILIZARE A OPERAŢIILOR DE CREDITARE**
   - Facilităţile de casă
   - Creditul comercial
   - Creditul de trezorerie
   - Creditul pentru export
   - Creditul pentru echipament
   - Creditul pentru bunuri imobiliare
3. **REFLECŢII PRACTICE**
   - Cazul nr. 1: Creditul de trezorerie
   - Cazul nr. 2: Creditul pentru echipament rambursat prin rate constante
   - Cazul nr. 3: Creditul pentru echipament rambursat prin rate degresive
   - Cazul nr. 4: Procedura creditului confirmat
4. **CREDITE ŞI ÎMPRUMUTURI PRIVIND CLIENTELA FINANCIARĂ**
5. **CREANŢE RESTANTE ŞI CREANŢE ÎNDOIELNICE**
6. **PROTECŢIA CREDITELOR**
   - Rezerva generală pentru riscul de credit şi dobândă
   - Provisioane specifice de risc

Scanned with OKEN Scanner

7. REGIMUL GARANŢIILOR ŞI ANGAJAMENTELOR
8. ALGORITMUL DE CALCUL, EVALUARE ŞI ANALIZĂ A CLIENTELEI ŞI CREDITELOR

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL IV

CREDITE

Creditul este o relaţie financiară cu numeroase faţete, implicaţii şi complicaţii, cu tot atâtea efecte economice, juridice şi de afaceri, încât despre el s-ar putea scrie la nesfârşit. Ca şi ştiinţa contabilă, creditul este un peisaj bancar destul de arid ce nu se învaţă, în intimitatea şi zonele pe care le acroşează nici în două luni, nici în doi ani... iar, de câte unii, niciodată.

Totuşi este important a clarifica unele aspecte ce au o anume semnificaţie categorială mai des în legătură cu tratamentul lor contabil.

Înainte de toate poate că este bine venit a face distincţia necesară între:

- „CREDITE“ – reprezentând drepturi de creanţă deţinute de bancă asupra unui client al său rezultat în urma actului prin care societatea bancară pune la dispoziţie sau se obligă să pună la dispoziţia acestuia sumele (fondurile, capitalul) solicitate sau îşi ia un angajament prin semnătură, de natura avadului, cauţiunii sau garanţiei în favoarea clientelei (operaţiunile de creditare asimilează aici şi leasing-ul, locaţiile însoţite de cumpărare etc.)
- ÎMPRUMUTURI – care este cam acelaşi lucru, dar privit de cealaltă parte a actului de acreditare şi anume din punctul de vedere al beneficiarului principal de credite.

Altfel spus banca acordă „credite“ clientului care se „împrumută“ la bancă.

Scanned with OKEN Scanner

În realitatea practică dar şi în diverse reglementări normative cele două naţiuni se interferează, se acroşează reciproc sau chiar se suprapun, astfel că o clasare corectă a acestui gen de operaţiuni trebuie privită prin prisma efectului său economic (spre exemplu şi un depozit bancar atras poate fi privit ca un împrumut).

1. CLASIFICAREA CREDITELOR

În următoarea ordine de idei este importantă menţiunea că economia reală ne aduce în faţă o mare diversitate de credite, astfel că pentru caracterizarea lor tehnică este necesar a avea în vedere câteva criterii, şi anume:

a) Clientela nebancară (întrucât cea bancară face obiectul unui tratament specific al relaţiilor interbancare):
- agenţi economici;
- instituţii publice şi administrative;
- mici întreprinzători şi asociaţii familiale;
- persoane fizice.

b) Durata:
- credite pe termen scurt – cu o durată sub 1 an;
- credite pe termen mediu – cu o durată între 1 şi 5 ani;
- credite pe termen lung – cu o durată peste 5 ani.

c) Formele de creditare:
- punerea la dispoziţie a fondurilor, operaţiuni ce se înregistrează în conturile bilanţiere;
- angajamentul de a pune la dispoziţie fonduri şi angajamente prin semnătură, în care caz operaţiile respective afectează numai conturile extrabilanţiere.

d) Obiectul actului de creditare:
- facilităţi de casă pentru necesarul „scurt“ (momentan) de trezorerie;
- avans pe veniturile viitoare (în cazul agenţilor cu activitate sezonieră);
- finanţarea necesarului curent de exploatare;
- finanţarea operaţiilor de import-export;

Scanned with OKEN Scanner

- finanţarea investiţiilor şi echipamentelor;
- credite pentru bunuri de consum sau finanţări imobiliare – în cazul persoanelor fizice.

e) Forma, respectiv tehnica de creditare:

- facilităţi de casă sau avansul de cont;
- transferuri efective de sume în cont;
- cesiunea de creanţe (scontare, factoring);
- creditul pe semnătură sau angajamentul de garanţie.

În acest ansamblu de combinaţii posibile se reţin principalele caracteristici ale operaţiunilor de creditare, şi anume:

a) Creditul global sau specific poate fi acordat, de regulă, sub forma unui credit „total" de exploatare, sau pentru finanţarea unor necesităţi specifice, cum ar fi procurarea de echipamente, stocuri etc.

2) Creditul acordat sub forma unei autorizaţii sau unui avans la termen fix, acestea din urmă materializându-se în:

– efecte de comerţ, în general bilete la ordin subscrise de clientelă în favoarea băncii sale, care le scondează;

– ordine de plată cu scadenţe prestabilite, întocmite de agenţii economici sau de persoane fizice, pe baza cărora, la datele convenite, se vor debita conturile acestora (spre exemplu creditele acordate persoanelor fizice, pentru vânzări de mărfuri în rate etc.).

2. REGULI DE CONTABILIZARE A OPERAŢIILOR DE CREDITARE

Organizarea contabilităţii operaţiilor de acordare şi recuperare a creditelor este concepută astfel încât să urmărească fiecare credit şi elementele ataşate acestuia în funcţie de destinaţie combinată cu tehnica bancară acceptată prin contractul de creditare încheiat cu clientela.

În această zonă se face o distincţie clară între diversele categorii de credite care imprimă specificităţi atât în tehnica şi procedurile de lucru bancare cât şi în economia agentului client al băncii.

Scanned with OKEN Scanner

• FACILITĂŢILE DE CASĂ

Creditele de natura avanturilor de cont sau facilităţilor de casă sunt constituite din sume pe care banca acceptă să le dea împrumut anumitor clienţi ai săi, efectuând plăţi din conturile curente ale acestora, dincolo de disponibilul existent, în limitele şi pentru perioadele fixate dinainte de către părţi.

Mărimea creditului efectiv, va fi dată la sfârşitul fiecărei zile de soldul contului curent al clientului care se va prezenta astfel:

2511 – CONTURI CURENTE Cod informatic de identificare 2511.0.12.1.123456.301.08.1			
20 nov. Sold iniţial	16.500.000		
Rulaj debitor	3.000.000	Rulaj creditor:	7.000.000
	5.000.000		8.000.000
	6.000.000		*9.000.000*
Total rulaj	14.000.000	Total rulaj:	24.000.000
TOTAL	30.500.000	Sold debitor la sfârşitul zilei:	6.500.000

↑

CREDIT ACORDAT

Facilităţile de casă sunt acordate de bancă, fără sau cu constituirea prealabilă a unei garanţii (cauţiune, gajare de titluri etc.) în funcţie şi de credibilitatea clientului. De asemenea, banca fixează, de comun acord cu clientul, perioade pentru care se facilitează autorizaţia de a avea momentan un cont curent cu **sold debitor** şi valoarea maximă pe care o poate atinge acest sold (plafonul de creditare).

Clientul poate preleva (plăti) din contul său, în funcţie de nevoile pe care le are, până la plafonul şi data convenite, după care contul va trebui să redevină cu sold creditor, evident pe seama încasărilor. Pe tot intervalul în cauză clientul suportă

Scanned with OKEN Scanner

dobânzile calculate la sold, în funcţie de utilizări (valoare, durată, rata dobânzii, etc.) ca şi de condiţiile convenite la deschiderea facilităţilor.

• CREDITUL COMERCIAL

Pentru creditul comercial în planul contabil general sunt prerezervate următoarele conturi care explică şi conţinutul lui.

201 – Creanţe comerciale
- 2011 – Creanţe comerciale
  - 20111 – Scont şi operaţiuni asimilate
  - 20112 – Factoring
  - 20119 – Alte creanţe comerciale
- 2017 – Creanţe ataşate

Aşa cum se constată, în conturile de creanţe comerciale se înregistrează creanţele clienţilor mobilizate de către bancă, sub forma operaţiunilor de scont comercial şi asimilate, factoring şi alte creanţe comerciale.

Astfel, contul de activ 20111 – **„Scont şi operaţiuni asimilate“**, urmăreşte operaţiunile de scontare a efectelor de comerţ sub forma cambiilor şi biletelor la ordin privind creanţele comerciale aferente livrărilor de bunuri sau prestări de servicii, operaţiuni de scontare fără recurs, bilete de mobilizare a creanţelor comerciale subscrise periodic de un client la ordinul băncii. În aceeaşi manieră, contul 20112 – **„Factoring“** evidenţiază creanţele comerciale achiziţionale în cadrul contractelor de factoring de către băncile care efectuează aceste operaţiuni. Tot aici întâlnim şi control 2017 – „Creanţe ataşate“ destinat să urmărească creanţele din dobânzi calculate şi neajunse la scadenţă, aferente operaţiunilor de scontare, de factoring şi asimilate.

În legătură cu denumirea primelor două conturi menţionate, este necesar să clarificăm şi următoarele două lucruri:

• SCONTUL comercial reprezintă operaţiunea prin care în schimbul unui efect de comerţ (cambie, bilet la ordin) banca pune la dispoziţie posesorului creanţei, valoarea efectului, mai

Scanned with OKEN Scanner

puţin „taxa de scont" şi comisioanele aferente (denumite „AGIO"), fără a aştepta scadenţa efectului respectiv.

• FACTORINGUL este operaţiunea prin care clientul, denumit „aderent" transferă proprietatea creanţelor (facturilor) sale comerciale băncii, denumită „factor", aceasta având obligaţia, conform contractului încheiat, de a asigura încasarea creanţelor aderentului, asigurându-şi riscul de plată a acestora. Banca, pe baza documentelor primite, plăteşte valoarea nominală a creanţelor mai puţin „agio", fie imediat, fie la scadenţa acestora sau la scadenţa contractuală stabilită cu aderenţii.

• CREDITUL DE TREZORERIE

Creditele de trezorerie acoperă gama creditelor acordate clientelei, pe termen scurt, pentru satisfacerea necesarului de lichidităţi privind activitatea de exploatare curentă a diverselor categorii de operatori economici. Dată fiind diversitatea acestora în planul contabil ele sunt desfăşurate pe destinaţii după cum urmează:

202. Credite de trezorerie
- 2021 – Credite de trezorerie
  - 20211 – Vânzări în rate
  - 20212 – Credite acordate persoanelor fizice
  - 20213 – Diferenţe de rambursat legate de utilizarea cărţilor de plată
  - 20214 – Utilizări din deschideri de credite permanente
  - 20215 – Credit global de exploatare
  - 20216 – Credite pentru finanţarea stocurilor
  - 20217 – Credite garantate cu valori financiare
  - 20218 – Credite acordate importatorilor
  - 20219 – Alte credite de trezorerie
- 2027 – Creanţe ataşate

Contul 2021 **„Credite de trezorerie"** este un cont de activ care se debitează cu:

– credite de trezorerie acordate clientelei;

– plăţile efectuate de clientelă, din credite de trezorerie acordate, pentru clienţii cu cont la aceeaşi bancă;

Scanned with OKEN Scanner

– creditele de trezorerie acordate clientelei aferente operaţiunilor cu cărţile de plată

... şi se creditează cu:

– creditele de trezorerie, rambursate;

– creditele de trezorerie, nerambursate la scadenţă sau îndoielnice;

– sumele utilizate din rezerva generală pentru riscul de credit, constituită din profitul net (– atenţie –) pentru acoperirea pierderilor din credite (deci cont corespondent 5142 – „Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul net").

Are sold debitor şi reprezintă creditele de trezorerie acordate, neajunse la scadenţă.

Este cert deci că toate conturile desfăşurătoare ale creditelor de trezorerie funcţionează după aceleaşi reguli, important fiind ca la contarea operaţiilor să se aibă în consideraţie structura din tabloul conturilor potrivită tipului de credit corespunzător.

În ceea ce priveşte contul de activ 2027 – **„Creanţe ataşate"** el este destinat a urmări creanţele din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente tuturor categoriilor de credite de trezorerie. Pentru aceasta el se debitează cu:

– creanţele din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente creditelor de trezorerie;

– creanţele din dobânzi în devize, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente creditelor de trezorerie;

... şi se creditează cu:

– dobânzile încasate aferente creditelor de trezorerie;

– dobânzile restante sau îndoielnice aferente creditelor de trezorerie;

– sumele utilizate din rezerva generală pentru riscul de credit, constituită din profitul net, pentru acoperirea pierderilor din dobânzi (cont corespondent 5142 – „Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul net").

Soldul debitor al acestui cont reprezintă creanţele din dobânzi aferente creditelor de trezorerie, calculate dar neajunse la scadenţă.

• CREDITUL PENTRU EXPORT

În categoria creditelor acordate clientelei pentru activitatea de export se includ: credite de mobilizare a creanţelor asupra

Scanned with OKEN Scanner

străinătăţii, creditele furnizor, creditele cumpărător sau alte credite pentru export.

• Creditele de mobilizare a creanţelor pe termen scurt asupra străinătăţii se acordă exportatorilor, sub forma plăţii creanţelor deţinute de aceştia asupra clienţilor străini din momentul efectuării exportului sau prestării serviciului.

Mobilizarea creanţelor se efectuează prin scontarea efectelor:

– trate trase de exportator asupra băncii şi acceptate de aceasta (mobilizarea creanţelor prin acceptare);

– bilete la ordin subscrise de exportator la ordinul băncii şi eventual avalizate de aceasta (mobilizarea creanţelor prin aval).

• Creditele furnizor se acordă exportatorilor rezistenţi, de regulă pe termen mediu sau lung, prin scontarea cambiilor trase de furnizorul exportator asupra clientului importator sau prin bilete la ordin subscrise de clientul importator.

• Creditele cumpărător se acordă, pe termen mediu sau lung, direct importatorilor nerezidenţi, alţii decât băncile, şi ele, de regulă, fac obiectul unei garanţii date de stat, dar şi de o bancă corespondent agreată.

În planul contabil, evidenţa creditelor pentru export – este prevăzută a se realiza cu ajutorul următoarelor conturi:

203 – Credite pentru export
- 2031 – Credite pentru export
  - 20311 – Credite garantate cu creanţe asupra străinătăţii
  - 20312 – Credite furnizori
  - 20313 – Credite comerciale acordate nerezidenţilor
  - 20319 – Alte creanţe pentru export
- 2037 – Creanţe ataşate

Deşi clasate într-o grupă omogenă, conţinutul şi comportamentul acestor credite acreşează multe particularităţi, aşa că este util a le analiza în detaliu:

• Contul **20311 – „Credite garantate cu creanţe asupra străinătăţii“** este destinat a urmări creditele acordate exportatorilor pentru desfăşurarea corespunzătoare a activităţii curente, în situaţiile în care aceştia au acordat clienţilor lor străini

Scanned with OKEN Scanner

facilităţi în ceea ce priveşte termenele de plată. Acordarea acestor credite se face, în special, prin scontarea efectelor de comerţ aferente creanţelor exportatorului asupra străinătăţii, respectiv a cambiilor trase de exportatori asupra băncii şi acceptate de aceasta, precum şi a biletelor la ordin subscrise de exportator la ordinul băncii.

• Contul **20312 – „Credite furnizori"** urmăreşte creanţele acordate exportatorilor residenţi pentru exportul de bunuri şi de servicii. Acordarea acestor credite se face, în special, prin scontarea cambiilor trase de furnizor asupra clientului sau a biletelor la ordin emise de acesta din urmă.

• Contul **20313 – „Credite comerciale asupra nerezidenţilor"** evidenţiază acele credite ce au fost antamate şi acordate direct agenţilor economici importatori nerezidenţi, pentru a plăti exportatorii români ce sunt clienţi ai băncii care a acordat creditele.

• Contul **20319 – „Alte credite pentru export",** are un conţinut de rezervă (ca orice cont al cărui nume începe cu „altele"), semnificative pentru conţinutul său fiind creditele acordate având ca destinaţie finanţarea necesităţilor curente sau excepţionale ocazionate de activitatea de export: avansuri în devize acordate exportatorilor, credite pentru finanţarea realizării producţiei destinate exportului, credite de prospectare şi pentru finanţarea stocărilor în străinătate, credite acordate pentru perioadele de până la încasarea despăgubirilor de la societăţile de asigurare etc.

Toate conturile menţionate sunt conturi de activ. Cu păstrarea particularităţilor de conţinut ale fiecăreia, ele se debitează cu:

– creditele acordate clienţilor pentru activitatea de export;

– plăţile efectuate de clientelă, în favoarea clienţilor cu cont curent la aceeaşi bancă, din creditele acordate pentru export;

... şi se creditează cu:

– creditele acordate pentru activitatea de export, rambursate;

– rambursări de credite consorţiale acordate pentru activitatea de export;

– rambursări de credite pentru activitatea de export acordate în cadrul operaţiunilor de mandat;

– rambursări de credite pentru activitatea de export acordate pe baza efectelor de comerţ scontate;

Scanned with OKEN Scanner

– credite pentru activitatea de export, nerambursate la scadenţă sau îndoielnică;

– sume utilizate din rezerva generală pentru riscul de credit, constituită din profitul net, pentru acoperirea pierderilor din credite (cont corespondent: 5142 – „Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul net").

Se înţelege astfel că soldul acestor conturi va fi debitor, reprezentând creditele pentru export acordate şi neajunse la scadenţă.

În ceea ce priveşte contul comun 2037 – **„Creanţe ataşate"**, cont de activ, el este destinat a urmări creanţele din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente tuturor categoriilor de credite pentru export, astfel că el se va debita cu:

– veniturile din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente creditelor pentru export;

– contul de ajustare 3721 – „Poziţie de schimb", pentru creanţele din dobânzi în devize, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente creditelor de export în devize,

... şi se va credita cu:

– dobânzile încasate aferente creditelor pentru export;

– dobânzile încasate de către participanţi aferente creditelor consorţiale acordate pentru export;

– dobânzile încasate de banca mandatată aferente creditelor pentru export, în cadrul operaţiunilor de mandat;

– dobânzile restante sau îndoielnice aferente creditelor pentru export;

– sumele utilizate din rezerva generală pentru riscul de credit, constituită din profitul net, pentru acoperirea pierderilor din dobânzi (cont corespondent obligatoriu: 5142 – „Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul net").

Soldul contului 2037 „Creanţe ataşate" va fi, evident, debitor, reprezentând creanţele din dobânzi calculate şi neajunse la scadenţă, aferente tuturor categoriilor de credite pentru export.

• CREDITUL PENTRU ECHIPAMENT

Creditele cu destinaţia „echipamente" se referă la acele categorii acordate, de regulă pe termen mediu şi lung, având ca destinaţie finanţarea investiţiilor productive efectuate de clienţii băncii: achiziţii, construcţii sau amenajări de imobilizări corporale de uz profesional, achiziţii de imobilizări necorporale etc. În această categorie se cuprind şi creditele acordate agricultorilor pentru investiţii productive, inclusiv creditele cu dobândă subvenţională de stat.

Scanned with OKEN Scanner

Evidenţa creditelor pentru echipament se realizează cu ajutorul următoarelor conturi:

204 – Credite pentru echipament
2041 – Credite pentru echipament
2047 – Creanţe ataşate

Contul de activ 2041 – **„Credite pentru echipament"** se debitează cu suma creditului direct acordat clientelei cu această destinaţie precum şi cu plăţile efectuate de clientelă din creditul deschis, pentru clienţii titularului care au contul curent deschis la aceeaşi bancă. Se creditează cu rambursările de credite pentru echipament, rambursările de credite consorţionale, rambursările de credite acordate în cadrul operaţiunilor de mandat, precum şi cu creditele trecute în categoria restante sau îndoielnice, inclusiv cu sumele utilizate din rezerva generală pentru riscul de credit, constituită din profitul net, în vederea acoperirii pierderilor din credite pentru echipamente.

Are sold debitor şi reprezintă creditele pentru echipament acordate şi neajunse la scadenţă.

Contul de activ 2047 – **„Creanţe ataşate"** se debitează cu creanţele din dobânzi, în lei sau în devize, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente creditelor pentru echipament şi se creditează odată cu încasarea lor, trecerea în categoria restante sau îndoielnice, ori prin acoperirea din rezerva generală (după aceleaşi reguli menţionate anterior la conturile similare). Are sold debitor şi reprezintă creanţele din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente creditelor pentru echipament.

• CREDITUL PENTRU BUNURI IMOBILIARE

Creditele pentru bunuri imobiliare sunt acordate, în general pe termen mediu şi lung cu destinaţia amenajări sau reparaţii de bunuri imobiliare cu destinaţia de locuinţă, efectuate fie de investitor (persoane juridice sau fizice), fie de promotori imobiliari (persoane juridice specializate). Pentru acordarea acestor credite banca solicită, de regulă, garanţii ipotecare.

„Creditul investitor" se acordă direct investitorului, pentru achiziţii, amenajări sau reparaţii de bunuri imobiliare cu destinaţie de locuinţă; în timp ce „creditele promotor" se acordă

Scanned with OKEN Scanner

promotorilor imobiliari de construcţii de locuinţe (agenţi economici specializaţi având ca obiect de activitate construirea şi vânzarea de locuinţe) pentru: cumpărarea terenurilor, demarcarea construcţiilor, efectuarea lucrărilor de construcţii, finanţarea locuinţelor construite aflate în aşteptarea vânzării.

În mod corespunzător celor două categorii de clienţi beneficiari de credite avem şi conturile:

205 – Credite pentru bunuri imobiliare
2051 – Credite investitori
2052 – Credite promotori
2057 – Creanţe ataşate

Cele două conturi de „Credite" sunt de activ şi funcţionează identic, adică se debitează cu creditele acordate sau plăţile efectuate pentru clienţii investitorilor şi promotorilor şi se creditează prin rambursarea, trecerea în restanţă/îndoială sau acoperirea din rezerva generală. Au sold debitor şi reflectă creditele pentru bunuri imobiliare acordate, dar neajunse la scadenţă.

Şi contul de „Creanţe" funcţionează încadrat în aceeaşi schemă ca cele similare sub aspectul rolului, enunţate mai înainte.

Spre a încheia această investigare mai trebuie să avem în vedere că în planul contabil exista şi un pachet de conturi „Alte credite acordate clientelei" cu rol de rezervă pentru diverse alternative în sistemul de creditare, altele decât cele preconizate în momentul de faţă.

Deasemeni aici se regăsesc relaţiile de credit şi împrumut de pe piaţa clientelei financiare, dar ea a făcut obiectul unui tratament special.

3. REFLECŢII PRACTICE
(PRACTICA CONTABILĂ A CREDITELOR)

Fără să fi făcut un „caz" din asta dorim să se înţeleagă faptul că atunci când vorbim de „credit" însemnează automat că i-am ataşat şi „dobânda", neîncercând investigarea politicii

Scanned with OKEN Scanner

dobânzii, care este o chestiune de management şi strategie bancară, financiară, de economie reală, pe noi interesându-ne deocamdată doar reflecţiile sale contabile.

CAZUL nr. 1: CREDITUL DE TREZORERIE

Se acordă S.c. „X" un credit de trezorerie, respectiv i se pune la dispoziţie o sumă în contul său curent de client al băncii:

- Suma creditului („capital", „interes"): 6.000.000 lei
- Data acordării: 9 aug. 1997
- Data scadenţei: 8 nov. 1997
- Dobânda negociată: 70%

Suma dobânzii:

– august (23 zile)	264.657 lei
– septembrie (30 zile)	345.205 lei
– octombrie (31 zile)	356.713 lei
– noiembrie (8 zile)	92.055 lei
TOTAL (92 zile)	1.058.630 lei

1. Acordarea creditului

2021x	=	2511	6.000.000	6.000.000
Credite de trezorerie		Cont curent		

2. La 31 august, la următoarele închideri contabile lunare şi la 8 noiembrie, se contabilizează dobânda calculată şi cuvenită băncii, care devine VENIT, indiferent dacă s-a încasat sau nu.

2027	=	VENITURI 7021x	264.657 345.205	264.657 345.205
Creanţe ataşate		Dobânzi de la creanţe comerciale şi credite acordate clientelei	356.713 92.055	356.713 92.055
			1.058.630	1.058.630

Scanned with OKEN Scanner

3. Se încasează dobânda la termenele prevăzute:

2511	=	2027	264.657	264.657
Cont curent		Creanţe ataşate	345.205	345.205
			...	...
			1.058.630	1.058.630

Dacă dobânda nu s-ar fi încasat la termen, atunci, deocamdată partea neîncasată ar fi rămas ca sold debitor al clientului în contul 2077 „Creanţe ataşate".

4. Tot la termen se recuperează şi creditul ajuns la scadenţă:

2511	=	2021	6.000.000	6.000.000
Cont curent		Credite de trezorerie		

Dacă diversele rate lunare, ultima tranşă, sau o parte din întregul „interes" nu s-ar fi încasat la termen, tot pentru moment acestea rămâneau ca sold debitor al contului 2021 „Credite de trezorerie".

Dacă plata creanţelor reprezentând creditul-capital şi/sau dobânzile nu se achită la timp şi restanţa persistă, după o primă somare a clientului, atunci noua stare se reflectă contabil astfel:

a) Pentru creditul restant:

2811	=	2021	...	...
Credite restante		Credite de trezorerie		

b) Pentru dobânda neachitată:

2812	=	2027	...	...
Dobânzi restante		Creanţe ataşate		

Atenţie să nu le încurcăm pentru că aici avem:
2027 – „Creanţe ataşate" – pentru dobânzile la creditul de trezorerie „în termen"
2817 – „Creanţe ataşate" – pentru dobânzile la creditele „restante"
2827 – „Creanţe ataşate" – pentru dobânzile la creditele „îndoielnice"

Scanned with OKEN Scanner

Dacă perioada de restanţă continuă, şi inspectorul bancar constată imposibilitatea intrării în perspectivă în rambursare, atunci se trece la categoria creanţe îndoielnice (fără a fi exclusă alternativa ca acest lucru să se facă direct.)

a) Întâi se calculează dobânda datorată pe perioada restanţei:

2817	=	7021x		
Creanţe ataşate		Dobânzi de la creanţe comerciale şi credite acordate clientelei	...	...

b) Se trece creditul în stadiul celor îndoielnice (evident cu acţionarea clientului în contencios).

2821	=	2811	...	...
Creanţe îndoielnice		Creanţe restante		

c) Se trec în stadiul îndoielnice atât dobânda venită din categoria celei în termen cât şi cea scursă pe timpul „cazării" în stadiul restanţei.

2822	=	%	...	
Dobânzi îndoielnice		2812 – Dobânzi restante		...
		2817 – Creanţe ataşate		...

Desigur creditele de trezorerie se pot acorda în numeroase condiţii, cu numeroase clauze, facilităţi şi restricţii, dar atenţie la cerinţele de economie reală: dobânda se calculează lunar şi devine „venit" participant la stabilirea profitului impozabil, astfel că înlesniri, amânări şi reeşalonări la încasarea acesteia sunt contraproductive pentru bancă, sau trebuiesc anihilate prin negocierea unei rate a dobânzii compensatorie.

Evident că orice credit poate fi rambursat şi eşalonat (nu într-o singură tranşă aşa cum am exemplificat aici), caz în care dobânda se calculează pentru soldul nerambursat, dar şi data rambursărilor (aşa cum se va putea vedea în continuare).

Scanned with OKEN Scanner

CAZUL nr. 2 CREDITUL PENTRU ECHIPAMENT RAMBURSAT PRIN RATE CONSTANTE

Notă comună: Creditele pentru echipament cuprind, aşa cum s-a văzut, finanţările acordate de bancă pentru realizarea de investiţii productive; achiziţii de maşini, utilaje, instalaţii dar şi materii prime sau materiale; construirea de imobilizări pentru activitatea directă de exploatare.

Aceste credite se pot rambursa:

– prin „anuităţi" constante (capital plus dobânzi) cu periodicitatea definită prin contractul de credit: lunară, trimestrială, anuală.

– prin „anuităţi" degresive (capital plus dobânzi) în care caz rambursarea capitalului este constantă, în timp ce dobânda este calculată pe capitalul rămas de rambursat şi, evident, va scădea ca sumă.

Revenind la cazul practic al unui credit pentru echipament cu convenţia de rambursare în rate constante, se presupun următoarele caracteristici:

- Suma creditului: 4.000.000 lei
- Dobânda: 80%
- Data acordării: 20 aprilie 1997
- Scadenţa: 19 aprilie 98
- Se rambursează în anuităţi trimestriale.

Calculul de eşalonare:

	Capitalul				
	Sold la începutul trimestrului	Rambursat în cursul trimestrului	Sold la finalul trimestrului	Dobânda datorată pe trimestru	Rata totală trimestrială
Acordare T1	4.000.000	–	–	–	–
20.04.97–19.07.97	4.000.000	750.000	3.250.000	800.000	1.550.000
T2 20.07.97–10.10.97	3.250.000	900.000	2.350.000	650.000	1.550.000
T3 20.10.97–19.01.98	2.350.000	1.080.000	1.270.000	470.000	1.550.000
T4 20.01.98–19.04.98	1.270.000	1.270.000	X	280.000	1.550.000
TOTAL		4.000.000		2.200.000	

Scanned with OKEN Scanner

Reflectarea contabilă:

1. Acordarea creditului

2041	=	2511	4.000.000	4.000.000
Credit de echipament		Cont curent		

2. Dobânda se individualizează lunar, aşa cum cere închiderea contabilă (pentru primul trimestru):

2047	=	VENITURI 7021x	87.671	87.671	aprilie
Creanţe ataşate		Dobânzi de la creanţe comerciale şi credite acordate clientelei	271.781	271.781	mai
			263.014	263.014	iunie

3. NOTĂ: Pentru trimestrul al 2-lea de rambursare, se calculează dobânda, după aceleaşi raţionamente, având în vedere însă momentul rambursării primei rate din luna iulie:

1–19 iulie '97: $\frac{70}{365 \times 100} \times 19 \times 4.000.000 = 166.575$ lei

20–31 iulie '97: $\frac{70}{365 \times 100} \times 12 \times 3.250.000 = 74.795$ lei

Total 241.370 lei

Şi aşa se merge mai departe până la rambursarea integrală a creditului.

4. La scadenţele trimestriale se încasează anuitatea, conform eşalonării (pentru primul trimestru: 19.07.'97):

- rată credit: 750.000 lei
- rată dobândă: 800.000 lei

Total 1.550.000 lei

2511	=	%	1.550.000	
Cont curent		2041 – Credit de echipament		750.000
		2047 – Creanţe ataşată		800.000

Scanned with OKEN Scanner

Pentru prima lună a următorului trimestru nu este necesară regularizarea în timp, întrucât chiar dacă pentru primul segment (1–19 iulie) se încasează în avans la finele lunii se calculează dobânda efectivă astfel că contul 2047 „Creanţe ataşate" va apare tot cu sold debitor.

În cazul acestor credite cu anuităţi constante trebuiesc urmărite cu atenţie datele de rambursare şi refăcute calculele dobânzilor pentru eventualele întârzieri, dar şi plăţi în avans.

CAZUL nr. 3 — CREDITUL PENTRU ECHIPAMENT RAMBURSAT PRIN RATE DEGRESIVE

Luând în considerare acelaşi credit derulat anterior, cu schimbarea caracteristicii de rambursare într-o rată cumulată (capital + dobândă) degresivă, dar constantă a părţii de capital, vom avea următorul calcul de eşalonare:

	Capital			Dobânzile datorate pe trimestru	Rata totală trimestrială
	Sold la începutul trim.	Rambursat în cursul trim.	Sold la finalul trim.		
Acordarea	4.000.000				
T_1	4.000.000	1.000.000	3.000.000	700.000	1.700.000
T_2	5.000.000	1.000.000	2.000.000	525.000	1.525.000
T_3	2.000.000	1.000.000	1.000.000	350.000	1.350.000
T_4	1.000.000	1.000.000	–	175.000	1.175.000
TOTAL		4.000.000		1.750.000	5.750.000

Mai departe, reflectarea contabilă a execuţiei, respectiv calculul lunar al dobânzii se face pentru fiecare exerciţiu contabil, în funcţie de rambursările efective.

În fond deosebirea dintre creditele în rate constante şi cele în rate degresive, cel puţin sub aspectul calculelor contabile, este aceea că în primul caz suma rambursată la un moment dat trebuie „spartă" după algoritmul prestabilit în rambus credit şi dobândă, în timp ce pentru al doilea caz sumele plătite de clientul băncii sunt menţionate pe alt palier: întâi se recuperează rata creditului şi apoi dobânda.

Scanned with OKEN Scanner

CAZUL nr. 4 PROCEDURA CREDITULUI CONFIRMAT

Se mai numeşte şi deschiderea „liniei de credit" respectiv punerea la dispoziţia clientului a unui plafon maxim în limita căruia i se acordă sume la cerere, pe măsura necesităţilor, se alocă bani sau se achită obligaţii ale clientului, simultan făcându-se rambursări, calculul dobânzii operându-se la sfârşitul fiecărei luni pe baza soldului mediu al contului de credit.

Caracteristici:

- Limita creditului confirmat 5.000.000 lei
- Dobândă: 60%
- Comision de angajament 0,3%
- Data deschiderii 15 sept. '97; Termen 9 luni.

1. Se confirmă S.c. „X" deschiderea unei linii de credit până la incidenţa sumei de 5.000.000 lei.

CONTURI EXTRABILANŢIERE:

9031 Deschideri de credite confirmate	=	999 CONTRAPARTIDĂ	5.000.000	5.000.000

2. Concomitent se încasează comisionul de angajament (0,3% × 5 mil. = 15.000 lei).

2.511 Conturi curente	=	VENITURI 7071x Venituri din angajamente de finanţare în favoarea clientelei	15.000	15.000

3. Pe 5 octombrie, la cererea clientului i se pune la dispoziţie, prin virarea în contul curent, suma de 3.000.000 lei:

(a)	2511 Conturi curente	=	2021/4 Credite de trezorerie (utilizări din deschideri de credite permanente)	3.000.000	3.000.000

Scanned with OKEN Scanner

... şi concomitent: în CONTURILE EXTRABILANŢIERE

(b)	999 Contrapartida	=	9031 Deschideri de credite confirmate	3.000.000	

4. În 26 octombrie clientul rambursează 1.000.000 lei din creditul utilizat:

2021/4 Credite de trezorerie (utilizări din deschideri de credite permanente)	=	2511 Conturi curente	1.000.000	1.000.000	

...Şi concomitent în CONTURI EXTRABILANŢIERE:

9031 Deschideri de credite confirmate	=	999 CONTRAPARTIDA	1.000.000	

5. La sfârşitul lunii se calculează şi contabilizează dobânda cuvenită băncii pentru creditul efectiv utilizat:

$$D = \frac{60}{365 \times 100} \times \left[(3.000.000 \times 21) + (2.000.000 \times 26)\right] = \ldots$$

2027 Creanţe ataşate	=	VENITURI 70213 Dobânzi de la creditele de trezorerie	...	...	

6. În zilele următoare se încasează dobânda cuvenită:

2511 Conturi curente	=	2027 Creanţe ataşate	...	...	

Scanned with OKEN Scanner

7. Pe această „schemă" se operează în continuare până la scadenţa creditului confirmat, când, suma din plafonul aprobat rămasă în sold (neutilizată sau rambursată) se anulează din CONTURILE EXTRABILANŢIERE.

999	=	9031	...	...
CONTRAPARTIDA		Dobânzi de credite confirmate		

În acest fel poziţia clientului de beneficiar al unei linii de credit confirmat se anulează.

Când am investigat tipologia creditelor am văzut că ea este mai vastă decât „cazurile" exemplificate mai înainte. Dar noi le-am prezentat pe cele tipice, întrucât oricare dintre ele se derulează după aceeaşi procedură, reţinând doar necesitatea folosirii conturilor specifice fiecăruia.

4. CREDITE ŞI ÎMPRUMUTURI PRIVIND CLIENTELA FINANCIARĂ

În această categorie sunt clasate relaţiile „dus-întors" cu societăţi şi instituţii financiare, altele decât băncile (societăţi de asigurări, fonduri specifice, instituţii de valori mobiliare, etc.), care au multe particularităţi negociabile în ceea ce priveşte acordarea/primirea, rambursarea garanţiilor, regimul dobânzii, etc., dar sub aspectul tehnicii de reflectare contabilă problemele ce se ridică sunt identice cu toate creditele. Ele pot fi pe ambele sensuri în lei şi/sau în devize, iar, pentru a le evidenţia separat, planul contabil general a rezervat conturi distincte:

231 – Credite acordate clientelei financiare
- 2311 – Credite de pe o zi pe alta acordate clientelei financiare
- 2312 – Credite la termen acordate clientelei financiare
- 2317 – Creanţe ataşate

Scanned with OKEN Scanner

Acestea sunt conturi de activ, din care primele două se debitează cu suma creanţelor acordate clientelei sau plăţile efectuate de clientela financiară, din creditele deschise, pentru clienţii diverşi cu cont deschis la aceeaşi bancă; şi se creditează pe măsura rambursării directe sau în cadrul operaţiunilor de mandat, trecerii lor în categoria restanţe ori îndoielnice şi, dacă e cazul, prin afectarea rezervelor.

Au sold debitor şi reflector creditele acordate şi neajunse la scadenţă.

În ceea ce primeşte contul 2317 – „Creanţe ataşate", el se debitează cu datoriile calculate şi neajunse la scadenţă şi se creditează la încasarea lor, trecerea în restanţă sau în clasa îndoielnice, suportării pe seama resurselor, etc. Are sold debitor şi reflectă creanţele din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente creditelor acordate clientelei financiare.

Dar banca se află, şi încă mai frecvent în postura de a se împrumuta de la clinetela financiară nebancară pentru a-şi acoperi necesarul temporar suplimentar de resurse, în care caz, pentru evidenţă sunt folosite conturile:

232 – Împrumuturile primite de la clientela financiară
- 2321 – Împrumuturi de pe o zi pe alta de la clientela financiară
- 2322 – Împrumuturi la termen de la clientela financiară
- 2327 – Datorii ataşate

Evident, acestea sunt conturi de pasiv, reflectând resursa lichidităţilor atrase.

Dintre ele, cele două conturi de „Împrumuturi" se creditează cu suma împrumuturilor primite şi se debitează pe măsura rambursării lor. Au sold creditor şi reprezintă împrumuturile primite şi neajunse la scadenţa rambursării. După aceeaşi regulă generală, contul de „Datorii ataşate" se creditează cu dobânzile datorate şi neajunse la scadenţă pentru respectivele împrumuturi angajate şi se debitează pe măsura achitării lor. Are sold creditor şi exprimă datoriile din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă.

Scanned with OKEN Scanner

Problemele strict contabile sunt mult mai simple, dar să vedem un caz:

1. Se acordă un împrumut pentru 30 zile unei instituţii financiare:

2312 Credite la termen acordate clientelei financiare	=	111 – Cont curent la BNR 121 – Conturi de corespondent la bănci 122 – Conturi de corespondent ale băncilor 2511 – Conturi curente

Deci se creditează un cont care ne arată modalitatea concretă de plată, în funcţie de locul unde-şi are contul respectivul client financiar.

2. Rambursarea este firesc o operaţie inversă contată corespunzător

111 121 122 2511	=	2312

3. Calculul şi contabilizarea dobânzilor convenite (care devin venituri):

2317 Creanţe ataşate	=	7022x Dobânzi de la creditele acordate clientelei financiare

4. Încasarea, la termen, a creanţelor reprezentând dobânzile cuvenite pentru creditul acordat:

111 121 122 2511	=	2317

Şi aici pot apare aspectele de natura trecerii drepturilor de creanţă din credite şi dobânzi curente în categoria „restanţe“,

Scanned with OKEN Scanner

„îndoielnice" sau chiar la „rezerve", dar aceasta este o excepţie, uşor rezolvabilă financiar, dar greu de suportat sub aspectul efectelor.

Cam în acelaşi cadru se rezolvă şi ÎMPRUMUTURILE plasate către clientela financiară, numai că relaţiile economice, şi implicit cele de reflecţie contabilă se inversează. În rest nimic deosebit, mai ales că raporturile dintre societăţile bancare şi instituţiile financiare sunt, în genere, foarte amiabile.

5. CREANŢE RESTANTE şi CREANŢE ÎNDOIELNICE

Clasarea creditelor în curente, restante şi respectiv îndoielnice îşi are importanţa sa aparte mai ales sub aspectul tratamentului contabil, evident subordonate necesităţilor managementului bancar.

a) Creanţele RESTANTE sau neplătite la scadenţă sunt creanţe de orice natură, chiar însoţite de garanţii, nerambursate la termenele prevăzute. Pentru evidenţa lor se folosesc următoarele pachete de conturi (evident cu denumiri foarte clare... de te fac să vorbeşti numai... codificat):

A Operaţiuni de trezorerie şi interbancare	B Operaţiuni cu clientela	C Operaţiuni cu titluri şi diverse	D Valori mobiliare
1811 – Creanţe restante	2811 – Creanţe restante	3811 – Creanţe restante	4811 – Creanţe restante
1812 – Dobânzi restante	2812 – Dobânzi restante	3812 – Dobânzi restante	4812 – Dobânzi restante
1817 – Creanţe ataşate	2817 – Creanţe ataşate	3817 – Creanţe ataşate	4817 – Creanţe ataşate

Operaţiile pe aceste conturi sunt foarte clare, foarte simple, dar regulile şi procedurile trebuiesc respectate întocmai: Aceasta înseamnă

Scanned with OKEN Scanner

1. La data constatării restanţei creanţele reprezentând CAPITALUL (creditul) nerambursat se extrag din postul de origine (curent şi derulare) şi se transferă la „CREANŢE RESTANTE", contabil însemnând:

1811 2811 3811 4811	CREANŢE RESTANTE	=	Conturile de împrumuturi şi credite ale clientelei bancare şi nebancare (clasele 1, 2, 3 şi 4)

2. La aceeaşi dată creanţele reprezentând DOBÂNZILE ATAŞATE restante la rambursare se extrag din postul de origine şi se transferă la „DOBÂNZI RESTANTE" ceea ce se va reflecta printr-o formulă contabilă de maniera:

1812 2812 3812 4812	DOBÂNZI RESTANTE	=	Conturi de „creanţe ataşate" pe lângă conturile de împrumuturi şi credite ale clientelei (clasele 1, 2, 3, 4)

3. Mai departe, dobânzile calculate după intrarea în restanţă a creditelor (cu dobânzile aferente până la data scadenţei) se contabilizează în conturile corespunzătoare de „creanţe ataşate" adică:

1817 2817 3817 4817	CREANŢE ATAŞATE	=	VENITURI

4. Eventualele rambursări ale creanţelor după trecerea lor în restanţă se operează direct pe conturile ce reflectă noua situaţie a acestora, adică:

Conturile curente şi de corespondent ale clientelei bancare şi nebancare	=	CREANŢE RESTANTE DOBÂNZI RESTANTE CREANŢE ATAŞATE

Scanned with OKEN Scanner

Acum intervin diverse aranjamente, renegocieri, reeşalonări, etc.

a) Clientul restant plăteşte cât şi cum poate, de regulă o anumită sumă. Procedura însă trebuie să fie fermă: întâi se recuperează dobânzile restante, apoi creanţele ataşate – întrucât ambele au fost trecute la „venituri" şi au intrat în calculul profitului şi al impozitului pe profit – şi numai după aceea se operează şi pe creanţe restante, respectiv pe diminuarea creditului datorat (şi pentru care se calculează în continuare dobânda).

Dacă nu, nu se operează pe ...

b) „Creanţe ÎNDOIELNICE" în care se includ atât creanţele restante cât şi creanţele obişnuite transferate aici din momentul în care prezintă un caracter contencios.

Conturile de evidentă utilizate sunt deasemeni ordonate în „pachet".

A Operaţiuni de trezorerie şi interbancare	B Operaţiuni cu clientela	C Operaţiuni cu titluri şi diverse	D Valori mobiliare
1821 – Creanţe îndoielnice	2821 – Creanţe îndoielnice	3821 – Creanţe îndoielnice	4821 – Creanţe îndoielnice
1822 – Dobânzi îndoielnice	2822 – Dobânzi îndoielnice	3822 – Dobânzi îndoielnice	4822 – Dobânzi îndoielnice
1827 – Creanţe ataşate	2827 – Creanţe ataşate	3827 – Creanţe ataşate	4827 – Creanţe ataşate

Când sunt îndeplinite condiţiile de contencios se aplică o procedură similară ca regulă cu cea pentru creditele în restanţă, adică:

1. Creanţele restante reprezentând CAPITALUL se transferă în conturile de „CREANŢE ÎNDOIELNICE"

1821 2821 3821 4821	CREANŢE ÎNDOIELNICE	=	1811 2811 3811 4811	CREANŢE RESTANTE

Scanned with OKEN Scanner

În unele lucrări de specialitate se spune că şi creditele curente pot fi trecute direct în categoria „creanţe îndoielnice", dar noi avem rezerve faţă de această soluţie întrucât nu vedem cum pot fi acţionaţi în executarea silită clienţii beneficiari de credite aflaţi în termen cu rambursarea ratelor ... Chestia ar fi valabilă numai dacă am uitat să-i trecem la timp în categoria „creanţelor restante".

2. Concomitent DOBÂNZILE RESTANTE se trec şi ele în categoria DOBÂNZILOR ÎNDOIELNICE:

1822 2822 3822 4822	DOBÂNZI ÎNDOIELNICE	=	1812 2812 3812 4812	DOBÂNZI RESTANTE

3. În ceea ce priveşte DOBÂNZILE ATAŞATE creditului restant, respectiv dobânzile calculate din momentul trecerii în restanţă până când clientul debitor intră în contencios, logic este ca şi acestea să fie transferate tot în categoria DOBÂNZILOR ÎNDOIELNICE:

1822 2822 3822 4822	DOBÂNZI ÎNDOIELNICE	=	1817 2817 3817 4817	CREANŢE ATAŞATE

O astfel de soluţie ne permite a evidenţia exact sumele pretinse la acţionarea în executare silită a clientului.

4. Mai departe, dobânzile calculate după intrarea în contencios şi transferul datoriilor clientului în categoria creanţelor şi dobânzilor „îndoielnice" se calculează în continuare şi se contabilizează în conturile specifice de CREANŢE ATAŞATE creditelor îndoielnice:

1827 2927 3827 4827	CREANŢE ATAŞATE	=	VENITURI

Scanned with OKEN Scanner

Aici includerea la „venituri" a unor dobânzi pentru creditele aflate în litigiu (şi implicit luarea lor în calculul profitului şi a impozitului aferent) nu pare agreată, dar regula este corectă şi, aşa cum vom vedea, aceste venituri sunt contrabalansate prin constituirea provizioanelor şi majorarea corespunzătoare a „cheltuielilor".

5. Dacă presupunem fericit că clientul debitor reîncepe rambursarea datoriilor, încasarea lor de către bancă se operează direct pe noile conturi ce reflectă starea de litigiu, adică:

Conturile curente şi de corespondent ale clientelei bancare şi nebancare	=	CREANŢE ÎNDOIELNICE DOBÂNZI ÎNDOIELNICE CREANŢE ATAŞATE

... şi în acest caz respectând regula creditelor restante, adică se încasează întâi dobânzile îndoielnice, apoi creanţele ataşate şi în final creanţele îndoielnice.

6. PROTECŢIA CREDITELOR

Într-o economie reală cu numeroase greutăţi şi capcane, plină de incertitudini, în care avansul se realizează mai ales prin derapaj mai mult sau mai puţin controlat, riscul te pândeşte la orice pas, manifestându-se general de la o anume afacere sau segment de activitate până la soarta de ansamblu a oricărui agent economic aparent prosper la un moment dat.

Pe plaja creditului, cu toate măsurile asiguratorii prealabile luate prin sistemul de garanţii, datorită inflaţiei, devalorizării şi decapitalizării, dar şi a neformării unei anume concepţii manageriale în afaceri, riscul capătă dimensini nebănuite.

De aceea protecţia împotriva riscului general de credit trebuie privită în sistemul bancar cel puţin la fel de importantă ca derularea însăşi a procesului normal de creditare, cu atât mai mult cu cât el reprezintă zona centrală a activităţii băncilor.

Conform legii, dar şi practicilor internaţionale, protecţia creditelor în special, dar şi a altor categorii de creanţe, pe lângă

Scanned with OKEN Scanner

sistemul de gajare prealabilă, se realizează pe două canale principale: rezerva generală pentru riscul de credit şi sistemul promisioanelor.

REZERVA GENERALĂ PENTRU RISCUL DE CREDIT

Rezerva generală pentru riscul de credit este reglementată prin norme ale Băncii Naţionale a României[1], care, actualmente se bazează pe următoarea procedură:

– Societăţile bancare au obligaţia să constituie rezerva generală pentru riscul de credit, în limita a 2% din soldul creditelor acordate, existent la sfârşitul anului.

– Sumele utilizate de societăţile bancare pentru constituirea sau majorarea rezervei generale pentru riscul de credit în limita celor 2% sunt deductibile fiscal la determinarea profitului impozabil.[2]

– Rezerva generală pentru riscul de credit se utilizează exclusiv pentru acoperirea de pierderi din creanţe şi numai în situaţia în care au fost epuizate toate celelalte măsuri legale de recuperare a creditelor şi de acoperire a eventualelor pierderi aferente acestora, inclusiv după consumarea provizioanelor constituite în acest scop.[3]

Contabilitatea administrării riscului general de credit se realizează, pe lângă conturile corespondente, prin contul de gradul I 514 „Rezerva generală pentru riscul de credit", defalcat pe:

5141 – Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul BRUT
5142 – Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul NET

Constatăm acum deci că, pe lângă rezerva generală impusă de Banca Naţională (2%) deductibilă fiscal şi operată firesc pe

---

[1] *Banca Naţională a României: Normele nr. 10 din 14.07.1995 privind constituirea şi utilizarea resursei generale pentru riscul de credit*

[2] *Legea nr. 73/1996 privind impozitul pe profit.*

[3] *Drept menirea ei, se înţelege că acest nivel de 2% nu este bătut în cuie şi că oricând poate fi modificat de B.N.R. (probabil că ar trebui majorat).*

Scanned with OKEN Scanner

profitul brut, societăţile bancare îşi pot constitui şi o rezervă generală suplimentară, dar care afectează profitul net după impozitare, reţinând aici că ambele componente ale resursei generale au caracter de „capitaluri proprii şi asimilate".

Problemele sunt simple, rezerva generală pentru riscul de credit având regimul contabil şi fiscal al oricăror „rezerve", dar să presupunem următorul scenariu:

1. Se începe activitatea, se acordă credite clientelei nebancare (căci rezerva în cauză numai la acestea se referă?), iar la 31 dec. 1996 volumul creditelor în sold este de 600.000 mil. lei:

Rezerva legală: $600.000 \times 2\% = 12000$ mil. lei se reflectă contabil astfel:

591	=	5141	12.000 mil. lei	12.000 mil. lei
Profit sau pierdere		Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul brut		

2. Dacă societatea bancară are suficient profit, dar şi simţ al precauţiei îşi poate suplimenta această rezervă:

a) din profitul net al respectivului an gestionar:

592	=	5142	800 mil. lei	800 mil. lei
Repartizarea profitului		Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul net		

b) din profitul net nerepartizat încă, reportat din anul precedent (în urma hotărârii exprese a Adunării generale):

581	=	5142	500 mil. lei	500 mil. lei
Rezultatul reportat		Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul net		

Scanned with OKEN Scanner

3. Am ajuns la 31 dec. 1997 şi putem avea două situaţii alternative:

a) • Soldul creditelor la 31 dec. 1997: 900.000 mil. lei
• Soldul creditelor la 31 dec. 1996: 600.000 mil. lei
• CREŞTERE + 300.000 mil. lei

Rezerva legală suplimentară de credit: 300.000 × 2% = 6.000 mil. lei se contabilizează după aceeaşi regulă:

551	=	5141	6.000 mil. lei	6.000 mil. lei
Profit sau pierdere		Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul brut		

b) • Soldul creditelor la 31 dec. 1997: 500.000 mil. lei
• Soldul creditelor la 31 dec. 1996: 600.000 mil. lei
• SCĂDERE – 100.000 mil. lei

Rezerva legală de credit excedentară: 100.000 × 2%. 2.000 mil. lei şi care trebuie anulată:

5141	=	591	2.000 mil. lei	2.000 mil. lei
Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul brut		Profit şi pierdere		

Atenţie deci, acum excedentul de resurse, constituit la vremea lui din profit înainte de impozitare, majorarea profitul anului expirat şi implicit vom avea alt impozit pe profit.

4. După aceeaşi metodologie se procedează an de an, se mai poate majora şi rezerva proprie constituită din profitul net, dar consumarea „rezervei generale pentru riscul de credit din profitul brut", nu se poate face decât după ce au fost epuizate toate celelalte resurse: garanţii, provizioane, etc. oricum, fără a reţine ferm din reglementări dacă este vorba de un anume credit şi client sau pentru întregul portofoliu. Dată fiind metodologia analitică de calcul a rezervei generale, noi credem că se poate

Scanned with OKEN Scanner

lua în calcul fiecare credit rămas definitiv ca nerecuperabil. În această ipostază consumarea părţii în cauză din rezerva generală se va reflecta contabil prin „reluarea" sa la venituri:

5141	=	781
Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul brut		Venituri din reluarea resursei generale pentru riscul de credit.

Evident, până a ajunge aici mai sunt o serie de calcule şi înregistrări-regularizări contabile, dar pe care le vom detalia în ansamblu mai departe.

PROVISIOANE SPECIFICE DE RISC

Există numeroase canale de protecţie pentru riscuri, deprecieri, pierderi şi în general pentru „zile mai negre", dar, pentru societăţile bancare, PROVIZIOANELE SPECIFICE DE RISC ataşate creditelor şi creanţelor generate de activitatea de creditare, au o dimensiune şi un rol hotărâtor.

În această zonă problema cea mai sensibilă, evident după capacitatea financiară, este DIMENSIONAREA provizioanelor specifice de risc pentru credit şi dobândă în maniera de a fi admise ca deductibile fiscal prin imputarea cheltuielilor specifice.

1. Reglementările[1] şi practicile actuale prevăd **clasificarea creditelor** în următoarele categorii, în funcţie de care se măsoară dimensiunea provizioanelor necesare, şi anume:

- Credite STANDARD
- Credite ÎN OBSERVAŢIE
- Credite SUBSTANDARD
- Credite ÎNDOIELNICE
- Credite PIERDERE

Încadrarea fiecărui credit în una din categoriile menţionate se face printr-o analiză profesională ţinându-se seama de următoarele:

---

[1] *Banca Naţională a României: Normele nr. 3/24 februarie 1994, privind clasificarea creditelor şi constituirea provizioanelor specifice de risc.*

Scanned with OKEN Scanner

a) Evaluarea **performanţelor financiare** ale clienţilor după care aceştia se pot încadra în următoarele categorii:

„A" – performanţele financiare sunt foarte bune şi permit achitarea la scadenţă a dobânzii şi a ratei. Totodată se prefigurează menţinerea şi în perspectivă a performanţelor financiare la un nivel ridicat.

„B" – performanţele financiare sunt bune sau foarte bune, dar nu este certă menţinerea lor şi în perspectivă;

„C" – performanţele financiare sunt satisfăcătoare dar au o tendinţă evidentă de înrăutăţire;

„D" – performanţele financiare sunt scăzute şi cu o evidentă ciclicitate la intervale scurte de timp;

„E" – performanţele financiare arată pierderi şi există perspective clare că nu pot fi plătite nici ratele creditului nici dobânzile.

b) **„Serviciul datoriei"**, respectiv disciplina şi capacitatea cu care clienţii beneficiari de credite îşi achită obligaţiile, acesta putând fi:

„BUN" – în situaţia în care ratele şi dobânzile sunt plătite la scadenţă, sau cu o întârziere maximă de 7 zile;

„SLAB" – în situaţia în care ratele şi dobânzile sunt plătite cu o întârziere de până la 30 zile;

„NECORESPUNZĂTOR" – în situaţia în care ratele şi dobânzile sunt plătite cu o întârziere de peste 30 zile.

Pentru a încadra orice credit într-una din cele cinci categorii se iau în consideraţie cele două criterii menţionate îmbinate după o „MATRICE" a cărei configuraţie este următoarea:

SERVICIUL DATORIEI / PERFORMANŢE FINANCIARE	„BUN"	„SLAB"	„NECORESPUNZĂTOR"
„A"	STANDARD	ÎN OBSERVAŢIE	SUBSTANDARD
„B"	ÎN OBSERVAŢIE	SUBSTANDARD	ÎNDOIELNIC
„C"	SUBSTANDARD	ÎNDOIELNIC	PIERDERE
„D"	ÎNDOIELNIC	PIERDERE	PIERDERE
„E"	PIERDERE	PIERDERE	PIERDERE

Scanned with OKEN Scanner

Spre exemplu CREDITUL unui client care are criteriile: performanţe financiare „B" şi „serviciul datoriei „slab" se încadrează în categoria credite „SUBSTANDARD"

2. Calculul provizioanelor se face de două ori pe an la închiderea fiecărui semestru (30 iunie, 31 decembrie) după următoarea procedură:

a) Se stabileşte „EXPUNEREA" debitorului care este egală cu suma datoriei totale rămase de rambursat reprezentând întregul serviciu al creditului (capital plus dobândă)

b) Din aceasta se deduc (se scad) „GARANŢII ŞI COLATERALE" apărute din:

- garanţii necondiţionate guvernamentale sau ale B.N.R.;
- garanţii necondiţionate de la băncile din unele ţări dezvoltate specificate expres de BNR;
- garanţii necondiţionate de la orice altă bancă românească;
- depozite gajate, plasate la banca însăşi;
- colaterale acceptate pe riscul băncii: garanţii reale şi personale reglementate de natura ipotecilor, gajări pe bunuri imobile, etc.

c) Diferenţa rămasă este „SUMA NETA DE PROVIZIONAT", la care se aplică „nivelul de provizioane specifice" reglementat de Banca Naţională a României şi care este următorul:

- pentru credite „standard" – 0%
- pentru credite „în observaţie" – 5%
- pentru credite „substandard" – 20%
- pentru credite „îndoielnic" – 50%
- pentru credite „pierdere" –100%

3. Odată finalizată aceste calcule, în închiderea contabilă a gestiunii ultimei luni a semestrului (şi evident datele sunt cumulate de la începutul anului) putem avea una din următoarele ipostaze:

a) • Provizioane calculate pentru 30 iunie 1997 (să zicem) 250.000 mil. lei

- Provizioane constituite şi contabilizate anterior 190.000 mil. lei
- DIFERENŢĂ de constituit provizion: +60.000 mil lei

Scanned with OKEN Scanner

Conturile ce trebuiesc luate acum în consideraţie sunt:

291 – **„Provisioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela“** care se „sparge“ în:
2911 – „Provizioane specifice de risc de credit“;
2912 – „Provizioane specifice de risc de dobândă“

662 – **„Cheltuieli cu provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela“,** şi el evident „spart“ în:
6621 – „Cheltuieli cu provizioane specifice de risc de credit“
6622 – „Cheltuieli cu provizioane specifice de risc de dobândă“

Reflecţia contabilă (pentru cazul exemplificat) este evidentă:

662 Cheltuieli cu provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela	=	291 Provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela	60.000 mii lei	60.000 mii lei

Este fundamental necesar a se reţine că operarea trebuie făcută pe conturile de gradul II astfel că suma provizionului trebuie defalcată pe „capital“ şi respectiv „dobândă“. Pentru aceasta fie se efectuează calculele după procedura descrisă pe fiecare din cele două elemente ale datoriei (ale expunerii debitorului) fie se apelează la separarea sumei globale pe baza ponderei ce o deţin componentele în cauză în totalul expunerii (pentru că suma netă de provizionat este mai greu de stabilit separat datorită caracterului global absolut al „garanţiilor şi colateralelor“).

b) a doua ipostază:

- Provizioane calculate pentru 30 iunie 1997 (să zicem): 160.000 mii lei
- Provizioane constituite şi contabilizate anterior: 190.000 mii lei
- DIFERENTĂ: provizion de anulat: – 30.000 mil. lei

Scanned with OKEN Scanner

Anularea („reluarea" – cum zic unii) provizioanelor în excedent, rezultate la calculele semestriale, se contabilizează, având în vedere şi conturile de „venituri", respectiv:

762 – **„Venituri din provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela"**, despărţit, după aceleaşi raţionamente:

7621 – „Venituri din provizioane specifice de risc de credit"

7622 – „Venituri din provizioane specifice de risc de dobândă"

Deci vom avea:

291 Provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela	=	762 VENITURI din provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela	30.000 mii lei	30.000 mii lei

Şi în acest caz remarca anterioară, despre separarea provizionului pentru risc de credit de cel pentru risc de dobândă, rămâne fermă atât ca necesitate cât şi procedură de rezolvare.

4. Este evident că se pot constitui provizioane pentru protecţia creanţelor din operaţiuni cu clientela şi dincolo de limita reglementată de Banca Naţională, numai că ele nu sunt deductibile fiscal, deşi, deocamdată multe societăţi bancare fac faţă cu greu şi acestei limite. Sub aspectul tehnicii contabile, reflectarea în conturi este identică, întrucât este vorba de acelaşi fenomen economic, limita deductibilităţii fiind o chestiune de act normativ.

5. Consumarea provizioanelor are loc atunci când riscul s-a desăvârşit.

În principiu aceasta însemnează că pentru un anume credit acordat unui anume client al băncii s-au întreprins toate demersurile posibile de recuperare, a fost trecut în „restanţă" şi apoi în categoria „creanţelor îndoielnice" – concomitent cu acţionarea în contecios.

S-a procedat la valorificarea garanţiilor, etc, partea rămasă nerecuperabilă regăsindu-se în debitul conturilor: 2821 „Creanţe

Scanned with OKEN Scanner

îndoielnice", 2822 „Dobânzi îndoielnice" şi 2827 – „Creanţe ataşate". Aceste creanţe se trec în final pe „cheltuieli" existând două conturi prerezervate în planul contabil general, şi anume:

- 667 – **„Pierderi din creanţe nerecuperabile acoperite cu provizioane";**
- 668 – **„Pierderi din creanţe nerecuperabile NEacoperite cu provizioane".**

Să presupunem deci că pentru un ANUME credit, la data constatării definitive a nerecuperabilităţii, după valorificarea gajului şi a altor garanţii, rămânem în următoarea situaţie în conturi:

2821 Creanţe îndoielnice		2911 Provizioane specifice de risc de credit	
10.000.000			6.000.000
2822 **Dobânzi îndoienice**		**2912** **Provizioane specifice de risc de dobândă**	
4.000.000			5.000.000
2827 **Dobândă ataşată**		**5141** **Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul brut**	
2.500.000			700.000
Total de control	16.500.000		11.700.000

În mod logic procedura contabilă ar fi următoarea:

a) Se trece pe „cheltuieli" (pierderi) capitalul nerecuperat:

- total nerecuperabil: 10.000.000 lei
- acoperit prin provizion (inclusiv prin rezerva generală): (6.000.000 + 700.000) 6.700.000 lei
- neacoperit prin provizion (diferenţa) 3.300.000 lei

Scanned with OKEN Scanner

%	=	2821 Creanţe îndoielnice		10.000.000
667 – Pierderi din creanţe nerecuperabile acoperite cu provizioane			6.700.000	
668 – Pierderi din creanţe nerecuperabile neacoperite cu provizioane			3.300.000	

b) Se procedează la fel cu dobânzile îndoielnice:
(4.000.000 lei sunt acoperite de 5.000.000 lei provizion)

667 Pierderi din creanţe nerecuperabile acoperite cu provizioane	=	2828 Dobânzi îndoielnice	4.000.000	4.000.000

c) Urmează creanţele ataşate nerecuperabile:
– total 2.500.000 lei
– acoperit cu provizion (diferenţa rămasă de la dobânzile îndoielnice):
2.500.000 – (5.000.000 – 4.000.000) = 1.500.000 lei
– neacoperit prin provizion: 1.000.000 lei

%	=	2827 Dobânzi ataşate		2.500.000
667 – Pierderi din creanţe nerecuperabile acoperite cu provizioane			1.500.000	
668 – Pierderi din creanţe nerecuperabile neacoperite cu provizioane			1.000.000	

d) Se consumă (se anulează, „se reiau") provizioanele, evident prin contrabalansarea „veniturilor".

(1)	2911 Provizioane specifice de risc de credit	=	7621 Venituri din provizioane specifice de risc de credit	6.000.000	6.000.000

Scanned with OKEN Scanner

(2)	5141 Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul brut	=	781 Venituri din reluarea rezervei generale pentru riscul de credit	700.000	700.000
(3)	2912 Provizioane specifice de risc de dobândă	=	7622 Venituri din provizioane specifice de risc de dobândă	5.500.000	5.500.000

Într-o situaţie balanţieră incompletă prin obstrucţionarea soldurilor iniţiale şi a altor operaţii colaterale, influenţa administraţiei contabile a provizioanelor ar fi următoarea:

667 – Pierderi din creanţe nerecuperabile acoperite cu provizioane	12.200.000	7621 – Venituri din provizioane specifice de risc de credit	6.000.000
668 – Pierderi din creanţe nerecuperabile neacoperite cu provizioane	4.300.000	7622 – Venituri din provizioane specifice de risc de dobândă	5.500.000
		781 – Venituri din reluarea rezervei generale pentru riscul de credit	700.000
SUBTOTAL	16.500.000		
PIERDERE NETĂ	–4.800.000		11.700.000
TOTAL	11.700.000		11.700.000

Păi asta-i situaţia: am avut creanţe totale de recuperat însumând 16.500.000 (10.000.000 + 4.000.000 + 2.500.000) lei şi am avut provizioane specifice, inclusiv rezervă generală, constituite în sumă de 11.700.000 (6.000.000 + 5.000.000 + 700.000) lei (a se vedea „totalul de control din enunţul problemei).

Din punct de vedere teoretic (şi chiar practic în cazul de faţă) totul este perfect!

Scanned with OKEN Scanner

Sub aspectul practicii economice generale, al realităţilor cu care se confruntă societăţile bancare – pe de o parte din partea plajei clienţilor – pe dealtă parte, în faţa nepermanenţei reglementărilor şi procedurilor, lucrurile acroşează şi multe alte aspecte cum ar fi:

a) Dacă există şi o şansă minimă de a-l mai întâlni în viitor pe clientul ale cărui creanţe le-am anulat pe seama provizioanelor şi chiar a pierderilor (îndeosebi persoane fizice, mici întreprinzători SRL-işti care pot apare sub alt nume, dar şi societăţi care nu se desfiinţează) atunci întreaga datorie se menţine în evidenţă cu ajutorul conturilor extrabilanţiere, ceea ce, în cazul derulat anterior ar însemna:

993	=	999	16.500.000	16.500.000
Creanţe scoase din activ, urmărite în continuare		CONTRAPARTIDA		

b) Dacă suma creanţelor nerecuperabile (luate separat pentru capital şi respectiv dobânzi îndoielnice plus dobânzi ataşate) este mai mică decât provizioanele constituite, excedentul de provizioane constituite se trece (se reia) la „venituri“ după aceleaşi formule contabile specifice provizioanelor (şi arătate mai înainte), fără a putea fi glisate spre alte credite îndoielnice. În aceste cazuri nu se mai apelează la „rezerva generală pentru riscul de credit“ care urmează a fi regularizată la prima recalculare globală a acesteia.

c) S-ar putea invoca imposibilitatea individualizării provizioanelor şi a rezervei constituite pentru fiecare credit în parte, la data trecerii lui pe „cheltuieli“ ca urmare nerecuperabilităţii. Nu se poate! Provizioanele sunt constituite analitic pentru fiecare credit în funcţie de performanţele lui şi se regăsesc în balanţa analitică de calcul la închiderea semestrului gestionar anterior lichidării creanţei (dar şi „dosarul creditului“ existent la subunitatea bancară prin care s-a derulat). Rezerva generală pentru riscul de credit, chiar dacă a fost calculată global, o putem determina, ea fiind egală cu 2% din suma creditului (capital numai) existentă în sold la 1 ianuarie a anului când creditul trece în nerecuperabilitate.

Scanned with OKEN Scanner

Pe măsura consolidării societăţilor bancare se mai pot constitui şi alte categorii de provizioane (risc de credit şi risc de dobândă din profitul net, risc general, etc.) de maniera ca insolvabilitatea unui client, de regulă mare, să nu influenţeze rezultatele financiare ale băncii.

Protecţia împotriva riscului este vitală, dar aceasta nu înseamnă slăbirea vigilenţei în evitarea riscului încă de la acordarea creditului, dar şi pe parcursul derulării lui.

7. REGIMUL GARANŢIILOR şi ANGAJAMENTELOR

Prima şi cea mai avantajoasă cale de protecţie împotriva riscului de credit şi dobândă nerambursate şi plătite la scadenţă o reprezintă garanţiile, a căror paletă este infinit mai largă decât ne imaginăm la prima vedere.

Sub noţiunea generală de „garanţii" se ascund două mari categorii şi anume: gajul sau garanţia propriuzisă şi angajamentele.

GARANŢIA

Garanţiile sunt formate din bunuri imobiliare ipotecate, depozite blocate, titluri luate în custodie, garanţii şi angajamente prin intermediar, etc. formate în favoarea băncii la acordarea unui credit clientelei comerciale (inclusiv persoane fizice), de regulă fără deposedare şi care rămân blocate până la rambursarea întregului serviciu al creditului (capital, interese, comisioane). Ele sunt evaluate, nominalizate, dimensionate după anumite proceduri menţionate expres în „dosarul de credit" al fiecărui client şi ocupă cea mai laboriasă muncă specific bancară premergătoare acordării unui credit. De regulă acestea nu au efecte patrimoniale asupra băncii, cel puţin direct, fapt pentru care nu se înregistrează în contabilitate.

Deci, gajul sau garanţia reprezintă un instrument sau angajament accesoriu contractului de credit emis în favoarea băncii sau lăsat la dispoziţia ei, în virtutea contractului de credit

Scanned with OKEN Scanner

încheiat, al cărei scop este de a asigura banca de îndeplinirea obligaţiilor contractuale asumate, respectiv recuperarea sumelor avansate cu titlu de împrumut, inclusiv costurile aferente în cazul nerambursării acestora de către împrumutat.

Astfel, obligaţia din contractul de împrumut este prevederea principală. În virtutea ei, clientul este obligat să ramburseze ratele scadente şi costurile aferente la termenele convenite.

Garanţia cerută suplimentar de bancă dă naştere unei a două relaţii, secundare; dacă obligaţia iniţial asumată nu a fost îndeplinită, banca apelează la executarea garanţiei.

1. Şi totuşi în **fundamentarea deciziei** de acordare a unui credit, nu garanţiile deţin ponderea ci un ansamblu problematic general, care include:

– situaţia financiară actuală şi de perspectivă a clientului solicitant de credite

– relaţia anterioară cu banca (durată, rulaje, eventuale credite anterioare achitate la scadenţă);

– date despre solicitant (perioada de existenţă a societăţii, capitalul social, bilanţul pe ultimii 3 ani, experienţa şi continuitatea la nivel de management);

– suma solicitată, obiectul şi durata creditului;

– pieţe de desfacere şi capacitatea de rambursare.

Orice credit acordat beneficiază de două garanţii necondiţionate: dreptul de gaj general şi cel „de retenţie".

Riscul garanţiilor se determină întotdeauna plecându-se de la premisa cea mai nefavorabilă băncii, şi anume, executarea garanţiilor în cazul transformării creditului acordat într-un credit neperformant.

Banca acordă credite numai după analiza amănunţită a „bonităţii" clientului, a surselor de rambursare a creditelor şi a garanţiilor constituite de client pentru acoperirea creditului, dobânzilor şi a altor costuri ale creditului.

Analiza garanţiilor constituite de client în favoarea băncii are drept scop:

– eliminarea garanţiilor care nu prezintă interes, verificarea documentelor necesare pentru garanţii;

– cuantificarea riscului pe care şi-l asumă banca prin acceptarea acestora în vederea garantării la un nivel acoperitor a creditelor acordate.

Scanned with OKEN Scanner

2. Structura portofoliului de credite

Garanţiile acceptate de bancă de la clientelă se pot împărţi în trei categorii:

a) Garanţii materiale precum:
- clădiri, construcţii, maşini, utilaje etc. (deci valori imobiliare).
- stocuri de mărfuri (uneori şi de materii prime).
- opere de artă, bijuterii de valoare, metale şi pietre preţioase.

b) Garanţii nemateriale:
- titluri de valoare (cambii, acţiuni, obligaţiuni etc.);
- depozite colaterale:
- scrisori de garanţie interne (garanţii şi contragaranţii de la alte bănci, garanţii emise de MF. Fondul Român de Garantare a Creditelor) şi externe (de la bănci nerezidente agreate)
- elemente intangibile;
- cash-flow (are la bază studiul de fezabilitate).

c) Alte tipuri de garanţii:
- alte creanţe – altele decât cele provenite din titluri de valoare;
- acreditive de export;
- garanţii personale;
- fondul de comerţ.

Nu vor fi acceptate bunuri a căror producere sau comercializare este interzisă sau sever restricţionată prin lege.

3. Priorităţile băncilor la agrearea garanţiilor

Garanţiile materiale constituite de clienţi în favoarea băncii se încadrează în **clase** de importanţă, în conformitate cu gradul de risc determinat de bancă.

Garanţia este luată în considerare la un anumit procent din valoarea înaintată de client, în funcţie de clasa în care este încadrată.

După încadrarea garanţiei în clasa corespunzătoare, se estimează **riscul garanţiei materiale** pe baza mai multor criterii de apreciere, fiecare cu ponderi specifice în funcţie de importanţă.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza stării fizice se va face atât pe baza datelor prezentate de client, urmărindu-se şi extrăgându-se acele date care definesc starea fizică (uzura, curba de viaţă, întreţinerea garanţiei, graficul de reparaţii periodice, capitale sau accidentale etc.), cât şi pe baza datelor culese la inspecţia garanţiilor de către referenţii de specialitate tehnică.

Analiza garanţiilor din punct de vedere al uzurii morale va cuprinde informaţiile primite direct de la client sau prin inspecţie şi presupune compararea preţului şi performanţelor bunului respectiv cu cele ale unor produse similare. Se va analiza şi se vor estima variaţiile pieţei produselor din categoria cărora face parte garanţia, urmărindu-se piaţa producătorilor, volumul tranzacţiilor interne şi externe cu produsele similare, piaţa potenţialilor cumpărători atât interni, cât şi externi. În cazul garanţiilor nemateriale sunt acceptate titluri de valoare emise de Guvern, cambii, bilete la ordin avalizate de alte bănci agreate de bancă sau de către societăţi comerciale cu situaţii financiare foarte bune, acţiuni, certificate de depozit, scrisori de garanţie emise de bănci din ţară sau străinătate agreate de bancă, scrisori de garanţie emise de Fondul Român de Garantare sau de către alte societăţi, depozite colaterale, elemente intangibile (brevete de invenţii, documentaţii, licenţe, modele de fabricaţie).

4. Procedura acceptăţii garanţiilor

După analiza garanţiilor şi stabilirea valorii acceptate de bancă, se recomandă ca în funcţie de valuta creditului acordat şi de valuta în care este exprimată valoarea garanţiei, gradul de acoperire cu garanţia creditului şi a costurilor aferente să fie proporţional cu gradul de risc al clientului.

Garanţia este importantă în diminuarea riscului, dar acesta constituie doar un aspect luat în considerare de creditor.

Dacă activitatea pentru care se solicită creditul este îndeajuns de profitabilă şi riscul este scăzut, garanţia ar putea să nu mai fie necesară sau valoarea ei să fie relativ scăzută.

Potrivit reglementărilor legale în vigoare, modalităţile de constituire a garanţiilor acceptate de către bancă sunt:

a) ipoteca (clădiri, terenuri)

Scanned with OKEN Scanner

b) gajul
   - fără deposedare (maşini şi utilaje, instalaţii, autovehicule, stocuri de marfă, titluri de valoare, titluri de credit, creanţe, brevete, fonduri de comerţ)
   - cu deposedare (opere de artă, bijuterii de valoare, metale şi pietre preţioase), titluri de valoare, titluri de credit.

c) cesiune:
   - de bunuri
   - a dreptului de folosinţă
   - a dreptului de creanţă

d) solidaritatea pasivă între debitor

e) fidejusiunea (cauţiunea)

În cazul garanţiilor sub formă de ipoteci, gajuri cu/fără deposedare, banca solicită asigurarea bunului respectiv la societăţi de asigurare şi reasigurare.

Obligaţia solicitantului de credite este de a asigura garanţiile materiale constituite şi de a cesiona în favoarea băncii poliţa de asigurare.

5. Executarea garanţiilor

În cazul clienţilor restanţieri, banca recurge la soluţia executării garanţiilor doar atunci când, după o analiză amănunţită, se constată că toate celelalte căi de recuperare a creditelor acordate şi a costurilor aferente acestora s-au epuizat şi, deci, sprijinul bancar sub diferite forme specifice, nu se mai justifică.

În momentul în care, singura modalitate de recuperare a sumelor, împrumutate este execuţia silită, caracteristicile garanţiilor, respectiv lichiditatea, depreciabilitatea şi vandabilitatea devin foarte importante.

Independent de aceste caracteristici operează şi **valoarea de piaţă,** definită ca preţul la care s-ar realiza tranzacţionarea unei proprietăţi între un vânzător hotărât, presupunând că proprietatea este expusă public pieţei şi valoarea este negociabilă, în condiţiile în care piaţa permite o vânzare normală într-un interval de timp rezonabil (funcţie de natura proprietăţii).

Scanned with OKEN Scanner

În România piaţa este în curs de formare, nivelul tranzacţiilor fiind destul de redus din lipsă de capital, ceea ce generează o **lichiditate scăzută a pieţei.** Executarea garanţiilor materiale reprezintă un proces anevoios datorat inexistenţei unei pieţe pentru anumite tipuri de garanţii, dar şi a proceselor prelungite, în condiţiile în care instanţele judecătoreşti nu recunosc convenţia de credit drept titlu executoriu.

Pentru societăţile care înregistrează o deteriorare a capacităţii de rambursare, pe parcursul derulării creditelor, de comun acord cu banca, achitarea datoriilor se poate realiza prin valorificarea – pe cale amiabilă – a garanţiilor constituite, societăţile benficiind de sprijinul băncii.

ANGAJAMENTUL

Angajamentele date de către societatea bancară în favoarea terţilor diverşi, pentru garantarea astfel a unor credite sau a derulării unor operaţii de decontare atemporare, care implică patrimonial indirect şi imediat banca, fapt pentru care este necesară o evidenţă extrabalanţieră strictă şi detaliată a acestora.

În această accepţiune, când vorbim de angajamente trebuie să avem în vedere cel puţin următoarele categorii:

a) **Angajamentele de finanţare,** reprezentând promisiuni irevocabile de finanţare a trezoreriei (deschideri de credite confirmate sau acorduri de refinanţare) date în favoarea unui beneficiar (bancă sau client) – pe de o parte, dar şi primite de la alte bănci – pe de altă parte. Ele se înregistrează la nivelul valorii nete (nominal – utilizările eventuale ce nu au ajuns în activul bilanţului) cu ajutorul conturilor extrabalanţiere.

901 – Angajamente în favoarea altor bănci
902 – Angajamente primite de la alte bănci
903 – Angajamente în favoarea clientelei
9031 – Deschideri de credite confirmate
90311 – Garanţii imobiliare
90312 – Deschideri de credite documentare
90319 – Alte deschideri de credite confirmate
9032 – Aceptări sau angajamente de plată
9039 – Alte angajamente în favoarea clientelei
904 – Angajamente primite de la clientela financiară şi instituţiile administraţiei publice.

Scanned with OKEN Scanner

Ele sunt conturi fie de activ (pentru angajamentele acordate) fie de pasiv (pentru angajamente primite) care înregistrează angajamentele de finanţare formate la nivelul prevăzut în contract şi le diminuează pe măsura punerii la dispoziţie a fondurilor sau anulării obliectului pentru care s-au deschis, întotdeauna în corespondenţă cu contul 999 – „Contrapartidă"

b) **Angajamentele de garanţie,** efectuate în special sub formă de cauţiuni, sunt operaţiuni prin care o bancă (garantul) se angajează în favoarea unui terţ (beneficiarul) să-ţi asume, la ordinul şi în contul unui client sau unei bănci (ordonatorul) sarcina unei obligaţii, consimţite de acesta din urmă, dacă se află în imposibilitate de a o asuma singur. Desfăşurarea conturilor extrabalanţiere pentru evidenţa acestei categorii de angajamente reliefează tocmai largul conţinut al acestora:

911 – Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii date altor bănci
9111 – Confirmări de deschideri de credite documentare
9112 – Acceptări de plată
9119 – Alte garanţii date altor bănci

În această categorie „alte garanţii" sunt clasate: cauţiuni şi avaluri; andosări şi avaluri privind efectele de comerţ sau biletele de mobilizare; angajamente în contul clientelei bancare; alte garanţii irevocabile şi necondiţionate la ordinul altor bănci.

Contul respectiv de evidenţă extrabilanţieră (9119) înregistrează în special angajamentele în lanţ, respectiv cauţiuni şi alte garanţii date în contul clientelei şi al băncilor, dar la cererea şi pe riscul lor.

Tot în acest cadru se află şi contul de pasiv

912 – „Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii primite de la alte bănci."

Cu ajutorul căruia se evidenţiază: cauţiuni şi avaluri; andosări şi avaluri privind efectele de comerţ sau biletele de mobilizare; contragaranţii primite pentru credite, împrumuturi sau angajamente prin semnătură; alte garanţii irevocabile şi necondiţionate primite de către bancă.

Astfel, în acest cont figurează angajamentele primite de bancă pentru contragarantarea:

Scanned with OKEN Scanner

• Creditelor pe care le-a acordat, cum ar fi:

– acceptările sau avalurile necondiţionate şi garanţiile de bună finalizare date de către alte bănci, când aceste bănci, nu sunt contragarantate de către banca însăşi:

– angajamentul băncii emitente de a efectua acoperirea la scadenţă a unei trate acceptată şi scontată de către banca confirmatoare în cazul creditelor documentare.

• Creditele consimţite a fi acordate de bancă altor bănci, în alb sau pe bază de efecte;

• Angajamentele prin semnătură primite de bancă (în particular garanţiile de bună finalizare a deschiderilor de credite confirmate efectuate de către bancă)

913 – Garanţii DATE pentru clinetelă
- 9131 – Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii
  - 91311 – Cauţiuni imobiliare
  - 91312 – Cauţiuni administrative şi fiscale
  - 91313 – Garanţii financiare
  - 91314 – Garanţii de rambursare a creditelor acordate de alte bănci
- 9139 – Alte garanţii date pentru clientelă

Acestea sunt conturi extrabalanţiere de activ care evidenţiază:

– cauţiunile imobiliare date pentru garantarea finalizării, rambursării, finanţării sau nedepăşirii preţurilor, construcţiilor;

– cauţiuni fiscale (în afara obligaţiilor cauţionale) date în favoarea organismelor fiscale, cauţiuni date la ordinul titularilor de pieţe publice;

– garanţii date de bancă, la solicitarea clientelei, pentru acţiunile neplasate în cazul măririi capitalului social prin ofertă publică sau pentru obligaţiunile neplasate în cazul împrumuturilor obligatare;

– cauţiuni, avaluri şi alte angajamente, date la ordinul clientelei, pentru garantarea creditelor acordate de alte bănci;

– alte garanţii (cauţiuni şi avaluri diverse) date de bănci la solicitarea clientelei

914 – Garanţii PRIMITE de la clientelă
- 9141 – Garanţii primite de la instituţiile administraţiei publice şi asimilate

Scanned with OKEN Scanner

9142 – Garanţii primite de la societăţile de asigurare şi capitalizate
9143 – Garanţii primite de la clientela financiară
9144 – Ipoteci imobiliare
9145 – Gajuri cu deposedare
9146 – Gajuri fără deposedare
9149 – Alte garanţii primite de la clientelă

Conţinutul garanţiilor este reflectat de fiecare cont şi se constată a fi destul de divers. Toate sunt conturi de pasiv care se creditează cu angajamentele primite de la alte bănci sau de la clientelă şi se debitează odată cu utilizare sau stingerea angajamentelor de garanţie existente, primite de la aceeaşi clientelă, astfel că soldul lor reprezintă angajamentele de garanţie existente în portofoliu.

c) **Angajamente privind titlurile**, care cuprind operaţiunile efectuate de către bancă aferente titlurilor cumpărate sau vândute cu posibilitate de răscumpărare şi altor titluri de primit sau de lucrat. Ele se reflectă extrabilanţier cu ajutorul conturilor:

921 – Titluri de primit
9211 – Titluri vândute cu posibilitate de răscumpărare
9219 – Alte titluri de primit
922 – Titluri de livrat
9221 – Titluri cumpărate cu posibilitate de răscumpărare
9229 – Alte titluri de livrat.

În funcţie de sensul angajamentului, se înţelege că contul 921 „Titluri de primit" este de activ, în timp ce contul 922 „Titluri de livrat" este de „pasiv". Referitor la conţinut se observă că ele evidenţiază titlurile cu posibilitate de răscumpărare vândute sau cumpărate; în cazul unei cesiuni însoţită de posibilitatea de răscumpărare, titlurile cotate nu mai figurează în activul „cedentului" şi sunt înregistrate în activul „cesionarului" la preţul de achiziţe. Atât banca cedentă, cât şi banca cesionară, înregistrează în conturile de „Titluri vândute..." şi

Scanned with OKEN Scanner

„Titluri cumpărate...“ o valoare egală cu preţul convenit, fără dobânzi şi comisioane.

d) Există şi o categorie de **„angajamente diverse“** care se referă la:

951 – Redevenţa, locaţii de gestiune, chirii şi alte datorii asimilate
952 – Titluri primite în garanţie
953 – Titluri date în garanţie
959 – Alte angajamente diverse
9591 – Alte angajamente date
9592 – Alte angajamente primite

Respectivele conturi sunt de activ sau de pasiv în funcţie de sensul operaţiilor pe care le evidenţiază (angajamente, „date“ – de pasiv) şi funcţionează după aceleaşi conturi ca cele similare descrise mai înainte.

Pentru toate categoriile de angajamente este prevăzută şi posibilitatea devenirii lor ca „îndoielnice“, astfel că pentru evidenţa lor există contul extrabilanţier **981 – „Angajamente îndoielnice“** care se debitează cu orice fel de angajamente date în favoarea altor bănci sau pentru clientelă, devenite angajamente îndoielnice şi se creditează pe măsura stingerii acestei categorii de angajamente.

Se reţine deci că angajamentele îndoielnice cuprind angajamentele de orice natură, a căror realizare devine probabilă.

Aşa bunăoară, angajamentele de finanţare devin îndoielnice atunci când creditul respectiv se înregistrează la „creanţe îndoielnice“. Angajamentele de garanţie sunt considerate îndoielnice în situaţia când banca garantă va fi obligată să intervină pentru plata obligaţiilor subscrise. Valorile date în garanţie devin îndoielnice atunci când există probabilitatea nerambursării contrapartidei.

Pentru angajamentele devenite îndoielnice se constituie, de regulă, „provizioane pentru riscuri şi cheltuieli“.

Despre garanţii în ansamblul lor se pot scrie încă multe fără asanarea ansamblurilor, dar noi ne propunem a opera cu ele nu numai la credite ci şi la alte genuri de operaţii descrise în această lucrare.

Scanned with OKEN Scanner

8. ALGORITMUL DE CALCUL, EVALUARE ŞI ANALIZĂ A CLIENTELEI ŞI CREDITELOR

Deşi reglementat printr-o serie de acte normative ale Băncii Naţionale a României, creditul – ca resursă fundamentală pentru dezvoltarea economică în actuala etapă – rămâne încă o necunoscută sub impactul a o serie de factori subiectivi, obiectivi, de evoluţie imprevizibilă a capacităţii de rezilienţă a agentului client, de starea economică generală, de management şi conduită a administratorilor, de încă multe altele, în care flerul bancherului poate deţine o poziţie cheie.

Acesta este şi motivul pentru care, prudenţa şi protecţia bancară impun:

– o cercetare şi evaluare fundamentală a fiecărui client în momentul angajării operaţiei de creditare.

– urmărirea periodică a clientului beneficiar de credite, nu numai în ceea ce priveşte rambursarea datoriei dar şi a situaţiei sale economice actuale şi previzibile.

– o analiză foarte atentă a fiecărui credit în parte atunci când el trebuie trecut în categoriile restante şi apoi îndoielnice, acţionarea în contecios, executarea garanţiei.

– raportarea periodică a situaţiei generale a creditelor şi dobânzilor ataşate, către Banca Naţională a României, ca o măsură de analiză comparată şi iniţiere a unor măsuri prudenţiale sau de sprijin necesare.

În faţa acestor argumente credem că nu ar fi total lipsită de interes prezentarea unei proceduri comune de evaluare a clienţilor şi creditelor, pornind încă din faza de solicitare a acestuia.

Unitatea bancară operaţională (de regulă sucursala) întocmeşte „dosarul de credit" al agentului solicitant, pornind de la următoarele elemente.

Indicatorii performanţei financiare

Evaluarea performanţelor financiare ale împrumutatului/clientului are la bază analiza următorilor indicatori:

1) Gradul de îndatorare
2) Lichiditatea imediată

Scanned with OKEN Scanner

3) Solvabilitatea patrimonială
4) Rentabilitatea în funcţie de capital
5) Gradul de acoperire a cheltuielilor din veniturile încasate

1) **Gradul de îndatorare** arată cât din volumul total de active ale agentului economic sunt acoperite din credite bancare şi obligaţii către terţi şi se determină după următoarea formulă:

$$\text{Gradul de îndatorare (\%)} = \frac{\text{Datorii total}}{\text{Active total}} \times 100$$

unde:

Datorii total = credite pe termen scurt, mediu şi lung – obligaţii faţă de terţi

Active total = active fixe – active circulante

2) **Lichiditatea imediată** reflectă capacitatea agentului economic de onorare a obligaţiilor către terţi şi de rambursare a creditelor şi plata dobânzilor datorate. Se calculează astfel:

$$\text{Lichiditate imediată (\%)} = \frac{\text{Active lichide}}{\text{Datorii pe termen scurt}} \times 100$$

unde:

Active lichide = Numerar în casă –
Disponibil în conturi –
Carnete cu cecuri –
Produse, lucrări şi servicii facturate şi neîncasate

Datorii pe termen scurt = Credite pe termen scurt + Obligaţii faţă de terţi

3) **Solvabilitatea patrimonială** reflectă gradul în care capitalul propriu asigură acoperirea creditelor pe termen scurt, mediu şi lung; se calculează după următoarea formulă:

$$\text{Solvabilitate patrimonială (\%)} = \frac{\text{Capital propriu} - \text{Provizionare pentru riscuri şi cheltuieli}}{\text{Capital propriu} - \text{Provizionare pentru riscuri şi cheltuieli}} \times 100$$

4) **Rentabilitatea în funcţie de capital** reflectă eficienţa activităţii exprimată ca raport între profitul net obţinut şi

Scanned with OKEN Scanner

capitalul propriu plus provizioanele pentru riscuri şi cheltuieli, astfel:

$$\text{Rentabilitatea în funcţie de capital (\%)} = \frac{\text{Profitul net}}{\text{Capital propriu} - \text{Provizioane pentru riscuri şi cheltuieli}} \times 100$$

5) **Gradul de acoperire a cheltuielilor din veniturile încasate** arată posibilităţile concrete ale agentului economic de acoperire a cheltuielilor din venituri; se calculează după formula:

$$\text{Gradul de acoperire a cheltuielilor din venituri (\%)} = \frac{\text{Venituri încasate}}{\text{Cheltuieli aferente veniturilor încasate}} \times 100$$

La orice modificare a structurii formularelor de bilanţ, conform prevederilor legale, se va înlocui anexa în conformitate cu noua structură a acestora.

Indicatorii vor fi calculaţi atât pentru datele extrase din Bilanţul contabil cât şi pentru cele extrase din Raportările privind rezultatele financiare trimestriale şi se aleg cele care sunt concludente pentru clientul căruia i-a fost acordat creditul respectiv.

În funcţie de rezultatele respective, **indicatorii performanţei financiare** se vor încadra în una din cele cinci clase conform următorului model (limitele sunt propuse pe baza unei analize comparată la marile bănci româneşti cât şi unele străine la care am avut acces):

Indicatori de performanţă (%)	**Clasa**				
	1	**2**	**3**	**4**	**5**
Gradul de îndatorare	0–30	30–50	50–65	65–80	peste 80
Lichiditatea imediată	peste 110	110–95	95–75	75–50	sub 50
Solvabilitatea patrimonială	peste 50	50–40	40–30	30–20	sub 20
Rentabilitatea în funcţie de capital	peste 10	10–5	5–3	3–1	sub 1
Gradul de acoperire a cheltuielilor din venituri încasate	peste 120	120–100	100–90	90–70	sub 70

Scanned with OKEN Scanner

În funcţie de clasa în care se încadrează indicatorul respectiv punctajul acordat fiecărui indicator în parte este conform tabelului următor:

	Var. 1	Var. 2
Clasa	Punctaj	
1	10	10
2	9	8
3	8	6
4	7	4
5	5	2

Numărul maxim de puncte, acumulate pe baza indicatorilor performanţei financiare a clientului căruia i-a fost acordat creditul respectiv, este 50. Acest punctaj îl vor obţine numai clienţii la care toţi indicatorii se încadrează în clasa 1 de performanţă financiară.

Evaluarea factorilor calitativi

Factorii calitativi completează evaluarea performanţei financiare a împrumutului, cu ajutorul acestora apreciindu-se activitatea agentului economic şi în lumina perspectivei activităţii, în condiţiile acordării creditului respectiv.

1) **Managementul** se evaluează în funcţie de:
   - contractul de management
   - relaţii sociale
   - pregătirea şi experienţa în domeniu
   - comportament bancar
   - calificarea personalului
   - organizarea unităţii

   Se vor indica nr. de puncte acordate pentru fiecare element (maxim 50 puncte).
2) **Profitul de activitate** se apreciază în funcţie de:
   - tipul de produse/servicii
   - importanţa ramurii în cadrul economiei
   - ponderea exportului în total producţie
   - nivelul tehnic al utilajelor şi calificarea forţei de muncă
   - sezonalitatea afacerii

   (maxim 5 puncte)

Scanned with OKEN Scanner

3) **Asigurarea cu materii prime** se punctează în funcţie de:

- gradul de asigurare cu contracte ferme
- ponderea principalilor furnizori în total
- dependenţa de furnizori interni/externi
- distanţa faţă de sursa de materii prime
- ponderea cheltuielilor de aprovizionare în structura costurilor de producţie

(maxim 5 puncte)

4) **Asigurarea desfacerii** se punctează în funcţie de:

- poziţia pe piaţă a societăţii comerciale
- gradul de acoperire cu contracte ferme
- concurenţa actuală şi potenţială – modalitatea de comercializare a produselor (export, magazine proprii, én gros)
- activitatea de promovare a vânzărilor (reclamă, publicitate, participare la târguri/expoziţii)

(maxim 5 puncte)

5) **Perspectiva performanţelor financiare** se apreciază pe baza cash-flow-ului şi a altor elemente, astfel:

- surplus sau necesar de fonduri
- extinderea sau restrângerea activităţii
- ponderea veniturilor din activitatea de bază în total venituri
- constituirea fondurilor de rezervă şi de dezvoltare
- alte previziuni

(maxim 5 puncte)

6) **Alţi factori** luaţi în considerare:

- relaţia agentului economic cu banca
  - receptivitate
  - promptitudine
  - seriozitate
  - grad de fidelitate
  - rulajul
- tipul societăţii comerciale şi structura capitalului (privat, stat, mixt, cu capital autohton/străin)
- fundamentarea cererii de credit şi documentele de susţinere (studiul de fezabilitate)

(maxim 5 puncte)

Scanned with OKEN Scanner

Punctajele pentru fiecare factor calitativ sunt prezentate în tabelul care urmează (calculate tot pe baza unei analize multibancare):

Factorul	Punctaj
Management	1–50
Profilul de activitate (ramura)	1–5
Gradul de asigurare cu materii prime	1–5
Gradul de asigurare a desfacerii	1–5
Perspectiva performanţelor financiare (cash-flow)	1–5
Alţi factori (relaţia cu banca, tipul societăţii comerciale, fundamentarea cererii de credit etc.).	1–5

Punctajul maxim cumulat pentru factorii calitativi poate fi de 75, coborând concomitent cu alte măsuri asiguratorii suplimentare (gajuri, angajamente).

Evaluarea garanţiilor creditului

La majoritatea creditelor operaţiunea este încheiată cu garantarea acesteia de către client cu bunuri materiale care se află în proprietatea sa.

Garanţiile constituie de client în favoarea băncii se vor încadra în clase de importanţă, în conformitate cu strategia băncii, astfel:

- garanţii materiale clasa de importanţă I, care includ:
  - clădiri şi imobile terminate sau în curs de finalizare în zone de importanţă;
  - cesiuni titluri de proprietate (consonamente, certificate legalizate, etc.) asupra unor mărfuri de bursă: petrol, gaze, grâu, zahăr, etc.;
  - gaj cu deposedare asupra bijuteriilor, metalelor preţioase, operelor de patrimoniu, etc.;
  - terenuri;
  - mijloace de transport.
- garanţii materiale clasa de importanţa II, care includ:
  - animale de muncă, reproduceri şi de consum
  - maşini şi utilaje, instrumente de lucru
  - plantaţii, accesorii de producţie
  - stocuri de materii prime şi materiale, mărfuri
- alte garanţii, care includ:
  - angajamente de plată
  - garanţii de la alte firme.

Scanned with OKEN Scanner

În funcţie de clasa de importanţă în care se încadrează garanţiile materiale şi valoarea altor garanţii pentru operaţiunea respectivă de creditare, precum şi în funcţie de ponderea valorică a acestora faţă de suma creditului, punctajul acordat va fi conform următorului algoritm:

Credit acordat în condiţiile de:	Punctaj
Garanţii materiale cl. de importanţă I	0–20
Garanţii materiale cl. de importanţă II	0–10
Alte garanţii	0–20

În total, punctajul pentru garanţiile constituite în favoarea băncii este de maxim 20 puncte.

Evaluarea performanţei financiare globale

Prin însumarea punctajelor cumulate pentru indicatorii generali, factorii calitativi şi tipul de garantare a operaţiunii se obţine un punctaj general, care coroborat cu condiţia realizării unui punctaj minim la indicatorii de performanţă financiară, asigură evaluarea performanţei financiare prin încadrarea creditului respectiv într-una din categoriile de mai jos:

Performanţa financiară	Punctaj general	Condiţie indicatori de performanţi financiară (din bilanţ)
A – foarte bună	100–145	min 40
B – bună	70–99	min 25
C – satisfăcătoare	50–69	min 10
D – scăzută	40–49	min 2
E – foarte scăzută	sub 40	min 1

În situaţia în care punctajul obţinut de un credit se apropie de limita superioară a punctajului aferent indicatorilor de performanţă, aceasta se poate modifica cu 1–4 puncte, în funcţie de aprecierea generală a activităţii clientului, trecându-l, în consecinţă, în altă categorie.

Scanned with OKEN Scanner

În situaţia în care nu se îndeplineşte punctajul minim al indicatorilor de performanţă financiară, automat prin program, se efectuează declasarea în altă categorie de performanţă.

Acestea ar trebui să fie elementele de luat în seamă la aprobarea creditului şi la dimensionarea lui cu luarea în calcul şi a ratelor medii de dobânzi.

În procesul derulării creditului dar mai ales la datele de CLASARE a creditelor în vederea constituirii provizioanelor ca şi a raportării lor la Banca Naţională, pentru toate creditele cu probleme (pasibile de a fi trecute „în restanţă" sau la clasa „îndoielnice"), este necesară întocmirea unei *„Fişe de evaluare şi clasificare a creditului"*, parcurgând aceeaşi metodologie de analiză şi surse de informaţii enunţate anterior.

O astfel de „fişă" ar trebui să cuprindă:

1. *Date cu caracter general:*
   1) Nr. curent
   2) Nr. şi data convenţiei de credit/lucru (se referă la convenţia încheiată, inclusiv Addendumurile între bancă şi împrumutat)
   3) Client: – cod
      – nume societate
      – sediu: • adresa
      • localitate
      • judeţ
   4) Obiectul creditului
   5) Contul creditului:
      • grupa şi clasa contului în care a fost acordat creditul iniţial
      • grupa şi clasa contului colateral
      • grupa şi clasa contului credite restante
   6) Competenţa de aprobare
   7) Durata creditului
   8) Suma aprobată (din convenţie plus majorările din addendumuri)
   9) Suma utilizată
   10) Unitatea de măsură (lei sau valută)

2. *Date referitoare la sitauţia rambursării (în valuta în care a fost încheiată convenţia):*
   1) Suma rambursată
   2) Suma rămasă, din care:
      • credit curent
      • suma reeşalonată

Scanned with OKEN Scanner

- suma restantă
- suma în litigiu
- alte sume

3) Dobânda plătită
4) Dobânda rămasă de plătit, din care:
   - dobânda rămasă
   - dobândă reeşalonată
   - dobândă restantă
5) Nr. zile întârziere
   - la rata de capital
   - la dobândă

3. *Date referitoare la garanţii de tipul:*

1) Garanţii de la Guvern şi BNR (G1)
2) Garanţii de la bănci din ţările din categoria A (G2)
3) Garanţii de la alte bănci din România (G3)
4) Depozite colaterale (G4)
5) Colaterale acceptate de Conducerea băncii (G5)

4. *Date care stau la baza calculului indicatorilor de performanţă:*

1) Datorii total
2) Active total
3) Active lichide
4) Datorii pe termen scurt
5) Capital propriu
6) Provizioane pentru riscuri şi cheltuieli
7) Credite total
8) Profit net
9) Venituri încasate
10) Cheltuieli aferente veniturilor încasate

5. *Date referitoare la garanţii materiale:*

1) Garanţii materiale clasa de importanţă I
   - garanţia şi valoarea
   - ponderea faţă de suma creditului
2) Garanţii materiale clasa de importanţă II
   - garanţia şi valoarea
   - ponderea faţă de suma creditului
3) Alte garanţii
   - garanţia şi valoarea
   - ponderea faţă de suma creditului

Scanned with OKEN Scanner

6. *Date privind factorii calitativi (se trec punctele obţinute în urma aplicării algoritmului prezentat la capitol respectiv):*

1) Management
2) Profil de activitate
3) Asigurarea cu materii prime
4) Asigurarea performanţelor financiare
6) Alţi factori

(Se va anexa o Notă explicativă privind punctele acordate pentru factorii calitativi).

„Fişa de evaluare şi clasificare a creditului", cu semnătura persoanelor autorizate, va constitui baza de fundamentare a evaluării şi clasificării creditului, fiind păstrată obligatoriu la dosarul creditului.

Acesta devine „dosarul actualizat" al creditului în derulare, pe baza lui se face raportarea la Banca Naţională (cu clasarea şi clarificarea creditelor aşa cum a fost enunţată în capitolul anterior), se constituie provizioanele, se ameliorează în comisiile de credit sau în Consiliul de Administraţie – în funcţie de misiunea creditului – mergându-se până la executarea silită a garanţiei, şi de ce nu... a clientului datornic.

Noi ne dăm foarte bine seama că nu sunt puţini cei care consideră toate acestea drept manifestări „birocratice", dar să nu confundăm birocraţia cu „ordinea" pentru că lipsa de ordine a dus pe de o parte la discreditarea creditului ca pârghie financiară, iar pe de altă parte la acumularea unui portofoliu de credite neperformante în bănci, care, la constatarea dimensiunii lor ... începe să-ţi tremure până şi condeiul.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VI

CÂMPUL Nr. 3

OPERAŢIUNI CU TITLURI

Introducere : Conţinutul operaţiunilor cu titluri

1. **REGULI GENERALE PRIVIND EMISIUNEA ŞI CIRCULAŢIA ACŢIUNILOR ŞI OBLIGAŢIUNILOR**
   - ACŢIUNILE
   - OBLIGAŢIUNILE
2. **CONTABILITATEA TITLURILOR DE TRANZACŢIE**
   A. Reguli contabile specifice
   B. Cadrul contabil
   C. Contabilitatea tranzacţionării ACŢIUNILOR
   D. Contabilitatea tranzacţionării OBLIGAŢIUNILOR
3. **CONTABILITATEA TITLURILOR DE PLASAMENT**
   A. Reguli contabile specifice
   B. Cadrul contabil
   C. Contabilitatea ACŢIUNILOR cumpărate
   D. Contabilitatea OBLIGAŢIUNILOR cumpărate
4. **CONTABILITATEA TITLURILOR DE INVESTIŢII**
   A. Reguli contabile
   B. Titluri de investiţii provenind din titlurile de plasament
   C. Titluri de investiţii cumpărate
5. **CESIUNEA TEMPORARĂ DE TITLURI**
   5.1. PENSIUNEA

Scanned with OKEN Scanner

I Pensiunea interbancară
II Pensiunea cu clientela
III Pensiunea cu titluri

- Cazul nr. 1 – Titluri date în pensiune livrată
- Cazul nr. 2 – Titluri primite în pensiune livrată şi redate în pensiune livrată
- Cazul nr. 3 – Titluri primite în pensiune livrată şi date cu împrumut
- Cazul nr. 4 – Vânzarea pe descoperit de titluri primite în pensiune livrată

5.2. ÎMPRUMUTURILE DE TITLURI

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VI

OPERAŢIUNI CU TITLURI

INTRODUCERE

Conţinutul operaţiunilor cu titluri

Despre TITLURI se vorbeşte mult, se scrie şi se mediatizează mult, dar frecvent se mai încurcă şi termenii, aşa că, vom încerca să privim lucrurile înainte de toate din punctul de vedere al societăţilor bancare şi implicit al relaţiilor bursiere.

În înţelesul reglementărilor actuale sunt considerate TITLURI:

- valorile mobiliare;
- titlurile de stat (certificate de trezorerie, bonurile de tezaur);
- titlurile de creanţe negociabile;
- titlurile de piaţă interbancară;
- alte creanţe reprezentate printr-un titlu, negociabile pe piaţă.

„Valorile mobiliare" sunt instrumente negociabile, emise în forma materială sau evidenţiate prin înscrisuri în cont, care conferă deţinătorilor lor drepturi patrimoniale asupra emitentului, conform legii şi în condiţiile specifice de emisiune a acestora. În mod concret, valori mobiliare pot fi: acţiunile, obligaţiunile, precum şi instrumentele financiare derivate sau orice alte titluri de credit, încadrate de Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare în această categorie, potrivit reglementărilor în vigoare.

„Titlurile de stat" se emit de organele de specialitate ale administraţiei publice centrale, de regulă sub formă demateria-

lizată. Proprietatea acestor titluri se înregistrează la Banca Naţională a României, iar orice schimbare a titularului dreptului de proprietate se anunţă acesteia, în conformitate cu procedura stabilită.

„Titlurile de creanţă negociabile" (TCN) se referă la bonurile de tezaur şi alte titluri asimilate cum ar fi certificatele de depozit, biletele de trezorerie, etc.

„Titlurile pieţei interbancare" se emit numai de către bănci şi sunt negociabile doar pe piaţa interbancară. Din această categorie fac parte, în principal, biletul la ordin negociabil, certificatele interbancare şi alte titluri emise şi negociabile pe piaţa interbancară, potrivit reglementărilor momentului.

În funcţie de **veniturile pe care le generează,** titlurile se împart în:

- titluri cu venit fix;
- titluri cu venit variabil;

Se consideră că aduc un „venit fix", titlurile cu rată fixă a dobânzii, certificatele de trezorerie ca şi alte titluri cu dobandă (fixă). Titlurile cu venit „variabil" se referă îndeosebi la „acţiuni" – care dau dreptul la dividende şi care, evident, sunt un venit variabil.

În această varietate a titlurilor ce acroşează emitenţii, Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare, piaţa bursieră, societăţile bancare, clientela, etc. este important a reţine **genurile de operaţii** în care sunt implicate băncile (şi care influenţează reflecţia contabilă), adică:

1. Operaţiuni în cont propriu:

a) băncile deţin portofolii de titluri care sunt clasate în activul bilanţului, în funcţie de reguli specifice.

b) pe de altă parte băncile pot fi şi emitente de titluri, în scopul de a-şi procura resursele necesare activităţii lor, contabilizate în pasivul bilantului.

2. Operaţiuni în contul clientelei, banca putând asigura (deocamdată acest gen de operaţiuni este realizat doar de societăţile de valori mobiliare):

Notă: La elaborarea acestui capitol (dar şi altor probleme specifice) s-au utilizat diverse materiale de lucru, traduceri, compendii etc., de la Comisia abilitată cu elaborarea noului plan contabil pentru societăţile bancare.

Scanned with OKEN Scanner

a) conservarea titlurilor;
b) gestionarea portofoliului de titluri ale clientelei, urmare semnării de către titularul de cont a unui mandat pentru executarea ordinelor de bursă;
c) funcţia de curier, care constă în a pune în relaţie un vânzător cu un cumpărator.

Reglementările bancare indică o clasificare a titlurilor aflate în portofoliu în funcţie de **voinţa de deţinere** exprimată de societatea bancară în momentul achiziţionării, asigurând astfel şase categorii de comportament:

– Titluri de tranzacţie
– Titluri de plasament

Ambele sunt denumite şi „valori mobiliare" şi se referă la acţiuni şi obligaţiuni (tranzacţionate sau plasate, după caz).

– Titluri de investiţii, adică titluri cu venit fix pe care banca le-a cumpărat cu intenţia de a le păstra durabil, în principiu până la scadenţă.
– „Intreprinderi" legate (părţi în societăţile comerciale)
– Titluri de participare
– Titluri ale activităţii de portofoliu

Nu mai insistăm acum asupra conţinutului acestora, întrucât ele se manifestă practic prin diverse instrumente pe care le vom trata în continuare, dar trebuie să avem în vedere principalele categorii de operaţiuni privind titlurile şi anume:

– operaţiuni de pensiune şi de împrumut
– operaţiuni de vânzare cu posibilităţi de răscumpărare
– emisiunea de titluri.

Ele au o puternică influenţă asupra reflectării contabile a operaţiilor cu titluri, astfel că le vom lua pe rând.

Se reţine de asemenea că planul contabil a prerezervat în grupa 33 **„Conturi de decontare privind operaţiunile cu titluri"**, conturi specifice destinate în exclusivitate înregistrării mişcărilor de fonduri legate de operaţiunile de cumpărare şi/sau vânzare de titluri, aliniate astfel:

331 – Conturile societăţilor bancare
332 – Conturile organismelor de plasament colectiv de valori mobiliare
333 – Conturile societăţilor de bursă
334 – Conturile altor instituţii financiare

Scanned with OKEN Scanner

335 – Conturile clientelei
336 – Alte conturi de decontare privind operaţiunile cu titluri
3361 – Alte sume şi plăţi privind operaţiunile cu titluri
3362 – Alte sume de încasat privind operaţiunile cu titluri
337 – Creanţe şi datorii ataşate
3371 – Creanţe ataşate
3372 – Datorii ataşate

Întreagă această grupă se referă la conturi bancare specifice, destinate în exclusivitate mişcărilor de fonduri legate de operaţiunile de cumpărare şi/sau vânzare de titluri.

Astfel, contul **331** – „Conturile societăţilor bancare" se deschide numai în legătură de relaţii cu alte societăţi bancare (deci conturile lor deschise la banca noastra – cont de pasiv) şi care privesc exclusiv decontarea operaţiunilor cu titluri.

Contul **332** – „Conturile organismelor de plasament colectiv" – cont de pasiv – se deschide pe relaţia cu organismele de plasament colectiv de valori mobiliare numai în legătură cu operaţiunile generate de titluri, în timp ce contul **334** „Conturile altor instituţii financiare" priveşte acelaşi gen de operaţiuni derulate prin instituţii financiare specializate. Normativele actuale prevăd că aceste două conturi se vor utiliza potrivit unor instrucţiuni speciale ulterioare ale Ministerului Finanţelor şi Băncii Naţionale a României.

Contul **333** – „Conturile societăţilor de bursă" este un cont bifuncţional (prin sold) care se deschide pentru societăţile de bursă, societăţile de compensare, decontare şi depozitare a valorilor mobiliare, precum şi altor profesionişti (brokeri – în special) şi care privesc exclusiv decontarea operaţiunilor efectuate cu titluri.

Contul **335** – „Conturile clientelei", cont de pasiv, se deschide în favoarea clientelei curente a băncii (agenţi economici) şi este destinat exclusiv pentru decontarea operaţiunilor efectuate cu titluri.

Contul **336** – „Alte conturi de decontare privind operaţiunile cu titluri", cuprinde două subcapete de cont pentru „sume de

Scanned with OKEN Scanner

plătit" şi respectiv „sume de încasat" privind alte operaţiuni de decontare privitoare la titluri, cum ar fi cupoane, dividende, titluri de încasare, etc.

Contul **337** – „Creanţe şi datorii ataşate" cuprinde şi el două subdimensiuni referitoare la creanţe şi, respectiv datorii, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente conturilor de decontare privind operaţiunile cu titluri.

Necesitatea deschiderii unor conturi de decontare şi disponibilităţi temporare pentru diverşii operatori economici, aparent paralele cu alte conturi similare, a fost impusă de necesitatea separării ferme a operaţiunilor cu titluri, foarte importante şi în dezvoltare pentru societăţile bancare, de celelalte activităţi generate de decontările curente.

1. REGULI GENERALE PRIVIND EMISIUNEA ŞI CIRCULAŢIA ACŢIUNILOR ŞI OBLIGAŢIUNILOR

ACŢIUNILE

Acţiunea este un titlu reprezentativ al unei părţi unitare dintr-o societate de capitaluri (S.A.) care conferă proprietarului (deţinătorului) calitatea de asociat, cu toate drepturile decurgând din acest statut:

- dreptul la dividende
- dreptul de a participa la operaţiuni de capital
- dreptul de a fi informat
- drept de vot la Adunările generale

Acţiunea este negociabilă şi poate face obiectul unei cotări pe piaţa bursieră.

Principalele caracteristici ale acţiunilor se referă la:

a) Numărul de acţiuni şi valoarea nominală, respectiv valoarea de încorporare în capital, reţinând întotdeauna relaţia:

CAPITAL SOCIAL	=	Numărul de acţiuni	×	Valoarea NOMINALĂ a unei acţiuni

b) în vederea majorării capitalului social o societate comercială emite noi acţiuni pe care le vinde la „preţul de emisiune"

Scanned with OKEN Scanner

(care este un preţ de piaţă, relativ legat de valoarea contabilă, reală a acţiunilor).

Diferenţa dintre **valoarea de emisiune** (întotdeauna mai mare – altfel fiind fără raţionament pentru emitent) şi **valoarea nominală** este PRIMA DE EMISIUNE. Ea are menirea de a compensa, mai mult sau mai puţin, diferenţa dintre valoarea nominală şi valoarea reală intrinsecă a acţiunilor:

Să ne explicăm:

– Capitalul social înaintea emisiunii este format din 4.000 acţiuni x 10.000 lei/acţiune = 40.000.000 lei

– Se emit 1.000 acţiuni noi:
- preţ de emisiune : 18.000 lei/bucata
- valoarea nominală : 10.000 lei/bucata
- prima de emisiune = 8.000 lei/bucata

– Acţiunile noi care se subscriu sunt emise la valoarea nominală (deci cu o valoare identică cu cea a acţiunilor vechi), dar se vând cu primă, iar prima întăreşte fondurile proprii ale societăţii, fără a fi inclusă, cel puţin iniţial în capitalul social, care devine:

Capital social = 5.000 acţiuni × 10.000 lei = 50.000.000 lei

– Făcând abstracţie de alte elemente, totalul **capitalurilor** va deveni:

• capital social	50.000.000 lei
• prima de capital 1.000 × 8.000	8.000.000 lei
TOTAL	58.000.000 lei

– Într-o etapă următoare, poate cuplată cu alte fonduri asociate, prima de emisiune se poate introduce în **capitalul social,** iar atunci avem două alternative:

• *prima:* fie se majorează valoarea nominală a fiecărei acţiuni (vechi şi noi):

$$\text{Valoarea nominală} = \frac{58.000.000}{5.000 \text{ acţiuni}} = 11.600 \text{ lei}$$

Scanned with OKEN Scanner

iar capitalul social nou va fi: 5.000 × 11.600 = 58.000.000 lei

- *a doua:* fie se transformă prima în acţiuni suplimentare:

$$\frac{8.000.000 \text{ lei}}{10.000 \text{ val. nominală}} = 800 \text{ acţiuni}$$

Aceste noi acţiuni convertite din primă se redistribuie tuturor acţionarilor (vechi şi noi) astfel încât pentru fiecare acţiune (din cele 5.000 bucăţi) va mai reveni $\frac{800}{5.000} = 0{,}16$ acţiuni din primă, iar capitalul social va fi:

$$5.800 \text{ acţiuni} \times 10.000 \text{ lei} = 58.000.000 \text{ lei}$$

c) în legatură cu PRIMA DE CAPITAL este important a reţine variantele sale, şi anume:
- prima de emisiune şi de aport
- prima de fuziune, de sciziune, de conversie

PRIMA DE EMISIUNE este relativă la aporturile în numerar, în lichidităţi, în timp ce, PRIMA DE APORT este relativă la aportul în natură.

Aceste **prime** sunt constituite din excedentul preţului de emisiune asupra valorii nominale a acţiunilor sau părţilor sociale atribuite investitorului, cu ocazia unei majorări de capital. Astfel de excedente apar din existenţa unor plus-valori latente asociate capitalului (rezerve, fonduri proprii, etc.) în bilanţul societăţii, acesta fiind raţionamentul economic pentru care acţionarii sau asociaţii noi trebuie să suporte o primă de emisiune sau de aport cu caracter recompensator, pentru a fi pe picior de egalitate cu acţionarii sau asociaţii vechi.

Legea nu fixează nici o regulă pentru calculul primei şi nu pune nici o condiţie pentru validarea acesteia, înţelegerea părţilor şi actul constitutiv fiind mai presus de toate (spre exemplu, în cazul practic derulat mai înainte, prospectul de emisiune poate prevede şi o a treia alternativă: prima de emisiune transformată în acţiuni suplimentare să fie redis-

Scanned with OKEN Scanner

tribuită numai deţinătorilor de acţiuni vechi). De aceea aici există un risc de fraudă şi un risc ca valoarea primei să fie mai ridicată decât ar justifica valoarea reală şi potenţialul societăţii, iar o măsură de precauţie ar fi ca acţionarii să ceară un punct de vedere comun al unei echipe formată din specialişti neutri asistaţi de cenzori. De asemeni, pentru aporturile în natură este necesară prezenţa unui evaluator autorizat, a unui „comisar de aport".

PRIMA DE FUZIUNE apare atunci când două societăţi se reunesc pentru a forma una singură, fenomen ce poate rezulta:

– fie din crearea unei societăţi noi, mai puternice, din mai multe societăţi mici existente;

– fie prin absorbţia unei societăţi de către altă societate.

De fiecare dată când valoarea reală a acţiunilor sau părţilor societăţii absorbante excede valoarea lor nominală, diferenţa dintre valoarea bunurilor primite ca aport şi valoarea totală a majorării de capital a societăţii absorbante duce la apariţia unei prime de fuziune analogă cu prima de emisiune.

Prima de fuziune se analizează de fapt ca un „preţ" al dreptului de intrare a noilor acţionari în societatea absorbantă.

PRIMA DE SCIZIUNE. Sciziunea este operaţiunea prin care patrimoniul unei societăţi numită „societate scindată" sau „dezmembrată", se divizează în mai multe fracţii, fiecare fracţie formând patrimoniul unei societăţi noi. În constituirea unei societăţi noi, (evident, prin dezmembrare), se poate prevedea o primă de sciziune, ceea ce permite fixarea capitalului la o valoare inferioară valorii de aport, pentru a se evita – spre exemplu – distribuirea unor dividende pe o bază prea ridicată, putând dăuna astfel primilor paşi ai noilor societăţi.

PRIMA DE CONVERSIE apare atunci când, din motive real-economice foarte diverse, se încearcă transformarea obligaţiunilor în acţiuni. În aceste cazuri, valoarea nominală a obligaţiunilor convertite în acţiuni este, în mod normal superioară valorii nominale a acţiunilor remise în schimb. Deci şi aici se ţine seama de existenţa elementelor de capital asociat din bilanţul societăţii. Diferenţa de valoare dintre preţul obligaţi-

Scanned with OKEN Scanner

unilor şi cel al acţiunilor devine prima de conversie şi se înscrie în pasivul bilanţului.

Acestea sunt elemente introductive despre acţiuni. Problematica lor reală devine însă mai amplă în procesul circulaţiei, trebuind a face distincţia clară dintre: acţiuni proprii, acţiuni cumpărate, acţiuni răscumpărate, acţiuni anulate, tranzacţii cu acţiuni, etc. – dar aceste aspecte le vom întâlni eşalonate pe drum.

OBLIGAŢIUNILE

Obligaţiunea este un titlu negociabil reprezentând o creanţă asupra emitentului, rezultată dintr-un împrumut în moneda din partea deţinătorului, (numit obligatar) faţă de emitent, contra dobândă (venit fix) oricare ar fi rezultatul degajat de entitatea economică.

Emisiunea de obligaţiuni constituie, pentru un operator privat sau public, mijlocul de a-şi procura resurse (capitaluri asimilate) pe termen lung, destinate finanţării unor investiţii, sau pentru stat, de a-şi acoperi deficitul bugetar.

La o obligaţiune distingem câteva elemente de referinţă:

a) **Valoarea nominală** înscrisă pe obligaţiune şi care serveşte ca bază pentru calculul dobânzii.

b) **Dobânda,** prestabilită şi marcată pe obligaţiune sau menţionată în prospectul de emisiune.

c) **Preţul de emisiune,** care corespunde sumei reale a împrumutului dorit:

Suma totală a împrumutului	=	Număr obligaţiuni	x	Preţul de emisiune

Preţul de emisiune poate fi:

- egal cu valoarea nominală – în cazul unei emisiuni la paritate
- inferior valorii nominale – în cazul unei emisiuni sub paritate
- superior valorii nominale – în cazul unei emisiuni deasupra parităţii.

Scanned with OKEN Scanner

Când preţul de emisiune este inferior valorii nominale, diferenţa constituie o „primă de emisiune".

d) **Amortizarea,** constituie procedura prin care emitentul va rambursa creanţierului deţinător al obligaţiunii drepturile ce i se cuvin sub formă de dobânzi, dar şi rata reprezentând o parte din întregul pachet. Rambursarea se poate face o dată, la scadenţă, sau de mai multe ori, în funcţie de un plan de rambursare fixat dinainte (spre exemplu anual).

e) **Preţul de rambursare,** nu poate fi inferior valorii nominale; el este fie egal cu această valoare, fie superior, în acest ultim caz diferenţa reprezentând o „primă de rambursare".

Primele „de emisiune" şi „de rambursare" pot fi amortizate linear pe toată durata împrumutului, sau pe măsură ce se fac rambursări.

Dobânzile sunt înregistrate la fiecare încheiere contabilă în „datorii ataşate" – pentru emitent, şi în „creanţe ataşate" – pentru subscriptor.

În contabilitatea unei societăţi bancare, obligaţiunile se pot regăsi, la un moment dat, în mai multe conturi, în funcţie de tranzacţiile în care sunt angrenate, emisiunea şi lansarea acestora pornind de la următoarele:

325 – Obligaţiuni
3251 – Obligaţiuni
3257 – Datorii ataşate

Contul de pasiv **3251** – „Obligaţiuni" urmăreşte împrumuturile dobândite pe bază de obligaţiuni emise de către bancă, pe termen mijlociu şi lung. În acest scop el se creditează cu:

– împrumuturile obţinute pe baza obligaţiunilor emise de bancă, subscrise (valoarea de rambursare a obligaţiunilor mai puţin prima de emisiune şi/sau de rambursare – în cazul în care valoarea de rambursare este **mai mare** decât valoarea de emisiune, sau valoarea de rambursare a obligaţiunilor, inclusiv prima de emisiune şi/sau de rambursare – în cazul în care valoarea de rambursare este **mai mică** decât valoarea de emisiune) – cont corespondent **3550** – „Alţi debitori diverşi";

– valoarea primelor *de emisiune* aferente împrumuturilor din emisiunea de obligaţiuni – cont corespondent **3741** – „Prime de emisiune privind titlurile cu venit fix".

Scanned with OKEN Scanner

– valoarea primelor *de rambursare* aferentă împrumuturilor din emisiunea de obligaţiuni – cont corespondent **3742** – „Prime de rambursare privind titlurile cu venit fix".

În ceea ce priveşte debitul contului **3251** – „Obligaţiuni", întâlnim:

– rambursarea împrumuturilor primite pe baza obligaţiunilor emise de bancă (conturi corespondente 101, 111, 121, 122, 2511, 333).

– valoarea obligaţiunilor emise de bancă şi răscumpărate sau rambursate anticipat sau anulate (cont corespondent **379** – „Alte conturi de regularizare");

– valoarea nominală a acţiunilor în contrapartida obligaţiunilor emise de bancă pentru care s-a efectuat conversia în acţiuni (cont corespondent **501** – „Capital social");

– valoarea primelor de conversie rezultată din conversia obligaţiunilor emise de bancă, în acţiuni (cont corespondent **511** – „Prime legate de capital");

– valoarea primelor de emisiune şi a primelor de rambursare *neamortizate* aferente obligaţiunilor emise de bancă pentru care s-a efectuat conversia în acţiuni;

– valoarea primelor de emisiune şi a primelor de rambursare *amortizate* aferente obligaţiunilor emise de banca pentru care s-a efectuat conversia în acţiuni;

– valoarea obligaţiunilor emise de bancă, amortizate şi încă nerambursate.

Soldul contului **3251** „Obligaţiuni" reprezintă valoarea împrumuturilor obţinute pe baza obligaţiunilor emise de bancă, nerambursate şi neajunse la scadenţă.

În ceea ce priveşte contul de pasiv **3257** *„Datorii ataşate"* acesta se creditează cu toate datoriile generate de obligaţiuni: dobânzi calculate şi neajunse la scadenţă generate de împrumuturile pe obligaţiuni şi se debitează o dată cu plata lor, cu diminuarea generată de rambursarea anticipată a împrumuturilor, cu eventualele câştiguri din răscumpărarea obligaţiunilor, etc. Are sold creditor şi reprezintă datorii din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente împrumuturilor obţinute pe baza obligaţiunilor emise de bancă.

Scanned with OKEN Scanner

CAZUL „STANDARD“ Nr.1

EMISIUNEA DE OBLIGAŢIUNI

Se presupun următoarele:

a) Pe 1 iulie 1997 se emit 1.000 bucăţi obligaţiuni :

- valoarea nominală 10.000 lei/buc.
- preţ de emisiune 9.800 lei/buc.
- primă de emisiune : 10.000 – 9.800 = 200 lei/buc.
- preţ de rambursare 10.400 lei/buc.
- primă de rambursare: 10.400 – 10.000 = 400 lei/buc.

b) Durata împrumutului: 5 ani

- prima se amortizează „linear“ (pe 5 ani)

c) Dobânda: 30 % pe an

1. Pe 1 iulie 1997 are loc emisiunea:

1.000 obligaţiuni × 10.400 lei/buc. = 10.400.000 lei şi reprezintă datoria emitentului faţă de aubscriptori.

%	=	3251 Obligaţiuni		10.400.000
121. Conturi de corespondent la bănci			9.800.000	
3741. Prime de emisiune privind titlurile cu venit fix			200.000	
3742.- Prime de rambursare privind titlurile cu venit fix			400.000	

2. 31 decembrie 1997: închiderea contabilă anuală prilejuieşte:

a) Etalarea primelor (pentru şase luni):

– prima de emisiune:

Scanned with OKEN Scanner

$$\frac{200 \text{ lei}}{5 \text{ ani}} \times \frac{6 \text{ luni}}{12 \text{ luni}} \times 1.000 \text{ buc.} = 20.000 \text{ lei}$$

– prima de rambursare:

$$\frac{400 \text{ lei}}{5 \text{ ani}} \times \frac{6 \text{ luni}}{12 \text{ luni}} \times 1.000 \text{ buc.} = 40.000 \text{ le}$$

60369	=	%	60.000	
Alte cheltuieli privind datoriile constituite prin titluri		3741 – Prime de emisiune privind titlurile cu venit fix		20.000
		3742 – Prime de rambursare privind titlurile cu venit fix		40.000

b) Calculul dobânzilor scurse (pentru primele 6 luni):

$$10.000 \times 30\% \times \frac{6 \text{ luni}}{12 \text{ luni}} = 1.500.000 \text{ lei}$$

60363	=	3257	1.500.000	1.500.000
Datorii privind obligaţiunile		Datorii ataşate		

3. La termenele convenite prin prospectul de emisiune se „plăteşte cuponul", adică datoria din dobânda către cumpărătorii de obligaţiuni şi care între timp s-a colectat în creditul contului 3257 „Datorii ataşate":

3257	=	121	1.500.000	1.500.000
Datorii ataşate		Conturi de corespondent la bănci		

În condiţiile standard, aşa se desfăşoară operaţiile contabile timp de 5 ani, după cum s-a convenit prin contractul de emisiune. Atunci, contra obligaţiuni returnate se rambursează împrumutul (iar obligaţiunile ca hârtie-suport se distrug deoarece le-a expirat valabilitatea): preţ de rambursare:

Scanned with OKEN Scanner

1.000 buc. × 10.400 lei/buc. = 10.400.000 lei

3251 Obligaţiuni	=	121 Conturi de corespondent la bănci	10.400.000	10.400.000

CAZUL NR. 2

Dacă obligaţiunile emise au valoare unică (nominală, de emisiune şi de rambursare), deci sunt FĂRĂ PRIME, atunci nu mai avem ce amortiza, ci se constată doar dobânda care se contabilizează la fiecare închidere şi apoi se decontează către deţinătorul obligaţiunilor.

CAZUL NR. 3

În ipoteza în care obligaţiunile au fost lansate în scopul transformării lor ulterioare în ACŢIUNI, atunci se reţin următoarele particularităţi (reluăm datele primului „caz"):

1. Emisiunea, lansarea pe piaţă şi contractarea împrumutului corespunzător se contabilizează la fel.

2. Dobânzile se constată şi se decontează după aceeaşi procedură.

3. Primele de emisiune şi de rambursare se amortizează prin imputarea lor asupra contului de cheltuieli **60369** – „Alte cheltuieli privind datoriile constituite prin titluri" (cheltuială, în principiu, nedeductibilă fiscal).

4. Am ajuns la data când se convine transformarea obligaţiunilor în acţiuni (deci posesorul obligaţiunilor le depune la bancă şi, în locul împrumutului ce-i trebuie rambursat, devine acţionarul acesteia.

a) La acel moment, soldurile conturilor ce privesc direct obligaţiunile se prezintă astfel:

Scanned with OKEN Scanner

3251	3741	3742
10.400.000	120.000	240.000

b) Faţă de preţul de emisiune (9.800.000) se cedează:

- 100 acţiuni × 50.000 lei valoare nominală = 5.000.000 lei
- diferenţa: 4.800.000 lei este primă de conversie.

Cu acest prilej se anulează şi soldul primelor neamortizate, iar diferenţa dintre valoarea de rambursare – pe de o parte (10.400.000 lei) şi preţul de emisiune (9.800.000 lei) cumulat cu soldul primelor neamortizate (120.000 + 240.000 lei = 360.000 lei) pe de altă parte, adică 240.000 lei, devine venituri, şi ele, în principiu, neimpozabile fiscal (cumulare algebrică: 600.000 +(–) 360.000 = 240.000 lei):

În contabilitate vom avea deci:

3251 Obligaţiuni	=	%	10.400.000	
		5011 – Capital subscris nevărsat		5.000.000
		5112 – Prime de fuziune, sciziune, de conversie		4.800.000
		3741 – Prime de emisiune privind titlurile cu venit fix		120.000
		3742 – Prime de rambursare privind titlurile cu venit fix		240.000
		7036 - Venituri din datorii constituite prin titluri		240.000

Evident, după perfectarea tuturor formalităţilor, capitalul social se transferă contabil din contul 5011 „Capital subscris nevărsat" în contul 5012 „Capital subscris vărsat", vărsarea făcându-se prin anularea împrumutului datorat şi distrugerea obligaţiunilor.

Scanned with OKEN Scanner

În legătură cu emisiunea de obligaţiuni şi apoi convertirea lor în acţiuni, problemele sunt infinit mai complexe, cu foarte numeroase acroşaje economice, având în vedere că una este siţuatia băncii la emisiunea obligaţiunilor şi cu totul alta poate fi la momentul dorit al conversiei.

Astfel, după reglementările franceze sau italiene sunt posibile două metode de înregistrare contabilă:

a) „Primele" nu sunt contabilizate la datorii, din cauza probabilei conversii (viitoare) în acţiuni, şi deci a nerambursării împrumutului;

sau:

b) Cu ocazia emisiunii de obligaţiuni, prima sau primele sunt trecute la activul sau la pasivul bilanţului (după natura lor) şi sunt amortizate după regulile curente.

Regulile contabile americare şi engleze obligă la constatarea imediată a primei de rambursare şi a amortizării acesteia, din cauza caracterului prea aleatoriu al pieţei bursiere pe o perioadă destul de lungă.

În ceea ce ne priveşte am optat pentru această ultimă variantă datorită caracterului imprevizibil al evoluţiei economiei reale şi implicit al pieţei bancare şi bursiere.

2. CONTABILITATEA TITLURILOR DE TRANZACŢIE

Tranzacţiile cu titluri se referă, în principal, la:

– acţiuni – care aduc un venit variabil, şi
– obligaţiuni (subordonate) care aduc un venit fix,

cumpărate cu intenţia de a fi revândute pe termen scurt (adică în maximum 6 luni) în scopul obţinerii unui anumit câştig.

Pentru operaţiunile de această natură există anumite modalităţi de clasare, cum ar fi:

– titluri care fac obligatoriu obiectul unei cotări pe o piaţă lichidă;

– identificarea titlurilor trebuie facută de la origine; nu se pot face transferuri de titluri din portofoliul „de plasament" sau „de investiţii" în portofoliul „de tranzacţii";

– dimpotrivă, reclasarea acestor titluri, efectuată la preţul de piaţă din ziua transferului, la titluri „de plasament" sau la titluri „de investiţii" este posibilă dacă, din cauze anume, deţinerea lor a depăşit termenul de 6 luni.

„Comercializarea" titlurilor reprezintă activitatea de piaţă a instituţiilor de credit, şi are drept caracteristici:

– operaţiuni de „market-market";
– operaţiuni de arbitraj realizate în scopul obţinerii unui profit pe baza distorsiunilor între cotarea aceluiaşi titlu pe două pieţe diferite (piaţa la vedere şi piaţa la termen);
– operaţiuni speculative, realizate în vederea obţinerii unui profit pe baza creşterii şi scăderii cursului unei valori pe termen foarte scurt.

A. REGULI CONTABILE SPECIFICE: Evaluarea titlurilor de tranzacţie la cumpărare se face la preţul lor „de achiziţie" format din preţul de cumpărare plus cheltuieli ataşate şi plus dobânzile scurse (în cazul obligaţiunilor).

La fiecare închidere contabilă, titlurile sunt evaluate la ultimul curs cunoscut, iar soldul global al diferenţelor de „plus de valoare" sau „minus de valoare" latente, ajunge pe conturile de venituri sau cheltuieli – după caz, implicit cu influenţarea ulterioară a rezultatelor.

Această regulă a evaluării constituie principiul **„mark to market".**

B. Cadrul contabil se realizează cu ajutorul contului **3024 „titluri de tranzacţie"** care se desfăşoară astfel:

– 30211 – Efecte publice şi valori asimilate
– 30212 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
– 30213 – Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil
– 30214 – Acţiuni proprii

În cazul contului sintetic de gradul I (cap de cont), **302** „Titluri de tranzacţie", alături de contul de gradul II menţionat, se mai regăsesc şi conturile specifice pentru evidenţa titlurilor date cu împrumut, a celor luate cu împrumut, inclusiv a datoriilor privind titlurile.

Scanned with OKEN Scanner

C. Contabilizarea tranzacţionării „ACŢIUNILOR":

Se presupune următorul caz:

1. Banca noastră („A") cumpără acţiuni ale firmei „SIG": 1.000 bucăţi;

15 mai:
- preţ unitar de achiziţie: 4.800 lei/buc.
- valoarea totală: 1.000 × 4.800 = 4.800.000 lei
- cheltuieli de achiziţie: 5.000 lei
- valoarea tranzacţiei:

4.800.000 + 5.000 = 4.805.000 lei

30213 Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil	=	335 Conturile clientelei	4.805.000	4.805.000

2. La 31 mai cotaţia (cursul) acţiunilor „SIG" este de 4.600 lei/buc.

Se procedează la reevaluarea acestora cunoscând:
- valoarea actuală: 1.000 buc. × 4.600 = 4.600.000 lei
- valoarea tranzacţiei: 4.805.000 lei
- Diferenţa nefavorabilă – 205.000 lei

6032 Pierderi la titlurile de tranzacţie	=	30213 Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil	205.000	205.000

În acest mod, la finele lunii, în soldul debitor al contului 30213 – „Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil" se regăseşte valoarea efectivă de piaţă la momentul dat a acţiunilor cumpărate.

3. La 30 iunie se face reevaluarea, cu ocazia închiderii contabile a gestiunii, valoarea de piaţă a unei acţiuni „SIG" fiind de 5.400 lei/buc.
- Valoarea actuală: 1.000 buc. × 5.400 = 5.400.000 lei
- Valoarea contabilă: 1.000 buc. × 4.600 = 4.600.000 lei

Diferenţă favorabilă 800.000 lei

Scanned with OKEN Scanner

30213 Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil	=	7032 Venituri din titluri de tranzacţie	800.000	800.000

4. Pe 20 iulie se vând 400 acţiuni la preţul de 5.600 lei/buc., suportându-se 3.000 lei cheltuieli de vânzare:

- Valoarea de vânzare: $400 \times 5.600 - 3.000 = 2.237.000$ lei
- Valoarea contabilă: $400 \times 5.400 = 2.160.000$ lei

Diferenţa favorabilă 77.000 lei

335 Conturile clientelei	=	% 30213 – Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil	2.237.000	 2.160.000
		7032 – Venituri din titlurile de tranzacţie		77.000

În continuare, acţiunile cumpărate spre vânzare se reevaluează lunar şi se vând atunci când cursul este convenabil, reflecţia contabilă a operaţiunilor încadrându-se în schema derulată mai înainte.

D. Contabilitatea tranzacţionarii OBLIGAŢIUNILOR

Preţul de cumpărare al unei obligaţiuni este exprimat în procente faţă de valoarea nominală „cuponul" dobânzii fiind exclus, dar valoarea totală de plată include şi acest element. Dobânzile scurse sunt luate în cont începând cu data de „livrare-plată", atât în momentul cumpărării cât şi în cel al vânzării.

1. Pe 25 octombrie banca noastră (banca „A") cumpără obligaţiuni emise de S.C. „SIG" (de la un alt vânzător care le-a deţinut 5 luni şi a plătit pentru ele dobândă):

- număr: 100 bucati
- valoarea nominală: 50.000 lei/buc.
- preţul (cursul) exprimat în procente: 105 %
- dobândă: 30%

Scanned with OKEN Scanner

- cupon (dobândă): 625.000 lei
- cheltuieli de achiziţie: 10.000 lei

Deci valoarea de achiziţie este:

$$100 \times 500 \times 105\% + 10.000 = 5.885.000 \text{ lei}$$

Operaţia de angajare a cumpărării se consemnează numai în conturile extrabilanţiere:

921 Titluri de primit	=	999 CONTRAPARTIDA	5.885.000	5.885.000

2. La 31 octombrie are loc procesul de livrare-plată (cumpărare):

a) în contabilitatea extrabilanţieră:

999 CONTRAPARTIDA	=	921 Titluri de primit	5.885.000	5.885.000

b) în contabilitatea sintetică de bilanţ:

30212 Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix	=	335 Conturile clientelei	5.885.000	5.885.000

3. La 30 noiembrie se reevaluează obligaţiunile presupunând că noul curs al acestora este de 110%, iar dobânda calculată pentru luna noiembrie este de 125.000 lei.

- Total dobânda scursă: 625.000 + 125.000 = 750.000 lei
- Valoarea actuală: 100 × 50.000 × 110% + 750.000 = 6.250.000 lei
- Valoarea contabilă (cont 30212) 5.885.000 lei
- Diferenţa favorabilă 365.000 lei

30212 Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix	=	7032 Venituri din titluri de tranzacţie	365.000	365.000

Scanned with OKEN Scanner

4. Pe 20 decembrie se negociază şi angajează vânzarea obligaţiunilor:

- cursul nou la data vânzării 120 %
- dobânzi scurse: 750.000 + 125.000 = 875.000 lei
- cheltuieli de vânzare: 10.000 lei
- valoarea tranzacţiei:

$$100 \times 50.000 \times 120\% + 875.000 = 6.865.000 \text{ lei}$$

În acest moment se operează numai pe conturile extrabilanţiere:

999	=	922	6.865.000	6.865.000
CONTRAPARTIDA		Titluri de livrat		

5. La 31 decembrie se operează vânzarea (livrarea-plată):

- preţul tranzacţiei = 6.865.000 lei
- valoarea contabilă (cont: 30212) = 6.250.000 lei

Diferenţă favorabilă 615.000 lei

a) în conturile extrabilanţiere:

922	=	999	6.865.000	6.865.000
Titluri de livrat		CONTRAPARTIDA		

b) în conturile de bilanţ:

335	=	%	6.865.000	
Conturile clientelei		30212 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix		6.250.000
		7032 – Venituri din titluri de tranzacţie		615.000

Operând acum în formă sistematică în conturi, constatăm că, la închiderea tranzacţiei cu obligaţiuni a rămas un sold debitor în contul de decontare cu societăţile de valori mobiliare (cont 331), deci un debit recuperabil, în contrapartidă cu veniturile decontate la fiecare închidere contabilă lunară.

Scanned with OKEN Scanner

3. CONTABILITATEA TITLURILOR DE PLASAMENT

Titlurile de plasament se referă la acelaşi gen de valori mobiliare, dar cumpărate pe o perioadă mai lungă (peste 6 luni) cu scopul de a câştiga de pe urma lor:

– acţiuni – cu scopul obţinerii de dividende (venit variabil).

– obligaţiuni – de pe urma cărora beneficiază de dobândă lunară prestabilită (venit fix).

Deţinerea pe o perioada mai lungă nu implică neapărat şi conservarea lor până la scadenţă.

Titlurile de plasament pot ajunge în această „stare" pe mai multe canale:

- au fost cumpărate de la început cu acest scop,
- au fost clasate iniţial ca titluri de tranzacţie dar, fie s-a schimbat intenţia băncii spre o deţinere mai mare de 6 luni, fie în limitele aceleiaşi durate de 6 luni condiţiile de lichiditate ale pieţei nu corespund celor necesare pentru eşalonarea acestora în portofoliul de tranzacţii.
- au fost achiziţionate cu intenţia de a le deţine până la scadenţă (titluri de investiţie), dar societatea bancară nu mai dispune de mijloacele de acoperire sau de finanţare necesare acestui gen de titluri.

A. REGULI CONTABILE SPECIFICE:

a) titlurile sunt contabilizate la preţul de cumpărare;

b) cheltuielile de achiziţie nu majorează valoarea titlurilor ci se impută, încă de la apariţie, direct asupra cheltuielilor;

c) titlurile sunt reevaluate la fiecare închidere contabilă, în funcţie de ultimul curs cunoscut.

- „minus-valorile" sunt provizionate printr-un cont de „cheltuieli" şi reluate printr-un cont de „venituri", total sau parţial, când provizionarea devine fără obiect.
- „plus-valorile" nu sunt contabilizate la „venituri" şi nici nu pot face obiectul completării cu eventualele „minus-valori".

Scanned with OKEN Scanner

d) Cupoanele scurse pentru **obligaţiuni** sunt înregistrate într-un cont de „creanţe ataşate" în contrapartidă cu unul de venituri; dividendele aferente acţiunilor sunt contabilizate la venituri.

e) Titlurile sunt scoase din evidenţă tot la valoarea lor de origine.

B. CADRUL contabil oferă o configuraţie completă de conturi pentru a urmări operaţiile de plasament, desfăşurătoare ale contului **303** - „TITLURI DE PLASAMENT".

3031 – Titluri de plasament
30311 – Efecte publice şi valori asimilate
30312 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
30313 – Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil
30314 – Acţiuni proprii
3035 – Titluri date cu împrumut
3036 – Vărsăminte de efectuat privind titlurile de plasament
3037 – Creanţe ataşate

C. Contabilitatea ACŢIUNILOR CUMPĂRATE

Se presupune următorul caz, privit în desfăşurarea lui pe termen lung:

1) 20 ianuarie 1996: Se cumpără acţiuni emise de S.C. „DAC" în următoarele condiţii:

- număr acţiuni cumpărate: 1.000 buc.
- valoarea de piaţă: 4.800 lei/buc.
- cheltuieli de achiziţie (pot fi şi „prime"): 1.000.000 lei
- suma totală de plată:

$$1.000 \times 4.800 + 1.000.000 = 5.800.000$$

%	=	335		5.800.000
30313 – Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil		Conturile clientelei	4.800.000	
60331 – Cheltuieli de achiziţie sau de cesiune			1.000.000	

2) 25 mai 1996: Se încasează dividendele cuvenite pentru exerciţiul financiar 1995:

1.200 lei/acţiune : 1.000 buc. × 1.200 = 1.200.000 lei

335	=	70333	1.200.000	1.200.000
Conturile clientelei		Dividende şi venituri asimilate		

3) La 31 decembrie 1996, cu ocazia închiderii contabile, se constată o scădere a preţului de piaţă al acţiunilor „DAC" de la 4.800 lei la 4.600 lei/buc. În vederea protecţiei împotriva devalorizării se constituie un provizion specific deprecierii titlurilor de plasament

- valoarea de piaţă a acţiunilor:1.000 buc. × 4.600 = 4.600.000 lei
- valoarea contabilă (de intrare) :1.000 buc. × 4.800 = 4.800.000 lei
- Diferenţă nefavorabilă = Provizion: – 200.000 lei

66311	=	39113	200.000	200.000
Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament		Provizioane pentru deprecierea acţiunilor şi altor titluri cu venit		

4) 20 iunie 1997: Se încasează dividendele cuvenite pentru exerciţiul financiar 1996: 800 lei per acţiune:

1.000 buc. × 800 = 800.000 lei

335	=	70333	800.000	800.000
Conturile clientelei		Dividende şi venituri asimilate		

5) La 31 decembrie 1997 se face din nou reevaluarea faţă de valoarea de piaţă a acţiunilor, care se constată a fi de 5.300 lei/buc.

- valoarea de piaţă a acţiunilor: 1.000 buc. × 5.300 = 5.300.000 lei
- valoarea contabilă (de intrare): 1.000 buc. × 4.800 = 4.800.000 lei
- Diferenţă favorabilă: + 500.000 lei

Scanned with OKEN Scanner

Respectând regulile contabile, cresterea valorii de piaţă a acţiunilor faţă de cea de intrare la care se regăsesc evidenţiate în contabilitate (cont 30319) NU se înregistrează. În schimb, dacă în prealabil s-a constituit un provizion de protecţie (cum a fost în cazul nostru la 31 dec. 1996) atunci el se anulează până la incidenţa diferenţei favorabile (200.000 lei în exemplul nostru):

	39113 Provizioane pentru deprecierea acţiunilor şi altor titluri cu venit variabil	=	76311 Venituri din provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament	200.000	200.000

6) Constatând un moment favorabil, la 12 martie 1998, se vând acţiunile societăţii „DAC", preţ unitar 5.800 lei/buc.

- valoarea la vânzare: 1.000 buc. × 5.800 = 5.800.000 lei
- cheltuieli de vânzare: 250.000 lei

Suma de încasat (netă) 5.550.000 lei

- excedent de valoare la vânzare faţă de cea de cumpărare: (5.800 – 4.800) × 1.000 buc. = 1.000.000 lei

a)	335 Conturile clientelei	=	% 30313 – Actiuni şi alte titluri cu venit variabil	5.800.000	
					4.800.000
			70336 – Venituri din cesiune		1.000.000
b)	60331 Cheltuieli de achiziţie	=	335 Conturile clientelei	250.000	250.000

Acesta este un ciclu complet, reţinându-se totuşi că pe tot parcursul, conturile de venituri ca şi cele de cheltuieli se închid la fiecare închidere contabilă (lunar), iar „conturile societăţilor

de valori mobiliare" (331) îşi îndeplinesc funcţia lor de decontare globală a operaţiilor pe care *banca* le face cu aceste instituţii.

D. Contabilitatea OBLIGAŢIUNILOR CUMPĂRATE

1. La 1 octombrie 1997 banca noastră cumpără obligaţiuni emise de societatea „ROMA" despre care se ştiu următoarele:

- număr acţiuni: 1.000 bucăţi
- valoare nominală: 50.000/buc.
- valoarea unitară la cumpărare (preţul de piaţă 108% = coef. de preţ 1,08)
- valoarea totală: 100 × 50.000 × 1,08 = 5.400.000 lei
- rata dobânzii la emisiune: 24 %
- dobânda scursă: 500.000 lei; obligaţiunile au fost cumpărate „la piaţa" de valori, după 5 luni de la emisiune şi punere în circulaţie (dobânda se plăteşte vânzătorului, dar urmează a se recupera de la emitent)
- cheltuieli de achiziţie: 10.000 lei

%	=	335		5.910.000
30312 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix		Conturile clientelei	5.400.000	
30372 – Creanţe ataşate: obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix			500.000	
60331 – Cheltuieli de achiziţie sau de cesiune			10.000	

2. La închiderea contabilă a lunilor octombrie, noiembrie şi decembrie se contabilizează dobânda cuvenită:

30372	=	70331	100.000	100.000	X
Creanţe ataşate: obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix		Venituri din titluri de plasament: dobânzi	100.000	100.000	XI
			100.000	100.000	XII

Scanned with OKEN Scanner

3. Am ajuns la 31 decembrie 1997 şi, după înregistrarea dobânzilor, se trece obligatoriu la reevaluarea de bilanţ (preţ de piaţă constatat 110%).

- valoarea de piaţă: $100 \times 50.000 \times 110\% = 5.500.000$ lei
- valoarea de intrare (cont 30312) $= 5.400.000$ lei

Excedent de valoare $+ 100.000$ lei,

care, conform regulilor contabile, se constată dar nu se înregistrează. Dimpotrivă, dacă s-ar fi constatat o depreciere de valoare, atunci pentru aceasta s-ar fi constituit un provizion (după regulile menţionate la cazul precedent).

4. În continuare se înregistrează lunar dobânzile cuvenite până la data vânzării (presupunând 16 martie 1998):

30372	=	70331	100.000	100.000	I
Creanţe ataşate: obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix		Venituri din titluri de plasament: dobânzi	100.000 50.000	100.000 50.000	II III

5. Între timp se încasează de la emitentul obligaţiunii a întregii dobânzi datorate până la 31 decembrie 1997 pentru suma în utilizare reprezentând valoarea obligaţiunilor (500.000 lei „dobânzi scurse" plus 300.000 lei dobânzi proprii).

335	=	30372		
Conturile clientelei		Creanţe ataşate: obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix	800.000	800.000

6. La 16 martie 1998 banca deţinătoare a obligaţiunilor le vinde fie emitentului (i-a expirat scadenţa, el vrea să şi le răscumpere, a intervenit o înţelegere reciprocă) fie unui terţ. Vânzarea se face în următoarele condiţii:

- Preţul de piaţă 120% faţă de valoarea nominală, deci $100 \times 50.000 \times 120\% = 6.000.000$ lei,

din care:

- valoarea de intrare: 5.400.000 lei

• plus de valoare la cesiune: 600.000 lei

• Există dobânzi cuvenite dar neîncasate (sold debitor cont 30372) în suma de 250.000 lei.

• Cheltuieli de vânzare: 20.000 lei.

335	=	%	6.250.000	
a) Conturile clientelei		30312 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix		5.400.000
		30372 – Creanţe ataşate: obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix		250.000
		70336 – Venituri din cesiune		600.000
60331	=	331	20.000	20.000
b) Cheltuieli de achiziţie sau cesiune		Conturile clientelei		

Şi aici constatările finale ale cazului precedent rămân valabile.

Se ridică acum o problemă, insuficient clarificată de vreun act normativ, dar probabil că nici nu este necesară, întrucât cel mai bine o rezolvă viaţa, economia reală: se pot transforma obligaţiunile în acţiuni? Da (reţinând că inversul – acţiuni în obligaţiuni nu se poate), evident însă că în numeroase condiţii, avantaje economice sau de constrângere a emitentului, criterii specifice de evaluare, etc. care se negociază între parteneri.

Transformarea obligaţiunilor în acţiuni se poate face: în acţiuni de tranzacţie, în acţiuni de plasament, dar cel mai nimerit mi se pare în „părţi în societăţile comerciale legale“ sau în „titluri de participare“. Sub aspect contabil problemele se rezolvă prin creditarea conturilor ce reflectă obligaţiunile în cauză (30312, 30372, 70336) în contrapartidă cu unul din conturile ce reflectă devenirea obligaţiunilor sub formă de acţiuni, iar separat, eventualele cheltuieli legate de acest proces (această problemă o vom relua global într-un capitol special dedicat acţiunilor).

Scanned with OKEN Scanner

4. CONTABILITATEA TITLURILOR DE INVESTIŢII

Titlurile de investiţii sunt valori mobiliare cu destinaţia investiţii, pe care o societate bancară le cumpără, cu intenţia de a le păstra durabil, de regulă până la scadenţă, şi se referă, în principal la: obligaţiuni legale de investiţii, efecte publice, etc.

Aceste titluri permit obţinerea regulată a unor venituri fixe, dar dobândirea şi apoi deţinerea lor presupune îndeplinirea uneia din următoarele condiţii:

a) „Acoperirea în durată", adică banca trebuie să dispună de resurse asemănătoare în termeni de dobândă sau de durată, aceasta însemnând să aibă resurse a căror durată rămasă de scurs să fie cel putin egală cu cea a titlurilor deţinute, în scopul:

- evitării pierderilor legate de o eventuală diferenţă de dobândă între costul refinanţării şi randamentul titlurilor;
- reducerii riscurilor unei crize de lichidităţi, ceea ce ar necesita vinderea titlurilor în condiţii neavantajoase.

b) Acoperirea în dobândă, ceea ce înseamnă că banca trebuie să se protejeze în permanenţă contra deprecierii titlurilor supuse variaţiilor de dobândă prin operaţiuni pe pieţele organizate sau pe cele amiabile de acoperire.

c) Pe măsură ce anumite titluri de tranzacţie şi de plasament aflate în portofoliul titlurilor de investiţii, nu mai îndeplinesc condiţiile convenite de acestea, se va proceda firesc la transferurile corespunzătoare de titluri.

A. REGULI CONTABILE

1. Evaluarea titlurilor de investiţii, la intrarea în patrimoniu se face la „valoarea de achiziţie" formată din preţul de cumpărare, exclusiv:

- cheltuielile de achiziţie, de natura comisioanelor şi altora asimilate, care se impută direct conturilor corespunzătoare de cheltuieli;
- dobânzile calculate pentru perioada scursă (cupoanelor), care se înregistrează în contul 3047 „Creanţe ataşate".

Scanned with OKEN Scanner

2. În cazul în care preţul de achiziţie al titlului este superior preţului de rambursare, diferenţa („prima") trebuie amortizată „prorata temporis", pe perioada rămasă de parcurs, pe seama cheltuielilor.

Invers, când preţul de achiziţie este mai mic decât preţul de rambursare, diferenţa („decontarea") se eşalonează, tot „prorata temporis", pe durata rămasă de parcurs, pe seama veniturilor.

3. Dobânzile cuvenite pentru perioada reziduală (cupon nescurs) aferente titlurilor de investiţii, se înregistrează în debitul contului 3047 – „Creanţe ataşate" în corespondenţă cu contul de venituri corespunzător.

4. Titlurile de investiţii provenite din portofoliul titlurilor de plasament, se înregistrează la valoarea lor de achiziţie. În această situaţie, provizioanele constituite pentru deprecierea acestor titluri, se reiau la venituri „prorata temporis", pentru perioada reziduală a titlurilor.

În ceea ce priveşte titlurile de investiţii provenite din portofoliul titlurilor de tranzacţie, acestea se contabilizează la valoarea din ziua transferului (preţul pieţei).

Pentru evidenţa titlurilor de investiţii dispunem de următoarele conturi

304 – Titluri de investiţii
- **3041** – Titluri de investiţii
  - 30411 – Efecte publice şi valori asimilate
  - 30412 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
- **3045** – Titluri date cu împrumut
  - 30451 – Efecte publice şi valori asimilate
  - 30452 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
- **3046** – Diferenţe de conversie
  - 30461 – Efecte publice şi valori asimilate
  - 30462 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
- **3047** – Creanţe ataşate
  - 30471 – Efecte publice şi valori asimilate
  - 30472 – Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix

5. Periodic, titlurile de investiţii se actualizează la preţul pieţei, în care caz, diferenţele favorabile nu se înregistrează în contabilitate, iar pentru diferenţele nefavorabile, nu se constituie

Scanned with OKEN Scanner

(de regulă) provozioane. Şi totuşi se pot constitui provizioane pentru deprecierea titlurilor de investiţii, în situaţia unei posibile vânzări a acestora înainte de scadenţă, sau în caz de risc de faliment al emitentului titlurilor.

Cesiunea titlurilor de investiţii se contabilizează conform regulilor aplicabile imobilizărilor financiare, respectiv părţilor în societăţile comerciale „legate", titlurilor de participare şi titlurilor activităţii de portofoliu.

La inventarul de bilanţ, titlurile de investiţii se evaluează potrivit regulilor aplicabile titlurilor de plasament.

B. TITLURI DE INVESTIŢII PROVENIND DIN TITLURI DE PLASAMENT

Baza teoretică a fost enunţată; să vedem deci un caz concret.

Banca noastră are un titlu de plasament:

- Valoarea de rambursare: 1.000.000 lei
- Preţul la care a fost achiziţionat: 1.060.000 lei
- La ultima închidere contabilă cursul titlului era de 910.000 lei.
- În consecinţă s-a constituit un provizion pentru diferenţa nefavorabilă: 910.000 – 1.060.000 = 150.000 lei

Deci în contabilitatea curentă, vom avea:

- Contul 3031 – „Titluri de plasament" – sold debitor: 1.060.000 lei
- Contul 3911 – „Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament" – sold creditor: 150.000 lei

În acest moment titlul de plasament se transformă în titlu de investiţie:

- Durata reziduală a titlului este de trei ani
- Deci, reluarea provizionului va fi esalonată pe aceşti 3 ani: 150.000 : 3 = 50.000 lei anual

Sub aspect contabil vom avea:

1. Transferul titlurilor de plasament împreună cu provizionul corespunzător, în titluri de investiţii:

a)	3041 Titluri de investiţii	=	3031 Titluri de plasament	1.060.000	1.060.000

b)	3911	=	3912	150.000	150.000
	Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament		Provizioane pentru deprecierea titlurilor de investiţii		

2. Dată fiind caracteristica titlurilor de investiţii de a nu se deprecia, provizioanele se reiau la venituri pe principiul „prorata temporis".

3912	=	76312	50.000	50.000	anul I
			50.000	50.000	anul II
Provizioane pentru deprecierea titlurilor de investiţii		Venituri din provizioane pentru deprecierea titlurilor de investiţii	50.000	50.000	anul III

Mai departe, celelalte probleme comune privind încasarea dobânzilor, „etalarea" primei şi rambursarea titlurilor o vom trata în continuare.

C. TITLURI DE INVESTIŢII CUMPĂRATE

Cazul practic: se cumpără titluri de investiţii sub formă de obligaţiuni pe care emitentul încasează bani (sub formă de credit pentru care plăteşte dobânda şi va trebui să-l răscumpere la termen – deci îl rambursează) :

- Număr acţiuni cumpărate: 50 bucăţi.
- Valoarea nominală : 10.000 lei/bucata
  (baza de calcul a dobânzii $50 \times 10.000 = 500.000$ lei)
- Preţul de achiziţie: 10.800 lei/buc.
  Valoare totală $50 \times 10.800 = 540.000$ lei
- Cheltuieli de achiziţie : 12.000 lei
- Rata dobânzii: 30%
- Dobânzi scurse pentru 3 luni anterioare cumpărării (90 zile)

$$50 \text{ buc.} \times 10.000 \times \frac{30}{360 \times 100} \times 90 = 37.500 \text{ lei}$$

Scanned with OKEN Scanner

- dobânzile cuvenite băncii se calculează şi contabilizează lunar, dar se încasează anual.
- valoarea primei (care se amortizează linear)

$$(10.800 - 10.000) \times 50 \text{ buc.} = 40.000 \text{ lei}$$

1. Data: 30.06.1996. Se cumpără acţiunile:

– preţ de achiziţie:	540.000 lei
– dobânzi scurse (cuvenite):	37.500 lei
– cheltuieli de achiziţie:	12.000 lei
Total	589.500 lei

%	=	335		589.500
3041 – Titluri de investiţii		Conturile clientelei	540.000	
3047 – Creanţe ataşate			37.500	
60341 – Cheltuieli cu titlurile de investiţii (Cheltuieli de achiziţie)			12.000	

2. Până la 31 decembrie 1996 se calculează şi contabilizează lunar dobânda cuvenită băncii:

– luna iulie: $500.000 \times \frac{30}{360 \times 100} \times 30 \text{ zile} = 12.500$

– luna august..... 12.500

" "

– luna decembrie..... 12.500

TOTAL 75.000

3047	=	70341	12.500	12.500
Creanţe ataşate		Venituri din titlurile de investiţii (dobânzi)	12.500	12.500
			"	"
			"	"
			75.000	75.000

Scanned with OKEN Scanner

3. Tot la 31 decembrie 1996 se „etalează prima", adică se amortizează (s-a prevăzut ca amortizarea să fie lineară), luând în calcul 21 luni până la 31.03.1998 când este prevăzută rambursarea:

$$\frac{\text{Prima}}{21 \text{ luni}} \times 6 \text{ luni scurse} = \frac{40.000}{21} \times 6 = 11.429 \text{ lei}$$

60342 Cheltuieli cu amortizarea primelor	=	3041 Titluri de investiţii	11.429	11.429

4. Intrucât s-a convenit ca dobânzile să fie plătite de emitentul obligaţiunii şi respectiv încasate de bancă o dată pe an la 31 martie:

a) Se calculează dobânda pentru perioada 1 ianuarie – 31 martie 1997:

$$500.000 \times \frac{30}{360 \times 100} \times 90 = 37.500 \text{ lei}$$

3047 Creanţe ataşate	=	70341 Venituri din titlurile de investiţii (dobânzi)	37.500	37.500

b) Se încasează dobânda total cuvenită:

– dobânda scursă până la cumpărare (şi plătită)	37.500 lei
– dobânda pe 6 luni din 1996	75.000 lei
– dobânda pe 3 luni din 1997	37.500 lei
TOTAL	150.000 lei

335 Conturile clientelei	=	3047 Creanţe ataşate	150.000	150.000

5. În mod similar se procedează până la 31.03.1998 când este scadenţa rambursării titlului:

31.12.97	60342	=	3041	22.857	22.857
	3047	=	70341	112.500	112.500
31.03.98	60342	=	3041	5.714	5.714
	3047	=	70341	37.500	37.500

Acum se rambursează titlurile şi se încasează valoarea nominală (500.000 lei) plus dobânzile ultimului an scurs (150.000 lei).

335	=	%	650.000	
Conturile clientelei		3041 – Titluri de investiţii		500.000
		3047 – Creanţe ataşate		150.000

Dacă trecem toate aceste operaţii în forma sistematizată în conturi vom constata că în contul 335 – „Conturile clientelei" avem un sold debitor (disponibil) în sumă de 210.500 lei provenind din excedentul de venituri din titlurile de investiţii (cont 70341 pentru 262.500 lei) asupra cheltuielilor cumulate (40.000 lei amortizări, cont 60342 şi 12.000 lei cheltuieli de achiziţie, cont 60331) şi care este deci de 262.500 – (40.000 + + 12.000) = 210.500 lei, conturile de venituri şi cheltuieli închizându-se la fiecare exerciţiu contabil.

Dar acesta este un singur pachet de titluri cu anumite condiţii de dobândă, termene, prime amortizate etc., numai că în practica reală ele sunt foarte numeroase. De aceea, prin contabilitatea analitică trebuie urmărit, pas cu pas, fiecare caz particular separat.

5. CESIUNEA TEMPORARĂ DE TITLURI

Cesiunea temporară de titluri este o operaţiune prin care un deţinător de titluri cedează aceste titluri în deplină proprietate, la un preţ determinat, cu un angajament sau o

Scanned with OKEN Scanner

opţiune de a le relua la o scadenţă şi la un preţ determinat. Aceste operaţiuni răspund unor nevoi care s-ar putea rezuma astfel:

– procurarea de lichidităţi, prin cedarea momentană de active, care vor fi reluate la o dată ulterioară (deci un schimb de titluri contra lichidităţi).

– invers: acordarea de lichidităţi primind în schimb titluri care vor servi drept gaj şi care vor reduce riscurile legate de falimentul celui împrumutat:

– a permite împrumutatorului de fonduri, care primeşte titluri în garanţie, să-şi amelioreze lichidităţile, deoarece, în caz de nevoie, el va putea să le cedeze la rândul său.

– procurarea momentană de titluri prin luarea lor cu împrumut, fără a trebui să se plătească preţul (împrumuturi de titluri **„sec“**);

– ameliorarea indicatorilor prudenţiali, deoarece titlurile primite vor fi considerate drept o garanţie a sumelor date cu împrumut şi o rezervă de lichidităţi.

Într-o sistematizare globală, principalele operaţiuni privind titlurile se referă la :

– operaţiuni de PENSIUNE
– împrumuturile de titluri
– operaţiuni de vânzare cu posibilitate de răscumpărare
– emisiunea de titluri

De cele mai multe ori însă ele se cuplează unele cu altele, se „pensionează“ titluri spre a se împrumuta sau se emit titluri spre a se împrumuta etc., astfel că, sub aspect contabil, ele trebuiesc urmărite în toată diversitatea formelor lor de manifestare.

5.1. PENSIUNEA

Operaţiunile de pensiune reprezintă cesiuni ale elementelor de activ, pe o bază contractuală irevocabilă, prin care instituţia „cedentă“ se angajează să reprimească, iar instituţia „cesionară“ să retrocedeze, aceleaşi elemente de activ, la un preţ şi o dată stabilite prin contractul de pensiune intervenit între părţi.

Scanned with OKEN Scanner

Operaţiunea de pensiune are o sferă mai largă de cuprindere decât titlurile, dar şi multe puncte comune, astfel că în funcţie de livrarea sau nelivrarea efectivă a titlurilor se întâlneşte:

- pensiune simplă:
  1. Pensiune interbancară
  2. Pensiune cu clientelă
- pensiune livrată:
  3. Pensiune cu titluri

Pensiunea simplă are la bază operaţiuni de credit sau împrumut, garantate prin transferul temporar de proprietate asupra elementelor de activ cedate care NU fac obiectul unei livrări efective de titluri (efecte publice, valori mobiliare, titluri de creanţe negociabile) sau de efecte de comerţ, indiferent dacă sunt sau nu livrate.

I. PENSIUNEA INTERBANCARĂ

Dată fiind natura activelor pe care le angajează, pensiunea interbancară poate ar fi trebuit tratată în altă zonă a acestui studiu dar am preferat, datorită noutăţii şi numeroaselor similitudini să reunim pensiunile într-un capitol distinct.

Pensiunea interbancară se naşte numai între societăţile bancare, ea derulându-se pe bază de efecte de comerţ livrate sau nelivrate, precum şi pe bază de titluri nelivrate. Din punct de vedere al trezoreriei, operaţiunile de pensiune simplă reprezintă credite acordate sau împrumuturi primite, garantate prin transferul temporar de proprietate asupra elementelor de activ cedate.

Procedura de derulare se înscrie în relaţiile generale interbancare, iar urmărirea lor contabilă se realizează cu ajutorul următoarelor conturi:

151 – Valori **primite** în pensiune
  1511 – Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta
  1512 – Valori primite în pensiune la termen
152 – Valori **date** în pensiune
  1521 – Valori date în pensiune de pe o zi pe alta
  1522 – Valori date în pensiune la termen

Prin aceste conturi se urmăresc pe relaţia „bănci-bănci" creditele acordate sau împrumuturile primite, pe o durată de

Scanned with OKEN Scanner

cel mult o zi lucrătoare şi, separat cele pentru o durată mai mare de o zi lucrătoare, conform unei convenţii încheiate expres cu băncile, pe bază de:

- efecte de comerţ primite sau date în pensiune, indiferent că acestea fac sau nu obiectul unei livrări;
- titluri primite sau date în pensiune în cazul în care acestea *nu* fac obiectul unei livrări (altfel le regăsim la „operaţiuni cu titluri").

Se mai reţine aici că valorile primite în pensiune, apoi date în pensiune ca garanţie, rămân înregistrate în conturile de origine până la scadenţa lor.

Tot din pachetul mai sus menţionat mai fac parte conturile:

- **1517** – „Creanţe ataşate" cu ajutorul cărora se urmăresc creanţele din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente creditelor **acordate** altor bănci pe bază de valori primite în pensiune de la acestea;
- **1527** – „Datorii ataşate" prin care se urmăresc datoriile din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente împrumuturilor **primite** de la alte bănci pe baza valorilor date în pensiune acestora.

Deci conturile acestea şi operaţiile pe care le evidenţiază au în vedere poziţia unei bănci în relaţiile cu altă bancă, deci operaţii **„interbancare"**, banca noastră organizatoare a contabilităţii putând acorda credite pe valori în pensiune şi/sau de a primi împrumuturi pe valori de aceeaşi natură.

II. PENSIUNEA CU CLIENTELA

Pensiunea cu clientela are în vedere operaţiuni derulate pe bază de valori mobiliare (de exemplu: obligaţiuni), precum şi pe bază de titluri de creanţe negociabile (bonuri de tezaur, certificate de depozit, etc.) şi care NU fac obiectul unei livrări. Din punct de vedere al trezoreriei, operaţiunile de pensiune reprezintă operaţiuni de credit sau împrumut, efectuate în baza unei convenţii expres încheiate cu clientela, **alta decât băncile,** prin afectarea în garanţie a unor valori pe care banca le primeşte sau le dă în pensiune.

Scanned with OKEN Scanner

Schema contabilă a celui de al doilea segment al pensiunii este identic, apelând însă la conturile specifice din grupa 24 şi anume:

- **241** – Valori **primite** în pensiune:
  2411 – Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta;
  2412 – Valori primite în pensiune la termen.
- **243** – Valori **date** în pensiune:
  2431 – Valori date în pensiune de pe o zi pe alta
  2432 – Valori date în pensiune la termen.

Cu ajutorul acestor conturi se urmăresc creditele acordate sau împrumuturile primite, pe o durată de cel mult o zi lucrătoare şi respectiv pe o durată mai mare de o zi lucrătoare, conform unei convenţii încheiate expres cu clientela, alta decât băncile, pe bază de titluri care NU fac obiectul unei livrări, adică:

- valori mobiliare, cum ar fi obligaţiunile, etc.
- titluri de creanţe negociabile de natura bonurilor de tezaur, certificatelor de depozit, etc.

Alături de acestea, întâlnim evident şi obişnuitele conturi de valori ataşate:

- 2417 – „Creanţe ataşate" care evidenţiază creanţele din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente *creditelor acordate* clientelei, pe baza valorilor primite în pensiune de la acestea.
- 2437 – „Datorii ataşate", prin care se urmăresc datoriile din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente *împrumuturilor primite* de la clientelă pe baza valorilor date în pensiune acesteia.

Se observă deci că şi aici operaţiile de pensiune cu **clientela** sunt pe ambele sensuri: dus (credite acordate) – întors (împrumuturi primite), operaţiile contabile având implicaţii asemănătoare întregului proces de „pensiune".

Scanned with OKEN Scanner

III. PENSIUNEA CU TITLURI

Cea mai complexă, şi în plină expansiune, pensiunea cu titluri face parte din categoria **„pensiunilor livrate“**.

Operaţiunile de pensiune livrată reprezintă acele operaţiuni realizate cu titluri care îndeplinesc una din următoarele condiţii:

- titluri create material care, în momentul punerii în pensiune, sunt livrate efectiv şi fizic cesionarului sau mandatarului acestuia;
- titluri dematerializate şi titluri create material, păstrate la o societate depozitară, dar circulând prin virament din cont în cont şi care fac obiectul unei livrări/plăţi în contul deschis pe numele cesionarului la un intermediar abilitat, la societatea depozitară sau, dacă este cazul, la emitent.

O pensiune de titluri este o operaţiune prin care:

- un cedent cedează în deplină proprietate titluri, la un preţ convenit;
- el se angajează irevocabil să-şi reia titlurile la o dată şi la un preţ convenite;
- cesionarul se angajează irevocabil să retrocedeze titlurile la data şi la preţul convenite.

Sub aspect **juridic,** operaţiunea se analizează ca o vânzare fermă însoţită de un angajament irevocabil de răscumpărare din partea vânzătorului, şi un angajament irevocabil de revânzare din partea cumpărătorului.

Din punct de vedere **economic,** operaţiunea se încadrează în familia trezoreriei: se acordă un credit contra garanţie prin titluri primite în gaj livrate de beneficiarul de împrumut în sensul că:

- cedentul, cel care se împrumută cu lichidităţi, pune în pensiune titluri, drept garanţie a împrumutului făcut;
- cesionarul, cel care acordă lichidităţile sub formă de credit, ia în pensiune titlurile, pentru a forma garanţiile acestuia;
- diferenţa dintre preţul de cesiune şi preţul de răscumpărare constituie remunerarea „prorata temporis” a fondurilor date cu împrumut, la o dobândă convenită.

Scanned with OKEN Scanner

REGULI PROCEDURALE

Principalele caracteristici ale pensiunii cu titluri se referă la:

a) Titlurile eligibile: Următoarele categorii de titluri pot face obiectul unei pensiuni:
- valorile înscrise la cota oficială de pe o piaţă românească sau străină;
- titlurile de creanţă negociabile româneşti şi străine: bonuri de tezaur, certificate de depozit, etc.

b) Evenimente din timpul pensiunii:
- pe durata pensiunii, titlurile puse în pensiune nu trebuie să facă obiectul unei detaşări de drept la dividende sau la o dobândă căzând sub incidenţa fiscală, unui credit pentru plata impozitului sau o reţinere a acestuia la sursă;
- rambursarea, schimbul, conversia, pun capăt operaţiunii de pensiune;
- în caz de neplată a unei sume oarecare pe timpul pensiunii, cesionarul varsă cedentului sumele respective, în chiar ziua efectuării plăţii;
- nimic nu se poate opune exercitării de către cesionar, a drepturilor de vot ataşate titlurilor.

c) Adaosuri suplimentare sau constituirea de prime:

Convenţia de pensiune poate prevedea constituirea sau retrocedarea marjelor, ţinându-se cont de evoluţia cursului titlurilor. Marjele astfel constituite se aplică totalităţii pensiunii; aceste adaosuri suplimentare se pot face în numerar sau în alte titluri.

Se poate însă negocia o marjă iniţială de securitate; ea constă într-o diminuare a valorii titlurilor puse în pensiune, pentru a se putea ţine cont de variaţia acestora.

Convenţia fixează plafoanele de declanşare a ajustărilor de marje.

d) Durata pensiunii

Durata pensiunii este fixată în mod liber de părţi, singura limitare fiind cea legală. O scadenţă neterminată poate fi fixată, iar în caz de denunţare a uneia din părţi această încetează după terminarea preavizului convenit.

Scanned with OKEN Scanner

e) Nerespectarea contractului de către una din părţi:

- Dacă cedentul nu-şi îndeplineşte obligaţia de a plăti preţul retrocesiunii, atunci titlurile rămân în achiziţia cesionarului;
- Dacă cesionarul nu-şi îndeplineşte obligaţia de a retroceda titlurile, valoarea cesiunii rămâne achiziţia cedentului.
- Partea care nu comite erori dispune, printre altele, de posibilitatea de a recurge la o acţiune de drept comun contra părţii care nu-şi respectă obligaţiile contractuale.

f) Consemnarea livrării:

Pensiunile livrate privind titlurile sunt operaţiuni de vânzări de titluri însoţite de un angajament de răscumpărare, realizate în baza unei convenţii şi care îndeplinesc următoarele condiţii:

- titlurile create material, care, în momentul punerii în pensiune, sunt livrate efectiv şi fizic cesionarului sau mandatarului acestuia;
- titlurile dematerializate şi cele create material, păstrate la o societate depozitară, dar circulând prin virament din cont în cont, fac obiectul unei înregistrări pe numele cesionarului la un intermediar abilitat, la o societate depozitară sau, dacă este cazul, la emitent.

Pensiunile ce se încadrează în aceste condiţii se numesc LIVRATE şi sunt opozabile terţilor.

Operaţiunile care nu răspund acestor caracteristici sunt contabilizate, aşa cum s-a văzut, ca pensiuni simple în clasa 1 (operaţiuni de trezorerie şi interbancare) sau 2 (operaţiuni cu clientela). De asemenea, sunt considerate pensiuni simple, care nu fac obiectul unei livrări, şi pensiunile având ca obiect alţi suporţi decât titlurile, livrate sau nelivrate.

REGULI ŞI APLICAŢII CONTABILE

Cadrul contabil pentru urmărirea operaţiunilor generate de pensiunea cu titluri este asigurat de următoarele conturi din grupa 30 – **„Operaţiuni cu titluri“:**

Scanned with OKEN Scanner

301 – Titluri primite sau date în pensiune livrată

3011 – Titluri primite în pensiune livrată

- 30111 – „Titluri primite în pensiune livrată", cont de activ, prin care se urmăresc titlurile primite în pensiune livrată, cu scopul de a creşte portofoliul, de a fi redate în pensiune, date cu împrumut sau vândute ferm.
- 30117 – „Creanţe ataşate", cont de activ, în care se înregistrează creanţele din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente titlurilor primite în pensiune livrată;

3012 – Titluri date în pensiune livrată:

- 30121 – „Titluri date în pensiune livrată", cont de pasiv, prin care se urmăresc titlurile primite anterior în pensiune sau provenind din portofoliul propriu al băncii, date în pensiune livrată.
- 30127 – „Datorii ataşate", cont de pasiv, în care se reflectă datoriile din dobânzi, calculate şi neajunse la scadenţă, aferente titlurilor date în pensiune livrată.

Contabilizarea operaţiilor cu titlurile în pensiune livrată, mai trebuie să respecte şi alte reguli între care:

a) Pensiunile să aibă la bază livrările efective de titluri, în condiţiile explicate mai înainte;

b) Titlurile primite în pensiune livrată pot face, la rândul lor, obiectul operaţiunilor cu titluri, dar rămân înregistrate, în toate cazurile, în conturile lor de origine (**3011** – „Titluri primite în pensiune livrată"). Acestea pot să fie:

- redate în pensiune: datoria aferentă este înregistrată în conturile **152** sau, după caz, **243** – „Valori date în pensiune" (când titlurile respective *NU* fac obiectul unei livrări) sau în contul **3012** „Titluri date în pensiune livrată" (când titlurile respective fac obiectul unei livrări);
- date cu împrumut: creanţa aferentă titlurilor date cu împrumut este înregistrată în contul **3025** – „Titluri date cu împrumut", în timp ce datoria este înregistrat în contul **30272** – „Alte datorii privind titlurile";

Scanned with OKEN Scanner

– vândute ferm: datoria aferentă titlurilor vândute este înregistrată în contul **30272** – „Alte datorii privind titlurile", în contrapartida unui cont de trezorerie.

c) Reguli contabile specifice cedentului (celui care a luat lichidităţile cu împrumut contra titluri):

- La începutul operaţiunii:
  - titlurile cedate rămân în activ;
  - ele sunt ferm identificate în contabilitate;
  - nici o „plus" sau „minus" – valoarea nu este constatată;
- La fiecare închidere contabilă:
  - titlurile cedate continuă să fie evaluate după regulile proprii categoriei în care sunt clasate, – dacă este cazul, se constituie un provizion pentru depreciere,
  - cuponul scurs pe titlurile cedate continuă să fie contabilizat,
  - dobânzile scurse pe datorie sunt contabilizate „prorata temporis",
  - valoarea elementelor cedate este reflectată şi în anexa la conturile anuale;
- La scadenţă: înregistrările sunt soldate iar dobânzile constatate.
- Adăugarea suplimentară de numerar:
  - este înscrisă la activul bilanţului în contul **3556** „Alţi debitori diverşi";
  - veniturile sunt înscrise în contul **70179** – „Venituri diverse din dobânzi".
- Adăugarea suplimentară de titluri: titlurile sunt înscrise în conturile extrabilanţiere (**9982** – „Alte valori date").

d) Reguli specifice cesionarului (cel care acordă drept credit lichidităţile primind în schimb titluri):

- La începutul operaţiunii:
  - titlurile primite nu sunt înscrise la activ
  - valoarea ieşirii de lichidităţi este înscrisă la activ, în contul **30111** – „Titluri primite în pensiune livrată" (sau, după caz, **151/241** „Valori primite în pensiune").
- La fiecare închidere contabilă:

Scanned with OKEN Scanner

- nu se constituie provizion în caz de depreciere a titlurilor primite
- dobânzile scurse pe creanţă sunt constatate în contabilitate „prorata temporis".

• La scadenţă: înregistrările sunt soldate şi dobânzile constatate.

• Adaosurile suplimentare de numerar:
- sunt înscrise în pasivul bilanţului, în contul **3566** – „Alţi creditori diverşi",
- dobânzile sunt înscrise în contul **60179** – „Cheltuieli diverse cu dobanzile".

• Adaosurile suplimentare de titluri sunt înscrise în contul extrabilanţier **9981** – „Alte valori primite".

• Titlurile primite în pensiune şi date din nou în pensiune se analizează ca o „punere în pensiune".

• Titlurile primite în pensiune şi vândute ferm:
- cesionarul constată o datorie de titluri;
- datoria este evaluată la fiecare închidere contabilă, la preţul pieţei, după principiul „mark to market".

Din punct de vedere teoretic, lucrurile nu pot fi însă asanate, cel puţin în această lucrare; din punct de vedere al tehnicii contabile lucrurile sunt mai clare.

CAZUL Nr. 1 TITLURILE DATE ÎN PENSIUNE LIVRATĂ

Pe 20 aprilie '97 se dau titluri în pensiune livrată, pe termen de 3 luni:

- valoarea titlurilor: 50.000.000 lei
- dobânda 30%, adica:
  (se calculează la 365 zile/an)
- scadenţa: 20 iulie 1997

Luna	Zile	Suma
aprilie	11	452.000
mai	31	1.274.000
iunie	30	1.233.000
iulie	19	781.000
Total	91	3.740.000

Scanned with OKEN Scanner

A. în contabilitatea CEDENTULUI:

1. 20 aprilie 1994. Punerea în pensiune:

111 Cont curent la B.N.R.	=	30121 Titluri date în pensiune livrată	50.000.000	50.000.000

2. La sfârşitul fiecărei luni se înregistrează pe cheltuieli dobânzile scurse (şi datorate):

6031 Dobânzi la titlurile date în pensiune livrată	=	30127 Datorii ataşate	452.000	452.000
			1.274.000	1.274.000
			1.233.000	1.233.000
			781.000	*781.000*
			3.740.000	*3.740.000*

3. La scadenţă (20 iulie '97) se reprimesc titlurile şi implicit se achită împrumutul primit împreună cu dobânzile datorate

(50.000.000 + 3.740.000 = 53.740.000 lei):

% 30121 – Titluri date în pensiune livrată	=	111 Cont curent la B.N.R.	50.000.000	53.740.000
30127 – Datorii ataşate			3.740.000	

B. În contabilitatea CESIONARULUI

1. 20 aprilie '97: Luarea în pensiune livrată a titlurilor:

30111 Titluri primite în pensiune livrată	=	111 Cont curent la B.N.R.	50.000.000	50.000.000

Scanned with OKEN Scanner

2. La sfârşitul fiecărei luni se înregistrează veniturile din dobânzile cuvenite:

30117	=	7031	452.000	452.000
Creanţe ataşate		Dobânzi de la titlurile primite în pensiune livrată	1.274.000	1.274.000
			1.233.000	1.233.000
			781.000	*781.000*
			3.740.000	3.740.000

3. La scadenţă (20 iulie '97) se restituie titlurile concomitent cu stingerea creditului şi încasarea dobânzilor aferente:

111	=	%	53.740.000	
		30111 – Titluri primite în pensiune livrată		50.000.000
Cont curent la B.N.R.		30117 – Creanţe ataşate		3.740.000

CAZUL NR. 2 — TITLURI PRIMITE ÎN PENSIUNE LIVRATĂ ŞI REDATE ÎN PENSIUNE LIVRATĂ

Se presupune acelaşi caz tehnic derulat mai înainte, adică:
a) – pe 20 aprilie 1997 se primesc titlurile
– valoarea titlurilor: 50.000.000 lei
– dobânda cuvenită din partea cedentului:
30 % pe an (365 zile), calculată lunar:

– scadenţa: 20 iulie 1997

Luna	Zile	Suma
aprilie	11	452.000
mai	31	1.274.000
iunie	30	1.233.000
iulie	19	281.000
TOTAL	91	3.740.000

Scanned with OKEN Scanner

b) – pe 1 iulie '97, aceleaşi titluri sunt redate în pensiune şi cesionarul devine cedent (de rangul II) obţinând pe ele un alt împrumut.

– dobânda 30% pe an

– scadenţa: 15 iulie '97

Luna	Zile	Suma
iunie	30	1.233.000
iulie	14	575.000
TOTAL	44	1.808.000

A. în contabilitatea CEDENTULUI, nu se întâmplă nimic deosebit, astfel că reflexia contabilă este identică cu cea descrisă în cazul nr. 1.

B. în contabilitatea CESIONARULUI

1. 20 aprilie 1997: Luarea în pensiune livrată a titlurilor:

30111 Titluri primite în pensiune livrată	=	111 Cont curent la B.N.R.	50.000.000	50.000.000

2. La sfârşitul fiecărei luni se contabilizează la venituri dobânzile scurse (cuvenite):

30117 Creanţe ataşate	=	7031 Dobânzi de la titlurile primite în pensiune livrată	452.000	452.000
			1.274.000	1.274.000
			1.233.000	1.233.000
			781.000	*781.000*
			3.740.000	3.740.000

3. La 1 iunie are loc punerea în pensiune livrată, adică replasarea în pensiune a titlurilor:

Scanned with OKEN Scanner

111	=	30121	50.000.000	50.000.000
Cont curent la B.N.R		Titluri date în pensiune livrată		

4. La sfârşitul lui iunie şi la 15 iulie se contabilizează, la cheltuieli, dobânzile datorate pentru pensiunea de rangul II:

6031	=	30127	1.233.000	1.233.000
Dobânzi la titlurile date în pensiune livrată		Datorii ataşate	*575.000*	*575.000*
			1.808.000	1.808.000

5. Pe 15 iulie 1997 se reprimesc titlurile plasate în pensiune, deci se rambursează împrumutul împreună cu dobânzile datorate:

%	=	111		51.808.000
30121 – Titluri date în pensiune livrată		Cont curent la B.N.R.	50.000.000	
30127 – Datorii ataşate			1.808.000	

6. La 20 iulie are loc scadenţa pensiunii de rangul I, adică se restituie titlurile primite în pensiune şi se încasează creditul returnat împreună cu dobânzile aferente:

111	=	%	53.740.000	
Cont curent la B.N.R.		30111 – Titluri primite în pensiune livrată		50.000.000
		30117 – Creante ataşate		3.740.000

CAZUL NR. 3 TITLURI PRIMITE ÎN PENSIUNE LIVRATĂ ŞI DATE CU ÎMPRUMUT

Vom reporni de la acelaşi caz practic derulat mai înainte, cu deosebirea că de această dată titlurile primite în pensiune (şi pentru care s-a dat un credit) se replasează (se împrumută numai titlurile) fără a solicita un credit în schimb.

Deci:

a) Pe 20 aprilie se primesc titlurile în pensiune:

- valoarea titlurilor: 50.000.000 lei
- dobânda cuvenită din partea cedentului: 30% pe an (365 zile) calculată lunar

Luna	Zile	Suma
aprilie	11	452.000
mai	31	1.274.000
iunie	30	1.233.000
iulie	19	781.000
TOTAL	91	3.740.000

- scadenţa: 20 iulie '97

b) Pe 1 iunie 1997, aceleaşi titluri sunt date cu împrumut (nu sunt deci cedate, relivrate):

- remunerarea împrumutului 6% pe an:

Luna	Zile	Suma
iunie	30	250.000
iulie	14	123.000
TOTAL	44	373.000

- scadenţa: 15 iulie '97

c) Evoluţia valorii titlurilor pe piaţă, după darea lor cu împrumut:

Scanned with OKEN Scanner

- 1 iunie – data împrumutului: 51.300.000 lei
- 30 iunie – închidere lunară: 49.700.000 lei

DIFERENŢA = – 1.600.000 lei

- 15 iulie – data rambursării: 47.200.000 lei

DIFERENŢA = – 2.500.000 lei

A. În contabilitatea CEDENTULUI nu se întâmplă nimic nou, astfel încât lucrurile rămân aşa cum au fost descrise în Cazul nr. 1.

B. În contabilitatea CESIONARULUI:

1. 20 aprilie 1997: Luarea în pensiune livrată a titlurilor:

30111 Titluri primite în pensiune livrată	=	111 Cont curent la B.N.R.	50.000.000	50.000.000

2. La sfârşitul fiecarei luni se contabilizează la venituri dobânda scursă (cuvenită):

30117 Creanţe ataşate	=	7031 Dobânzi de la titlurile primite în pensiune livrată	452.000	452.000
			1.274.000	1.274.000
			1.233.000	1.233.000
			781.000	*781.000*
			3.740.000	3.740.000

3. La 11 iunie, titlurile primite în pensiune se împrumută unui terţ (care are nevoie de ele pentru o garanţie, pentru un împrumut, etc.). Valoarea titlurilor date cu împrumut este cea de piaţă la data respectivă, adică 51.300.000 lei:

Scanned with OKEN Scanner

3025...[1] Titluri date cu împrumut	=	30272 Alte datorii privind titlurile	51.300.000	51.300.000

4. La 30 iunie se contabilizează:

a) veniturile din dobânda scursă pentru împrumutul de titluri:

30257 Creanţe ataşate	=	7037 Venituri diverse din operaţiunile cu titluri	250.000	250.000

b) dobânda cuvenită pentru creditul acordat contra titlurilor primite în pensiune: vezi pct. nr. 2.

c) actualizarea valorii titlurilor: în cazul nostru o diminuare a valorii cu o diferenţă de 1.600.000 lei:

30272 Alte datorii privind titlurile	=	3025... Titluri date cu împrumut	1.600.000	1.600.000

5. La 15 iulie se consemnează:

a) dobânda scursă pentru titlurile date cu împrumut:

30257 Creanţe ataşate	=	7037 Venituri diverse din operaţiunile cu titluri	123.000	123.000

b) dobânda pentru creditul acordat: s-a contabilizat la pct. nr. 2.

c) actualizarea valorii titlurilor:

30272 Alte datorii privind titlurile	=	3025... Titluri date cu împrumut	2.500.000	2.500.000

[1] *Aici se completează contul de detaliere a felului titlurilor: 1 – „efecte"; 2 – „obligaţiuni"; 3 – „acţiuni cumpărate"; 4 – „acţiuni proprii".*

Scanned with OKEN Scanner

d) rambursarea titlurilor împrumutate (evaluate la preţul contabil de plată: 51.300.000 – 1.600.000 – 2.500.000 = 47.200.000 lei)

30272	=	3025	47.200.000	47.200.000
Alte datorii privind titlurile		Titluri date cu împrumut		

e) ... şi concomitent încasarea dobânzii cuvenite pentru titlurile împrumutate.

111	=	70257	373.000	373.000
Cont curent la B.N.R.		Creanţe ataşate		

Constatarea firească: conturile specifice care urmăresc titlurile date cu împrumut se închid... rămânând veniturile şi expresia lor materializată în contul de disponibil la B.N.R.

6. La 20 iulie are loc scadenţa pensiunii, adică se restituie titlurile primite în pensiune (evaluate la preţul de intrare) şi se încasează creditul returnat împreună cu dobânda:

111	=	%	53.740.000	
Cont curente la B.N.R.		30111 – Titluri primite în pensiune livrată		50.000.000
		30117 – Creanţe ataşate		3.740.000

CAZUL NR. 4 VÂNZAREA PE DESCOPERIT DE TITLURI PRIMITE ÎN PENSIUNE LIVRATĂ

Reluăm exemplul precedent, complicându-l puţin, spre a vedea ce se întâmplă în contabilitatea CESIONARULUI atunci

când titlurile primite în pensiune sunt vândute ferm, cu răscumpărare cel mai târziu în ziua de restituire.

a) Pe 20 aprilie se primesc titluri în pensiune:
- valoarea titlurilor: 50.000.000 lei
- dobânda cuvenită cesionarului din partea cedentului: 30 % pe an (365 zile, calculată lunar):

- scadenţa: 20 iulie '97

Luna	Zile	Suma
aprilie	11	452.000
mai	31	1.274.000
iunie	30	1.233.000
iulie	19	781.000
TOTAL	91	3.740.000

b) Pe 15 mai are loc vânzarea titlurilor primite în pensiune, cu condiţia de răscumparare în ziua de restituire către cedent.

c) Evoluţia valorii titlurilor pe piaţă, după darea lor cu împrumut:

- 15 mai – data vânzării: 51.100.000 lei
- 31 mai – închidere lunară: 51.300.000 lei

DIFERENŢA + 200.000 lei

- 30 iunie – închidere lunară 49.700.000 lei

DIFERENŢA – 1.600.000 lei

- 20 iulie – data răscumpărării 47.200.000 lei

DIFERENŢA – 2.500.000 lei

Întrucât în contabilitatea cedentului nu se întâmplă nimic – el nici nu ştie ce facem noi cu titlurile – să vedem ce se întâmplă la CESIONAR:

1. 20 aprilie: Luarea în pensiune livrată a titlurilor:

Scanned with OKEN Scanner

30111 Titluri primite în pensiune livrată	=	111 Cont curent la B.N.R.	50.000.000	50.000.000

2. La sfârşitul fiecărei luni se calculează şi contabilizează la venituri dobânda scursă (cuvenită):

30117 Creanţe ataşate	=	7031 Dobânzi de la titlurile primite în pensiune livrată	452.000	452.000
			1.274.000	1.274.000
			1.233.000	1.233.000
			781.000	*781.000*
			3.740.000	3.740.000

3. La 15 mai are loc vânzarea fermă a titlurilor primite în pensiune livrată, preţul de piaţă fiind de 51.000.000 lei:

111 Cont curent la B.N.R	=	30272 Alte datorii privind titlurile	51.100.000	51.100.000

4. 31 mai – închidere contabilă: se actualizează valoarea titlurilor, diferenţa de 200.000 lei cu care a crescut preţul potenţial de răscumpărare devenind o cheltuială:

6032 Pierderi la titlurile de tranzacţie	=	30272 Alte datorii privind titlurile	200.000	200.000

5. Creşterile de valoare a titlurilor consemnate la închiderea contabilă din 30 iunie şi respectiv la răscumpărarea din 20 iulie, devin venituri, întrucât titlurile se vor recupera la un preţ mai mic:

30272 Alte datorii privind titlurile	=	7032 Venituri din titlurile de tranzacţie	1.600.000	1.600.000
			2.500.000	2.500.000

Scanned with OKEN Scanner

6. La 20 iulie:

a) Se răscumpără titlurile (la valoarea lor de piaţă de atunci, reflectată prin soldul creditor al contului 30272 – „Alte datorii privind titlurile", adică 47.200.000 lei:

30272	=	111	47.200.000	47.200.000
Alte datorii privind titlurile		Cont curent la B.N.R		

b) Se restituie titlurile primite în pensiune, (evaluate la preţul de intrare) şi se recuperează creditul acordat împreună cu dobânda corespunzătoare:

111	=	%	53.740.000	
Cont curent la B.N.R.		30111 – Titluri primite în pensiune livrată		50.000.000
		30117 – Creanţe ataşate		3.740.000

Pensiunile cu titluri sunt infinit mai complexe, în functie şi de condiţiile convenite între parteneri, mai frecvente apărând operaţiunile de contrapartidă, operaţiunile de arbitraj şi speculative, etc., dar toate se clasează în cadrul exemplificat, evident cu alegerea contului de „pensiune" corespunzător.

5.2. ÎMPRUMUTURILE DE TITLURI

Împrumuturile de titluri au ca scop facilitarea operaţiunilor de contrapartidă pe titluri, permiţând împrumutatului să satisfacă imediat cererea, fără a avea de cumpărat titlurile dinainte.

Împrumutul de titluri poate fi:

- „sec", adică fără garanţie; procedeu riscant şi deci mai rar utilizat;
- garantat printr-o depunere de numerar, în care caz tehnica este asimilată unei pensiuni livrate şi înregistrată, din punct de vedere contabil, la fel;

Scanned with OKEN Scanner

– garantat prin depunerea de titluri.

Principalele CARACTERISTICI ce definesc împrumuturile de titluri au în vedere următoarele:

• Împrumutul antrenează transferul proprietăţii asupra titlurilor în favoarea împrumutătorului. Acesta poate deci să le vândă, să le dea cu împrumut sau să le dea în pensiune;

• Durata împrumutului nu poate fi mai mare de un an;

• Titlurile care pot face obiectul unui împrumut, cât şi condiţiile ataşate sunt asemănătoare şi au fost specificate la capitolul „Pensiuni";

• Nici un preţ nu este în principiu mărit cu ocazia practicării împrumutului. Totuşi, împrumutul de titluri poate fi cândva numerar sau titluri.

În ceea ce priveşte REFLECŢIA CONTABILĂ, există o serie de reguli ce trebuiesc respectate de ambii parteneri între care:

A. ÎMPRUMUTATORUL

a) La începutul operaţiunii:

– Titlurile date cu împrumut nu mai figurează la activ;

– Împrumutătorul înscrie o creanţă reprezentând valoarea contabilă a titlurilor blocată într-unul din subconturile contului de origine **3035 – „Titluri date cu împrumut"** în funcţie de natura titlurilor (efecte publice, obligaţiuni, acţiuni etc.);

– Provizioanele constituite anterior vor diminua creanţa reprezentând titlurile date cu împrumut;

– Nu se constată minus sau plus de valoare (deci nu se actualizează la piaţă);

– Titlurile primite în garanţie sunt urmărite prin contul extrabilanţier **952 – „Titluri primite în garanţie"**.

b) La fiecare închidere contabilă:

– Titlurile sunt evaluate (actualizate) în funcţie de regulile proprii categoriei unde au fost clasate;

– Cuponul scurs pe titlurile date cu împrumut continuă să fie contabilizat;

Scanned with OKEN Scanner

– Dacă este cazul, se constituie un provizion pentru deprecierea titlurilor (care, oricum, nu este deductibil fiscal);

– Remunerarea împrumutului este contabilizată „prorata temporis".

c) La scadenţă: Înregistrările de readucere la starea iniţială soldează conturile iar dobânzile constatate se decontează.

B. ÎMPRUMUTATUL:

a) La începutul operaţiunii:

– Titlurile sunt înscrise la activ, într-un subcont (în funcţie de natura lor) al contului **3026 – „Titluri luate cu împrumut"** din familia „titlurilor de tranzacţie";

– Datoria faţă de împrumutător este înscrisă la pasiv;

– Înregistrarile sunt efectuate la preţul pieţei din ziua realizării împrumutului;

– Titlurile date drept garanţie sunt înscrise în afara bilanţului, în contul **953 – „Titluri date în garanţie".**

b) La fiecare închidere contabilă:

– Titlurile şi datoria pe titluri sunt evaluate la preţul pieţei, după regulile aplicabile titlurilor de tranzacţie;

– Remunerarea împrumutului este contabilizată „prorata temporis".

c) La scadenţă: înregistrările sunt soldate şi se constată dobânzile.

În cadrul contabil general sunt numeroase conturi ce se referă la operaţiile de împrumuturi PE titluri, dar împrumuturile DE titluri ca atare se contabilizează astfel:

– banca **ce dă titluri** cu împrumut diminuează la activ titlurile de tranzacţie, din contul **3021** – „Titluri de tranzacţie" iar creanţa reprezentând titlurile de tranzacţie date cu împrumut se înregistrează în contul **3025** – „Titluri date cu împrumut";

– banca **ce se împrumută** cu titluri înregistrează la activ titlurile luate cu împrumut, în contul **3026** – „Titluri luate cu împrumut" şi înregistrează la pasiv o datorie privind titlurile, în contul **30271** – „Datorii privind titlurile luate cu împrumut".

Scanned with OKEN Scanner

Problemele par complexe, aşa că vom încerca aplicaţia contabilă pe un caz tipic de ÎMPRUMUTURI DE TITLURI GARANTATE CU TITLURI:

Caracteristicile cazului:

a) Pe 1 nov. '97 se dau cu împrumut obligaţiuni:
- dobânda fixă, 30% pe an
- durata împrumutului: 3 luni
- scadenţa cuponului: 30 aprilie 1998
- titlurile sunt înregistrate la valoarea de 10.000 lei (tiluri de plasament), fără primă
- titlurile sunt afectate de un provizion de depreciere de 500 lei
- remunerarea împrumutului este de 4%

b) Evoluţia cursului titlului:

1 nov. '97		10.000 lei
30 nov. '97		9.100 lei
DIFERENŢĂ	=	– 900 lei
31 dec. '97		8.950 lei
DIFERENŢĂ	=	– 150 lei
31 ian. '97		9.300 lei
DIFERENŢĂ	=	+ 350 lei

A. Reflecţia contabilă la ÎMPRUMUTĂTOR:

1. Să ne lămurim: în acest moment (30 oct. '97) reflecţia în conturi a titlurilor este următoarea:

- valoarea titlului: 10.000 lei
- cupon scurs: 10.000 × 30% × 6/12 = 1.500 lei
- provizion: 500 lei

Scanned with OKEN Scanner

3031 Titluri de plasament		3037x Creanţe ataşate		3911 Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament	
10.000		1.500			500

2. Pe 1 nov. '97 se dau titlurile cu împrumut (se naşte o „creanţă reprezentativă"):

a)	3035 Titluri date cu împrumut	=	3031 Titluri de plasament	10.000	10.000

... şi concomitent se preiau în conturile extrabilanţiere celelalte titluri, de altă natură, cu care s-au garantat titlurile ce constituie obiect al împrumutului (evident, de aceeaşi valoare).

b)	952 Titluri primite în garanţie	=	999 CONTRAPARTIDA	10.000	10.000

3. La închiderea contabilă din 30 nov. '97, se înregistrează următoarele:

a) Contravaloarea (dobânda) cuponului scurs:

$$10.000 \text{ lei} \times 30\% \times 1/12 = 250 \text{ lei}$$

	3037x Creanţe ataşate	=	7033 Venituri din titlurile de plasament (70331 – Dobânzi)	250	250

b) Remunerarea împrumutului, respectiv calculul dobânzii de reîmprumutare:

10.000 lei × 4% × 1/12 = 33 lei

3037x Creanţe ataşate	=	7037 Venituri diverse din operaţiunile cu titluri	33	33

c) Ajustarea provizionului
(devalorizare: 900 lei – provizion 500 lei = ajustare 400 lei)

6631 Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea titlurilor	=	3911 Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament	400	400

4. La 31 dec. '97 apar aceleaşi probleme, evident cu valorile lor:

a)	Cuponul scurs:	3037x = 7033	250	250
b)	Remunerarea împrumutului:	3037x = 7037	33	33
c)	Ajustarea provizionului (150lei)	6631 = 3911	150	150

5. La 31 ianuarie 1998, când apare scadenţa împrumutului de titluri:

a)	Cuponul scurs:	3037x = 7033	250	250
b)	Remunerarea împrumutului:	3037x = 7037	34	34

c) Ajustarea provizionului (întrucât valoarea titlurilor a crescut, provizionul se diminuează cu 350 lei prin reluarea sa la venituri:

3911 Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament	=	76311 Venituri din provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament	350	350

Scanned with OKEN Scanner

d) Rambursarea titlurilor împrumutate:

3031 Titluri de plasament	=	3035 Titluri date cu împrumut	10.000	10.000

e) Se încasează creanţele ataşate:
- dobânda împrumutului: 100 lei
- cupoanele scurse: 2.250 lei

111 Cont curent la B.N.R	=	3037x Creanţe ataşate	100 2.250	100 2.250

f) Se restituie garanţia în titluri (operaţia se face numai pe conturile extrabilanţiere).

999 CONTRAPARTIDA	=	952 Titluri primite în garanţie	10.000	10.000

În urma acestui „circuit" soldul conturilor noastre cu referire expresă la titluri ne arată:

- Contul **3031** – „Titluri de plasament" – sold debitor: 10.000 lei, reprezentând valoarea nominală a titlurilor;
- Contul **3911** – „Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament" – sold creditor 700 lei, reprezentând deprecierea titlurilor.

Împreună: 10.000 – 700 = 9.300 lei ne dau valoarea de piaţă a titlurilor la momentul 31 ianuarie 1998.

B. Reflecţia contabilă la ÎMPRUMUTAT:

1. La 1 noiembrie 1997 se contabilizează luarea cu împrumut a titlurilor:

– valoarea nominală:	10.000 lei
– depreciere provizionată:	– 500 lei
– cupoane scurse:	1.500 lei
Total	11.000 lei

Scanned with OKEN Scanner

a)	3026 Titluri luate cu împrumut	=	30271 Datorii privind titlurile luate cu împrumut	11.000	11.000

Concomitent, în conturile extrabilanţiere, se înregistrează garanţia acordată şi formată din alt fel de titluri:

b)	999 CONTRAPARTIDA	=	953 Titluri date in garanţie	10.000	10.000

2. La 30 noiembrie, cu prilejul închiderii contabile lunare, se înregistrează:

a) Remunerarea împrumutului:

	6037 Cheltuieli privind operaţiunile cu titluri	=	30277 Datorii ataşate	33	33

b) Evaluarea titlului:

- valoarea angajată: 11.000 lei
- valoarea de piaţă: (–) 9.100 lei
- valoarea cuponului scurs (1.500 + 250): (–) 1.750 lei

Total diferenţă: + 150 lei

	30271 Datorii privind titlurile luate cu împrumut	=	3026 Titluri luate cu împrumut	150	150

3. La 31 decembrie 1997 situaţia se repetă:

a) Remunerarea împrumutului:

6037	=	30277		33	33

b) evaluarea titlurilor:

– valoarea angajată:	11.000 lei
– valoarea de piaţă:	(–)8.950 lei
– valoarea cuponului scurs (1.500 + 250 + 250)	(–)2.000 lei
– diferentă rectificată la închiderea precedentă	(–)150 lei
Total diferenţă	– 100 lei

3026	=	30271		100	100

4. Pe 31 ianuarie 1998, cu ocazia restituirii titlurilor luate cu împrumut şi a închiderii contabile se produc următoarele:

a) Remunerarea împrumutului:

6037	=	30277		34	34

b) Evaluarea titlurilor:

– valoarea angajată:	11.000 lei
– valoarea de piaţă:	9.300 lei
– valoarea cuponului scurs (1.500 + 250 + 250)	– 2.250 lei
– diferenţă rectificată, cumulată la închiderile precedente (+ 100 – 150)	– 50 lei
Total diferenţă	– 600 lei

3026	=	30271		600	600

c) Restituirea titlurilor împrumutate, la valoarea din contul 3026 – „Titluri luate cu împrumut".

Scanned with OKEN Scanner

3026 – „Titluri luate cu împrumut“			
1a)	11.000		
		2b)	150
3b)	100		
4b)	600		
Total	11.700		150
Sold	11.550		

30271 Datorii privind titlurile luate cu împrumut	=	3026 Titluri luate cu împrumut		11.550	11.550

d) Plata dobânzilor datorate (aflate ca sold creditor în contul **30277** – „Datorii ataşate“):

30277 Datorii ataşate	=	111 Cont curent la B.N.R.	100	100

e) Retragerea celorlalte categorii de titluri cu care a fost garantat împrumuturi de titluri (operaţie extrabilanţieră):

953 Titluri date în garanţie	=	999 CONTRAPARTIDA	10.000	10.000

Exemplul s-a terminat, concluziile încă nu. Important rămâne mai ales alegerea tipului şi pachetului de titluri date şi respectiv luate cu împrumut, întrucât aici poţi pierde sau câştiga sensibil mai ales din evoluţia preţului cu care acestea sunt cotate la piaţă de la o lună la alta.

În legătură cu titlurile, mai pot fi luate în considerare şi alte forme de manifestare a acestora cum ar fi:

Scanned with OKEN Scanner

a) **Titluri de creanţe negociabile (T.C.N.).**

Titlurile de creanţe negociabile sunt titluri lansate la dorinţa emitentului, negociabile pe o piaţă reglementată, care prezintă fiecare un drept de creanţă pentru o durată determinată. Aceste titluri sunt obligatoriu dematerializate şi pot fi emise de diverse categorii de persoane juridice.

b) **Bonurile de tezaur**

Există două categorii de **„valori de tezaur"**: bonurile şi obligaţiunile (de acestea din urmă am mai vorbit).

Bonurile de tezaur sunt destinate finanţării necesarului de mijloace de trezorerie, pe termen scurt, al statului. Ele se împart în: bonuri de tezaur pe suport de hârtie şi bonuri în cont curent.

Bonurile prezentate pe suport de hârtie (formulare tipărite) sunt destinate persoanelor fizice şi asociaţilor, în timp ce bonurile de tezaur în cont curent fac parte din titlurile de creanţe negociabile.

c) **Titlurile de creanţe negociabile emise de bănci:**

- Certificatele de depozit, caracterizate prin:
  - negociabile între toţi agenţii economici;
  - au scadenţă fixă, cel puţin egală cu 10 zile, cel mult doi ani.
- Bonuri negociabile pe termen mediu:

– negociabile între toţi agenţii economici;
– au durata fixă, mai mare de un an.

d) **Certificatele interbancare**

Sunt titluri emise numai de instituţiile bancare şi negociabile numai pe piaţa interbancară şi pot fi:

– bilete la ordin negociabile (BON);
– certificate interbancare cu dobânda plătibilă în avans (CIPA);
– certificate interbancare cu dobânda plătibilă „la fine" (CIFA).

Pe piaţa certificatelor interbancare nu au acces decât societăţile bancare, Trezoreria Statului, Banca Naţională a României, Casa de Economii şi Consemnaţiuni.

Atât deocamdată despre titluri. Economia reală financiar-bancară în expansiune poate amplifica nemăsurat de mult operaţiile cu titluri, dar nu ne propunem să le asanăm noi acum. Le va mai rezolva timpul şi viaţa.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VII

CÂMPUL Nr. 4

CONTABILITATEA DEVIZELOR

1. **REGULI GENERALE**
2. **CURSUL DE SCHIMB**
3. **POZIŢIA DE SCHIMB**
4. **CONVERSIA ÎN LEI A OPERAŢIILOR ÎN DEVIZE**
5. **CREDITE, ÎMPRUMUTURI ŞI DEPOZITE INTERBANCARE**
   - Cazul Nr. 1. Credite interbancare acordate la termen
   - Cazul Nr. 2. Depozite în devize pe piaţa interbancară
6. **OPERAŢIUNI DE ARBITRAJ**
   - Conţinutul şi regulile arbitrajului
   - Ramura Nr. 1: SCHIMBUL LA VEDERE
     - Cazul Nr. 3. Cumpărarea/vânzarea devizelor la vedere „day to day" (Devize contra lei, lei contra devize)
     - Cazul Nr. 4. Schimb la vedere: Cumpărări devize contra lei
     - Cazul Nr. 5. Schimb la vedere: Vânzări devize contra lei
     - Cazul Nr. 6. Schimb la vedere: Cumpărarea/vânzarea devizelor contra devize

Scanned with OKEN Scanner

- Ramura Nr. 2: SCHIMBUL LA TERMEN

  Cazul Nr. 7. Schimbul la termen: Cumpărare/vânzare devize contra devize (operaţiuni speculative)

  Cazul Nr. 8. Schimb la termen: Vânzare/cumpărare devize contra devize (operaţiuni de acoperire)

- Ramura Nr. 3. OPERAŢIUNI „SWAP“

  Cazul Nr. 9. SWAP-ul de trezorerie

- Cumpărări devize/lei
- Vânzări devize/lei

  Cazul Nr. 10: SWAP-ul financiar în devize

7. OPERAŢIUNI ÎN DEVIZE CU CLIENTELĂ NEBANCARĂ

7.1. REGULI ŞI CONVENŢII FUNDAMENTALE

7.2. PROCEDURI DE CONTABILITATE APLICATĂ

Cazul Nr. 11. Schimbul manual

Cazul Nr. 12. Cecul de călătorie

Cazul Nr. 13. Creditul documentar irevocabil NOTIFICAT

Cazul Nr. 14. Operaţiuni pe conturile în devize ale clientelei

Cazul Nr. 15. Creditul documentar irevocabil CONFIRMAT

Cazul nr. 16: Depozite în devize de la clientela nebancară

8. ALTE OPERAŢIUNI ÎN DEVIZE

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VII

CONTABILITATEA DEVIZELOR

1. REGULI GENERALE

Sunt considerate operaţiuni în devize acele operaţiuni efectuate într-o altă monedă decât cea naţională, în organizarea contabilităţii, reţinându-se prevederile Legii contabilităţii nr. 82/1991 conform cărora „contabilitatea operaţiunilor efectuate în devize se ţine atât în monedă naţională, cât şi în devize".

Gama operaţiunilor bancare în devize este foarte vastă, câteva categorii mari distingându-se fundamental în ceea ce priveşte reflecţia contabilă:

- operaţiunile de schimb
- operaţiunile cu titluri în devize
- operaţiuni privind conturile curente, conturile de corespondent, depozitele, creditele şi împrumuturile în devize
- alte operaţiuni în devize

Operaţiunile de schimb se împart în funcţie de factorul timp în operaţiuni la vedere şi respectiv la termen:

a) Operaţiunile de schimb la VEDERE: Operaţiunile „la vedere" sau cu plata imediată sunt operaţiunile de cumpărare şi de vânzare a devizelor cu decontarea, de regulă, în cadrul unui termen *maxim de două zile* lucrătoare de la data încheierii tranzacţiei, la cursul de schimb stabilit între părţi (curs SPOT).

b) Operaţiunile de schimb LA TERMEN: În această categorie sunt clasate operaţiunile de cumpărare şi de vânzare a devizelor cu decontare după *mai mult de două zile* lucrătoare

de la data încheierii tranzacţiei, la cursul de schimb între părţi (curs FORWARD).

Se pot distinge două categorii de **operaţiuni la termen:**

a) Operaţiuni clasice de cumpărare şi vânzare la termen a devizelor, ele reprezentând un angajament de a cumpăra sau de a vinde o anumită cantitate de devize, la un curs determinat, denumit CURS LA TERMEN, la o dată viitoare determinată.

b) Operaţiuni SWAP, adică operaţiuni de cumpărare şi vânzare simultană a unei sume în devize, cu decontarea la două date de valută diferite şi la cursurile de schimb (SPOT şi FORWARD) stabilite în momentul antamării tranzacţiei. Ele au ca bază principiul de a se împrumuta într-o monedă străină pentru a da cu împrumut într-o altă monedă (cele două operaţiuni sunt simultane şi încheiate cu aceeaşi contrapartidă).

Este totuşi necesar a face distincţia între două categorii de SWAP-uri:

• SWAP-ul **de trezorerie** (numit şi „swap cambist" sau „swap de schimb") care se rezumă la două operaţiuni de schimb de valoare nominală sau de capital, încheiate pe baza a două cursuri diferite (cursul la vedere – la iniţierea operaţiunii, cursul la termen – la scadenţă).

În fapt aici este vorba de combinarea unei operaţiuni de schimb la termen cu o operaţiune de schimb la vedere. Pe perioada dintre cele două operaţiuni nu se varsă dobânzi, deoarece valoarea acestora este deja inclusă în cursul la termen.

• SWAP-uri **lungi în devize** (numite şi „swap financiar") sunt operaţiuni prin care două părţi decid:

- să schimbe o deviză contra alteia;
- la termenul convenit să procedeze la schimbul simetric;
- să schimbe pe toată perioada contractului fluxuri de dobânzi, bazate pe volumul schimburilor în devize.

În mod concret aceasta cumulează o operaţiune de schimb la vedere, o operaţiune simetrică de schimb la termen, fluxuri de dobândă în intervalul corespunzător.

Ceea ce deosebeşte swap-ul financiar de swap-ul de trezorerie este deci schimbul periodic de fluxuri de dobândă, dar, în acelaşi timp şi durata, care este în general pe termen lung, cât şi sumele unitare, mult mai mari.

Scanned with OKEN Scanner

Toate **operaţiile de schimb în devize** se clasifică, în funcţie de factorul RISC, în două categorii:

• operaţiuni care NU generează risc de schimb, respectiv operaţiuni care nu antrenează o intrare sau o ieşire de devize şi din patrimoniul băncii. Ele acroşează contabil doar conturile de angajament din afara bilanţului (933 – „Operaţiuni de schimb la termen");

• operaţiuni care generează risc de schimb, respectiv operaţiuni care antrenează o intrare sau o ieşire de devize în şi din patrimoniul băncii. Acestea impun utilizarea conturilor de bilanţ 3721 – „Poziţie de schimb" şi 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb", concomitent cu conturile extrabilanţiere 9361 – „Poziţie de schimb" şi 9362 – „Contravaloarea poziţiei de schimb" – deschise pe feluri de devize.

2. CURSUL DE SCHIMB

Când vorbim de cursul de schimb al devizelor în monedă naţională, trebuie să avem în vedere:

- cursul la vedere;
- cursul de schimb manual;
- cursul la termen;
- cursul istoric.

• CURSUL LA VEDERE este cursul în vigoare pe piaţa „spot" care are următoarele caracteristici:

a) Piaţa „SPOT": contractele de schimb în devize la vedere între bănci (sau între bănci şi clientela sa) se negociază pe pieţe funcţionând 24 din 24 ore şi se numesc pieţe „SPOT".

b) Cursul la cumpărare şi cursul la vânzare: pentru acelaşi cuplu de devize, piaţa de schimb la vedere contează un curs la cumpărare şi un curs la vânzare. Diferenţa dintre cele două cursuri numite „SPRED" reprezintă remunerarea riscului luat de cel care anunţă cursul.

c) Cursul de referinţă: se foloseşte pentru evaluarea operaţiunilor în devize şi însumează cursurile oficiale anunţate zilnic de Banca Naţională a României şi publicate a doua zi.

Scanned with OKEN Scanner

• CURSUL DE SCHIMB MANUAL este cursul de schimb al bancnotelor şi este diferit de cursul de schimb scriptural, deoarece ele sunt negociate pe pieţe diferite. Ecartul de preţ dintre preţul la cumpărare şi preţul la vedere este mai mare la schimbul manual, deoarece valorile unitare sunt mult mai mici iar manipularea mai grea.

• CURSUL LA TERMEN fixat într-un contract de cumpărare sau de vânzare la termen de devize, nu este altul decât cursul la vedere în vigoare pe piaţa schimburilor valutare, la data încheierii contractului, majorat cu REPORTUL, sau micşorat cu DEPORTUL existent pe deviza respectivă.

Dar ce însemnează noţiunile de, „report" şi respectiv „deport"?

REPORTUL sau DEPORTUL reflectă diferenţa între ratele de schimb practicate pe fiecare dintre devizele negociate calculate „prorata temporis".

Adică:
- Deviza A este în REPORT faţă de deviza B dacă dobânda devizei A este mai *mică* decât dobânda devizei B;
- Deviza A este în DEPORT faţă de deviza B dacă dobânda devizei A este mai *mare* decât dobânda devizei B.

EXEMPLU: Cursul „spot" al USA/lei = 7.700
Dobânda USD pe 3 luni: 6% (este în report faţă de dobânda în lei).
Dobânda LEI pe 3 luni: 30%.

$$\text{Cursul la termen: } = 7.700 \times \frac{1 + 0.075}{1 + 0{,}015} = 8.155{,}17 \text{ lei}$$

0,075 = Dobânda produsă de 1 monedă locală (lei) la rata de 30% pe 3 luni

0,015 = Dobânda produsă de 1 unitate deviză dată ca împrumut la rata de 6% pe 3 luni

Reportul va fi *de plătit* dacă cumpăraţi devize la termen.
Reportul va fi *de primit* dacă vindeţi devize la termen.
Deportul va fi *de primit* dacă cumpăraţi devize la termen.
Deportul va fi *de plătit* dacă vindeţi devize la termen.

Scanned with OKEN Scanner

Urmare acestor corelaţii la nivelul planului contabil totul se rezolvă cu ajutorul a două conturi extrabilanţiere:

934 – „Report/deport calculat anticipat“
9341 – „Report/deport de primit
9342 – „Report/deport de plătit

care urmăresc diferenţele de dobândă, favorabile şi nefavorabile, în lei şi în devize pentru operaţiunile de schimb de acoperire la termen, pe perioada de timp necesară până la scadenţă (pentru detalii a se vedea capitolul „Operaţiuni SWAP“).

În legătură cu determinarea cursului la termen când vânzarea-cumpărarea acroşează numai devize, respectiv a „deportului“ şi „reportului“, lumea bancară mai foloseşte şi alte algoritme, între care cel mai reprezentativ este cel al „punctelor de SWAP (RD)“.

$$RD = \frac{\text{Cursul spot} \times \text{Dif. dobândă} \times \text{Timp}}{100 \times 360}$$

Dacă dobânda practicată pe piaţa bancară la moneda vândută (A) este mai *mică* decât la moneda cumpărată (B), avem un **„premium“** care se adaugă la cursul „spot“ spre a ajunge la cursul la termen.

Dacă avem o situaţie inversă, adică dobânda la deviza vândută este mai *mare* decât dobânda la moneda cumpărată, atunci avem un **„discount“** care se scade din cursul spot spre a ajunge la cursul la termen.

Deci:

$$\text{Cursul la termen} = \text{Cursul spot} \pm \text{R.D.}$$

Sistemul este practicat şi operaţional, mai facil, chiar dacă uneori datele obţinute conţin anumite aproximări.

3. POZIŢIA DE SCHIMB

Poziţia de schimb reprezintă soldul net al patrimoniului exprimat într-o anume deviză, iar acest patrimoniu este expresia riscului de schimb (şi este reflectat cu ajutorul contrului 3721 – „Poziţie de schimb“). Dacă avem în vedere însă modul de construcţie contabilă a patrimoniului efectiv în devize, atât

poziţiile de schimb **individuale,** cât şi poziţia de schimb **globală** (totală) sunt determinate de următoarele elemente:[1]

– posturile de activ şi de pasiv, exprimate în devize, inclusiv dobânzile calculate, de primit sau de plătit, scadente sau nescadente;

– operaţiunile de schimb la vedere şi la termen;

– diferenţele de dobânzi calculate în devize, de primit sau de plătit, scadente sau nescadente, referitoare la operaţiunile în devize înregistrate în afara bilanţului;

– dobânzile în devize nescurse, de primit sau de plătit, aferente operaţiunilor de bilanţ şi în afara bilanţului, atunci când fac obiectul unei operaţiuni de acoperire.

Deci, când luăm în calcul totalul creanţelor şi al angajamentelor în devize, menţionate mai înainte cu elemente patriomniale, avem de-a face cu **poziţia de schimb globală,** care la rândul său este formată din:

a) Poziţia de schimb, **operaţională,** cu referire la acele creanţe şi angajamente proprii, deblocate de alte aranjamente la termen şi care pot fi lansate în diverse operaţii de schimb, de acoperire, speculative, etc.

b) Poziţia de schimb **structurală** ce reflectă activele imobilizate exprimate în devize, cum sunt:

– titlurile de investiţii;
– părţile în societăţile comerciale „legate";
– titlurile de participare;
– titlurile activităţii de portofoliu;
– dobânda pentru unităţile proprii din străinătate.

Relaţia tehnică dintre parităţile de schimb naţionale este, deci, următoarea:

Poziţia de schimb OPERAŢIONALĂ	=	Poziţia de schimb GLOBALĂ	–	Poziţia de schimb STRUCTURALĂ

Dacă este cazul, poziţia „operaţională" este diminuată cu operaţiunile pentru care riscul este suportat de stat.

---

[1] *În mod dominant o bancă lucrează pe* **lei.** *Atunci, pentru orice* **deviză** *se zice că poziţia este* **închisă.** *Când începe să se lucreze pe o anume şi apoi pentru diverse devize poziţia, „se schimbă" şi avem deci o poziţie* **deschisă.** *Normele BNR nr. 4/1996 precizează că „poziţia valutară deschisă" a unei societăţi bancare,într-o anumită monedă străină reprezintă diferenţa dintre totalul creanţelor şi totalul angajamentelor.*

Scanned with OKEN Scanner

Poziţia operaţională astfel recorectată devine **poziţia valutară,** în accepţiunea Normelor Băncii Naţionale a României, care exprimă gradul de expunere al unei societăţi bancare şi pentru care este necesar a se determina riscul de schimb corespunzător.

Pornind de la conţinutul intrinsec şi metodologic de calcul, poziţia valutară pe o anume monedă străină (individuală) poate fi:

- Poziţie **lungă** = Total creanţe (din **activ**) > Total angajamente (din **pasiv**)
- Poziţie **scurtă** = Total creanţe (din **activ**) < Total angajamente (din **pasiv**)

O poziţie valutară este **Scurtă** pe o deviză, atunci când pasivul este mai mare decât activul (se spune că avem o poziţie „à la baisse"). Pentru a echilibra o poziţie scurtă, trebuie să cumpărăm această deviză. Societatea bancară care se află pe o poziţie scurtă speră deci la o cădere a cursurilor.

Invers, o poziţie este **lungă**, atunci când activul este mai mare decât pasivul (se spune că ne aflăm pe o poziţie „à la hausse"). Pentru a echilibra o poziţie lungă, trebuie să vindem din această deviză. Banca ce se află pe poziţie lungă speră deci la o creştere a cursurilor pentru respectiva deviză.

Exemplu:

ACTIV	PASIV
Activ în USD = 28.000	PASIV în USD = 25.000
	Δ = 3.000 USD: PATRIMONIU NET

Aceasta este poziţie **lungă** deoarece activul este mai mare decât pasivul. Ea se diminuiază sau se închide prin vânzarea de disponibilităţi în USD sau transformarea în altă monedă străină aflată pe poziţie **scurtă**.

Pe total societate bancară, „poziţia valutară totală" reprezintă suma echivalentului în lei, în valori absolute, a tuturor „poziţiilor valutare lungi" şi a tuturor „poziţiilor valutare scurte" (sumă algebrică).

Aceleaşi reglementări ale BNR, din care s-a citat mai înainte (Normele nr. 15 şi 16/1995 şi Circulara nr. 10/199) mai prevăd următoarele:

Scanned with OKEN Scanner

a) Pentru poziţia valutară totală se calculează şi **„coeficientul poziţiei valutare“** (K. val) el rezultând din relaţia:

$$K.val = \frac{\text{Poziţia valutară totală}}{\text{Total fonduri proprii}} \times 100.$$

Dar „coeficientul poziţiei valutare“ se determină şi pe fiecare deviză în parte, pornind de la coeficientul total şi pe baza ponderei fiecărei devize în totalul creanţelor, pentru că numai astfel pot fi declanşate operaţiunile specifice de schimb pentru reglarea poziţiei valutare.

b) Poziţia valutară se calculează şi se raportează zilnic la BNR, luând în considerare:

- creanţele şi angajamentele de la sfârşitul zilei precedente;
- totalul fondurilor proprii de la închiderea contabilă din 30/31 a lunii precedente (calculate şi ajustate după o anume procedură indicată de BNR).

c) Poziţia valutară totală, lungă sau scurtă, dar şi poziţiile pe fiecare deviză în parte, trebuie să se încadreze în limitele ±10% (coeficientul poziţiei valutare), ca o prevenire a unei expuneri riscante a băncii la un moment dat.

Nu ne propunem să analizăm acum cât ajută banca acest ansamblu de proceduri şi raportare, dar am detaliat unele probleme spre a se înţelege ferm că toare datele necesare se iau numai din conturile contabile şi că este necesară deci o astfel de organizare a contabilităţii operaţiilor în devize de maniera unei corecte cunoaşteri a conţinutului circulaţiei diferitelor monezi şi a situaţiei acestora la un moment dar în ansamblul stării generale a fiecărei societăţi bancare.

4. CONVERSIA ÎN LEI A OPERAŢIILOR ÎN DEVIZE

Toate operaţiile bancare ce fac obiectul contabilizării trebuiesc exprimate şi în lei, indiferent de conţinutul lor.

Scanned with OKEN Scanner

Imobilizările corporale şi necorporale, precum şi stocurile achiziţionate în devize, operaţiunile de leasing, locaţie simplă şi asimilate efectuate în devize, se contabilizează în monedă naţională prin intermediul contului **3722 „contravaloarea poziţiei de schimb".**

În planul contabil general sunt prezentate conturile specifice acestui proces.

372 – Conturi de ajustare
3721 – Poziţie de schimb
3722 – Contravaloarea poziţiei de schimb
3723 – Conturi de ajustare devize
3729 – Conturi de ajustare privind alte elemente din afara bilanţului.

Conturile **3721 – „Poziţie de schimb"** şi **3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb"** sunt conturi de legătură între contabilitatea în devize şi contabilitatea în lei, utilizate pentru restabilirea echilibrului dintre active şi pasive, prin înregistrarea în contul de rezultate a câştigurilor sau pierderilor aferente evaluării operaţiunilor în devize DIN BILANŢ.

Contul **3723 – „Conturi de ajustare în devize"** reflectă contrapartida rezultatului provenind din evaluarea angajamentelor privind operaţiunile de schimb, la vedere şi la termen, în devize aflate în conturile EXTRABILANŢIERE:

931 – „Operaţiuni de schimb la vedere"
931 – „Operaţiuni de schimb la termen"

şi exprimă în final diferenţele la operaţiile de schimb dintre data încheierii contractului şi data tranzacţiei, sau diferenţele de curs la trecerea operaţiilor din conturile extrabilanţiere, în cele de bilanţ.

Contul **3729 – „Conturi de ajustare privind alte elemente din afara bilanţului",** are aceeaşi destinaţie, dar se referă la titluri şi alte valori blocate extrabilanţier în conturile 921 – „Titluri de primit" şi 922 „Titluri de livrat".

Respectivele conturi au relaţii extrem de vaste atât pe debit cât şi pe credit, dar SOLDUL lor poate fi deosebit de edificator pentru a le aprecia conţinutul.

Scanned with OKEN Scanner

- Contul 3721:
  - soldul creditor: active nete în DEVIZE
  - soldul debitor: datorii (pasive) nete în DEVIZE.
- Contul 3722:
  - soldul creditor: contravaloarea în: LEI a activelor nete în devize
  - soldul debitor: contravaloarea în: LEI a datoriilor (pasivelor nete în devize)

- Contul 3723:
  - soldul creditor: diferenţele NEFAVORABILE
  - soldul debitor: diferenţele FAVORABILE

rezultate din reevaluarea devizelor privind operaţiunile de schimb la vedere şi la termen din afara bilanţului, până la înregistrarea operaţiunilor respective în bilanţ.

NOTĂ: Întrucât am vorbit aici de „CONVERSIE", să nu fim duşi în eroare de existenţa şi a altor conturi, despre care vom vorbi la locul lor precum:

- 3046 – „Diferenţe de conversie"
- 414 – „Diferenţe de conversie"
- 424 – „Diferenţe de conversie"
- 3721 – „Diferenţe privind devizele"
- 3732 – „Diferenţe privind vânzările de titluri cu posibilitate de răscumpărare.

Am ajuns astfel la altă concluzie: periodic, elementele exprimate în devize, de activ şi de pasiv, din bilanţ şi din afara bilanţului, se reevaluează (se actualizează) în funcţie de natura acestora, la cursurile de schimb ale pieţei valutare comunicate de Banca Naţională a României. Aceste cursuri se folosesc de asemenea în orice tranzacţie ce are loc între bancă şi clienţii săi, în cazurile în care nu se specifică utilizarea unui anumit curs de schimb.

Scanned with OKEN Scanner

Diferenţele dintre sumele rezultate din evaluarea periodică (în timpul lunii când se finalizează operaţiunea angajată sau cel mai târziu la fiecare închidere contabilă lunară), a conturilor 3721 – „Poziţia de schimb“ (în devize) şi sumele înscrise în conturile corespunzătoare 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb“ (în lei) pentru POZIŢIA OPERAŢIONALĂ se înregistrează în conturile de venituri sau de cheltuieli privind operaţiunile de schimb, după caz.

Diferenţele rezultate din evoluarea periodică a aceloraşi conturi dar cu referire la poziţia STRUCTURALĂ, se înregistrează într-unul din conturile corespunzătoare „Diferenţe de conversie“.

Evaluarea operaţiunilor înregistrate în conturile EXTRABILANŢIERE, corespunzător elementelor preluate în contul 9361 – „Poziţie de schimb“ se face prin utilizarea contului 9363 – „Conturi de ajustare devize“ în contrapartida contului 9362 – „Contravaloarea poziţiei de schimb“.

Aşa am ajuns la pachetul specific de conturi extrabilanţiere:

936 – „Conturi de ajustare devize în afara bilanţului“
9361 – Poziţie de schimb
9362 – Contravaloarea poziţiei de schimb
9363 – Conturi de ajustare devize.

La întocmirea raportărilor contabile conturile „POZIŢIE DE SCHIMB“ (după evaluare) şi „CONTRAVALOAREA POZIŢIEI DE SCHIMB“ nu se iau în considerare deoarece nu reprezintă un activ sau un pasiv real, de natură bilanţieră.

Într-o sintetizare a lucrurilor pe relaţia „CURSURI – CONVERSIE“ este, credem, interesant a menţiona:

A. **Conversia poziţiilor de schimb OPERAŢIONALE** se face luând în considerare:

a) Cursul la vedere:
- pentru elementele de activ, de pasiv sau din afara bilanţului realizate la vedere;
- pentru operaţiunile de schimb la termen, realizate ca acoperire a împrumuturilor luate sau acordate.

Scanned with OKEN Scanner

b) Cursul la termen (mai exact „cursul la termenul rămas de scurs"):

- pentru operaţiunile de schimb la termen „sec" (operaţiuni speculative");
- pentru operaţiunile de schimb la termen „sec", efectuate ca acoperire a altor operaţiuni de schimb la termen „sec".

Cum se calculează „CURSUL LA TERMEN RĂMAS DE SCURS":

În fiecare zi se calculează „cursul termenului" pe 1 lună, 2 luni, 3 luni, 4 luni, etc...

O operaţiune la termen realizată, să zicem pe 1 martie, cu scadenţa 31 mai, va fi neevaluată:

- la 31 martie la cursul la termen, pe două luni (rămase de scurs), publicat la 31 martie;
- la 30 aprilie la cursul la termen, pe 1 lună, publicat la 30 aprilie;
- pentru perioadele de scadenţare a operaţiilor pe parcursul unei luni se determină „cursul de intrapolare" luând în calcul zilele rămase şi cursurile oficiale de la capetele lunii.

c) În cazul SWAP-urilor cambiste sau de trezorerie, ramura „la termen" se evaluează la *cursul la termenul* rămas de scurs, doar dacă nu este un swap calificat de acoperire pentru operaţiuni de luare/dare cu împrumut, caz în care ramura la termen a swap-ului trebuie evaluată la *cursul la vedere*.

d) În ceea ce priveşte *devizele nelichide* (devize a căror piaţă nu prezintă o lichiditate suficientă), în evoluare se aplică principiul prudenţei:

- în caz de câştig la schimb, nu se contabilizează nimic;
- în caz de pierdere la schimb, se constituie un provizion.

B. **Conversia poziţiilor de schimb STRUCTURALE** se face în funcţie de natura lor, în sensul că modul de conversie variază după modul de finanţare al elementului structural:

a) Finanţarea în LEI: elementele structurale finanţate în lei sunt evaluate la cursul la vedere valabil la data în care au fost achiziţionate (cursul istoric).

Diferenţele rezultate din conversia titlurilor de investiţie şi a titlurilor de participaţie sau altor titluri eliberate în devize şi

Scanned with OKEN Scanner

finanţate în lei sunt înscrise într-un subcont ataşat al contului principal de titluri. Acest mod de contabilizare echivalează – în prezentarea din bilanţ sau din studiile reglementate – cu menţinerea acestor titluri la cursul lor istoric.

Totuşi, dacă titlurile trebuie să facă obiectul unei cesiuni sau unei rambursări la cursul exerciţiului următor, atunci se va constitui un provizion la nivelul pierderii de schimb latente.

b) Finanţarea în devize: diferenţele rezultate din conversia titlurilor de investiţie şi a titlurilor de participaţie eliberate şi finanţate în devize sunt contabilizate în mod simetric cu diferenţele constatate pe finanţare.

Două situaţii se pot prezenta:

• Finanţarea în devize este în mod clar identificată: în acest caz banca nu este în poziţie de schimb. Înregistrarea contabilă a acestui tip de operaţiuni în contabilitatea-devize nu necesită utilizarea conturilor „Poziţia de schimb“ şi „Contravaloarea poziţiei de schimb“, deci, nu are incidenţă asupra contului de rezultate.

• Finanţarea în devize se face prin resurse globale: în acest caz băncile pot să nu excludă din poziţiile de schimb poziţiile structurale, în măsura în care acestea sunt afectate finanţării resurselor în devize global plasate. Rezultatul de schimb constatat la reevaluarea poziţiei globale compensează, în contul de rezultate, rezultatul constatat cu ocazia reevaluării elementului acoperit.

c) Conversia operaţiunilor în devize al căror risc este suportat de stat se face la cursul la vedere. Diferenţa faţă de cursul istoric este dusă în contul de regularizare **3731 – „Diferenţe privind devizele“** care se va închide apoi odată cu primirea „indemnizaţiei“ prin încasarea ei de la clientela bancară sau nebancară.

5. CREDITE, ÎMPRUMUTURI ŞI DEPOZITE INTERBANCARE

În această gamă operaţională sunt clasate creditele acordate şi împrumuturile primite pe relaţia cu clientela bancară, precum şi depozitele atrase sau plasate.

Scanned with OKEN Scanner

Contabilizarea lor ţine seama de sincronizarea momentului contractare livrare în sensul că:

a) Operaţiunile privind **creditele şi împrumuturile contractate** şi încă nelivrate, respectiv neprimite, în devize, se înregistrează în conturile extrabilanţiere:

932 – Operaţiuni privind devizele date şi luate cu împrumut
9321 – Devize date cu împrumut şi încă nelivrate
9322 – Devize luate cu împrumut şi încă neprimite.

Acestea funcţionează pe relaţia cu contul 999 – „Contrapartidă".

b) La **livrare-utilizare,** creditele şi împrumuturile angajate se închid din conturile extrabilanţiere şi se preiau în conturile de bilanţ specifice:

141 – Credite acordate băncilor
1411 – Credite de pe o zi pe alta acordate băncilor
1412 – Credite la termen acordate băncilor
1413 – Credite financiare acordate băncilor
1417 – Creanţe ataşate
142 – Împrumuturi primite de la bănci
1421 – Împrumuturi de pe o zi pe alta primite de la bănci
1422 – Împrumuturi la termen primite de la bănci
1423 – Împrumuturi financiare primite de la bănci
1427 – Datorii ataşate

Conturile de **„Credite"** de o zi sau la termen **acordate băncilor** (1411, 1412) se referă la credite fără garanţie (în alb), angajate în baza unei convenţii/contract; sunt de activ, se debitează cu suma creditelor acordate şi se creditează pe măsura rambursării, trecerii în categoria „îndoielnice" sau suportării lor din rezerva generală pentru riscul de credit, constitutit din profitul net.

În mod similar funcţionează şi contul 1413 – **„Credite financiare acordate băncilor"** dar el se referă la creditele acordate băncilor nerezidente, ai căror beneficiari sunt agenţi economici nefinanciari şi nerezidenţi (credite cumpărător a căror durată este mai mare de un an, determinată în funcţie de data

Scanned with OKEN Scanner

punerii la dispoziţie a fondurilor şi data rambursării definitive a acestora).

De cealaltă parte se situează banca în situaţia când a primit **împrumuturile** pentru care conturile, având un conţinut operaţional identic („pe perechi"), funcţionează după regulile conturilor de pasiv, reflectând astfel obligaţii de plată către societăţile bancare de la care s-a împrumutat.

c) În ceea ce priveşte **conturile „ataşate",** ele se împerechează deasemeni, întrucât, periodic, dobânzile de încasat şi de primit în devize, se înregistrează în conturile bilanţiere 1417 – „Creanţe ataşate" (de activ), respectiv 1427 – „Datorii ataşate" (de pasiv) în contrapartida contului 3721 – „Poziţie de schimb". Concomitent, aceste sume se înregistrează şi în monedă naţională (LEI) la cursul, de la data operaţiunii, afectând conturile de „venituri", respectiv de „cheltuieli", în contrapartida contului 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb".

d) Dacă momentul livrării creditului coincide „zi-zi" cu cel al angajării contractuale (îndeosebi pentru cele de pe o zi pe alta) nu mai este cazul reflectării lor şi prin conturile extrabilanţiere.

Dacă intrăm în zona de contabilizare a **depozitelor interbancare,** constatăm că aceasta se realizează cu ajutorul aceloraşi conturi din grupa 13 „Depozite interbancare", descrise la relaţia „LEI", cu precizarea analiticelor corespunzătoare pe feluri de devize şi durata de „depozitării".

Se remarcă aici duratele foarte scurte, de regulă, ale depozitelor ca şi condiţiile preferenţiale ce şi le pot acorda reciproc băncilor între ele, datorită sumelor mari care se angajează.

CAZUL Nr. 1 CREDITE INTERBANCARE ACORDATE LA TERMEN

Creditele interbancare ca şi împrumuturile primite pe această reţea, sunt **la termen** şi nu pot genera riscuri de schimb, putând apărea şi o anume interferenţă între credite, împrumuturi şi depozite interbancare.

Scanned with OKEN Scanner

Să analizăm datele unui CREDIT acordat altei bănci:

- Valoarea creditului (capitalului) 1.000 USD;
- Data acordării: 30 aprilie
- Scadenţă: 30 iunie
- Dobânda 9% pe an, adică:

luna aprilie	7,50 USD
luna mai	7,75 USD
luna iunie	7,50 USD

- Situaţia CURSULUI LEI/USD pe piaţă:

Data	CURS	
	SPOT	OFICIAL
30.04	7.600	
31.05	7.650	
30.06	7.680	7.650

Se reţine prima reglementare: acest credit la termen va genera „venituri financiare" care vor fi înregistrate pe conturile în LEI, la fiecare închidere contabilă lunară (chiar dacă dobânzile se vor achita în USD). Deci procedura de contabilizare a dobânzilor ataşate va antrena, în consecinţă, un risc de schimb.

1. Pe 1 aprilie are loc „livrarea", adică transferul efectiv al sumei date drept credit către altă bancă:

1412/USD Credite la termen acordate băncilor	=	121/USD Conturi de corespondent la bănci	1.000 USD	1.000 USD

2. La sfârşitul fiecărei luni se contabilizează dobânzile scurse, calculate la cursul „spot":

– luna aprilie:

$$1000 \times \frac{9}{360} \times 30 = 7{,}50\,\text{USD} \times 7.600 = 57.000\,\text{LEI}$$

– luna mai:

$$1000 \times \frac{9}{360} \times 31 = 7{,}75\,\text{USD} \times 7.650 = 59.287\,\text{LEI}$$

Scanned with OKEN Scanner

– luna iunie:

$$1000 \times \frac{9}{360} \times 30 = 7{,}50\,\text{USD} \times 7.680 = 57.600\,\text{LEI}$$

a) Pentru dobânda convenită în devize:

1417/USD Creanţe ataşate	=	3721 Poziţie de schimb	7,50 USD 7,75 USD 7,50 USD 22,75 USD	7,50 USD 7,75 USD 7,50 USD 22,75 USD

b) Şi exprimarea veniturilor din dobânzi în lei:

			LEI	LEI
3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7014 Dobânzi de la creditele acordate băncilor	57.000 59.287 57.600 173.887	57.000 59.287 57.600 173.887

3. La scadenţă (la termen) au loc:

a) **Rambursarea** creditului, deci încasarea capitalului plasat împreună cu creanţele ataşate (dobânzile aferente), dacă înţelegerile nu au însemnat alte cauze.

121/USD Conturi de corespondent la bănci	=	% 1412 – Credite la termen acordate băncilor 1417 – Creanţe ataşate	1022, 75 USD	 1.000 USD 22,75 USD

b) **Reevaluarea** şi ajustarea poziţiei de schimb pentru dobânda încasată:

- 22,75 USD – curs spot (cont 3722) = 173.887 lei
- 22.75 USD – curs oficial 7.650 lei/USD = 174.037 lei
- DIFERENŢĂ: cstig pe operaţiunile de schimb = 150 lei

Scanned with OKEN Scanner

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7661 Venituri din operaţiuni de schimb şi arbitraj	150 LEI	150 LEI

Dacă privim situaţia din conturi, exclusiv pentru partea finală a creditului acordat, constatăm:

121/USD	
3) 1022,75	1) 1000
22,75	Sold

3721/USD	
	2) 22,75
Sold	22,75

3722/LEI		7014/LEI		7061	
2) 173.882					
3) 150			2) 173.887		3) 150
174.037	Sold	Sold	**173.887**	Sold	**150**

Adică:
- s-a recuperat capitalul plasat sub formă de credite în devize împreună cu dobânzile aferente (22,75 USD) care majorează disponibilităţile proprii şi implicit poziţia de schimb;
- contravaloarea acestor dobânzi încasate la cursul zilei este de 174.037 lei şi a fost generată de preţul în lei al dobânzilor calculate la fiecare închidere contabilă ca şi din influenţa diferenţelor de curs valutar, ambele generând venituri, evidenţiate însă separat.

Într-un eventual „caz" următor ar trebui să trecem de cealaltă parte a relaţiei interbancare, adică să fim cei care au *primit împrumutul,* dar se înţelege că reflecţiile contabile sunt inverse (în oglindă), sumele aceleaşi, apelând doar la contul 142 – „Împrumuturi primite de la bănci" în locul celui de „Credite".

Scanned with OKEN Scanner

CAZUL Nr. 2 DEPOZITE ÎN DEVIZE PE PIAŢA INTERBANCARĂ

1. Constituirea depozitelor (suma capitalului):

a) Depozite atrase:

111 – Cont curent la BNR	=	1321 – Depozite la vedere ale băncilor
121 – Conturi de corespondent la bănci		1322 – Depozite la termen ale băncilor
122 – Conturi de corespondent ale băncilor		1323 – Depozite colaterale ale băncilor

b) Depozite plasate:

1311 – Depozite la vedere la bănci	=	111 – Cont curent la BNR
1312 – Depozite la termen la bănci		121 – Conturi de corespondent la bănci
1313 – Depozite colaterale la bănci		122 – Conturi de corespondent ale băncilor

Deci sunt operaţii inverse, simetrice, diferind doar capul de cont care exprimă sensul plasamentului: 131 – „Depozite la bănci", respectiv 132 „Depozite ale băncilor" şi apoi felul depozitului şi modul de decontare interbancară.

2. La sfârşitul lunii de închidere contabilă se înregistrează **dobânda:**

a) **Datorată:** pentru depozitele atrase

– În devize:

3721 Poziţie de schimb	=	1327 Datorii ataşate

– Echivalentul în lei la cursul lui 30/31 ale lunii

60131 – Dobânzi la depozitele la vedere 60132 – Dobânzi la depozitele la termen 60133 – Dobânzi la depozitele colaterale	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb

Conturile de „dobânzi" sunt conturi de cheltuieli, detalieri ale capului de cont 601 – „Cheltuieli cu operaţiunile de trezorerie şi operaţiunile interbancare", şi apoi ale contului de gradul II **6013 – „Dobânzi la depozitele băncilor".**

Intervenţia conturilor 3721 „Poziţie de schimb" în devize şi 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb" (evident numai în lei), face translaţia între cele două monezi, cheltuielile exprimându-se contabil numai în monedă naţională.

b) **Cuvenită:** pentru depozitele plasate

– În devize:

1317 Creanţe ataşate	=	3721 Poziţie de schimb

– Echivalentul în lei la cursul ultimei zile:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	70131 – Dobânzi de la depozitele la vedere 70132 – Dobânzi de la depozitele la termen 70133 – Dobânzi de la depozitele colaterale

Evident operaţii simetrice, inverse cu apariţia conturilor de venituri, aparţinând capului de cont 701 – „Venituri din operaţiunile de trezorerie şi operaţiunile interbancare" şi apoi contului său de global II **7013 – „Dobânzi de la conturile de depozite la bănci".** Se poate deasemeni sesiza procedura de desfăşurare şi simbolizare a conturilor de cheltuieli – pe de o parte, şi venituri – pe de altă parte, tocmai pentru a putea analiza contabil rezultatele unor astfel de operaţii.

3. În cazurile în care se capitalizează dobânda:

a) Pentru depozitele atrase:

1327 Datorii ataşate	=	1321 1322 1323	Depozite ale băncilor

b) Pentru depozitele plasate:

1311 1312 1313	1317 Creanţe ataşate	=	Depozite la bănci

4. Lichidarea depozitelor la scadenţă:

a) Depozitele atrase

1321 1322 1323	=	111 121 122	Pentru capital

1327 – Datorii ataşate

b) Depozite plasate

111 121 122	=	1311 1312 1313	Pentru capital

1317 – Creanţe ataşate

Se înţelege şi aici că utilizarea conturilor 1317 – „Creanţe ataşate" şi 1327 – „Datorii ataşate" este valabilă în cazul depozitelor fără capitalizare, dar nu mai operează în cazul celor cu capitalizare, deoarece respectivele conturi s-au închis majorând depozitul la fiecare scadenţă.

Între conturile din formulele contabile cadru exemplificate, combinaţiile posibile pot fi diverse în funcţie de natura depozitului, soarta dobânzii, modalitatea de decontare interbancară, etc., rezolvărilor practice fiind facile, dar ferme.

Acesta este cadrul contabil

Realitatea este însă mai drastică pentru că fiecare societate bancară are nevoile şi interesele ei, ambele într-o permanentă competiţie.

Scanned with OKEN Scanner

Aşa se face că o bancă ce are nevoie de devize apelează la o altă bancă pentru a primi un credit (deşi acesta se practică mai ales prin intermediul Băncii centrale), dar cealaltă societate bancară nu-i dă credit ci îi plasează la dispoziţie un depozit la termen – cu condiţiile şi dobânzile specifice.

Interesele se rezolvă, pârghiile sunt diferite şi acestea sunt argumentele pentru care cadrul contabil specific este flexibil şi funcţionează unitar.

6. OPERAŢIUNI DE ARBITRAJ

• CONŢINUTUL ŞI REGULILE ARBITRAJULUI

În conformitate cu legislaţia privind activitatea bancară, pentru derularea operaţiilor de arbitraj societăţile bancare se supun reglementărilor emise de Banca Naţională a României pentru aplicarea politicii monetare, valutare, de plăţi şi de asigurare a prudenţei bancare.

Plaja operaţiilor de arbitraj este vastă, cu intervenţii rapide şi efecte de anvergură – dacă sunt profesional angajate – câteva elemente trebuind a fi sintetizate aici:

1. PIAŢA activităţii de arbitraj acroşează bănci corespondente, instituţii financiare şi de credit, intermediari autorizaţi – reţinând deci existenţa a două segmente:

– piaţa interbancară şi financiară internă reglementată prin Regulamentul valutar şi alte norme specifice ale Băncii Naţionale a României;

– piaţa operaţiilor de arbitraj internaţional, supusă regulilor internaţionale conform cărora tranzacţiile în valută încheiate prin intermediul pieţei valutare externe respectă atât angajamentul părţilor cât şi normele bancare interne şi internaţionale.

2. SCOPUL este divers, între care:

– reglementarea încasărilor şi plăţilor din cadrul schimburilor economice cu străinătatea;

– reglarea poziţiei valutare în funcţie de normele interne ale Băncii Centrale şi necesităţile de monedă ale băncii;

Scanned with OKEN Scanner

– realizarea de câştiguri din ecantul de dobândă sau evoluţia cursului valutar, inclusiv a cursului de schimb;

– asigurarea necesarului de resurse într-o anume monedă la un moment dat, pentru angajarea unor alte operaţii pe termen scurt.

3. MONEDA implicată în operaţiile de arbitraj, în funcţie de interesul urmărit, dar şi de resursele financiare ale băncii la un moment dat, ceea ce, global, însemnează:

– LEI/LEI
– LEI/DEVIZE; DEVIZE/LEI
– DEVIZE/DEVIZE.

4. CONŢINUTUL operaţional al arbitrajului se interferează cu diversele **tipuri** de operaţii, o regrupare a acestora însemnând:

– **Depozite:**	– atrase	– în LEI
	– plasate	– în DEVIZE

– **Depozite legate** (unul atras şi altul plasat în aceeaşi monedă şi pe acelaşi termen, dar cu dobânzi diferite).

– **Vânzări/cumpărări** la vedere şi/sau la termen în diverse scopuri şi combinaţii care să favorizeze interesele pe termen scurt ale băncii.

Întrucât, acum ne aflăm în zona operaţiilor în devize şi ne interesează implicaţiile contabile ale circulaţiei şi schimbului monezilor pe falia **arbitrajului** (depozitele fiind deja tratate în capitole distincte) este necesară o clasare fermă a acestora şi anume:

I. Operaţiuni de schimb „la **vedere**" cu distingerea următoarelor tipuri tranzacţionale:

1. Cumpărări DEVIZE contra LEI
2. Vânzări DEVIZE contra LEI
3. Cumpărări/vânzări DEVIZE contra DEVIZE

II. Operaţiuni de schimb „la **termen**", care la rândul lor pot fi:

a) Operaţiunile **„speculative"** reprezentând operaţiile de schimb efectuate în cadrul unei serii succesive de cumpărări sau

Scanned with OKEN Scanner

vânzări de devize în scopul realizării unui câştig (profit), prin revânzarea sau răscumpărarea lor în condiţii conjuncturale favorabile. În această categorie se clasează:

1. Cumpărări DEVIZE contra LEI
2. Vânzări DEVIZE contra LEI
3. Cumpărări/vânzări DEVIZE contra DEVIZE

b) Operaţiunile **„de acoperire“,** formate din operaţii de schimb efectuate cu scopul de a compensa sau reduce riscul provenind din variaţia cursului de schimb care poate afecta un ansamblu omogen de elemente de activ, pasiv sau în afara bilanţului, exprimate în devize. Aici se clasează:

1. Cumpărări DEVIZE contra LEI:
   - cu „**report**“ de plătit
   - cu „**deport**“ de primit
2. Vânzare DEVIZE contra LEI
3. Cumpărare/vânzare DEVIZE contra DEVIZE:
   - cu „report“/„deport“ de **plătit**
   - cu „report“/„deport“ de **primit**

În primul caz câştigul se potenţializează prin „specularea“ distorsiunilor din evoluţia cursului de schimb; în cel de al doilea câştigul se „acoperă“ din distorsiunile nivelului dobânzilor şi implicit a report/deportului dintre ele.

c) Operaţiuni **combinate,** cum ar fi:

1. Operaţiuni simple de tip „FORWARD“ adică numai de vânzare sau numai de cumpărare a unei **devize** cu livrarea la un anumit termen.

Aici putem întâlni:

– **„forward“ pentru poziţia de schimb** a băncii respectiv se cumpără o deviză, în mai multe zile, contra alte devize pentru a acumula deviza anume necesară efectuării unei plăţi la termen, deschiderii unui acreditiv etc. (dar cu aceeaşi dată de valută);

– **„forward“ speculativ,** în scop de câştig, adică se cumpără o monedă, cu o dată de dobândă viitoare, dată la care respectiva monedă se revinde exploatând oscilaţiile cursului devizelor (încercând a anticipa cursul).

Scanned with OKEN Scanner

Prima operaţiune satisface necesităţile băncii pentru a efectua o plată la termen, cea de a doua se face cu scop de câştig.

2. Operaţiuni **duble** (şi chiar multiple) de tipul „SWAP", legate între ele, bazate pe astfel de relaţii, cum ar fi:

– cumpărarea unei sume la vedere cu vânzarea ei la un anume termen, sau

– vânzarea unei sume la vedere şi apoi cumpărarea ei la un anume termen, sau

– vânzarea şi cumpărarea aceleiaşi sume la termene diferite, sau

– efectuarea unui împrumut într-o deviză pentru a da un credit într-o altă deviză, cele două operaţiuni fiind simultane şi încheiate cu aceeaşi contrapartidă.

Aşa cum se constată operaţiunea de „SWAP" sunt foarte complexe şi diverse, dar ele se pot clasa în două categorii:

• **„Swap"-ul de trezorerie,** denumit şi „swap" cambist, reprezintă două operaţiuni de schimb a unei sume nominale în devize pe baza a două cursuri diferite („cursul la vedere" – pentru lansarea operaţiunii, şi „cursul la termen" – pentru scadenţa operaţiunii). În fapt, acest „swap" reprezintă combinaţia „legată" dintre o operaţiune de schimb la termen cu o operaţiune de schimb la vedere.

Pe perioada dintre cele două operaţiuni nu se calculează şi nu se varsă dobânzi, deoarece valoarea acestora se include în „cursul la termen" convenit.

Contabilizarea operaţiunilor de „swap" de trezorerie se realizează similar operaţiunilor de schimb la termen, clasice (vezi cazul nr. 4).

• **„Swap"-ul financiar,** denumit şi „swap" lung de devize, este operaţiunea prin care se efectuează schimbul unei sume în devize, contra unei sume în altă deviză, urmând ca la termen să se procedeze la schimbul simetric. Pe toată perioada contractului, părţile angajate calculează şi varsă dobânzi în funcţie de volumul schimbului în devize.

„Swap"-ul financiar reprezintă, în fapt, o operaţiune de schimb „la vedere" combinată cu o operaţiune *„simetrică"* de schimb la termen, însoţită de fluxurile de dobânzi aferente.

Scanned with OKEN Scanner

Nu mai continuăm cu explicaţiile şi clasarea operaţională, deşi arbitrajul în general şi arbitrajul speculativ în special, pot îmbrăca cele mai neaşteptate şi rafinate forme şi combinaţii, procedurile contabile practice derulate în continuare putând clarifica mai mult lucrurile.

Ramura Nr. 1
SCHIMBUL LA VEDERE

Operaţiunile de schimb la vedere se înregistrează în contabilitatea **extrabilanţieră,** la cursul de la data încheierii contractului cu ajutorul conturilor:

931 – Operaţiuni de schimb la vedere
9311 – LEI cumpăraţi şi încă neprimiţi
9312 – DEVIZE cumpărate şi încă neprimite
9313 – LEI **vânduţi** şi încă neprimiţi
9314 – DEVIZE **vândute** şi încă neprimite

Ele funcţionează în corespondenţă cu conturile pachetului 936 – „Conturi de ajustare devize în afara bilanţului" (despre care s-a vorbit mai înainte) şi urmăresc operaţiunile de cumpărare/vânzare de devize cu decontare în termenul uzual (maxim două zile de la data încheierii tranzacţiei) la cursul stabilit între părţi (SPOT).

Periodic, evaluarea angajamentelor se înregistrează în afara bilanţului prin utilizarea conturilor de ajustare devize şi „Contravaloarea poziţiei de schimb". Concomitent, aceeaşi diferenţă de curs, se înregistrează în bilanţ în conturile de venituri sau de cheltuieli din operaţiuni de schimb, după caz, cu ajutorul conturilor „Contravaloarea poziţiei de schimb" şi „Conturi de ajustare devize".

Drept regulă generală se reţine însă că angajamentele în capitaluri rezultând din cumpărarea sau vânzarea de devize privind operaţiunile de schimb la vedere (cu termen uzual) şi operaţiunile de schimb la termen, inclusiv angajamentele rezultând din luarea/darea cu împrumut a devizelor, trebuiau înscrise în conturile din afara bilanţului, chiar la data angajării lor.

La livrarea efectivă a devizelor, operaţiunile sunt înregistrate în conturile de bilanţ.

Scanned with OKEN Scanner

Numai operaţiunile de schimb la vedere, în care cele două părţi ale tranzacţiei nu diferă ca deznodământ – numite „cu valoare zi" – sunt înscrise direct în conturile de bilanţ din momentul realizării lor, fără a fi nevoie de înregistrarea prealabilă în conturile extrabilanţiere.

CAZUL Nr. 3

CUMPĂRAREA/VÂNZAREA DEVIZELOR LA VEDERE „DAY TO DAY"

(Devize contra lei; Lei contra devize)

Se presupune următoarea operaţiune de schimb scriptural, care, evident, nu generează un risc de schimb.

- La 30 martie: se cumpără la vedere: 10 mii USD
- 5 aprilie: se vând 4 mii USD
- 18 aprilie: se cumpără 2 mii USD
- 29 aprilie: se vând 3 mii USD

- Situaţia cursului

• 30/03: curs „spot"	7.700
• 31/03: curs oficial	7.710
• 05/04: curs „spot"	7.780
• 18/04: curs „spot"	7.750
• 29/04: curs „spot"	7.800
• 30/04: curs oficial	7.730

1. Pe 30 martie se cumpără:
10.000 USD × 7.700 lei = 77.000 mii lei

121/USD Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	10.000 USD	10.000 USD

... şi concomitent:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	121/LEI Conturi de corespondent la bănci	77.000 mii LEI	77.000 mii LEI

2. La 31 martie, cu ocazia închiderii contabile lunare, se face reevaluarea şi ajustarea contravalorii poziţiei de schimb.

- Cursul vechi 7.700 lei/USD × 10.000 USD = 77.000 mii lei
- Cursul zilei 7.710 lei/USD × 10.000 USD = 77.100 mii lei
- DIFERENŢĂ: 10 lei/USD × 10.000 USD = 100 mii lei

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	100 mii LEI	100 mii LEI

3. La 5 aprilie se vând 4.000 USD:
4.000 USD × 7.780 lei curs spot = 31.120 mii LEI

3721 Poziţie de schimb	=	121/USD Conturi de corespondent la bănci	4.000 USD	4.000 USD

... şi concomitent:

121/LEI Conturi de corespondent la bănci	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	31.120 mii LEI	31.120 mii LEI

4. Pe 18 aprilie se cumpără 2.000 USD
2.000 USD × 7.750 lei curs spot = 15.500 mii lei

121/USD Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	2.000 USD	2.000 USD

... şi concomitent:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	121/LEI Conturi de corespondent la bănci	15.500 mii LEI	15.500 mii LEI

Scanned with OKEN Scanner

5. La 29 aprilie se vând 3.000 USD
3.000 USD × 7800 lei curs spot = 23.400 mii LEI

3721 Poziţie de schimb	=	121/USD Conturi de corespondent la bănci	3.000 USD	3.000 USD

...şi concomitent:

121/LEI Conturi de corespondent la bănci	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	23.400 mii LEI	23.400 mii LEI

6. La închiderea contabilă din 30 aprilie are loc revaluarea şi ajustarea poziţiei de schimb la cursul orifial al zilei.

Pentru aceasta trebuie să vedem care este situaţia în conturi:

3721
Poziţie de schimb (USD)

1)		10.000
2)		–
3)	4.000	
4)		2.000
5)	3.000	
TOTAL	7.000	12.000
SOLD		5.000

3722
Contravaloarea poziţiei de schimb (mii LEI)

1)	77.000	
2)	100	
3)		31.120
4)	15.500	
5)		23.400
TOTAL	92.600	54.520
SOLD	38.080	

- Valoarea la cursul oficial:
  5.000 USD (sold) × 7.730 = 38.650 mii LEI
- Valoarea contabilă 5.000 USD (cont 3721) = 38.080 mii LEI (cont 3722)
- Diferenţă (de ajustare) + 570 mii LEI

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	570 mii LEI	570 mii LEI

Spre a înţelege mai bine lucrurile să vedem cum se prezintă conturile într-o schemă de bilanţ:

30 aprilie 199...

ACTIV	mii USD	mii LEI	PASIV	mii USD	mii LEI
121 Coresp. USD		.....	121 coresp. LEI		37.980
Contravaloare poziţie schimb 3722		38.650	Poziţie de schimb 3721	5.000	.....
			7061 – venit-profit	.....	670
TOTAL	5.000	38.650		5.000	38.650

Aceasta ar rezulta din conturi, dar:

– Ştim că 5.000 USD sunt echivalenţi la 30 aprilie cu 38.650 mii lei (şi evident invers) din conturile:

- 3721 – Sold creditor: 5.000 USD, este echivalent cu:
- 3 722 – Sold debitor: 38.650 mii USD

– Aceasta reflectă cele două conturi adică disponibilităţile în devize şi echivalentul lor în lei la zi (diferenţa de curs a ajuns în contul de „venituri" şi se transformă în rezultate).

– Cele două conturi menţionate se închid unul prin altul la „închiderea de bilanţ" (şi evident se redeschid în anul următor) astfel că apare numai exprimarea în lei, pe care o cunoaştem însă şi cu ajutorul acestor conturi, iar veritabilul bilanţ este:

– mii lei –

121 – Conturi de corespondent la bănci (echivalent LEI)	38.650	121 – Conturi de corespondent la bănci: LEI	37.980
		Rezultate (din venituri)	670
TOTAL	38.650	TOTAL	38.650

Într-o interpretare mai simplistă, însemnează că la 30 aprilie avem plasaţi la bănci USD reprezentând 38.650 mii lei la cursul

lui 30 aprilie (deci la zi), adică 5 mii USD, pentru care avem obligaţii faţă de bănci de 37.980 mii lei creanţe la cumpărarea devizelor contra LEI (sau obligaţii cu decontare ulterioară în lei) şi în urma vânzărilor-cumpărărilor de devize am realizat şi un anume profit potenţial. Se mai reţine că pentru decontările interbancare, atât în lei cât şi în devize, se pot folosi conturile 121 – „Conturi de corespondent la bănci (nostro)", cât şi 122 – „Conturi de corespondent ale băncilor (loro)", în funcţiile de clauzele comune cu care băncile merg la casa de compensaţie sau de aranjamentele globale dintre acestea.

CAZUL Nr. 4 SCHIMB LA VEDERE: CUMPĂRĂRI DEVIZE CONTRA LEI

Se presupune următoarea operaţiune de schimb la vedere:

- 31 martie: se angajează cumpărarea la vedere a 100 USD × cursul „spot" 7.700 lei = 770.000 lei
- 2 aprilie: are loc livrarea
- se subînţelege: în seara zilei de 31 martie are loc reevaluarea la cursul oficial:

100 USD × 7.600 lei = 760.000 lei

1. 31 martie: Se contabilizează angajamentul de cumpărare la vedere; neafectând cert patrimoniul, se operează deocamdată numai pe conturile extrabilanţiere:

9312 Devize cumpărate şi încă neprimite	=	9361 Poziţie de schimb	100 USD	100 USD

... şi concomitent echivalentul în LEI:

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	9313 LEI vânduţi dar nelivraţi	770.000 LEI	770.000 LEI

2. Seara, la 31 martie fiind închidere contabilă lunară, se face reevaluarea angajamentelor la cursul oficial:

Scanned with OKEN Scanner

- Cursul oficial: 100 USD × 7.600 = 760.000 lei
- Cursul contabil: 100 USD × 7.700 = 770.000 lei
- Diferenţă NEFAVORABILĂ de curs – 10.000 lei

a) În conturile extrabilanţiere se operează ajustarea:

9363 Conturi de ajustare devize	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	10.000 LEI	10.000 LEI

b) Şi concomitent, obligatoriu, se consemnează în conturile DE BILANŢ:

- Ajustarea valorii devizelor:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	3723 Conturi de ajustare devize	10.000 LEI	10.000 LEI

- Consemnarea pe cheltuieli a diferenţelor nefavorabile de curs valutar:

6061 Pierderi din operaţiunile de schimb şi arbitraj	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	10.000 LEI	10.000 LEI

Ce ne arată acum conturile (închiderea contabilă din 31 martie ora 24)?

– Am angajat cumpărarea a 100 USD (cont 9312) contra 770.000 lei (cont 9313), monezile nefiind livrate;

– Aceşti 100 USD nu mai valorează, la cursul oficial decât 760.000 (cont 9362), având deocamdată o pierdere potenţială de 10.000 lei (cont 9363);

– Pentru exerciţiul încheiat, pierderea este, până una-alta efectivă (pe principiul delimitării în timp) aşa că ea se regăseşte în patrimoniul bilanţier: pierdere (cheltuieli) 10.000 lei (cont 6061), provenind din ajustarea cursurilor (cont 3723) la operaţii neînchise.

Scanned with OKEN Scanner

3. La 2 aprilie: se produce livrarea efectivă, respectiv încasarea USD contra plăţii în lei, la cursul „spot" convenit de 7.700 lei/USD, cursul oficial rămânând 7.600 lei/USD.

a) În conturile **extrabilanţiere** se închid angajamentele şi poziţia de schimb:

9361 Poziţia de schimb	=	9312 Devize cumpărate şi încă neprimite	100 USD	100 USD

... şi concomitent:

9313 LEI vânduţi dar nelivraţi	=	% 9362 – Contravaloarea poziţiei de schimb 9363 – Conturi de ajustare devize	770.000 LEI	 760.000 LEI 10.000 LEI

b) În conturile de BILANŢ, se reflectă noua structură a monezilor după livrare.

- Încasarea devizelor:

121/USD Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	100 USD	100 USD

... şi concomitent livrarea leilor:

% 3722 – Contravaloarea poziţiei de schimb 3723 – Conturi de ajustare devize	=	121/LEI Conturi de corespondent la bănci	 760.000 LEI 10.000 LEI	770.000 LEI

Scanned with OKEN Scanner

Acum s-a închis poziţia de lucru angajată, conturile extrabilanţiere s-au soldat (deoarece operaţiunea potenţială s-a transformat în una patrimonială) şi ne-am ales cu următoarele:

– Am încasat 100 USD (cont 121 – USD) care au intrat în poziţia de schimb a băncii (cont 3721) şi pentru care am plătit 770.000 lei (cont 121 – LEI)

– Valoarea reală, la cursul oficial, a celor 100 USD (cont 3721) este de 760.000 lei (cont 3722), diferenţa nefavorabilă de 10.000 lei, afectând cheltuielile perioadei când a fost constatată (luna martie).

CAZUL Nr. 5 — SCHIMB LA VEDERE: VÂNZARE DEVIZE CONTRA LEI

Pornim de la aceleaşi date ale problemei dar de cealaltă parte a „baricadei" bancare, adică:

- 31 martie – se angajează vânzare la vedere a 100 USD × cursul „spot" 7.700 lei = 770.000 lei
- 2 aprilie – are loc livrarea efectivă
- se subînţelege – la 31 martie (închiderea lunară) are loc reevaluarea angajamentelor la cursul oficial.

100 USD × cursul oficial 7.600 lei = 760.000 lei

1. La 1 martie, se angajează vânzarea la vedere a 100 USD, cursul „spot" 7.700 lei/USD. Angajarea ca atare, neafectând starea patrimonială, se reflectă numai în conturile extrabilanţiere:

9361 Poziţia de schimb	=	9314 Devize vândute şi încă nelivrate	100 USD	100 USD

... şi concomitent exprimarea în LEI.

9311 Lei cumpăraţi şi încă neprimiţi	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	770.000 LEI	770.000 LEI

2. Pe 31 martie, seara, se face închiderea contabilă şi implicit reevaluarea drepturilor din operaţia de schimb contractată:

- Cursul contabil („spot"): 100 USD × 7.700 = 770.000 lei
- Cursul oficial 100 USD × 7.600 = 760.000 lei
- **Diferenţă** FAVORABILĂ = 10.000 lei

a) În conturile extrabilenţiere se operează ajustarea:

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	9363 Conturi de ajustare devize	10.000 LEI	10.000 LEI

b) În conturile de bilanţ, respectând principiul delimitării, deşi venitul este deocamdată potenţial:

- Ajustarea valorii devizelor de primit

3723 Conturi de ajustare devize	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	10.000 LEI	10.000 LEI

- Consemnarea veniturilor din diferenţa de curs valutar, realizabile ca urmare unei operaţii de arbitraj angajate în luna martie:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	10.000 LEI	10.000 LEI

Până acum conturile noastre ne arată că:

– am angajat vânzarea a 100 USD (cont 9314) contra 770.000 lei (cont 9311) monezile nefiind livrate;

– aceşti USD, valorează în seara zilei de 31 martie 760.000 lei (cont 9362) cu o diferenţă favorabilă datorită cursului „spot" mai mare decât cel oficial de 10.000 lei (cont 9363);

– câştigul este efectiv pentru luna care se încheie, aşa că el majorează veniturile contabile, concomitent cu diminuarea poziţiei de schimb în devize (cont 3723).

Scanned with OKEN Scanner

3. La 2 aprilie se produce livrarea, adică se vând USD, contra LEI, la cursul „spot" convenit de 7.700 lei/USD, deşi cursul oficial este mai mic 7.600 lei/USD (de aici veniturile contabilizate mai înainte):

a) În conturile extrabilanţiere:

9314 Devize vândute şi încă nelivrate	=	9361 Poziţie de schimb	100 USD	100 USD

...şi concomitent exprimarea devizelor în lei:

%	=	9311		770.000
9362 – Contravaloarea poziţiei de schimb		Lei cumpăraţi şi încă neprimiţi	760.000	
9363 – Conturi de ajustare devize			10.000	

b) În conturile de bilanţ:

- Livrarea devizelor:

3721 Poziţie de schimb	=	121/USD Conturi de corespondent la bănci	100 USD	100 USD

- Primirea leilor drept contravaloare a devizelor livrate:

121/LEI Conturi de corespondent la bănci	=	%	770.000 LEI	
		3722 – Contravaloarea poziţiei de schimb		760.000 LEI
		3723 – Conturi de ajustare devize		10.000 LEI

Deci, s-a închis poziţia angajată, s-au soldat şi conturile extrabilanţiere, iar în „starea" de bilanţ avem:

121/USD	
	100

3721 Poziţie de schimb	
100 USD	

121/LEI	
770.000	

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	
10.000 LEI	10.000
	760.000
	Sold: 760.000

adică:
- am vândut 100 USD contra cărora am încasat 770.000 lei;
- poziţia de schimb în USD s-a diminuat cu 100 USD echivalent la cursul zilei cu 760.000 lei.

Acum că „operaţiunea s-a închis" se desprind câteva **concluzii** ce nu trebuiesc ignorate:

a) Concluzii specifice:

– Diferenţele dintre cursul „spot" de angajament şi cursul oficial, trebuiesc înregistrate în conturile extrabilanţiere în seara zilei când a fost antamată operaţiunea de schimb (ca să ştim cât ne ducem „în sus" sau „în jos" cu acest curs).

– La închiderea operaţiunii de schimb se face reevaluarea la cursul zilei care presupune întâi o „ajustare" în conturile extrabilanţiere şi apoi preluarea diferenţelor nete cumulate (dintre cursul „spot" şi cursul oficial al zilei, plus dintre cursul oficial al zilei de deschidere a operaţiunii şi cel al zilei de închidere a acesteia) în conturile de bilanţ.

– Dacă peste o operaţie „deschisă" trece o închidere contabilă lunară, înaintea închiderii ei, atunci diferenţele de curs se reglementează în conturile de bilanţ după procedura enunţată anterior.

b) Concluzii generale:

– Se înţelege că conturile: **„poziţie de schimb"** (3721 – de bilanţ şi 9361 – extrabilanţ) se ţin numai în devize, dar pe

fiecare fel de monedă în parte, inclusiv cu echivalarea tuturor în USD.

– Aceeaşi precizare este valabilă şi pentru conturile de „DEVIZE" din „subordinea" capului de cont extrabilanţier 931 – „Operaţiuni de schimb la vedere".

– Conturile de corespondent (121 şi 122), dar şi contul de creanţe şi datorii ataşate (127) se ţin, pe titulari (bănci) şi pe fiecare fel de monedă în parte (deci fel de DEVIZE plus LEI).

CAZUL Nr. 6

SCHIMB LA VEDERE: CUMPĂRAREA/VÂNZAREA DEVIZELOR CONTRA DEVIZE

Astfel de operaţiuni ocupă o zonă importantă, în activitatea arbitrajului valutar, fiind clasate după diverse scopuri şi criterii, semnificative fiind: specularea, reglarea poziţiei valutare, obţinerea tipului cerut de devize pentru derularea unor plăţi externe, etc. Sub aspect contabil implicaţiile sunt aceleaşi dar reamintim intervenţia şi a unor conturi specifice extrabilanţiere precum:

- **9312** – Devize cumpărate şi încă neprimite
- **9314** – Devize vândute şi încă nelivrate
- **9335** – Devize de primit contra devize de livrat
- **9336** – Devize de livrat contra devize de primit.

În procedurile de arbitraj, cumpărările/vânzările devizelor contra devize sunt clasate, de regulă, în categoria operaţiilor la termen, dar ele pot fi şi la vedere („today"), mai frecvente cu aceeaşi dată de valută, caz în care contabilizarea este identică, numai că simultaneitatea ambelor operaţiuni, nu mai face necesară intervenţia conturilor extrabilanţiere de parcare a angajării.

- Se presupune că în ziua de 10 noiembrie, pe relaţia cu o bancă din România, se vând 1.000 USD contra DEM, pentru reglarea poziţiei valutare.

- Cursul oficial este:
  1 USD = 7.800 lei = 1,714 DEM
  1 DEM = 4.552 lei = 0,583 USD

Scanned with OKEN Scanner

• Dar tranzacţia se face la cursul „spot", un curs convenit între participanţi:

1 USD = 1,700 DEM

deci 1.000 USD = 1.700 DEM

1. În momentul declanşării operaţiunii, contabilitatea băncii (limitată evident la operaţiunea noastră) exprimă:

121 Cont de corespondent la bănci USD		3721 Poziţie de schimb USD		3722 Contravaloarea poziţiei de schimb LEI	
1.000			1.000	7.804.000	

2. Se contabilizează livrarea USD.

3721 Poziţie de schimb	=	121/USD Cont de corespondent la bănci	1.000 USD	1.000 USD	

3. Concomitent, se confirmă primirea în schimb a celor 1.700 DEM.

121/DEM Cont de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	1.700 DEM	1.700 DEM	

4. În conturi, noua situaţie arată astfel:

121 Cont de corespondent la bănci DEM		3721 Poziţie de schimb DEM		3722 Contravaloarea poziţiei de schimb LEI	
1.700			1.700	7.804.000	

5. Dar valoarea exprimată în LEI la cursul oficial al zilei a celor 1.700 DEM este:

1.700 DEM × 4.552 lei = 7.738.400 lei

Scanned with OKEN Scanner

adică mai mică decât „contravaloarea poziţiei de schimb“ exprimată prin contul 3722, diferenţa nefavorabilă de 65.000 lei devenind cheltuială:

6061 Pierderi din operaţiunile de schimb şi arbitraj	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	65.600 LEI	65.600 LEI

În acest fel soldul contului 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb“ devine 7.738.400 lei (7.804.000–65.600) şi exprimă valoarea în lei, la cursul oficial a celor 1.700 DEM cumpărate şi aflate în sold.

Ramura Nr. 2
SCHIMBUL LA TERMEN

Caracteristica „termenului“, respectiv cumpărarea şi vânzarea monezilor cu decontare după mai mult de două zile, complică oarecum lucrurile – evident sub aspect contabil – datorită influenţei fluctuaţiilor de curs valutar.

Cursul „la termen“ este cursul majorat cu „reportul“, sau micşorat cu „deportul“ existent pe deviza respectivă. Deci revenim:

- „REPORT“ – diferenţa dintre cursul la termen (mai mare) şi cursul la vedere (mai mic)

şi invers:

- „DEPORT“ – diferenţa dintre cursul la vedere (mai mare) şi cursul la termen (mai mic).

Deşi operaţiunile de schimb la termen îmbracă o mare diversitate, sub aspectul reflexiilor contabile, procedurile şi pachetele de conturi sunt diferenţiate pe cele două principale categorii şi anume:

a) „SPECULATIVE“ – efectuate în cadrul unei serii succesive de cumpărări şi vânzări de monezi în scopul realizării unui profit prin revânzarea sau răscumpărarea lor în condiţii conjuncturale favorabile. Aceste operaţiuni de schimb la termen

„sec" se înregistrează, de la angajare până la livrare, în conturi **extrabilanţiere,** la cursul de la data încheierii contractului, respectiv angajamentului, cu ajutorul unui pachet aparte clasat în planul contabil astfel:

933 – OPERAŢIUNI DE SCHIMB LA TERMEN
9331 – Lei *de primit* contra devize de livrat
9333 – Devize *de primit* contra lei de livrat
9335 – Devize *de primit* contra devize de livrat

Contul **9331 – „Lei de primit contra devize de livrat"** este un cont de activ, care se debitează cu contravaloarea în lei a devizelor vândute şi încă nelivrate (corespondent 9362) precum şi cu „reportul" de primit pentru respectivele devize (cont 9341); se creditează cu contravaloarea în lei, la data livrării, a devizelor vândute (cont 9362), cu diferenţele favorabile aferente devizelor (cont 9363) şi cu „reportul" de primit pentru aceste devize (cont 9341); are sold debitor şi exprimă **lei** de primit pentru devizele vândute dar nelivrate încă.

Conturile **9333 – „Devize de primit contra lei de livrat"** şi **9335 – „Devize de primit contra devize de livrat"** sunt tot de activ: ele se debitează cu suma devizelor cumpărate şi încă neprimite şi se creditează pe măsura primirii lor (contra lei şi respectiv contra devize); au sold debitor şi reprezintă **devizele** cumpărate dar neprimite.

În acelaşi cap de cont mai găsim:

9332 – Devize de livrat contra lei *de primit*
9334 – Lei de livrat contra devize *de primit*
9336 – Devize de livrat contra devize *de primit*

Toate conturile din acest pachet sunt de pasiv, deci opozabile pachetului anterior. Între ele, contul **9334 – „Lei de livrat contra devize de primit"** se creditează cu contravaloarea în lei a devizelor cumpărate dar neprimite precum şi cu „reportul" de plătit pentru acestea; debitarea survine la data primirii devizelor cumpărate cu contravaloarea lor în lei, cu diferenţele nefavorabile aferente respectivelor devize, precum şi cu „reportul" de plătit calculat pentru devizele primite; are sold creditor şi reprezintă **lei** de livrat pentru devizele cumpărate şi încă neprimite.

Scanned with OKEN Scanner

Conturile 9332 – „Devize de livrat contra lei de primit" şi 9336 – „Devize de livrat contra devize de primit" sunt exprimate în moneda angajată la livrare, se creditează cu devizele vândute şi încă nelivrate şi se debitează pe măsura livrării acestora (contra lei şi respectiv contra alte devize); au sold creditor şi exprimă devizele vândute şi încă nelivrate.

Periodic, la închiderile contabile lunare, intervenite în interiorul tranzacţiei, se face evaluarea angajamentelor la cursul la termen rămas de scurs, aceasta însemnând implicit înregistrările corespunzătoare în conturile 9363 – „Conturi de ajustare în devize" şi 9362 – „Contravaloarea poziţiei de schimb".

Concomitent, aceeaşi diferenţă de curs constatată, se înregistrează şi în BILANŢ, pe de o parte în conturile de „venituri" sau de „cheltuieli" corespunzătoare pentru operaţiunile de schimb – după caz – iar pe cealaltă parte în relaţia contului 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb".

b) „DE ACOPERIRE" – efectuate în scopul de a compensa sau reduce riscul provenind din variaţia cursului de schimb care poate afecta un ansamblu omogen de elemente de activ, de pasiv sau în afara bilanţului, exprimate în devize. Şi aceste operaţii se înregistrează la demarare tot extrabilanţier, cu ajutorul aceloraşi conturi menţionate mai înainte, la cursul de la data încheierii contractului, respectiv angajamentului.

În cazul operaţiilor de schimb la termen, este necesar să se calculeze şi să se înregistreze şi valoarea **„reportului"/„deportului"** de primit sau de plătit, pentru care sunt rezervate conturile:

934 – Report/deport calculat anticipat
9341 – Report/deport de primit
9342 – Report/deport de plătit

Contul 9341 – **„Report/deport de primit"** este un cont de pasiv, care se creditează cu:

– reportul de primit pentru devizele vândute şi încă nelivrate (cont corespondent 9331);

– contravaloarea poziţiei de schimb, în ziua încheierii contractului, reprezentând deport de primit pe deviza cumpărată (9362).

În ceea ce priveşte debitul contului, în el găsim:

– reportul de primit, respectiv lei de primit pentru devizele vândute şi livrate (cont coresp. 9331) la scadenţă;

Scanned with OKEN Scanner

– contravaloarea poziţiei de schimb la scadenţa contractului, reprezentând deport de primit pe deviza cumpărată.

Soldul contului poate fi creditor şi reprezintă report/deportul de primit, în lei, pentru deviza vândută şi încă nelivrată ca şi pentru deviza cumpărată şi încă neprimită.

Contul **9342 – „Report/deport de plătit"** este de activ şi se debitează cu reportul de plătit pe deviza cumpărată (corespondent 9334) şi respectiv pe deviza vândută (corespondent 9362) în ziua încheierii contractului; se creditează cu aceleaşi elemente şi prin aceleaşi conturi corespondente dar la scadenţa contractului; poate avea sold debitor şi reprezintă suma report/deportului de plătit, în lei, pentru deviza cumpărată şi încă neprimită ca şi pentru deviza vândută dar nelivrată.

Periodic, se efectuează eşalonarea reportului sau deportului prin intermediul conturilor bilanţiere de regularizare: 377 – „Cheltuieli de plătit" sau 378 – „Venituri de primit" în contrapartidă cu conturile clasice de „venituri" sau „cheltuieli" corespunzătoare după natura lor.

CAZUL Nr. 7

SCHIMB LA TERMEN: CUMPĂRARE/VÂNZARE DEVIZE CONTRA DEVIZE (operaţiuni speculative)

Specificitatea acestui gen de operaţiuni este înlănţuirea mai multor acte de cumpărare/vânzare care acroşează diverse feluri de monezi, de regulă în scop de câştig.

Spre exemplu: pe 3 ianuarie se angajează cu o bancă străină vânzarea a 100 USD contra 150 DEM, deci la cursul „spot" 1 USD = 1,500 DEM cu data de valută 5 ianuarie.

Cursul „spot" este convenit între cele două bănci în jurul cursului interdevize pe baza afişajelor de la principalele burse occidentale; este deci un curs previzibil, fiecare bancă sperând într-o evoluţie a lui pe intervalul 3–5 ianuarie de maniera să câştige sau să-şi acopere poziţia valutară.

În ziua de 3 ianuarie, în contabilitatea băncii noastre, care a lansat specularea, cursurile arată astfel:

1 USD = 8.000 lei 1 DEM = 5.351 lei	1 USD = 1,495 DEM

1. Pe 3 ianuarie se contabilizează extrabilanţier angajarea operaţiei speculative:

a) Pentru DEM – deviza angajată la cumpărare:

9335 Devize de primit contra devize de livrat	=	9361 Poziţie de schimb (DEM)	149,5 DEM	149,5 DEM

b) Pentru USD – deviza oferită la vânzare:

9361 Poziţie de schimb (USD)	=	9336 Devize de livrat contra devize de primit	100 USD	100 USD

c) Exprimarea în LEI la cursul existent pe 3 ianuarie:

100 USD × 8.000 lei = 800.000 lei

149,5 DEM × 5.351 lei = 800.000 lei

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb (DEM) (deviza cumpărată)	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb (USD) (deviza vândută)	800.000 LEI	800.000 LEI

2. Dar angajamentul interbancar este ferm şi la alte cursuri, aşa că este necesară „ajustarea contravalorii poziţiei de schimb:

- Noi am avut: 100 USD × 8.000 lei = 800.000 lei
- Acum avem: 150 DEM × 5.351 lei = 802.500 lei

Diferenţă favorabilă + 2.500 lei

a) În conturile extrabilanţiere:

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb (DEM – deviza cumpărată)	=	9363 Conturi de ajustare devize	2.500 LEI	2.500 LEI

b) În conturile de bilanţ

3723 Conturi de ajustare devize	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb (DEM)	2.500 LEI	2.500 LEI

Scanned with OKEN Scanner

...şi concomitent reflectăm câştigul de 2.500 lei, chiar dacă el nu s-a încasat, dar ştim că deocamdată este ferm:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb (DEM)	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	2.500 LEI	2.500 LEI

3. Pe 5 ianuarie se finalizează operaţia de schimb angajată.

a) Întâi se închid conturile extrabilanţiere.

9361 Poziţie de schimb (DEM)	=	9335 Devize de primit contra devize de livrat	149,5 LEI	149,5 LEI
9336 Devize de livrat contra devize de primit	=	9361 Poziţie de schimb (USD)	100 USD	100 USD
%	=	9362		802.500 LEI
9362 – Contravaloarea poziţiei de schimb (USD – deviza vândută) 9363 – Conturi de ajustare devize		Contravaloarea poziţiei de schimb (DEM – deviza cumpărată)	800.000 LEI 2.500 LEI	

b) Apoi se închid conturile de ajustare de bilanţ:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb (DEM – deviza cumpărată)	=	3723 Conturi de ajustare devize	2.500 LEI	2.500 LEI

4. Tot pe 5 ianuarie are loc livrarea efectivă a devizelor la cursul „spot" stabilit:

Scanned with OKEN Scanner

a) Cumpărarea DEM:

121/DEM Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţia de schimb (DEM)	150 DEM	150 DEM

b) Vânzarea USD:

3721 Poziţia de schimb (DEM)	=	121/USD Conturi de corespondent la bănci	100 USD	100 USD

c) Exprimarea în LEI la cursul zilei de 5 ianuarie:
100 USD × 8.040 lei = 804.000 lei
150 DEM × 5.360 lei = 804.000 lei

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb (DEM – Deviza cumpărată)	=	3722 Contravaloarea de schimb (USD – deviza vândută)	804.000	804.000

Aceasta este numai o singură operaţiune de schimb, dar ea se leagă, de regulă cu altele, cum ar fi: DEM angajate la cumpărare se vând în interiorul termenului contra o a treia deviză, care la rândul ei poate fi angajată pe un schimb cu USD, spre exemplu (pentru protecţie), astfel că prin specularea oscilaţiilor de curs, arbitrajistul care demarează cascada de operaţii, speră neapărat să câştige.

CAZUL Nr. 8

SCHIMB LA TERMEN: VÂNZARE/CUMPĂRARE DEVIZE CONTRA DEVIZE (operaţiuni de acoperire)

• 25 ianuarie: se vând la termen 100 USD contra 150 DEM, curs convenit 1 USD = 1,5 DEM

Scanned with OKEN Scanner

- Cursul oficial (la vedere):

1 USD = 8.000 lei 1 DEM = 5.351 lei	1 USD = 1,495 DEM

- Pe 14 februarie are loc livrarea:

1. Pe 25 ianuarie se înregistrează ordinul de vânzare/cumpărare:

– Pentru deviza vândută:

9361/USD Poziţie de schimb	=	9336 Devize de livrat contra devize de primit	100 USD	100 USD

– Pentru deviza cumpărată:

9335 Devize de primit contra devize de livrat	=	9361/DEM Poziţie de schimb	150 USD	150 USD

– Pentru contravaloarea în lei:

- Contravaloarea în lei a devizei vândute la cursul la vedere: 100 USD × 8.000 = 800.000 lei
- Contravaloarea în lei a devizei cumpărate la cursul la termen: 150 DEM × 5.351 = 802.650 lei
- Diferenţă: deport/report de primit = 2.650 lei

9362/DEM Contravaloarea poziţiei de schimb	=	% 9362/USD Contravaloarea poziţiei de schimb 9341 Report/deport de primit	802.650 LEI	800.000 LEI 2.650 LEI

2. Eşalonarea periodică a deport/report-ului de primit (pe conturile bilanţiere):

378 Venituri de primit	=	70.172 Report/deport	2.650 LEI	2.650 LEI

Scanned with OKEN Scanner

Aici noţiunea de „eşalonare" însemnează şi afectarea corectă a celor două luni gestionare peste care trece operaţia de acoperire, adică:

- luna ianuarie 7 zile = 885 lei
- luna februarie 14 zile = 1.765 lei

3. La 31 ianuarie se face reevaluarea devizei cumpărate (DEM), la cursul la vedere:

1 DEM = 5.500 lei
150 DEM = 825.000 lei

Diferenţă favorabilă curs: 825.000 – 802.650 = 22.350 lei

9362/DEM Contravaloarea poziţiei de schimb	=	9363 Conturi de ajustare devize	22.350 LEI	22.350 LEI

4. Dar, tot atunci se face reevaluarea la cursul la vedere şi a devizei vândute şi nelivrate (USD):

1 USD = 8.080 lei
100 USD = 808.000 lei

Diferenţă nefavorabilă 800.000 – 808.000 = 8.000 lei. Să se remarce că aici, creşterea cursului monedei vândute dar nelivrate este o influenţă nefavorabilă, întrucât la termen noi o vindem la cursul convenit anticipat, indiferent de evoluţia cursului la vedere:

9363 Conturi de ajustare devize	=	9362/USD Contravaloarea poziţiei de schimb	8.000 LEI	8.000 LEI

5. Concomitent, tot la închiderea din 31 ianuarie, diferenţele de curs, pentru ambele devize se preiau şi în conturile de bilanţ, respectând acelaşi principiu al delimitării în timp:

3723 Conturi de ajustare devize	=	3722/DEM Contravaloarea poziţiei de schimb	22.350 LEI	22.350 LEI

Scanned with OKEN Scanner

3722/USD Contravaloarea poziţiei de schimb	=	3723 Conturi de ajustare devize	8.000 LEI	8.000 LEI

6. Am ajuns „la termen", 14 februarie, şi în mod logic acum se întâmplă următoarele:

a) Se închid conturile extrabilanţiere, care, în acest moment arată astfel:

9361/USD	
	1) 100
Sold	100

9361/DEM	
	1) 150
Sold	150

9362/LEI
Contravaloarea poziţiei de schimb:

1) 802.650	1) 800.000
3) 22.350	8.000
825.000	808.000
17.000	Sold debitor

9335/DEM	
1) 150	
150	Sold

9336/USD	
	1) 100
Sold	100

9341
Report/Deport de primit

	1) 2650
Sold	2650

9363
Conturi de ajustare devize

4) 8.000	3) 22.350
Sold	14.350

Aceasta înseamnă:

9361/DEM Poziţie de schimb	=	9335/DEM Devize de primit contra devize de livrat	150 DEM	150 DEM
9336/USD Devize de livrat contra devize de primit	=	9361/USD Poziţie de schimb	100 USD	100 USD

Scanned with OKEN Scanner

%	=	9362		825.000 LEI
9362 – Contravaloarea poziţiei de schimb (din USD)		Contravaloarea poziţiei de schimb (din DEM)	808.000 LEI	
9341 – Report/deport de primit			2.650 LEI	
9363 – Conturi de ajustare devize			14.350 LEI	

b) Închiderea conturilor de ajustare din bilanţ

3722/DEM	=	3723	22.350 LEI	22.350 LEI
Contravaloarea poziţiei de schimb		Conturi de ajustare devize		
3723	=	3722/USD	8.000 LEI	8.000 LEI
Conturi de ajustare devize		Contravaloarea poziţiei de schimb		

c) Înregistrarea livrării efective a devizelor:

– cumpărarea DEM

121/DEM	=	3721	150 DEM	150 DEM
Conturi de corespondent la bănci		Poziţia de schimb		

– vânzarea USD

3721	=	121/USD	100 USD	100 USD
Poziţie de schimb		Conturi de corespondent la bănci		

– ajustarea poziţiei de schimb în lei

3722/DEM	=	%	802.650 LEI	
		3722/USD – Contravaloarea poziţiei de schimb		800.000 LEI
Contravaloarea poziţiei de schimb		378 – Venituri de primit		2.650 LEI

d) Actualizarea poziţiei de schimb a devizelor, cumpărate la cursul la termen, în funcţie de cursul la vedere (oficial) al zilei când a avut loc livrarea:

- Cursul contabil al USD livraţi: 802.650 lei
- Cursul la vedere al DEM cumpăraţi: 150 DEM × 5.685 lei 852.650 lei
- Diferenţă de curs 50.000 lei

3722/DEM	=	3723	50.000 LEI	50.000 LEI
Contravaloarea poziţiei de schimb		Conturi de ajustare devize		

În cazul operaţiilor de schimb la termen se practică şi procedura de actualizare în conturile extrabilanţiere a devizelor la cursul la vedere în ziua scadenţei şi apoi închiderea lor, după care se începe preluarea livrării devizelor pe conturile de bilanţ. În ceea ce ne priveşte, ca fond, suntem adepţii tezei de a „nu mai complica lucrurile simple", mai ales când, prin simplificare, se ajunge la acelaşi rezultat.

Ramura Nr. 3
OPERAŢIUNILE „SWAP"

Swap-ul face parte din categoria operaţiunilor de arbitraj „legate", în sensul vânzării unei devize **„la vedere"** cu răscumpărarea sa „la termen" sau angajarea **„la termen"** cu livrarea/răscumpărarea „la vedere", jocul cursurilor fiind combinate cu dobânzile convenite între operatori. Deşi fac parte din aceeaşi categorie, cele două categorii: swap-ul financiar şi swap-ul de trezorerie au caracteristici proprii semnificative, ce se pot deduce prin studiul lor practic.

CAZUL Nr. 9 — SWAP-UL DE TREZORERIE

- Cumpărări devize/lei
- Vânzare devize /lei

Datele problemei:

- Pe 27 Sept. se contractează o operaţiune „swap" cu Banca Naţională: se cumpără USD contra lei cu revânzarea la un anume termen.
- Suma implicată: 1000 USD.

Scanned with OKEN Scanner

- Termene de livrare: 2 zile (29 septembrie).
- Scadenţa: 4 octombrie.
- Fiind un „swap" speculativ, ramura „la vedere" este reevaluată la cursul la vedere, în timp ce ramura „la termen" este reevaluată la termenul rămas de scurs.
- Situaţia cursurilor:

• Cursul de cumpărare la vedere (27 sept.): 7803 lei/USD.
• Cursul de vânzare la termen (27 sept.): 7841 lei/USD.
• Cursul la vedere pe 30 sept.: 7810 lei/USD.
• Cursul la termen rămas de scurs: 7830 lei/USD.

1. Pe 27 septembrie se angajează **cumpărarea la vedere** a:

1000 USD × 7803 lei curs la vedere = 7803 mii lei

9312 Devize cumpărate şi încă neprimite	=	9361 Poziţia de schimb	1000 USD	1000 USD

...şi concomitent valoarea în lei:

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	9313 Lei vânduţi şi încă nelivraţi	7803 mii LEI	7803 mii LEI

2. Tot atunci se înregistrează şi convenţia de **vânzare la termen** a:

1000 USD × 7841 lei curs la termen = 7841 lei

9361 Poziţie de schimb	=	9332 Devize de livrat contra lei de primit	1000 USD	1000 USD

...şi concomitent valoarea în lei:

9331 Lei de primit contra devize de livrat	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	7841 mii LEI	7841 mii LEI

Scanned with OKEN Scanner

3. Pe 29 septembrie are loc livrarea USD şi primirea în schimb a LEI-lor, ceea ce înseamnă:

a) Anularea operaţiilor blocate până acum în conturile extrabilanţiere.

9361 Poziţie de schimb	=	9312 Devize cumpărate şi încă neprimite	1000 USD	1000 USD

...şi concomitent

9313 Lei vânduţi şi încă nelivraţi	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	7803 mii LEI	7803 mii LEI

b) Livrările reciproce de monezi afectează patrimoniul şi deci se preiau pe conturile de bilanţ:

– Livrarea devizelor:

121/USD Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	1000 USD	1000 USD

– Încasarea în contrapartidă a leilor.

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	11/LEI Cont curent la BNR	7803 mii LEI	7803 mii LEI

4. Închiderea contabilă de la 30 septembrie intervenită în interiorul tranzacţiei la termen presupune:

a) Ajustarea contravalorii poziţiei de schimb la cursul oficial al ultimei zile a lunii.

- Cursul oficial la 30 septembrie: 7810 lei/USD.
- Cursul de cumpărare la vedere 7803 lei/USD
- Diferenţă favorabilă: 1000 USD × 7 lei = 7 mii lei

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	7 mii LEI	7 mii LEI

Scanned with OKEN Scanner

b) Înregistrarea diferenţelor favorabile de curs rezultată din reevaluarea angajamentelor în devize evidenţiate **în afara bilanţului,** privind operaţiunile de schimb la vedere şi la termen între data încheierii contractului şi data realizării tranzacţiei, adică:

- Cursul de vânzare la termen pe 27 sept. (cont 9362): 7841 lei/USD
- Cursul la termenul rămas de scurs: 7830 lei/USD
- Diferenţă favorabilă: 1000 USD × 11 = 11 mii lei

– În conturile extrabilanţiere:

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	9363 Conturi de ajustare devize	11 mii lei	11 mii lei

– În conturile de bilanţ:

3723 Conturi de ajustare devize	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	11 mii LEI	11 mii LEI

...concomitent, diferenţa favorabilă afectând veniturile de această natură:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	11 mii LEI	11 mii LEI

Dacă privim soldurile unor conturi care ne interesează implicit, după închiderea din 30 septembrie, constatăm următoarele:

9332
Devize de livrat contra lei de primit

	1000 USD
SOLD	1000 USD

9361
Poziţie de schimb

1000 USD	
1000 USD	SOLD

9362
Contravaloarea poziţiei de schimb

7803 mii LEI	7841 mii LEI
11 mii LEI	7803 mii LEI
7814 mii LEI	15644 mii LEI
SOLD	7830 mii LEI

Scanned with OKEN Scanner

Deci, cei 1000 USD cumpăraţi pe 27 septembrie contra 7803 mii lei, valorează, la scadenţa când urmează a fi revânduţi, 7830 mii lei, conform contractului încheiat.

121 Conturi de corespondent la bănci	
1000 USD	
1000 USD	SOLD

3721 Poziţie de schimb	
	1000 USD
SOLD	1000 USD

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	
7803 mii LEI 7 mii LEI 11mii LEI	11 mii LEI
7821 mii LEI	11 mii LEI
7810 mii LEI	SOLD

7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	
	7 mii LEI
	11 mii LEI
SOLD	18 mii LEI

3723 Conturi de ajustare în devize	
11 mii LEI	
11 mii LEI	SOLD

În conturile patrimoniale **de bilanţ** se constată că cei 1000 USD cumpăraţi au acum o valoare în lei de 7810 mii, urmare creşterii cursului oficial, generând astfel venituri efective din diferenţa de curs de 7 mii lei. Dar la „venituri" s-a mai contabilizat şi „ajustarea" de 11 mii LEI, provenită din diferenţa dintre cursul oficial de vânzare la termen (27 septembrie) şi cursul „spot" negociat pentru revânzarea devizelor.

5. Am ajuns la 4 octombrie când are loc vânzarea la termen a USD:

- Curs „spot" de revânzare USD (4 octombrie):
  1000 USD × 7830 = 7830 mii LEI
- Curs la termen (27 septembrie):
  1000 USD × 7841 = 7841 mii LEI

DIFERENŢA 11 mii LEI

Contabil, vor trebui deci rezolvate următoarele:

a) Livrarea USD evaluaţi la cursul de vânzare la termen şi încasarea contravalorii în LEI:

- În conturile extrabilanţiere:

9332 Devize de livrat contra lei de primit	=	9361 Poziţie de schimb	1000 USD	1000 USD

... şi expresia în lei:

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	9331 Lei de primit contra devize de livrat	7841 mii LEI	7841 mii LEI

- În conturile de bilanţ:

3721 Poziţie de schimb	=	121/USD Cont de corespondent la bănci	1000 USD	1000 USD

... şi expresia în lei:

111/LEI Cont curent la BNR	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	7841 mii LEI	7841 mii LEI

b) Ajustarea preţului devizelor pentru a se ajunge la cursul convenit pentru efectuarea tranzacţiei:

- În conturile extrabilanţiere:

9363 Conturi de ajustare devize	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	11 mii LEI	11 mii LEI

- În conturile de bilanţ:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	3723 Conturi de ajustare devize	11 mii LEI	11 mii LEI

Scanned with OKEN Scanner

6. La sfârşitul lunii octombrie, cu ocazia închiderii contabile, are loc ajustarea poziţiei de schimb, pentru operaţia derulată, pe baza contului 3722 „Contravaloarea poziţiei de schimb".

3722

7803 mii LEI	11 mii LEI
7 mii LEI	7832 mii LEI
11 mii LEI	
11 mii LEI	
7841 mii LEI	7852 mii LEI
SOLD	20 mii LEI

Acest sold este egal cu:

1000 USD × (7830 – 7810) = 20 mii LEI, adică provine din diferenţa dintre cursul la vedere la sfârşitul lunii când a avut loc cumpărarea USD şi cursul la termen pentru vânzarea USD.

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	20 mii LEI	20 mii LEI

Închiderea derulării operaţiunii ne arată în final următoarea situaţie:

111

7841 mii LEI	7803 mii LEI
38 mii LEI	SOLD

7061

	7 mii LEI
	11 mii LEI
	20 mii LEI
SOLD	38 mii LEI

adică, din cumpărarea la vedere şi apoi vânzarea la termen a 1000 USD, prin specularea diferenţei cursului de schimb a rezultat un venit de 38 mii lei care se regăseşte sub formă de disponibilităţi în contul de corespondent la Banca Naţională.

Scanned with OKEN Scanner

CAZUL Nr. 10 SWAP-UL FINANCIAR ÎN DEVIZE

Datele problemei:

- La 1 martie se angajează vânzarea la vedere de DEM contra USD.
- La 2 martie are loc operaţiunea.
- Termen: 16 martie, prilej cu care se fac operaţiile bancare inverse: se cumpără DEM contra USD.

- Cursul oficial

	01/03	02/03	16.03
USD	7.400	7.400	7.500
DEM	3855	3850	3900

- Cursul la vedere (spot): 1 USD = 1,920 DEM
- Cursul la termen: 1 USD = 1,912 DEM
- Rata anuală a dobânzii: DEM = 5%
  USD = 4%
- Suma tranzacţiei: 1000 USD = 1920 DEM.

1. Deci, pe 1 martie se înregistrează ordinul de **vânzare/cumpărare la vedere** a devizelor:

a) DEM – deviza vândută:

9361 Poziţie de schimb	=	9314 Devize vândute şi încă nelivrate	1920 DEM	1920 DEM

b) USD – deviza cumpărată

9312 Devize cumpărate şi încă neprimite	=	9361 Poziţie de schimb	1000 USD	1000 USD

c) Conversia în LEI:

- deviza cumpărată: 1000 USD × 7400 = 7.400.000 LEI
- deviza vândută: 1920 DE × 3855 = 7.400.000 LEI

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb (LEI din USD)	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb (LEI din DEM)	7.400 mii LEI	7.400 mii LEI

Scanned with OKEN Scanner

2. Înregistrarea ordinului de **cumpărare/vânzare** a devizelor **la termen:**

Se calculează cursul la termen:

- Punctele de swap (R.D.):

$$RD = \frac{\text{Cursul spot} \times \text{Diferenţa de dobândă} \times \text{Timpul}}{100 \times 360} =$$

$$= \frac{1{,}920 \times (5 - 4) \times 16}{100 \times 360} = 8{,}0 \text{ DEM}$$

- Întrucât dobânda la moneda vândută este mai *mare* decât la moneda cumpărată avem un „discount" = 8,0 DEM
- Cursul la termen:
  Cursul spot – RD = 1,920–8 = 1,912 DEM/USD

a) DEM – deviza ce se va cumpăra atunci:

9335 Devize de primit contra devize de livrat	=	9361 Poziţie de schimb	1912 DEM	1912 DEM

b) USD – deviza ce se va vinde în schimb.

9361 Poziţie de schimb	=	9336 Devize de livrat contra devize de primit	1.000 USD	1.000 USD

c) Conversia în LEI (la cursul zilei de 1 martie):
- deviza cumpărată: 1.912 DEM × 3855 = 7.370.760 LEI
- deviza vândută: 1.000 USD × 7400 = 7.400.000 LEI
DIFERENŢĂ de „ajustare" 29.240 LEI

% 9362 – Contravaloarea poziţiei de schimb 9363 – Conturi de ajustare devize	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb	7370,76 mii LEI 29,24 mii LEI	7.400 mii LEI

2. 2 martie: Livrarea devizelor la vedere:

a) Pentru deviza vândută (DEM):

- Anulare extrabilanţieră:

ANULARE EXTRABILANŢIERĂ	9314 Devize vândute şi încă nelivrate	=	9361 Poziţie de schimb	1920 DEM	1920 DEM

- Preluarea operaţiei în bilanţ

PRELUAREA ÎN BILANŢ	3721 Poziţie de schimb	=	121/DEM Conturi de corespondent la bănci	1.920 DEM	1.920 DEM

b) Pentru deviza cumpărată:

9361 Poziţie de schimb	=	9312 Devize cumpărate şi încă neprimite	1.000 USD	1.000 USD
şi				
121/USD Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	1.000 USD	1.000 USD

c) Conversia în LEI:

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb (LEI din DEM)	=	9362 Contravaloarea poziţiei de schimb (LEI din USD)	7.400 mii LEI	7.400 mii LEI
3722 Contravaloarea poziţiei de schimb (x = LEI din DEM)	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb (x = LEI din USD)	7.400 mii LEI	7.400 mii LEI

Scanned with OKEN Scanner

3. Calculul dobânzilor pentru perioadă 2–16 martie:

a) Dobânzi cuvenite pentru DEM vândute:
1.920 DEM × 5% × 15/360 zile = 3,2 DEM

b) Dobânzi datorate pentru USD cumpărate:
1.000 USD × 4% × 15/360 zile = 1,6 USD

LEI =	3,2 DEM × 3,922	=	12.550 LEI
	1,6 USD × 7.500	=	12.000 LEI
	DIFERENŢĂ: **venituri**		550 LEI

a) Pentru dobânzile cuvenite:

378 Venituri de primit	=	3721 Poziţie de schimb	3,2 DEM	3,2 DEM

b) Pentru dobânzile datorate:

3721 Poziţie de schimb	=	377 Cheltuieli de plătit	1,7 USD	1,7 USD

d) Conversia în LEI şi contabilizarea diferenţei de dobânzi:

3722	=	%	12.550 LEI	
Contravaloarea poziţiei de schimb (x = LEI din DEM)		3722 – Contravaloarea poziţiei de schim (x = LEI din USD)		12.000 LEI
		7061 – Venituri din operaţiuni de schimb şi arbitraj		550 LEI

4. Decontarea dobânzilor:

a) Încasarea dobânzilor cuvenite:

121/DEM Conturi de corespondent la bănci	=	378 Venituri de primit	3,2 DEM	3,2 DEM

b) Plata dobânzilor datorate:

377 Cheltuieli de plătit	=	121/DEM Conturi de corespondent la bănci	1,6 USD	1,6 USD

5. 16 martie: Operaţia inversă la termen: Se livrează înapoi USD şi se reprimeşte DEM la cursul la termen:

1.000 USD = 1.912 DEM
1.000 USD × 7.500 = 7.500.000 LEI
1.912 DEM × 3.900 = 7.456/680 LEI
DIFERENŢĂ de ajustarea (nefavorabilă) 43.320 LEI

a) Anularea angajamentelor fixate la 1 martie în conturile extrabilanţiere:

– pentru DEM – deviza de cumpărat:

9361 Poziţie de schimb	=	9335 Devize de primit contra devize de livrat	1.912 DEM	1.912 DEM

– pentru USD – deviza ce se vinde:

9336 Devize de livrat contra devize de primit	=	9361 Poziţie de schimb	1.000 USD	1.000 USD

– pentru contravaloarea în LEI:

9362 Contravaloarea poziţiei de schimb (x = LEI din USD)	=	% 9362 – Contravaloarea poziţiei de schimb (x = LEI din DEM) 9363 – Conturi de ajustare devize	7.400.000 LEI	 7.370.760 LEI 29.240 LEI

b) Contabilizarea livrării efective a devizelor la termen:

– DEM – deviza cumpărată:

121/DEM Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	1.912 DEM	1.912 DEM

Scanned with OKEN Scanner

– USD – deviza vândută:

3721 Poziţie de schimb	=	121/DEM Conturi de corespondent la bănci	1.000 USD	1.000 USD

– pentru contravaloarea în LEI:

%	=	3722x		7.500.000 LEI
3722x – Contravaloarea poziţiei de schimb (x = LEI din DEM)		Contravaloarea poziţiei de schimb (x = LEI din USD)	7.456.680 LEI	
6061 – Pierderi din operaţiile de schimb şi arbitraj			43.320 LEI	

În acest mod cele două operaţii „dus-întors", respectiv cumpărarea unei devize contra altei devize la vedere şi apoi refacerea vechii structuri monetare printr-o vânzare paritară la termen se încheie.

Mai trebuie menţionat faptul că SWAP-ul financiar se cuplează de regulă cu o operaţie de împrumut solicitat în moneda pe care am cumpărat-o în acest scop, sub aspect contabil aceasta rezolvându-se după tipicul creditelor şi împrumuturilor în devize.

7. OPERAŢIUNI ÎN DEVIZE CU CLIENTELA NEBANCARĂ

7.1. REGULI ŞI CONVENŢII FUNDAMENTALE

Operaţiunile în devize cu clientelă nebancară (cea bancară şi financiară se tratează separat) se înscriu, ca implicaţii în tipurile şi mecanismele procedurale analizate până acum, dar când este vorba de **utilizarea devizelor** apar şi alte implicaţii generate de regimul valutar, reglementările distincte şi mai severe ale Băncii Naţionale, inclusiv implicaţiile de reflecţie

contabilă generate de clauze deosebite, dar mai ales de evoluţia cursului de schimb pe relaţia monedă străină/monedă naţională, inclusiv a parităţii dintre diversele devize.

O clasare a principalelor operaţiuni în devize cu clientela nebancară se poate înfăţişa astfel:

- schimbul manual:
- operaţiuni cu cecuri de călătorie;
- schimbul la vedere;
- operaţiuni prin conturile în devize;
- transferurile în devize;
- schimbul la termen;
- angajamentele prin semnătură.

• **Schimbul manual** este operaţiunea prin care o cantitate de monedă este schimbată fizic contra unei alte monede. Sub aspect contabil operaţiunile de schimb manual urmează procedurile de reflecţie specifice devizelor şi presupune utilizarea conturilor 3721 – „Poziţie de schimb" şi 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb".

• **Cecurile de călătorie** sau „traveller's cheque" (TC) sunt cecuri emise pentru o valoare finită, într-o monedă determinată, în majoritatea cazurilor, de către un operator autorizat. Ele sunt comercializate de instituţia emitentă, dar şi de alte unităţi, prin punerea cecurilor în consignaţie.

Cecurile de călătorie sunt apoi vândute unor clienţi care vor să călătorească în altă ţară şi sunt mai sigure decât numerarul, deoarece sunt semnate de posesor în momentul cumpărării şi contrasemnate în momentul plăţii unor servicii. Ele au în general o valabilitate nelimitată ca durată dar nu sunt acceptate de multe hoteluri, cazinouri, baruri ori comercianţi. În schimb pot fi schimbate contra monedă locală de cea mai mare parte a băncilor.

Punerea în **consignaţie** a cecurilor de către societatea emitentă nu generează nici o înregistrare contabilă. Dimpotrivă, urmărirea stocurilor trebuie să fie riguroasă, deoarece sunt valori uşor negociabile în caz de pierdere sau furt. Înregistrările contabile nu intervin decât: în momentul emisiunii cecurilor, la cumpărarea acestora şi la operaţiunile de plată.

Scanned with OKEN Scanner

În legătură cu unele particularităţi contabile, se reţin următoarele:

– blocarea în conturi a cecurilor de călătorie în devize se efectuează cu ajutorul conturilor 109 – „Alte valori" – la **cumpărare** şi 1621 – „Alte sume datorate – la **vânzare.**

– la **plata** în moneda locală, se apelează din nou la conturile 3721 – „Poziţie de schimb" şi 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb" pe devizele respective.

• **Operaţiunile de schimb la vedere** reflectuale în contul clienţilor sunt operaţiuni de cumpărare şi de vânzare a devizelor, aparţinând sau către clienţii băncii, cu decontare, de regulă, în cadrul unui termen maxim de două zile lucrătoare de la data încheierii tranzacţiei, la cursul stabilit între părţi (curs „spot"). Astfel de operaţii se înregistrează în conturile extrabilanţiere – la data încheierii contractului/angajamentului cu ajutorul contului **931 – „Operaţiuni de schimb la vedere".** Periodic, evaluarea angajamentului se înregistrează în afara bilanţului prin utilizarea conturilor de ajustare devize 9362– „Contravaloarea poziţiei de schimb" şi 9363 – „Contravaloarea poziţiei de schimb". Concomitent, aceeaşi diferenţă de curs, se înregistrează **în bilanţ** prin conturile de „venituri" sau „cheltuieli" din „operaţiuni de schimb" – după caz, cu ajutorul conturilor 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb" şi 3723 – „Conturi de ajustare devize".

• **Operaţiunile de schimb la termen** sunt considerate operaţiuni de cumpărare şi de vânzare a devizelor, aparţinând sau către clienţii băncii – în cazul de faţă – cu decontare după mai mult de două zile lucrătoare de la data încheierii tranzacţiei, la cursul de schimb stabilit între părţi (curs „forward"). Ca în toate operaţiile de această manieră, cursul la termen este format din cursul la vedere majorat cu „reportul" sau micşorat cu „deportul" pe deviza respectivă.

Pentru operaţiunile de schimb la termen, diferenţa dintre cursul la vedere şi cursul la termen reprezintă deci:

– „report" – atunci când cursul la termen este mai *mare* decât cursul de vedere, sau,

– „deport" – atunci când cursul la termen este mai *mic* decât cursul la vedere.

Scanned with OKEN Scanner

Operaţiunile de schimb la termen pe seama clientelei, au caracter de „operaţiuni de acoperire" şi se înregistrează în afara bilanţului, la cursul de la data încheierii contractului/angajamentului, cu ajutorul contului **933 – Operaţiuni de schimb la termen".** Concomitent se înregistrează şi valoarea „reportului" de primit sau „deportului" de plătit în conturile **9341 – „Report/deport de primit"** sau **9342 – „Report/deport de plătit"** – după caz.

Periodic se efectuează eşalonarea reportului sau a deportului prin intermediul conturilor delimitative 377 – „Cheltuieli de plătit" sau 378 – „Venituri de primit" în contrapartidă cu conturile de „cheltuieli" şi, respectiv de „venituri" corespunzătoare (60272 – „Report/deport"; 6029 – „Comisioane"; 70272 – „Report/deport"; 7029 – „Comisioane").

• Operaţiunile de **încasări, plăţi, decontări, depozite, credite,** etc. prin conturile în devize ale clienţilor se derulează şi se înregistrează în mod similar cu operaţiunile din conturile în lei ale acestora.

• **Transferurile** în devize sunt operaţiunile, prin care, la cererea clientului ordonator, o sumă în devize este pusă la dispoziţia unui beneficiar, în general, rezident în străinătate. Astfel de operaţiuni se efectuează, de regulă, prin intermediul conturilor de corespondent cu băncile străine.

• **Angajamentele** prin semnătură se referă, în principiu, la „creditele documentare", adică acele operaţiuni prin care, la cererea unui client importator, o bancă (emitentă sau ordonatoare) îşi ia angajamentul, printr-o deschidere de credit documentar, de a se substitui importatorului, pentru plata exportatorului străin prin intermediul băncii acestuia (banca notificatoare), în suma şi în condiţiile convenite.

Creditele documentare pot îmbrăca diverse forme:

a) În funcţie de angajamentele asumate de banca importatorului (emitentă):

– credit documentar *revocabil,* dacă poate fi pus în cauză, în orice moment, înainte de data prezentării documentelor de către banca emitentă, la propria-i iniţiativă sau la iniţiativa clientului importator;

Scanned with OKEN Scanner

– credit documentar *irevocabil,* dacă nu poate fi modificat sau anulat decât cu acordul tuturor părţilor, din momentul în care banca emitentă se angajează în mod irevocabil să plătească documentele prezentate.

b) În funcţie de angajamentele asumate de bancă exportatorului (notificatoare):

– credit documentar *notificat,* dacă banca notificatoare nu garantează clientului (exportator-furnizor) buna desfăşurare a plăţii şi nu face decât să se oblige la un transfer de fonduri provenind de la banca emitentă.

– credit documentar *confirmat* dacă banca notificatoare garantează clientului (exportator-furnizor) buna desfăşurare a plăţii. Această garanţie se acordă numai în cazul creditelor documentare irevocabile, iar riscul băncii notificatoare este limitat la riscul de insolvabilitate al băncii importatorului.

În ceea ce priveşte **reflecţia contabilă** a angajamentelor de natura creditului documentar, principalele proceduri ce trebuiesc respectate au în vedere următoarele:

a) **La banca importatorului** (emitentă):

– se înregistrează depozitul constituit de către client, pentru o parte sau pentru întreaga valoare a angajamentului, în contul **25331 – „Depozite pentru deschiderea de acreditare“,** care se creditează cu suma în cauză, în contrapartidă cu contul ce exprimă provenienţa sa (101, 111, 121, 122, 2511, 341);

– „angajamentul băncii emitente pentru creditul documentar REvocabil *nu* se înregistrează în conturile de angajamente în afara bilanţului, acesta înregistrându-se în conturile de evidenţă în afara bilanţului“ (aşa spune Ordinul B.N.R. nr. 344/1 aug. 1997).

Personal nu prea înţeleg cum este cu conturile astea „în afara bilanţului“ şi „de evidenţă în afara bilanţului" (grupa 99 nefiind acroşată aici) dar contabil este cert: angajarea creditului documentar revocabil nu se înregistrează în nici un fel de conturi, ci constituie doar obiectul unui aranjament contractual. Ce ţi-e şi cu contabilitatea asta!

– angajamentul de finanţare dat în cadrul unui credit documentar IREvocabil se înregistrează, de această dată, în contul extrabilanţier **90312 – „Deschideri de credite documentare“,** în timp ce angajamentul realizat prin acceptarea de efecte de comerţ se înregistrează în contul **9032 – „Acceptări sau angajamente de plată“;**

Scanned with OKEN Scanner

– garanţia primită de la o societate de asigurare – dacă este cazul – se înregistrează în contul extrabilanţier **9142 – „Garanţii primite de la societăţile de asigurare şi capitalizare“;**

– plata **imediată** a documentelor acceptate se operează pe **contul curent** al importatorului, din disponibilităţile acestuia;

– plata **amânată** pentru importator, în cazul în care acesta beneficiază de un credit acordat de banca împrumutătorului (banca sa), se înregistrează în contul **20218 – „Credite acordate importatorilor“;**

– aceeaşi plată amânată pentru importator, în cazul în care acesta beneficiază de un termen de plată din partea exportatorului, însoţit de un angajament de finanţare sub forma unei acceptări de plată din partea băncii emitente, se înregistrează în contul extrabilanţier **9032 – „Acceptări sau angajamente de plată“,** în timp ce plata efectivă se operează pe contul curent al importatorului.

b) La banca exportatorului (confirmatoare):

– angajamentul de garanţie, dat în favoarea clientului şi la ordinul băncii importatorului, se înregistrează în contul extrabilanţier **9111 – „Confirmări de deschideri de credite documentare“;**

– angajamentul de garanţie primit de la banca importatorului şi acceptarea de plată a băncii notificatoare, garantată de banca emitentă, se înregistrează în contul în afara bilanţului **912 – „Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii primite de la alte bănci“;**

– încasarea contravalorii documentelor privind mărfurile livrate se operează pe **contul curent** al exportatorului.

Problematica ANGAJAMENTELOR este destul de laborioasă şi are un puternic impact bancar specific asupra relaţiilor din economia reală, aşa că planul contabil rezervă în zona sa extrabilanţieră o plajă de conturi care să evidenţieze orice aranjament posibil. Aşa vom găsi:

a) Conturi pentru evidenţa angajamentelor *de finanţare:*

• 901 – *„Angajamente în favoarea altor bănci“,* care evidenţiază angajamentele irevocabile date de bancă prin care aceasta se obligă să pună la dispoziţia altor bănci, fondurile pe care aceasta le solicită conform unui acord sau contract scris.

Scanned with OKEN Scanner

• 903 – *„Angajamente în favoarea clientelei"* care înregistrează deschiderile de credite confirmate, de credite documentare (acreditive, etc.) precum şi alte angajamente irevocabile în favoarea clientelei.

Ambele sunt conturi de activ care se debitează cu angajamentele de finanţare acordat de către bancă şi se creditează pe măsura stingerii lor.

• 902 – *„Angajamente primite de la alte bănci"* prin care se urmăresc angajamentele irevocabile primite de la alte bănci ce se obligă să pună la dispoziţia băncii noastre fondurile solicitate, conform acordurilor sau contractelor încheiate în formă letrică;

• 904 – *„Angajamente primite de la clientela financiară şi instituţiile administraţiei publice"* cu referire la aceeaşi natură a angajamentelor ca mai înainte.

Ambele sunt conturi inverse primei perechi, sau, dacă vreţi interfaţa cealaltă a afacerii bancare, fapt pentru care au funcţia conturilor de pasiv; ele se creditează cu angajamentele de finanţare primite de către bancă şi se debitează pe măsura utilizării sau stingerii respectivelor angajamente.

b) Conturi pentru evidenţa angajamentelor de *garanţie:*

• 911 – *„Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii date altor bănci"* care evidenţiază confirmările de credite documentare, acceptări de plată acordate, cauţiuni şi avaluri, andosări şi avaluri privind efectele de comerţ, angajamentele în contul clientelei băncii, etc.

• 913 – *„Garanţii date pentru clientelă"* cu referire la cauţiunile mobiliare, cauţiunile fiscale, orice fel de alte garanţii date în favoare clientelei.

Ele sunt conturi de activ care se debitează cu angajamentele de garanţii date altor bănci şi, respectiv, clientelei şi se creditează pe măsura utilizării sau stingerii acestora.

• 912 – *„Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii primite de la alte bănci"*, în care figurează angajamentele primite pentru contragarantarea creditelor acordate, creditelor consimţite a fi acordate, angajamentelor prin semnătură, etc. toate pe relaţia bancă–bancă.

• 914 – *„Garanţii primite de la clientelă"*, în care se regăseşte întreaga gamă de garanţii primite de bancă, inclusiv bunurile imobiliare ipotecate şi imobilizările corporale sau necorporale, luate în garanţie, cu sau fără ipotecare.

Şi acestea sunt pachetul pe relaţia inversă a primei perechi de angajamente de garanţie, conturi de pasiv deci, care se creditează cu angajamantele de garanţie primite şi se debitează pe măsura utilizării sau stingerii cauţiunilor şi garanţiilor în cauză.

Scanned with OKEN Scanner

Soldul lor creditor reprezintă portofoliul de angajamente de garanţie pentru riscurile asumate de bancă la un moment dat pe relaţiile de credit, acreditive şi alte operaţii specifice în favoarea clientelei.

Revenind la operaţiile în devize cu clientela este necesar să mai reamintim aici că în reflecţia lor contabilă – aşa cum în multe cazuri s-a văzut deja – se implică atât conturile extrabilanţiere din grupa 93 – „Operaţii în devize" cât şi conturile de bilanţ corespunzătoare pentru derularea efectivă a operaţiilor angajate în devize.

7.2. PROCEDURI DE CONTABILITATE APLICATĂ

CAZUL Nr. 11 SCHIMBUL MANUAL

Schimbul manual se referă deci la operaţiunile prin care o monedă este schimbată contra altă monedă. Schimbul este la vedere iar cursul diferit în cadrul aceleiaşi zile în funcţie de genul operaţiunii (á la casa de schimb).

Dat fiind sumele mici angajate, numeroase şi pe două sensuri (cumpărare pentru revânzare) în practică, operaţiunile de schimb manual sunt deseori urmărite în mod extracontabil – atenţie, în cursul zilei – pe un sistem-borderou de gestiune de casă, iar la sfârşitul zilei se face contabilitatea per solduri monede.

Să presupunem deci:

Banca efectuează următoarele operaţiuni de schimb, pe 10 decembrie, în USD:

	CURS LEI/USD			
	Cursul oficial al zilei precedente	Curs de cumpărare	Curs de vânzare	Cursul oficial al zilei curente
a) Alimentare casă 1.000 USD	7.400			
b) Cumpărare particular 100 USD		7.440		
c) Vânzare particular 500 USD			7.700	
d) Cumpărare particular 50USD		7.440		
				7.460

Borderoul de urmărire extracontabilă a operaţiunilor arată astfel:

	USD	CURS	LEI	
Alimentare	1.000	7.400	–7.400.000	
Tranzacţiile zilei	100	7.440	–744.000	Tranzacţiile zilei
	–500	7.700	+3.850.000	
	50	7.440	–372.000	
NET: –350 USD	650		–4.666.000	NET: 2.734.000 LEI

Deci per neto/sold avem:
- am avut: 1.000 USD echiv. 7.400.000 lei (curs 7.400)
- am vândut: 350 USD contra 2.734.000 lei (curs 7.811)
- am rămas cu: 650 USD, 4.666.000 lei (curs 7.178)

Valoarea USD la sfârşitul zilei:

650 USD × 7.460 LEI = 4.849.000 lei

Diferenţa pentru poziţia de schimb: +183.000 lei

În conturi ne întâlnim cu următoarele:

1. Cumpărarea de USD la vedere:

1.000 USD × 7.400 = 7.400.000 lei

121/USD Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	1.000 USD	1.000 USD

... şi concomitent

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	121/LEI Conturi de corespondent la bănci	7.400.000 LEI	7.400.000 LEI

2. Alimentare/transfer de USD la casa de schimb:

101/USD Casa Casa în devize	=	121/USD Conturi de corespondent la bănci	1.000 USD	1.000 USD

Scanned with OKEN Scanner

3. Se contabilizează **suma netă** a tranzacţiilor zilei conform borderoului de urmărire extracontabilă a casei de schimb:

3721 Poziţie de schimb	=	101/USD Casa Casa în devize	350 USD	350 USD

... şi concomitent:

101 Casa Casa în LEI	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	2.734.000 LEI	2.734.000 LEI

4. La sfârşitul zilei se face **ajustarea poziţiei de schimb,** prilej cu care se stabileşte şi câştigul din ecartul cursurilor de vânzare şi de cumpărare:

- Reevaluarea devizelor din contul 3721 – „Poziţie de schimb" la cursul oficial al zilei:
  650 USD × 7.460 = 4.849.000 Lei
- Exprimarea în LEI a devizelor conform soldului contului 3722 „Contravaloarea poziţiei de schimb":
  4.666.000 lei
  Diferenţa: „venituri". 183.000 lei

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	183.000 LEI	183.000 LEI

Aceasta este procedura şi s-a ales varianta cea mai simplă, întrucât în fapt, suma „veniturilor" contabilizată în contul 7061 conţine nu numai câştigul net al operaţiilor de vânzare-cumpărare de monezi ci şi modificarea cursului de schimb al devizelor rămase în sold (în casă), din suma precedentă, dar nu acesta este esenţial acum.

În condiţiile noului regim valutar mai trebuiesc regândite şi alte implicaţii. Astfel dacă anumiţi clienţi vin cu sume semnificative la schimb ele trebuiesc contate individual ca orice

Scanned with OKEN Scanner

schimb la vedere. Pe de altă parte, tot individual se operează şi schimbul valutar al clientelei care daţine „conturi curente" la respectiva bancă sau chiar la alte bănci (şi evident nu se mai foloseşte contul „casa". S-ar clasa astfel cel puţin trei tipuri de operaţiuni: cu sume mărunte – contabilizate per sold; sume semnificative – contabilizate individual; schimburile clientelei – contabilitate individual prin intermediul „contului curent".

CAZUL Nr. 12 — CECUL DE CĂLĂTORIE

A. Cumpărarea de către revânzător a unor cecuri de călătorie de la clienţi

1. Pe 10 dec. se cumpără de la un turist un cec de călătorie contra lei:

100 USD × 7.000 lei curs oficial = 700.000 lei

Comision: 2% = 14.000 lei (se scade din lei plătiţi)

109 Alte valori („Cecuri de călătorie de încasat")	=	3721 Poziţie de schimb	100 USD	100 USD

... şi concomitent (în LEI)

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	% 101 – Casa (Casa în LEI) 7069 – Comisioane	700.000 LEI	 686.000 LEI 14.000 LEI

2. Pe 13 dec. se cumpără de la un turist un cec de călătorie contra lei:

50 USD × 7.080 lei curs oficial = 354.000 lei

Comision 2% = 7.080 lei (se scade)

109 Alte valori („Cecuri de călătorie de încasat")	=	3721 Poziţie de schimb	50 USD	50 USD

... şi concomitent (în LEI)

3722	=	%	354.000 LEI	
Contravaloarea poziţiei de schimb		261 – Case (Casa în LEI)		346.920 LEI
		7069 – Comisioane		7.080 LEI

3. Pe 14 dec. cele 2 cecuri se trimit spre încasare (şi se încasează):

121/USD	=	109	150 USD	150 USD
Conturi de corespondent la bănci		Alte valori („Cecuri de călătorie de încasat")		

B. Vânzarea de un revânzător de cecuri de călătorie către un client

1. Pe 10 dec. se vinde unui turist un cec de călătirie, contra lei:

100 USD × 7.000 lei curs oficial = 700.000 lei
Comision 2% = 14.000 lei (se adaugă la lei încasaţi)

3721	=	1621	100 USD	100 USD
Poziţie de schimb		Alte sume datorate („Cecuri de călătorie de încasat")		

... şi concomitent (în LEI):

101	=	%	714.000 LEI	
Casa (Casa în LEI)		3722 – Contravaloarea poziţiei de schimb		700.000 LEI
		7069 – Comisioane		14.000 LEI

Scanned with OKEN Scanner

2. Pe 13 dec. se vinde unui turist un cec de călătorie, contra lei:

50 USD × 7.080 lei curs oficial = 354.000 lei
Comision 2% = 7.080 lei (se adaugă).

3721 Poziţie de schimb	=	1621 Alte sume datorate („Cecuri de călătorie de încasat")	50 USD	50 USD

... şi concomitent (în LEI):

101 Casa (Casa în LEI)	=	% 3722 – Contravaloarea poziţiei de schimb 7069 – Comisioane	361.080 LEI	354.000 LEI 7.080 LEI

4. Pe 14 dec. se achită emitentului contravaloarea celor 2 cecuri:

1621 Alte sume datorate („Cecuri de călătorie de încasat)	=	121/USD Conturi de corespondent la bănci	150 USD	150 USD

Asta e tot. După cum se vede sunt locuri simple ce se rezolvă în spiritul celui mai bun simţ contabil.

CAZUL Nr. 13 — CREDITUL DOCUMENTAR IREVOCABIL ŞI NOTIFICAT

A. Înregistrări la banca importatorului

1. Deschiderea creditului documentar pe baza unui depozit colateral constituit:

a) În afara bilanţului (la nivelul sumei totale a creditului):

90312 Deschideri de credite documentare	=	999 CONTRAPARTIDA	100.000 USD	100.000 USD

b) În conturile de bilanţ (la nivelul depozitului efectiv):

2511/USD Conturi curente	=	25331 Depozite pentru deschiderea de acreditive	30.000 USD	30.000 USD

2. Prelevarea comisioanelor percepute pentru deschiderea creditului documentar:

a) comision încasat în devize (0,3% asupra tranzacţiei):

2511/USD Conturi curente	=	3721 Poziţie de schimb	300 USD	300 USD

b) Contravaloarea în lei a comisioanelor:

300 USD × 7.000 lei curs oficial = 2.100.000 lei

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	70712 Venituri din angajamente de finanţare în favoarea clientelei	2.100.000 LEI	2.100.000 LEI

3. Primirea documentelor şi plata contravalorii facturilor pentru mărfurile livrate:

a) Restituirea depozitului colateral:

25331 Depozite pentru deschiderea de acreditive	=	2511/USD Conturi curente	30.000 USD	30.000 USD

Scanned with OKEN Scanner

b) Concomitent cu plata contravalorii mărfurilor cumpărate:

2511 Conturi curente (devize)	=	121 – Conturi de corespondent la bănci 122 – Conturi de corespondent ale băncilor	100.000 USD	100.000 USD

c) Cu acest prilej se anulează şi angajarea creditului documentar din evidenţa extrabilanţieră:

999 CONTRAPARTIDA	=	90312 Deschideri de credite documentare	100.000 USD	100.000 USD

B. Înregistrări la banca exportatorului:

1. Primirea notificării pentru deschiderea acreditivului pe baza creditului documentar:

999 CONTRAPARTIDA	=	912 Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii primite de la alte bănci	100.000 USD	100.000 USD

2. Se încasează contravaloarea mărfurilor livrate:

121 – Conturi de corespondent la bănci 122 – Conturi de corespondent ale băncilor	=	2511 Conturi curente (în devize)	100.000 USD	100.000 USD

... şi concomitent în extrabilanţier:

912 Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii primite de la alte bănci	=	999 CONTRAPARTIDA	100.000 USD	100.000 USD

Într-o logică strictă banca exportatorului n-ar mai trebui să înregistreze extrabilanţier garanţia primită, dar punctele de vedere nu sunt încă ferme.

CAZUL Nr. 14 — OPERAŢIUNI PE CONTURILE ÎN DEVIZE ALE CLIENTELEI

Operaţiunile în devize pe conturile clientelei nebancare se realizează cu respectarea procedurilor şi tehnicilor generale privind operaţiile de trezorerie şi mijloacele de plată, valabile indiferent de moneda cu care se lucrează. Particularităţile operaţiilor în devize provin doar din transformarea acestora în lei precum şi din evoluţia raporturilor de schimb, astfel că ele se încadrează în astfel de coordonate contabile:

1. Transferul de devize. În contul clienţilor, respectiv încasările în favoarea acestora în urma decontării operaţiilor lor comerciale.

121/DEVIZA	=	2511/DEVIZA	USD DEM	USD DEM
Conturi de corespondent la bănci sau 111/DEVIZA Cont curent la BNR		Conturi curente	....	....

2. Transfer de devize DIN contul clienţilor, adică plăţi din disponibilităţile acestora în favoarea altor clienţi sau destinaţii:

2511/DEVIZA	=	121/DEVIZA	USD DEM	USD DEM
Conturi curente		Conturi de corespondent la bănci sau: 111/DEVIZA Cont curent la BNR	....	....

3. Comisioane percepute în favoarea băncii (de regulă, dar nu obligatoriu, ele se percep de la clientul care ordonă plata).

2511/DEVIZA	=	3721	USD DEM	USD DEM
Conturi curente		Poziţie de schimb	.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

... şi concomitent conversia în lei la cursul zilei şi acroşarea veniturilor băncii:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7069 Comisioane (venituri din operaţiuni cu clientela)	LEI	LEI

4. Constituirea de depozite în devize la cererea clientelei:

2531 – Depozite la vedere 2532 – Depozite la termen 2533 – Depozite colaterale	=	2511/DEVIZA Conturi curente	USD DEM	USD DEM .....

5. Dobânzile calculate şi datorate (valabile atât pentru depozite dar şi pentru disponibilităţile de cont – diferind doar mărimea procentuală a acestora). Calculele se fac la fiecare închidere contabilă, dar şi la expirarea depozitului.

3721 Poziţie de schimb	=	2537/DEVIZA Datorii ataşate	USD DEM	USD DEM .....

... şi concomitent, conversia în lei la cursul zilei împreună cu afectarea cheltuielilor societăţii bancare.

6024 – Dobânzi la conturile curente 6025 – Dobânzi la conturile de depozit	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	LEI	LEI .....

6. Pentru conturile curente de disponibilităţi în devize ale clientelei există totuşi o soluţie mai elegantă de reflectare a dobânzilor lunare şi anume:

2511/DEVIZA Conturi curente	=	3721 Poziţie de schimb	USD DEM	USD DEM .....

Scanned with OKEN Scanner

... şi concomitent, în lei, la cursul zilei:

6024	=	3722	LEI	LEI
Dobânzi la conturile de depozit		Contravaloarea poziţiei de schimb		

7. Lichidarea depozitelor şi plata dobânzilor aferente:

%	=	2511/DEVIZA		USD
2531, 2532, 2533 DEPOZITE la vedere, la termen, colaterale		Conturi curente	USD	
2537 – Datorii ataşate			USD	

Am exemplificat câteva ipostaze. Evident ele sunt mai numeroase, pe unele le-am mai întâlnit, pe altele nu încă dar punctul lor comun este că, sub aspect contabil, se rezolvă în aceeaşi concepţie unitară prezentată aici.

CAZUL Nr. 15 — CREDITUL DOCUMENTAR IREVOCABIL ŞI CONFIRMAT

Datele de bază ale problemei:

- Pe 9 dec. un client cere deschiderea unui credit documentar irevocabil în favoarea unui furnizor extern în valoare de 100.000 USD.
- Pentru protecţie banca solicită constituirea unui depozit colateral de 20% din valoarea tranzacţiei, adică 20.000 USD.
- Comision prelevat 0,4% din valoarea tranzacţiei, adică 400 USD.
- Cursul oficial 1 USD = 8.000 lei
- Se certe băncii corespondent străine să confirme clientului său (furnizorul extern de mărfuri în favoarea clientului băncii noastre) deschiderea creditului documentar cerut în favoarea sa.
- Plata se face în USD, prin acceptarea unui efect cu scadenţa maximă la 60 zile de către banca confirmatoare.
- Din comisionul total, o parte se varsă în favoarea băncii corespondent (150 USD).

Scanned with OKEN Scanner

• Pe 10 dec. banca noastră primeşte documentele de atestare a ceea ce era prevăzut în contract.

• Pe 25 dec. exportatorul scontează efectul la banca unde este client.

• Total „agio" = 1.000 USD, din care: 986 USD dobânzi şi 14 USD comision.

A. Înregistrări la banca importatorului

1. 9 decembrie:

a) Angajarea deschiderii creditului documentar irevocabil şi confirmat:

90312 Deschideri de credite documentare	=	999 CONTRAPARTIDA	100.000 USD	100.000 USD

b) Constituirea depozitului colateral de protecţie, 20% din angajament = 20.000 USD

2511 Conturi curente	=	25.331 Depozite pentru deschidere de acreditare	20.000 USD	20.000 USD

c) Se prelevă comisionul cuvenit pentru întreaga tranzacţie: 400 USD × 8.000 lei = 3.200.000 lei

2511 Conturi curente	=	3721 Poziţie de schimb	400 USD	400 USD

... şi concomitent pe LEI:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	70712 Venituri din angajamente de finanţare a clientelei	3.200.000 LEI	3.200.000 LEI

Scanned with OKEN Scanner

d) Se varsă partea de comision cuvenită băncii corespondent confirmatoare:

150 USD × 8.000 lei = 1.200.000 lei

3721 Poziţie de schimb	=	121 Conturi de corespondent la bănci	150 USD	150 USD

... şi concomitent în LEI

60721 Cheltuieli cu angajamentele de garanţie primite de la alte bănci	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	1.200.000 LEI	1.200.000 LEI

2. 10 decembrie:

a) Se realizează deschiderea creditului documentar:

999 CONTRAPARTIDĂ	=	90312 Deschideri de credite documentare	100.000 USD	100.000 USD

b) Şi concomitent se confirmă acceptarea la plată:

9032 Acceptări sau angajamente de plată	=	999 CONTRAPARTIDA	100.000 USD	100.000 USD

3. Pe 25 decembrie se scadenţează efectul comercial în contul creditului:

90312 Deschideri de credite documentare	=	999 CONTRAPARTIDA	100.000 USD	100.000 USD

... şi concomitent, sau la o dată ulterioară (dacă clientul băncii doreşte aceasta) se deblochează depozitul colateral de garanţie

25331 Depozite pentru deschideri de acreditive	=	2511 Conturi curente	20.000 USD	20.000 USD

B. Înregistrări la banca exportatorului

1. 9 decembrie

a) Se confirmă deschiderea creditului documentar de către banca importatorului (pe relaţiile interbancare)

9111 Confirmări de deschideri de credite documentare	=	999 CONTRAPARTIDĂ	100.000 USD	100.000 USD

b) ...Şi se constituie garanţia necesară în favoarea exportatorului:

999 CONTRAPARTIDĂ	=	912 Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii date altor bănci	100.000 USD	100.000 USD

a) Se încasează comisionul cuvenit băncii exportatorului: 150 USD × 8.000 = 1.200.000 lei

122 Conturi de corespondent ale băncilor	=	3721 Poziţie de schimb	150 USD	150 USD

... şi concomitent în LEI:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	70721 Venituri din angajamente de garanţie în favoarea altor bănci	1.200.000 LEI	1.200.000 LEI

Scanned with OKEN Scanner

2. Pe 10 decembrie se realizează deschiderea creditului documentar:

999 CONTRAPARTIDĂ	=	9111 Confirmări de deschideri de credite documentare	100.000 USD	100.000 USD

... şi concomitent se angajează acceptarea la plată:

9112 Acceptări de plată	=	999 CONTRAPARTIDA	100.000 USD	100.000 USD

3. Pe 20 decembrie se primesc la scanţare efectele de comerţ pe baza cărora se acordă creditul documentar:

20311 Credite garantate cu creanţe asupra străinătăţii	=	2511 Conturi curente	100.000 USD	100.000 USD

Tot atunci se încasează şi „agio" cuvenit:

1.000 USD × 8.000 = 8.000.000 lei

2511 Conturi curente	=	3721 Poziţie de schimb	1.000 USD	1.000 USD

... şi concomitent în LEI

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	% 70214 – Dobânzi de la creditele pentru export 7029 – Comisioane	8.000.000 LEI	7.888.000 LEI 112.000 LEI

Scanned with OKEN Scanner

4. 25 decembrie: Are loc scontarea şi scadenţa efectelor de comerţ:

a) Scoaterea din evidenţa extrabilanţieră a efectelor scadente şi angajamentelor corespunzătoare:

912 Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii date altor bănci	=	999 CONTRAPARTIDA	100.000 USD	100.000 USD

... şi concomitent

999 CONTRAPARTIDĂ	=	9112 Acceptări de plată	100.000 USD	100.000 USD

b) Scontarea/achitarea efectelor angajate, concomitent cu rambursarea creditului:

122 Conturi de corespondent ale băncilor	=	20311 Credite garantate cu creanţe asupra străinătăţii	100.000 USD	100.000 USD

CAZUL Nr. 16 — DEPOZITE ÎN DEVIZE CLIENTELĂ NEBANCARĂ

Deosebit de cazul băncilor unde avem depozite atât plasate cât şi atrase, în cazul clientelei nebancare nu putem avea decât depozite atrase.

Despre sistemul de clasare a acestor depozite s-a vorbit mai înainte, aşa că acum ne propunem să vedem care sunt implicaţiile atragerii spre depozitare a devizelor:

1. Constituirea depozitului în devize

2511 Conturi curente	=	2531 – Depozite la vedere 2532 – Depozite la termen 2533 – Depozite colaterale	1.000 USD	1.000 USD

Scanned with OKEN Scanner

2. La sfârşitul primei luni din interiorul perioadei de constituire a depozitului, se calculează dobânda datorată (ex.: 20 zile × 1.000 USD × 6%/365 zile = 3,28 USD

a) În devize:

3721 Poziţie de schimb	=	2537 Datorii ataşate	3,28 USD	3,28 USD

b) În lei, luându-se în calcul cursul oficial al ultimei zile a lunii 1 USD = 8.600 lei, adică 3,28 USD × 8.600 = 28.208 LEI

60251 – Dobânzi la depozitele la vedere 60252 – Dobânzi la depozitele la termen 60253 – Dobânzi la depozitele colaterale	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	28.208 LEI	28.208 USD

Constatările mai vechi rămân valabile: conturile de „dobânzi" însemnează în fapt „cheltuieli", aparţinătoare contului de gradul II – 6025 – „Dobânzi la conturile de depozit", care la rândul lui are cap de cont pe 602 – „Cheltùieli cu operaţiunile cu clientela".

3. Acum pot apare şi alte particularităţi procedurale:

a) Dacă avem un depozit cu clauza „capitalizarea dobânzii", după ce am calculat şi contabilizat dobânda la fiecare sfârşit de lună din interiorul duratei depozitului, precum şi pentru segmentul de lună până la scadenţă, atunci acesta se va bloca astfel:

2537 Datorii ataşate	=	2531 2532 2533	DEPOZITE	3.28 5.72 9,00	3.28 5.72 9,00

b) Dacă dobânda calculată lunar se transferă direct în contul curent al clientului am putea avea:

3721 Poziţie de schimb	=	2511 Conturi curente	3,28 USD	3,28 USD

numai că contul 2537 „Datorii ataşate" mai are şi un rol informaţional specific, aşa că mai corect ar fi:

3721 Poziţie de schimb	=	2537 Datorii ataşate	3,28 USD	3,28 USD

... şi concomitent:

2537 Datorii ataşate	=	2511 Conturi curente	3,28 USD	3,28 USD

c) Dacă depozitele sunt constituite pe termene scurte (de până la o lună) se poate renunţa la calculul şi contabilizarea dobânzii la fiecare sfârşit de lună contabilă din interiorul duratei depozitului, în favoarea termenului de scadenţă, mergând pe „legea" compensaţiei reciproce dintre mii şi mii de depozite de această natură – spre a se simplifica lucrurile (deşi această alternativă nu corespunde, cel puţin, convingerilor mele contabile).

4. Lichidarea depozitului:

2531 2532 2533 2537	DEPOZITE Datorii ataşate	=	2511 Conturi curente	1.000 3,28 5,72 USD	1.000 3,28 5,72 USD

Combinaţiile dintre conturi sunt în funcţie de clauza depozitului.

Dacă este vorba de o persoană fizică ce îşi doreşte devizele atunci plata se face la casă:

2511 Conturi curente	=	101 CASA/în devize	..... USD	..... USD

Evident că banca îşi mai contabilizează şi reţine comisioanele cuvenite de operaţie care devin venituri:

Scanned with OKEN Scanner

2511 Conturi curente	=	3721 Poziţie de schimb	..... USD	..... USD

... şi concomitent exprimarea în LEI la cursul oficial al zilei când are loc operaţiunea:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7029 Comisioane (venituri din operaţiunile cu clientelă)	..... LEI	..... LEI

Dacă titularul depozitului doreşte să-l „spargă" înaintea duratei pentru care a fost constituit (scadenţei) atunci dobânda se recalculează în sensul diminuării, conform clauzelor procedurale, acesta contabilizându-se prin „ştornare" pe creanţe ataşate (dacă mai sunt) sau direct pe capital.

8. ALTE OPERAŢIUNI ÎN DEVIZE

Oricât am încerca brăzdarea câmpului operaţiunilor în devize, sub aspectul practicilor şi procedurilor bancare problema este departe de a fi asanată. Din punct de vedere contabil însă majoritatea lor se încadrează în cazurile exemplificative derulate.

Probabil că ar mai fi totuşi necesară şi o mică incursiune în următoarele zone:

1. Operaţiunile cu TITLURI în devize sunt clasate contabil, în funcţie de intenţia de deţinere şi sub rezerva îndeplinirii condiţiilor specifice fiecărei categorii de titluri, după aceleaşi proceduri ca titlurile în lei, analizate pe larg în „câmpul" precedent. Problemele de specific apar doar atunci când este vorba de reevoluarea sau conversia în lei a titlurilor proprii precum şi în cazul încasării sau plăţii de dobânzi în devize.

Spre exemplu:

a) Reevaluarea titlurilor de tranzacţie, în funcţie de valoarea lor de piaţă la momentul angajării în tranzacţionare:

- Pentru creşterea de valoare:

3021 Titluri de tranzacţie	=	3721 Poziţie de schimb	DEVIZA	DEVIZA

Scanned with OKEN Scanner

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7032 Venituri din titlurile de tranzacţie	LEI	LEI

• Pentru scăderea de valoare: operaţiile contabile vor fi inverse, în locul contului 7032 – „Venituri din titlurile de tranzacţie", apărând pe debit contul 6032 – „Pierderi din titlurile de tranzacţie".

b) Cheltuielile de achiziţie şi asimilare în devize aferente acţiunilor cumpărate

3721 Poziţie de schimb	=	121/DEVIZA Conturi de corespondent la bănci	DEVIZA	DEVIZA
60331 Cheltuieli de achiziţie	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	LEI	LEI

c) Constituirea de provizoare în devize pentru deprecierea titlurilor de plasament:

3721 Poziţie de schimb	=	3911 Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament	DEVIZA	DEVIZA
66311 Cheltuieli cu provizioanele pentru deprecierea titlurilor de plasament	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	LEI	LEI

d) Încasarea dividendelor cuvenite pentru titlurile de plasament:

121/DEVIZA Conturi de corespondent la bănci	=	3721 Poziţie de schimb	DEVIZA	DEVIZA

Scanned with OKEN Scanner

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	70333 Dividende şi venituri asimilate	LEI	LEI

e) Dobânzi (cupoane) calculate şi cuvenite pentru titlurile de investiţii:

3047 Creanţe ataşate	=	3721 Poziţie de schimb	DEVIZA	DEVIZA
3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	70341 Dobânzi (venituri din titlurile de investiţii)	LEI	LEI

Pe această schemă se încadrează de fapt toate mişcările de valori în legătură cu titlurile: cheltuieli, venituri, amortizări, dobânzi, dividende, diferenţă de curs, specificul în contabilizare – faţă de tot ceea ce s-a prezentat la capitolul despre titluri – constituindu-l intervenţia conturilor de legătură dintre devize şi lei respectiv: 3721 – „Poziţie de schimb" şi 3722 – „Contravaloarea poziţiei de schimb", a căror funcţionalitate am încercat a demonstra-o prin exemplele anterioare.

2. Constituirea CAPITALULUI SOCIAL subscris şi vărsat în devize respectă regulile generale ale formării capitalului, dar cu particularităţile generate de circulaţia devizelor, adică:

a)Subscrierea în devize:

508/DEVIZE Acţionari sau asociaţi	=	3721 Poziţie de schimb	DEVIZA	DEVIZA

... şi concomitent exprimarea în LEI:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	5011 Capital subscris nevărsat	LEI	LEI

Scanned with OKEN Scanner

b) Vărsarea în devize a capitalului subscris în devize:

101 – Casa în devize 111, 121, 122/DEVIZE	=	508/DEVIZE Acţionari sau asociaţi	DEVIZA	DEVIZA

... şi concomitent:

5011 Capital subscris nevărsat	=	5012 Capital subscris vărsat	LEI	LEI

c) Subscrierea capitalului social în LEI

508/LEI Acţionari sau asociaţi	=	5011 Capital subscris nevărsat	LEI	LEI

d) Vărsarea în devize a capitalului subscris în lei:

101 – Casa în devize 111, 121, 122/DEVIZE	=	3721 Poziţie de schimb	DEVIZE	DEVIZE

... şi exprimarea în Lei a devizelor:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	508/LEI Acţionari sau asociaţi	LEI	LEI

... concomitent cu permutarea în starea capitalului:

5011 Capital subscris nevărsat	=	5012 Capital subscris vărsat	LEI	LEI

Atenţie deci la o problemă mult discutată în unele medii: capitalul social, indiferent cum se subscrie sau varsă, se exprimă

Scanned with OKEN Scanner

în LEI, la cursul la vedere al subscrierii, eventualelor diferenţe de curs dintre subscriere şi data vărsământului efectiv contabilizându-se la contul de capital asociat 519 – „Alte rezerve". Menţionarea subscrierii şi în devize este necesară doar pentru nerezidenţi cu scopul ca aceştia să-şi poată repatria, conform legii, capitalul pe seama dividendelor obţinute. Alte aranjamente între acţionari/asociaţi sunt posibile, dar ele nu au nici un fel de efecte juridice... decât eventual de decont.

3. Periodic, elementele exprimate în divize, de activ şi de pasiv, din bilanţ şi din afara bilanţului, se **evaluează** în funcţie de natura acestora la cursurile de schimb ale pieţei valutare comunicate de Banca Naţională a României. Aceste cursuri se folosesc de asemenea, în orice tranzacţie ce are loc între bancă şi clienţii săi, în cazurile în care nu se specifică utilizarea unui anumit curs de schimb.

În această ordine de idei, reglementările bancare mai prevăd:

– Diferenţele dintre sumele rezultate din evaluarea, periodică, a conturilor „Puziţie de schimb" (operaţională) şi sumele înscrise în conturile corespunzătoare „Contravaloarea poziţiei de schimb" (operaţională), se înregistrează în conturile de venituri sau cheltuieli privind operaţiunile de schimb, după caz.

– Diferenţele rezultate din evaluarea perioadică a conturilor „Poziţie de schimb" (structurală) şi sumele înscrise în conturile corespunzătoare „Contravaloarea poziţiei de schimb" (scructurală), se înregistrează în conturile „Diferenţe de conversie".

– Evaluarea operaţiunilor înregistrate în conturile în afara bilanţului, corespunzător evaluării conturilor „Poziţie de schimb" se face prin utilizarea conturilor „Conturi de ajustare devize" în contrapartida contului „Contravaloarea poziţiei de schimb".

– **La întocmirea raporturilor contabile, conturile „Poziţie de schimb" (după evaluare) şi „Contravaloarea poziţiei de schimb" nu se iau în considerare deoarece nu reprezintă un activ sau un pasiv real, de natură bilanţieră.**

În consecinţă evaluarea periodică a contului, **3721 – „Poziţie de schimb"** este necesară ca urmare a evoluţiei raportului LEU/DEVIZE şi trebuie să se facă ori de câte ori apar operaţii în devize ce afectează patrimoniul net al societăţii bancare şi neapărat la fiecare închidere contabilă lunară.

Scanned with OKEN Scanner

Aici Normele contabile dau o soluţie seacă (şi aşa vorbeam de cursul „sec"): diferenţele de curs calculate pentru toate devizele din contul 3721 – „Poziţie de schimb" se contabilizează astfel:

a) Diferenţele favorabile ca urmare creşterii raportului Leu/devize:

3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	=	7061 Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj	LEI	LEI

b) Diferenţe nefavorabile (scăderea cursului Leu/devise):

6061 Pierderi din operaţiunile de schimb şi arbitraj	=	3722 Contravaloarea poziţiei de schimb	LEI	LEI

Dar procedura este incompletă şi incorectă deoarece o parte din aceste venituri se transformă în profit, se plăteşte impozit pe profit şi se repartizează (şi chiar se plătesc dividende) un profit care nu există, decât eventual un „profit de calcul".

Există anumite reglementări legale ale Guvernului, Ministerului Finanţelor şi Băncii Naţionale a României cu privire la „capitalul social în devize", dar care, datorită nedistingerii clare a noţiunilor de „subscris" şi „vărsat" au dus la o formulare metodologică precum cea de mai înainte (în contradicţie şi cu soluţia de la pct. 2).

Aici există raţionamente, mai presus de toate, şi ele au în vedere principiul protecţiei capitalului împotriva devalorizării astfel că diferenţele de curs valutar, întotdeauna favorabile (cel puţin long times) într-o astfel de etapă inflaţionistă, se soluţionează respectând întocmai următoarea ordine:

– diferenţele de curs valutar aferente disponibilităţilor proprii în devize (recorectate cu diverse angajamente spre a ajunge la „activul net bancar în devize") până la incidenţa

Scanned with OKEN Scanner

capitalului social vărsat în devize se regularizează pe seama unui element de capital social, în speţă „alte rezerve“:

3722	=	519	LEI	LEI
Contravaloarea poziţiei de schimb		Alte rezerve		

– diferenţele de curs valutar aferente disponibilităţilor din „poziţia valutară“, care depăşesc capitalul social vărsat în devize se regularizează prin majorarea veniturilor, aşa cum a fost exemplificat anterior.

În aceeaşi ordine şi în aceleaşi limite se rezolvă şi diferenţele nefavorabile de curs valutar, atunci când ele apar.

Acestea sunt Normele şi argumentele, soluţionarea problemei reevaluării devizelor rămânând în continuare deschisă, ca şi alte probleme deosebite, mai ales la acest început de drum.

Afirmaţia rămâne valabilă, prin extrapolare şi asupra altor zone ale reglementărilor, procedurilor bancare şi implicit a convenţiilor contabile corespunzătoare, astfel că această primă lucrare îşi propune o modestă întindere de mână spre o lume a contabilităţii bancare mai bună, mai dreaptă, mai corectă şi în concordanţă cu exigenţele europene.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VIII

PLANUL DE CONTURI PENTRU SOCIETĂŢILE BANCARE

Clasa 1 – **OPERAŢIUNI DE TREZORERIE ŞI OPERAŢIUNI INTERBANCARE**

Clasa 2 – **OPERAŢIUNI CU CLIENTELA**

Clasa 3 – **OPERAŢIUNI CU TITLURI ŞI OPERAŢIUNI DIVERSE**

Clasa 4 – **VALORI IMOBILIZATE**

Clasa 5 – **CAPITALURI PROPRII, ASIMILATE ŞI PROVIZIOANE**

Clasa 6 – **CHELTUIELI**

Clasa 7 – **VENITURI**

Clasa 8 – **CONTURI DE GESTIUNE**

Clasa 9 – **OPERAŢIUNI ÎN AFARA BILANŢULUI**

Scanned with OKEN Scanner

Clasa 1 — OPERAŢIUNI DE TREZORERIE ŞI OPERAŢIUNI INTERBANCARE

Grupa 10 — CASA ŞI ALTE VALORI

A	101	**Casa**
A	109	**Alte valori**

Grupa 11 — DECONTĂRI CU BANCA NAŢIONALĂ A ROMÂNIEI

A	111	**Cont curent la BANCA NAŢIONALĂ A ROMÂNIEI**
P	112	**Împrumuturi de refinanţare de la B.N.R.**
P	1121	Împrumuturi structurale
P	1122	Împrumuturi de licitaţie
P	1123	Împrumuturi speciale
P	1124	Împrumuturi lombard (overdraft)
B	117	**Creanţe şi datorii ataşate**
A	1171	Creanţe ataşate
P	1172	Datorii ataşate

Grupa 12 — CONTURI DE CORESPONDENT

A	121	**Conturi de corespondent la bănci (NOSTRO)**
P	122	**Conturi de corespondent ale băncilor (LORO)**
B	127	**Creanţe şi datorii ataşate**
A	1271	Creanţe ataşate
A	1272	Datorii ataşate

Grupa 13 — DEPOZITE INTERBANCARE

A	131	**Depozite la bănci**
A	1311	Depozite la vedere la bănci
A	1312	Depozite la termen la bănci
A	1313	Depozite colaterale la bănci
A	1317	Creanţe ataşate
P	132	**Depozite ale băncilor**
P	1321	Depozite la vedere ale băncilor
P	1322	Depozite la termen ale băncilor
P	1323	Depozite colaterale ale băncilor
P	1327	Datorii ataşate

Grupa 14 — CREDITE ŞI ÎMPRUMUTURI INTERBANCARE

A	141	**Credite acordate băncilor**
A	1411	Credite de pe o zi pe alta acordate băncilor
A	1412	Credite la termen acordate băncilor
A	1413	Credite financiare acordate băncilor
A	1417	Creanţe ataşate
P	142	**Împrumuturi primite de la bănci**
P	1421	Împrumuturi de pe o zi pe alţa primite de la bănci
P	1422	Împrumuturi la termen primite de la bănci
P	1423	Împrumuturi financiare primite de la bănci
P	1427	Datorii ataşate

Scanned with OKEN Scanner

Grupa	**15**	**VALORI PRIMITE SAU DATE ÎN PENSIUNE**
A	**151**	**Valori primite în posesiune**
A	1511	Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta
A	1512	Valori primite în pensiune la termen
A	1517	Creanţe ataşate
P	**152**	**Valori date în pensiune**
P	1521	Valori date în pensiune de pe o zi pe alta
P	1522	Valori date în pensiune la termen
P	1527	Datorii ataşate
Grupa	**16**	**VALORI DE RECUPERAT ŞI ALTE SUME DATORATE**
A	**161**	**Valori de recuperat**
A	1611	Valori de recuperat
A	1617	Creanţe ataşate
P	**162**	**Alte sume datorate**
P	1621	Alte sume datorate
P	1627	Datorii ataşate
Grupa	**18**	**CREANŢE RESTANTE ŞI ÎNDOIELNICE**
A	**181**	**Creanţe restante**
A	1811	Creanţe restante
A	1812	Dobânzi restante
A	1817	Creanţe ataşate
A	**182**	**Creanţe îndoielnice**
A	1821	Creanţe îndoielnice
A	1822	Dobânzi îndoielnice
A	1827	Creanţe ataşate
Grupa	**19**	**PROVIZIOANE PENTRU CREANŢE DIN OPERAŢIUNI INTERBANCARE**
P	**191**	**Provizioane pentru creanţe din operaţiuni interbancare**
P	1911	Provizioane specifice de risc de credit
P	1912	Provizioane specifice de risc de dobândă
Clasa	**2**	**OPERAŢIUNI CU CLIENTELA**
Grupa	**20**	**CREDITE ACORDATE CLIENTELEI**
A	**201**	**Creanţe comerciale**
A	2011	Creanţe comerciale
A	20111	Scont şi operaţiuni asimilate
A	20112	Factoring
A	20119	Alte creanţe comerciale
A	2017	Creanţe ataşate
A	**202**	**Credite de trezorerie**
A	2021	Credite de trezorerie
A	20211	Vânzări în rate
A	20212	Credite acordate persoanelor fizice
A	20213	Diferenţe de rambursat legate de utilizarea cărţilor de plată

Scanned with OKEN Scanner

A	20214	Utilizări de deschideri de credite permanente
A	20215	Credit global de exploatare
A	20216	Credite pentru finanţarea stocurilor
A	20217	Credite garantate cu valori financiare
A	20218	Credite acordate importatorilor
A	20219	Alte credite de trezorerie
A	2027	Creanţe ataşate
A	**203**	**Credite pentru export**
A	2031	Credite pentru export
A	20311	Credite garantate cu creanţe asupra străinătăţii
A	20312	Credite furnizori
A	20313	Credite comerciale acordate nerezidenţilor
A	20319	Alte credite pentru export
A	2037	Creanţe ataşate
A	**204**	**Credite pentru echipament**
A	2041	Credite pentru echipament
A	2047	Creanţe ataşate
A	**205**	**Credite pentru bunuri imobiliare**
A	2051	Credite investitori
A	2052	Credite promotori
A	2057	Creanţe ataşate
A	**206**	**Alte credite acordate clientelei**
A	2061	Alte credite acordate clientelei
A	2067	Creanţe ataşate

Grupa	**23**	**CREDITE ŞI ÎMPRUMUTURI PRIVIND CLIENTELA FINANCIARĂ**
A	**231**	**Credite acordate clientelei financiare**
A	2311	Credite de pe o zi pe alta acordate clientelei financiare
A	2312	Credite la termen acordate clientelei financiare
A	2317	Creanţe ataşate
P	**232**	**Împrumuturi primite de la clientela financiară**
P	2321	Împrumuturi de pe o zi pe alta de la clientela financiară
P	2322	Împrumuturi la termen de la clientela financiară
P	2327	Datorii ataşate

Grupa	**24**	**VALORI PRIMITE SAU DATE ÎN PENSIUNE**
A	**241**	**Valori primite în pensiune**
A	2411	Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta
A	2412	Valori primite în pensiune la termen
A	2417	Creanţe ataşate
P	**243**	**Valori date în pensiune**
P	2431	Valori date în pensiune de pe o zi pe alta
P	2432	Valori date în pensiune la termen
P	2437	Datorii ataşate

Grupa	**25**	**CONTURILE CLIENTELEI**
B	**251**	**Conturi curente**
B	2511	Conturi curente
B	2517	Creanţe şi datorii ataşate

Scanned with OKEN Scanner

A	25171	Creanţe ataşate
P	25172	Datorii ataşate
P	**252**	**Conturi de factoring**
P	2521	Conturi de factoring
P	25211	Conturi de factoring disponibile
P	25212	Conturi de factoring indisponibile
P	2527	Datorii ataşate
P	**253**	**Conturi de depozite**
P	2531	Depozite la vedere
P	2532	Depozite la termen
P	2533	Depozite colaterale
P	25331	Depozite pentru deschiderea de acreditive
P	25332	Depozite pentru emiterea de scrisori de garanţie
P	25333	Depozite pentru cecuri certificate
P	25334	Depozite pentru ordine de plată cu scadenţă
P	25335	Depozite pentru garanţii gestionari
P	25336	Alte depozite colaterale
P	2537	Datorii ataşate
P	**254**	**Certificate de depozit, carnete şi librete de economii**
P	2541	Certificate de depozit
P	2542	Carnete şi librete de economii
P	2547	Datorii ataşate

Grupa 26 VALORI DE RECUPERAT ŞI ALTE SUME DATORATE

A	**261**	**Valori de recuperat**
A	2611	Valori de recuperat
A	2617	Creanţe ataşate
P	**262**	**Alte sume datorate**
P	2621	Alte sume datorate
P	2627	Datorii ataşate

Grupa 28 CREANŢE RESTANTE ŞI ÎNDOIELNICE

A	**281**	**Creanţe restante**
A	2811	Creanţe restante
A	2812	Dobânzi restante
A	2817	Creanţe ataşate
A	**282**	**Creanţe îndoielnice**
A	2821	Creanţe îndoielnice
A	2822	Dobânzi îndoielnice
A	2827	Creanţe ataşate

Grupa 29 PROVIZIOANE PENTRU CREANŢE DIN OPERAŢIUNI CU CLIENTELA

P	**291**	**Provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela**
P	2911	Provizioane specifice de risc de credit
P	2912	Provizioane specifice de risc de dobândă

Scanned with OKEN Scanner

Clasa 3 OPERAŢIUNI CU TITLURI ŞI OPERAŢIUNI DIVERSE

Grupa 30 OPERAŢIUNI CU TITLURI

B	**301**	**Titluri primite sau date în pensiune livrată**
A	3011	Titluri primite în pensiune livrată
A	30111	Titluri primite în pensiune livrată
A	30117	Creanţe ataşate
P	3012	Titluri date în pensiune livrată
P	30121	Titluri date în pensiune livrată
P	30127	Datorii ataşate
A	**302**	**Titluri de tranzacţie**
A	3021	Titluri de tranzacţie
A	30211	Efecte publice şi valori asimilate
A	30212	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
A	30213	Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil
A	30214	Acţiuni proprii
A	3025	Titluri date cu împrumut
A	30251	Efecte publice şi valori asimilate
A	30252	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
A	30253	Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil
A	30254	Acţiuni proprii
A	30257	Creanţe ataşate
A	3026	Titluri luate cu împrumut
A	30261	Efecte publice şi valori asimilate
A	30262	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
A	30263	Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil
A	30264	Acţiuni proprii
P	3027	Datorii privind titlurile
P	30271	Datorii privind titlurile luate cu împrumut
P	30272	Alte datorii privind titlurile
P	30277	Datorii ataşate
A	**303**	**Titluri de plasament**
A	3031	Titluri de plasament
A	30311	Efecte publice şi valori asimilate
A	30312	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
A	30313	Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil
A	30314	Acţiuni proprii
A	3035	Titluri date cu împrumut
A	30351	Efecte publice şi valori asimilate
A	30352	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
A	30353	Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil
A	30354	Acţiuni proprii
P	3036	Vărsăminte de efectuat privind titlurile de plasament
A	3037	Creanţe ataşate
A	30371	Efecte publice şi valori asimilate
A	30372	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
A	30373	Acţiuni şi alte titluri cu venit variabil
A	30374	Acţiuni proprii
A	**304**	**Titluri de investiţii**

Scanned with OKEN Scanner

A	3041	Titluri de investiţii
A	30411	Efecte publice şi valori asimilate
A	30412	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
A	3045	Titluri date cu împrumut
A	30451	Efecte publice şi valori asimilate
A	30452	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
B	3046	Diferenţe de conversie
B	30461	Efecte publice şi valori asimilate
B	30462	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix
A	3047	Creanţe ataşate
A	30471	Efecte publice şi valori asimilate
A	30472	Obligaţiuni şi alte titluri cu venit fix

Grupa	**32**	**DATORII CONSTITUITE PRIN TITLURI**
P	**321**	**Titluri de piaţă interbancară**
P	3211	Titluri de piaţă interbancară
P	3217	Datorii ataşate
P	**322**	**Titluri de creanţe negociabile**
P	3221	Titluri de creanţe negociabile
P	3227	Datorii ataşate
P	**325**	**Obligaţiuni**
P	3251	Obligaţiuni
P	3257	Datorii ataşate
P	**326**	**Alte datorii constituite prin titluri**
P	3261	Alte datorii contituite prin titluri
P	3267	Datorii ataşate

Grupa	**33**	**CONTURI DE DECONTARE PRIVIND OPERAŢIUNILE CU TITLURI**
P	**331**	**Conturile societăţilor bancare**
P	**332**	**Conturile organismelor de plasament colectiv de valori mobiliare (OPCVM)***
B	**333**	**Conturile societăţilor de bursă**
P	**334**	**Conturile altor instituţii financiare***
P	**335**	**Conturile clientelei**
B	**336**	**Alte conturi de decontare privind operaţiunile cu titluri**
P	3361	Alte sume de plătit privind operaţiunile cu titluri
A	3362	Alte sume de încasat privind operaţiunile cu titlu
B	**337**	**Creanţe şi datorii ataşate**
A	3371	Creanţe ataşate
P	3372	Datorii ataşate

Grupa	**34**	**DECONTĂRI INTRABANCARE**
B	**341**	**Decontări intrabancare**

Grupa	**35**	**DEBITORI ŞI CREDITORI**
B	**351**	**Personal şi conturi asimilate**
P	3511	Personal – remuneraţii datorate

* Se utilizează potrivit instrucţiunilor emise de Ministerul Finanţelor şi Banca Naţională a României

Scanned with OKEN Scanner

P	3512	Personal – ajutoare materiale datorate
P	3513	Participarea personalului la profit
A	3514	Avansuri acordate personalului
P	3515	Drepturi de personal neridicate
P	3516	Reţineri din remuneraţii datorate terţilor
B	3519	Alte datorii şi creanţe în legătură cu personalul
P	35191	Alte datorii în legătură cu personalul
A	35192	Alte creanţe în legătură cu personalul
B	**352**	**Asigurări sociale, protecţia socială şi conturi asimilate**
P	3521	Asigurări sociale
P	35211	Contribuţia unităţii la asigurările sociale
P	35212	Contribuţia personalului pentru pensia suplimentară
P	3522	Ajutor social
P	35221	Contribuţia unităţii la fondul de şomaj
P	35222	Contribuţia personalului la fondul de şomaj
B	3526	Alte datorii şi creanţe sociale
P	35261	Alte datorii sociale
A	35262	Alte creanţe sociale
B	**353**	**Bugetul statului, fonduri speciale şi conturi asimilate**
P	3531	Impozitul pe profit
B	3532	Taxa pe valarea adăugată
P	35323	TVA de plată
A	35324	TVA de recuperat
A	35326	TVA deductibilă
P	35327	TVA colectată
B	35328	TVA neexigibilă
P	3533	Impozit pe salarii
A	3534	Subvenţii
P	3536	Alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate
P	3538	Fonduri speciale – taxe şi vărsăminte asimilate
B	3539	Alte datorii şi creanţe cu bugetul statului
P	35391	Alte datorii faţă de bugetul statului
A	35392	Alte creanţe privind bugetul statului
P	35393	Datorii faţă de stat (*)
A	35394	Creanţe în legătură cu statul*)
P	**354**	**Dividende de plată**
A	**355**	**Debitori diverşi**
A	3551	Depozite de garanţii vărsate
A	3552	Debitori din avansuri spre decontare
A	3556	Alţi debitori diverşi
A	3557	Creanţe ataşate
P	**356**	**Creditori diverşi**
P	3561	Depozite de garanţii pentru leasing şi locaţie simplă
P	3566	Alţi creditori diverşi
P	3567	Datorii ataşate

Grupa 36 CONTURI DE STOCURI

A 361 Valori din aur, metale şi pietre preţioase

---

* Se utilizează potrivit instrucţiunilor emise de Ministerul Finanţelor şi Banca Naţională a României

Scanned with OKEN Scanner

A	**362**	**Materiale**
A	**363**	**Obiecte de inventar**
P	**364**	**Uzura obiectelor de inventar**
A	**365**	**Stocuri aflate la terţi**
A	**367**	**Alte stocuri şi asimilate**
A	**368**	**Alte bunuri diverse**
Grupa	**37**	**CONTURI DE REGULARIZARE**
A	**371**	**Conturi privind valori la încasare**
	3712	Valori primite la încasare
P	3716	Conturi indisponibile privind valori la încasare
B	**372**	**Conturi de ajustare**
B	3721	Poziţie de schimb
B	3722	Contravaloarea poziţiei de schimb
B	3723	Conturi de ajustare devize
B	3729	Conturi de ajustare privind alte elemente din afara bilanţului
B	**373**	**Conturi de diferenţe**
B	3731	Diferenţe privind devizele
B	3732	Diferenţe privind vânzările de titluri cu posibilitate de răscumpărare
B	3739	Alte conturi de diferenţe
A	**374**	**Cheltuieli de repartizat**
A	3741	Prime de emisiune privind titlurile cu venit fix
A	3742	Prime de rambursare privind titlurile cu venit fix
A	3749	Alte cheltuieli de repartizat
A	**375**	**Cheltuieli înregistrate în avans**
P	**376**	**Venituri înregistrate în avans**
P	**377**	**Cheltuieli de plătit**
A	**378**	**Venituri de primit**
B	**379**	**Alte conturi de regularizare**
Grupa	**38**	**CREANŢE RESTANTE ŞI ÎNDOIELNICE**
A	**381**	**CREANŢE RESTANTE**
A	3811	Creanţe restante
A	3812	Dobânzi restante
A	2817	Creanţe ataşate
A	**382**	**Creanţe îndoielnice**
A	3821	Creanţe îndoielnice
A	3822	Dobânzi îndoielnice
A	3827	Creanţe ataşate
Grupa	**39**	**PROVIZIOANE PRIVIND OPERAŢIUNI CU TITLURI ŞI OPERAŢIUNI DIVERSE**
P	**391**	**Provizioane pentru deprecierea titlurilor**
P	3911	Provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament
P	39111	Provizioane pentru deprecierea efectelor publice şi a altor valori asimilate
P	39112	Provizioane pentru deprecierea obligaţiunilor şi a altor titluri cu venit fix
P	39113	Provizioane pentru deprecierea acţiunilor şi a altor titluri cu venit variabil

Scanned with OKEN Scanner

P	39114	Provizioane pentru deprecierea acţiunilor proprii
P	3912	Provizioane pentru deprecierea titlurilor de investiţii
P	39121	Provizioane pentru deprecierea efectelor publice şi a altor valori asimilate
P	39122	Provizioane pentru deprecierea obligaţiunilor şi a altor titluri cu venit fix
P	**393**	**Provizioane pentru deprecierea stocurilor**
P	**399**	**Provizioane pentru creanţe restante şi îndoielnice**

Clasa 4 — VALORI IMOBILIZATE

Grupa 40 — CREDITE SUBORDONATE

A	**401**	**Credite subordonate la termen**
A	4011	Credite participative
A	4019	Alte credite subordonate la termen
A	**402**	**Credite subordonate pe durată nedeterminată**
A	**407**	**Creanţe ataşate**

Grupa 41 — PĂRŢI ÎN CADRUL SOCIETĂŢILOR COMERCIALE LEGATE, TITLURI DE PARTICIPARE ŞI TITLURI ALE ACTIVITĂŢII DE PORTOFOLIU

A	**411**	**Părţi în societăţile comerciale legate**
A	4111	Părţi în societăţi bancare
A	4112	Părţi în societăţi cu caracter financiar
A	4113	Părţi în alte societăţi cu caracter nefinanciar
A	**412**	**Titluri de participare**
A	4121	Titluri de participare la societăţi bancare
A	4122	Titluri de participare la societăţi cu caracter financiar
A	4123	Titluri de participare la alte societăţi cu caracter nefinanciar
A	**413**	**Titluri ale activităţii de portofoliu**
B	**414**	**Diferenţe de conversie**
A	**415**	**Titluri date cu împrumut**
A	**417**	**Creanţe ataşate**
P	**418**	**Vărsăminte de efectuat pentru părţi în societăţi comerciale legate, pentru titluri de participare şi pentru titluri ale activităţii de portofoliu**

Grupa 42 — DOTĂRI PENTRU UNITĂŢILE PROPRII DIN STRĂINĂTATE

A	**421**	**Dotări pentru unităţile proprii din străinătate**
B	**424**	**Diferenţe de conversie**

Grupa 43 — IMOBILIZĂRI ÎN CURS

A	**431**	**Imobilizări necorporale în curs**
A	**432**	**Imobilizări corporale în curs**

Grupa 44 — IMOBILIZĂRI ALE ACTIVITĂŢII DE EXPLOATARE

A	**441**	**Imobilizări necorporale ale activităţii de exploatare**
A	4411	Fondul comercial
A	4412	Cheltuieli de constituire

Scanned with OKEN Scanner

A	4419	Alte imobilizări necorporale ale activităţii de exploatare
A	**442**	**Imobilizări corporale ale activităţii de exploatare**
A	4421	Terenuri
A	44211	Terenuri
A	44212	Amenajări de terenuri
A	4422	Mijloace fixe
A	44221	Clădiri
A	44222	Construcţii speciale
A	44223	Maşini, utilaje şi instalaţii de lucru
A	44224	Aparate şi instalaţii de măsurare, control şi reglare
A	44225	Mijloace de transport
A	44227	Unelte, dispozitive, instrumente, mobilier şi aparatură birotică
A	44228	Alte active corporale mobile

Grupa 45 IMOBILIZĂRI ÎN AFARA ACTIVITĂŢII DE EXPLOATARE

A	**451**	**Imobilizări necorporale în afara activităţii de exploatere**
A	**452**	**Imobilizări corporale în afara activităţii de exploatere**
A	4521	Terenuri
A	45211	Terenuri
A	45212	Amenajări de terenuri
A	4522	Mijloace fixe
A	45221	Clădiri
A	45222	Construcţii speciale
A	45223	Maşini, utilaje şi instalaţii de lucru
A	45224	Aparate şi instalaţii de măsurare, control şi reglare
A	45225	Mijloace de transport
A	45226	Animale şi plantaţii
A	45227	Unelte, dispozitive, instrumente, mobilier şi aparatură birotică
A	45228	Alte active corporale mobile

Grupa 46 AMORTIZĂRI PRIVIND IMOBILIZĂRILE

P	**461**	**Amortizări privind imobilizările activităţii de exploatare**
P	4611	Amortizarea imobilizărilor necorporale
P	46111	Amortizarea fondului comercial
P	46112	Amortizarea cheltuielilor de constituire
P	46119	Amortizarea altor imobilizări necorporale
P	4612	Amortizarea imobilizărilor corporale
P	46121	Amortizarea amenajărilor de terenuri
P	46122	Amortizarea clădirilor
P	46123	Amortizarea construcţiilor speciale
P	46124	Amortizarea maşinilor, utilajelor şi instalaţiilor de lucru
P	46125	Amortizarea aparatelor şi instalaţiilor de măsurare, control şi reglare
P	46126	Amortizarea mijloacelor de transport
P	46128	Amortizarea uneltelor, dispozitivelor, instrumentelor, mobilierului şi aparaturii birotice
P	46129	Amortizarea altor active corporale mobile
P	**462**	**Amortizări privind imobilizările în afara activităţii de exploatare**

Scanned with OKEN Scanner

P	4621	Amortizarea imobilizărilor necorporale
P	4622	Amortizarea imobilizărilor corporale
P	46221	Amortizarea amenajărilor de terenuri
P	46222	Amortizarea clădirilor
P	46223	Amortizarea construcţiilor speciale
P	46224	Amortizarea maşinilor, utilajelor şi instaţiilor de lucru
P	46225	Amortizarea aparatelor şi instalaţiilor de măsurare, control şi reglare
P	46226	Amortizarea mijloacelor de transport
P	46227	Amortizarea animalelor şi plantaţiilor
P	46228	Amortizarea uneltelor, dispozitivelor, instrumentelor, mobilierului şi aparaturii birotice
P	46229	Amortizarea altor active corporale mobile
Grupa	**47**	**LEASING, LOCAŢIE SIMPLĂ ŞI OPERAŢIUNI ASIMILATE**
A	**471**	**Operaţiuni de leasing şi asimilate**
A	4711	Leasing mobiliar
A	4712	Leasing imobiliar
A	4713	Leasing cu active necorporale
A	4717	Creanţe ataşate
A	**472**	**Operaţiuni de leasing privind imobilizările în curs**
A	4721	Leasing mobiliar
A	4722	Leasing imobiliar
A	4723	Leasing cu active necorporale
A	**473**	**Imobilizări neînchiriate din leasing reziliat**
A	**474**	**Bunuri date în locaţie simplă**
A	4741	Bunuri date în locaţie simplă
A	4747	Creanţe ataşate
P	**476**	**Amortizări**
P	4761	Amortizări privind operaţiuni de leasing
P	4762	Amortizări privind operaţiuni de locaţie simplă
Grupa	**48**	**CREANŢE RESTANTE ŞI ÎNDOIELNICE**
A	**481**	**Creanţe restante**
A	4811	Creanţe restante
A	4812	Dobânzi restante
A	4817	Creanţe ataşate
A	**482**	**Creanţe îndoielnice**
A	4821	Creanţe îndoielnice
A	4822	Dobânzi îndoielnice
A	4827	Creanţe ataşate
Grupa	**49**	**PROVIZIOANE PENTRU VALORI IMOBILIZATE**
P	**491**	**Provizioane pentru deprecierea părţilor deţinute în cadrul societăţilor comerciale legate, a titlurilor de participare şi a titlurilor activităţii de portofoliu**
P	**492**	**Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor**
P	4921	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în curs
P	49211	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor necorporale în curs

Scanned with OKEN Scanner

P	49212	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor corporale în curs
P	4922	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor activităţii de exploatare
P	49221	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor necorporale ale activităţii de exploatare
P	49222	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor corporale ale activităţii de exploatare
P	4923	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în afara activităţii de exploatare
P	49231	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor necorporale în afara activităţii de exploatare
P	49232	Provizioane pentru deprecierea imobilizărilor corporale în afara activităţii de exploatare
P	**493**	**Provizioane pentru operaţiuni de leasing**
P	**494**	**Provizioane pentru operaţiuni de locaţie simplă**
P	**499**	**Provizioane pentru creanţe restante şi îndoielnice**

Clasa 5 — CAPITALURI PROPRII, ASIMILATE ŞI PROVIZIOANE

Grupa 50 — CAPITAL

P	**501**	**Capital social**
P	5011	Capital subscris nevărsat
P	5012	Capital subscris vărsat
P	**502**	**Elemente asimilate capitalului**
B	**503**	**Diferenţe de conversie***
A	**508**	**Acţionari sau asociaţi**

Grupa 51 — PRIME LEGATE DE CAPITAL ŞI REZERVE

P	**511**	**Prime legate de capital**
P	5111	Prime de emisiune sau de aport
P	5112	Prime de fuziune, de sciziune, de conversie
P	5119	Alte prime
P	**512**	**Rezerve legale**
P	5121	Rezerve legale din profitul brut
P	5122	Rezerve legale din profitul net
P	**513**	**Rezerve statutare**
P	**514**	**Rezerva generală pentru riscul de credit**
P	5141	Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul brut
P	5142	Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul net
P	**516**	**Diferenţe din reevaluare*)**
P	**519**	**Alte rezerve**

Grupa 52 — FONDURI

P	**521**	**Fondul de dezvoltare**
P	**528**	**Alte fonduri**
A	**529**	**Repartizări la fondul de dezvoltare**

---

* Se utilizează potrivit instrucţiunilor emise de Ministerul Finanţelor şi Banca Naţională a României

Scanned with OKEN Scanner

Grupa	**53**	**DATORII SUBORDONATE**
P	**531**	**Datorii subordonate la termen**
P	5311	Titluri subordonate la termen
P	5312	Împrumuturi participative
P	5319	Alte împrumuturi subordonate la termen
P	**532**	**Datorii subordonate pe durată nedeterminată**
P	5321	Titluri subordonate pe durată nedeterminată
P	5322	Împrumuturi subordonate pe durată nedeterminată
P	**537**	**Datorii ataşate**
Grupa	**54**	**SUBVENŢII ŞI FONDURI PUBLICE ALOCATE**
P	**541**	**Subvenţii pentru investiţii**
P	5411	Subvenţii pentru investiţii
A	5412	Subvenţii pentru investiţii înregistrate la venituri
P	**542**	**Fonduri publice alocate*)**
Grupa	**55**	**PROVIZIOANE PENTRU RISCURI ŞI CHELTUIELI**
P	**551**	**Provizioane pentru riscuri de executare a angajamentelor prin semnătură**
P	**552**	**Provizioane pentru facilităţi acordate personalului**
P	**553**	**Provizioane pentru riscuri de ţară**
P	**559**	**Alte provizioane**
Grupa	**56**	**PROVIZIOANE REGLEMENTATE**
P	**561**	**Provizioane reglementate**)**
Grupa	**58**	**REZULTATUL REPORTAT**
B	**581**	**Rezultatul reportat**
Grupa	**59**	**REZULTATUL EXERCIŢIULUI**
B	**591**	**Profit sau pierdere**
A	**592**	**Repartizarea profitului**
Clasa	**6**	**CHELTUIELI**
Grupa	**60**	**CHELTUIELI DE EXPLOATARE BANCARĂ**
A	**601**	**Cheltuieli cu operaţiunile de trezorerie şi operaţiunile interbancare**
A	6011	Dobânzi la Banca Naţională a României
A	6012	Dobânzi la conturile de corespondent
A	6013	Dobânzi la depozitele băncilor
A	60131	Dobânzi la depozite la vedere
A	60132	Dobânzi la depozitele la termen
A	60133	Dobânzi la depozitele colaterale
A	6014	Dobânzi la împrumuturile de la bănci
A	60141	Dobânzi la împrumuturile de pe o zi pe alta
A	60142	Dobânzi la împrumuturile la termen

* Se utilizează potrivit dispoziţiilor legale

Scanned with OKEN Scanner

A	60143	Dobânzi la împrumuturile financiare
A	6015	Dobânzi la valorile date în pensiune
A	60151	Dobânzi la valorile date în pensiune de pe o zi pe alta
A	60152	Dobânzi la valorile date în pensiune la termen
A	6017	Alte cheltuieli cu dobânzile
A	60171	Dobânzi privind titlurile cu posibilitate de răscumpărare
A	60172	Report/deport
A	60179	Cheltuieli diverse cu dobânzile
A	6019	Comisioane
A	**602**	**Cheltuieli cu operaţiunile cu clientelă**
A	6021	Dobânzi la conturile de factoring
A	6022	Dobânzi la împrumuturile primite de la clientela financiară
A	60221	Dobânzi la împrumuturile de pe o zi pe alta
A	60222	Dobânzi la împrumuturile la termen
A	6023	Dobânzi la valorile date în pensiune
A	60231	Dobânzi la valorile date în pensiune de pe o zi pe alta
A	60232	Dobânzi la valorile date în pensiune la termen
A	6024	Dobânzi la conturile curente
A	6025	Dobânzi la conturile de depozite
A	60251	Dobânzi la depozite la vedere
A	60252	Dobânzi la depozitele la termen
A	60253	Dobânzi la depozitele colaterale
A	6026	Dobânzi la certificatele de depozit, carnetele şi libretele de economii
A	6027	Alte cheltuieli cu dobânzile
A	60271	Dobânzi privind titlurile cu posibilitate de răscumpărare
A	60272	Report/deport
A	60279	Cheltuieli diverse cu dobânzile
A	6029	Comisioane
A	**603**	**Cheltuieli pentru operaţiunile cu titluri**
A	6031	Dobânzi la titlurile date în pensiune livrată
A	6032	Pierderi la titlurile de tranzacţie
A	6033	Cheltuieli cu titlurile de plasament
A	60331	Cheltuieli de achiziţie
A	60336	Pierderi din cesiune
A	6034	Cheltuieli cu titlurile de investiţii
A	60341	Cheltuieli de achiziţie
A	60342	Cheltuieli cu amortizarea primelor
A	6036	Cheltuieli privind datorii constituite prin titluri
A	60361	Dobânzi privind titlurile de piaţă interbancară
A	60362	Dobânzi privind titlurile de creanţe negociabile
A	60363	Dobânzi privind obligaţiunile
A	60369	Alte cheltuieli privind datoriile constituite prin titluri
A	6037	Cheltuieli diverse privind operaţiunile cu titluri
A	6039	Comisioane
A	**604**	**Cheltuieli cu operaţiunile de leasing, locaţie simplă şi asimilate**
A	6041	Cheltuieli cu operaţiunile de leasing şi asimilate
A	60411	Cheltuieli cu amortizarea
A	60412	Pierderi din deprecierea imobilizărilor date în leasing şi asimilate

Scanned with OKEN Scanner

A	60413	Pierderi din cesiunea imobilizărilor date în leasing şi asimilate
A	60414	Cheltuieli cu provizioane pentru operaţiunile de leasing şi asimilate
A	60419	Alte cheltuieli cu operaţiunile de leasing şi asimilate
A	6042	Cheltuieli cu operaţiunile de locaţie simplă
A	60421	Cheltuieli cu amortizarea
A	60422	Pierderi din deprecierea imobilizărilor date în locaţie simplă
A	60423	Pierderi din cesiunea imobilizărilor date în locaţie simplă
A	60424	Cheltuieli cu provizioane pentru operaţiunile de locaţie simplă
A	60429	Alte cheltuieli cu operaţiunile de locaţie simplă
A	**605**	**Cheltuieli privind datoriile subordonate şi fondurile publice alocate**
A	6051	Cheltuieli privind datoriile subordonate la termen
A	6052	Cheltuieli privind datoriile subordonate pe durată nedeterminată
A	6053	Cheltuieli privind fondurile publice alocate
A	**606**	**Cheltuieli privind operaţiunile de schimb**
A	6061	Pierderi din operaţiunile de schimb şi arbitraj
A	6069	Comisioane
A	**607**	**Cheltuieli privind operaţiunile în afara bilanţului**
A	6071	Cheltuieli cu angajamente de finanţare
A	60711	Cheltuieli cu angajamente de finanţare primite de la alte bănci
A	60712	Cheltuieli cu angajamente de finanţare primite de la clientelă
A	6072	Cheltuieli cu angajamente de garanţie
A	60721	Cheltuieli cu angajamente de garanţie primite de la alte bănci
A	60722	Cheltuieli cu angajamente de garanţie primite de la clientelă
A	6077	Cheltuieli cu angajamente primite
A	**608**	**Cheltuieli cu prestaţiile de servicii financiare**
A	6081	Cheltuieli cu mijloacele de plată
A	6087	Alte cheltuieli cu prestaţiile de servicii financiare
A	**609**	**Alte cheltuieli de exploatare bancară**
A	6092	Cota-parte privind operaţiunile de exploatare bancară efectuate în comun
A	6093	Venituri retrocedate privind operaţiunile de exploatare bancară efectuate în comun
A	6099	Cheltuieli diverse de exploatare bancară
Grupa	**61**	**CHELTUIELI CU PERSONALUL**
A	**611**	**Cheltuieli cu remuneraţiile personalului**
A	**612**	**Cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială**
A	6121	Cheltuieli privind contribuţia unităţii la asigurările sociale
A	6122	Cheltuieli privind contribuţia unităţii pentru ajutorul de şomaj
A	6127	Alte cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială
A	**617**	**Alte cheltuieli privind personalul**
Grupa	**62**	**IMPOZITE ŞI TAXE**
A	**621**	**Cheltuieli cu impozitul pe salarii*)**
A	**627**	**Cheltuieli cu alte impozite, taxe şi vărsăminte asimilate**

* Se utilizează potrivit dispoziţiilor legale

Scanned with OKEN Scanner

Grupa	**63**	**CHELTUIELI CU MATERIALELE, LUCRĂRILE ŞI SERVICIILE EXECUTATE DE TERŢI**
A	**631**	**Cheltuieli cu materialele**
A	6311	Cheltuieli cu materialele consumabile
A	6312	Cheltuieli privind combustibilii
A	6313	Cheltuieli privind piesele de schimb
A	6317	Cheltuieli privind alte materiale
A	**632**	**Cheltuieli privind obiectele de inventar**
A	**633**	**Cheltuieli privind alte stocuri**
A	**634**	**Cheltuieli cu lucrările şi serviciile executate de terţi**
A	6341	Cheltuieli de întreţinere şi reparaţii
A	6342	Cheltuieli privind energia şi apa
A	6343	Cheltuieli poştale şi taxe de telecomunicaţii
	6344	Cheltuieli cu colaboratorii şi de intermediere
A	6345	Cheltuieli cu deplasări, detaşări, transferuri şi transportul personalului şi bunurilor
A	6346	Cheltuieli cu serviciile furnizate de societăţile grupului
A	6347	Alte cheltuieli cu lucrările şi serviciile executate de terţi
A	63471	Cheltuieli cu primele de asigurare
A	63472	Cheltuieli cu redeventele privind operaţiunile de leasing şi asimilate
A	63473	Cheltuieli cu redeventele privind concesiunile, locaţiile de gestiune şi chiriile
A	63479	Alte cheltuieli
A	**635**	**Cheltuieli de protocol, reclamă şi publicitate**
Grupa	**64**	**CHELTUIELI DIVERSE DE EXPLOATARE**
A	**641**	**Venituri retrocedate privind operaţiunile de exploatare nebancară efectuate în comun**
A	**642**	**Cota-parte privind operaţiunile de exploatare nebancară efectuate în comun**
A	**643**	**Cota-parte din cheltuielile sediului social**
A	**646**	**Pierderi din cesiunea imobilizărilor**
A	6461	Pierderi din cesiunea imobilizărilor necorporale şi corporale
A	6462	Pierderi din cesiunea imobilizărilor financiare
A	**649**	**Alte cheltuieli diverse de exploatare**
Grupa	**65**	**CHELTUIELI CU AMORTIZĂRILE PRIVIND IMOBILIZĂRILE NECORPORALE ŞI CORPORALE**
A	**651**	**Cheltuieli cu amortizările imobilizărilor necorporale**
A	**652**	**Cheltuieli cu amortizările imobilizărilor corporale**
Grupa	**66**	**CHELTUIELI CU PROVIZIOANE ŞI PIERDERI DIN CREANŢE NERECUPERABILE**
A	**661**	**Cheltuieli cu provizioane pentru creanţe din operaţiuni interbancare**
A	6611	Cheltuieli cu provizioane specifice de risc de credit
A	6612	Cheltuieli cu provizioane specifice de risc de dobândă
A	**662**	**Cheltuieli cu provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientelă**

Scanned with OKEN Scanner

A	6621	Cheltuieli cu provizioane specifice de risc de credit
A	6622	Cheltuieli cu provizioane specifice de risc de dobândă
A	**663**	**Cheltuieli cu provizioane privind operaţiuni cu titluri şi operaţiuni diverse**
A	6631	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea titlurilor
A	66311	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament
A	66312	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea titlurilor de investiţii
A	6633	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea stocurilor
A	6637	Cheltuieli cu provizioane pentru creanţe restante şi îndoielnice
A	**664**	**Cheltuieli cu provizioane pentru valori imobilizate**
A	6641	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea părţilor deţinute în societăţi comerciale legate, a titlurilor de participare şi a titlurilor activităţii de portofoliu
A	6642	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea imobilizărilor
A	66421	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în curs
A	66422	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea imobilizărilor activităţii de exploatare
A	66423	Cheltuieli cu provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în afara activităţii de exploatare
A	6647	Cheltuieli cu provizioane pentru creanţe restante şi îndoielnice
A	**665**	**Cheltuieli cu provizioane pentru riscuri şi cheltuieli**
A	6651	Cheltuieli cu provizioane pentru riscuri de executare a angajamentelor prin semnătură
A	6652	Cheltuieli cu provizioane pentru facilităţi acordate personalului
A	6653	Cheltuieli cu provizioane pentru risc de ţară
A	6657	Cheltuieli cu provizioane pentru alte riscuri şi cheltuieli
A	**666**	**Cheltuieli cu provizioane reglementate**
A	**667**	**Pierderi din creanţe nerecuperabile acoperite cu provizioane**
A	**668**	**Pierderi din creanţe nerecuperabile neacoperite cu provizioane**

Grupa 67 CHELTUIELI EXCEPŢIONALE

A	**671**	**Cheltuieli excepţionale privind operaţiunile de gestiune**
A	6711	Despăgubiri, amenzi şi penalităţi
A	6712	Donaţii şi subvenţii acordate
A	6713	Cheltuieli privind sponsorizările
A	6714	Pierderi din debitori diverşi
A	6717	Alte cheltuieli excepţionale privind operaţiunile de gestiune
A	**673**	**Cheltuieli excepţionale privind amortizările şi provizioanele**
A	6731	Cheltuieli excepţionale privind amortizarea imobilizărilor
A	6732	Cheltuieli excepţioanele privind provizioane pentru riscuri şi cheltuieli
A	6733	Cheltuieli excepţionale privind provizioane pentru deprecieri
A	6734	Cheltuieli excepţionale privind provizioane reglementate
A	**677**	**Alte cheltuieli excepţionale**

Scanned with OKEN Scanner

Grupa 69 CHELTUIELI CU IMPOZITUL PE PROFIT

691 Cheltuieli cu impozitul pe profit

Clasa 7 VENITURI

Grupa 70 VENITURI DIN ACTIVITATEA DE EXPLOATARE BANCARĂ

P	**701**	**Venituri din operaţiunile de trezorerie şi operaţiunile interbancare**
P	7011	Dobânzi de la Banca Naţională a României
P	7012	Dobânzi de la conturile de corespondent
P	7013	Dobânzi de la conturile de depozite la bănci
P	70131	Dobânzi de la depozite la vedere
P	70132	Dobânzi de la depozite la termen
P	70133	Dobânzi de la depozite colaterale
P	7014	Dobânzi de la creditele acordate băncilor
P	70141	Dobânzi de la creditele de pe o zi pe alta
P	70142	Dobânzi de la credite la termen
P	70143	Dobânzi de la creditele financiare
P	7015	Dobânzi de la valorile primite în pensiune
P	70151	Dobânzi de la valorile primite în pensiune de pe o zi pe alta
P	70152	Dobânzi de la valorile primite în pensiune la termen
P	7017	Alte venituri din dobânzi
	70171	Dobânzi privind titlurile cu posibilitate de răscumpărare
P	70172	Report/deport
	70179	Venituri diverse din dobânzi
P	7018	Dobânzi din creanţe restante şi îndoielnice
P	7019	Comisioane
P	**702**	**Venituri din operaţiunile cu clientelă**
P	7021	Dobânzi de la creanţe comerciale şi credite acordate clientelei
P	70211	Dobânzi de la operaţiunile de scont, asimilate şi alte creanţe comerciale
P	70212	Dobânzi de la operaţiunile de factoring
P	70213	Dobânzi de la creditele de trezorerie
P	70214	Dobânzi de la creditele pentru export
P	70215	Dobânzi de la creditele pentru echipament
P	70216	Dobânzi de la creditele pentru bunuri imobiliare
P	70217	Dobânzi de la alte credite acordate clientelei
P	7022	Dobânzi de la creditele acordate clientelei financiare
P	70221	Dobânzi de la creditele de pe o zi pe alta
P	70222	Dobânzi de la creditele la termen
P	7023	Dobânzi de la valorile primite în pensiune
P	70231	Dobânzi de la valorile primite în pensiune de pe o zi pe alta
P	70232	Dobânzi de la valorile primite în pensiune la termen
P	7024	Dobânzi de la conturile curente debitoare
P	7027	Alte venituri din dobânzi
P	70271	Dobânzi privind titlurile cu posibilitate de răscumpărare
P	70272	Report/deport
P	70279	Venituri diverse din dobânzi

Scanned with OKEN Scanner

P	7028	Dobânzi din creanţe restante şi îndoielnice
P	7029	Comisioane
P	**703**	**Venituri din operaţiunile cu titluri**
P	7031	Dobânzi de la titlurile primite în pensiune livrată
P	7032	Venituri din titlurile de tranzacţie
P	7033	Venituri din titlurile de plasament
P	70331	Dobânzi
P	70333	Dividende şi venituri asimilate
P	70336	Venituri din cesiune
P	7034	Venituri din titlurile de investiţii
P	70341	Dobânzi
P	70342	Venituri din prime
P	7036	Venituri din datorii constituite prin titluri
P	7037	Venituri diverse din operaţiunile cu titluri
P	7038	Dobânzi din creanţe restante şi îndoielnice
P	7039	Comisioane
P	**704**	**Venituri din operaţiunile de leasing, locaţie simplă şi asimilate**
P	7041	Venituri din operaţiunile de leasing şi asimilate
P	70411	Venituri din chirii
P	70413	Venituri din cesiunea imobilizărilor date în leasing şi asimilate
P	70414	Venituri din provizioane pentru operaţiunile de leasing şi asimilate
P	70419	Alte venituri din operaţiunile de leasing şi asimilate
P	7042	Venituri din operaţiunile de locaţie simplă
P	70421	Venituri din chirii
P	70423	Venituri din cesiunea imobilizărilor date în locaţie simplă
P	70424	Venituri din provizioane pentru operaţiunile de locaţie simplă
P	70429	Alte venituri din operaţiunile de locaţie simplă
P	7048	Venituri din creanţe restante şi îndoielnice
P	**705**	**Venituri din credite subordonate, părţi în cadrul societăţilor comerciale legate, titluri de participare şi titluri ale activităţii de portofoliu**
P	7051	Dobânzi de la creditele subordonate la termen
P	7052	Dobânzi de la creditele subordonate pe durată nedeterminată
P	7053	Dividende şi venituri asimilate
P	7058	Dobânzi din creanţe restante şi îndoielnice
P	**706**	**Venituri din operaţiunile de schimb**
P	7061	Venituri din operaţiunile de schimb şi arbitraj
P	7069	Comisioane
P	**707**	**Venituri din operaţiunile în afara bilanţului**
P	7071	Venituri din angajamente de finanţare
P	70711	Venituri din angajamente de finanţare în favoarea altor bănci
P	70712	Venituri din angajamente de finanţare în favoarea clientelei
P	7072	Venituri din angajamente de garanţie
P	70721	Venituri din angajamente de garanţie în favoarea altor bănci
P	70722	Venituri din angajamente de garanţie în favoarea clientelei
P	7077	Venituri din alte angajamente date
P	**708**	**Venituri din prestaţiile de servicii financiare**
P	7083	Comisioane din activităţile de asistenţă şi de consultanţă

Scanned with OKEN Scanner

P	70831	Comisioane din activităţi de asistenţă şi de consultanţă pentru persoane fizice
P	70832	Comisioane din activităţile de asistenţă şi de consultanţă pentru persoane juridice
P	70839	Alte comisioane
P	7085	Venituri privind mijloacele de plată
P	7078	Alte venituri din prestaţiile de servicii financiare
P	**709**	**Alte venituri din activitatea de exploatare bancară**
P	7092	Cota-parte privind operaţiunile de exploatare bancară efectuate în comun
P	7093	Cheltuieli refacturate privind operaţiunile de exploatare bancară efectuate în comun
P	7094	Transferuri de cheltuieli de exploatare bancară
P	7099	Venituri diverse de exploatare bancară
Grupa	**74**	**VENITURI DIVERSE DIN EXPLOATARE**
P	**741**	**Cheltuieli refacturate**
P	7411	Cheltuieli refacturate societăţilor grupului
P	7412	Cheltuieli refacturate altor societăţi
P	**742**	**Cota-parte privind operaţiunile de exploatare nebancare efectuate în comun**
P	**743**	**Cota-parte din cheltuielile sediului social**
P	**746**	**Venituri din cesiunea imobilizărilor**
P	7461	Venituri din cesiunea imobilizărilor necorporale şi corporale
P	7462	Venituri din cesiunea imobilizărilor financiare
P	**747**	**Venituri accesorii**
P	7471	Venituri privind imobilele legate de exploatare
P	7472	Venituri din activităţi nebancare
P	7479	Alte venituri accesorii
P	**749**	**Alte venituri diverse din exploatare**
P	7491	Transferuri de cheltuieli de exploatare nebancară
P	7492	Cota-parte din subvenţiile de investiţii trecută la venituri
P	7493	Venituri din subvenţii de exploatare
P	7494	Venituri din producţia de imobilizări
P	7495	Venituri privind bunurile mobile şi imobile din executarea creanţelor
P	7499	Alte venituri
Grupa	**76**	**VENITURI DIN PROVIZIOANE ŞI RECUPERĂRI DE CREANŢE AMORTIZATE**
P	**761**	**Venituri din provizioane pentru creanţe din operaţiuni interbancare**
P	7611	Venituri din provizioane specifice de risc de credit
P	7612	Venituri din provizioane specifice de risc de dobândă
P	**762**	**Venituri din provizioane pentru creanţe din operaţiuni cu clientela**
P	7621	Venituri din provizioane specifice de risc de credit
P	7622	Venituri din provizioane specifice de risc de dobândă
P	**763**	**Venituri din provizioane privind operaţiuni cu titluri şi operaţiuni diverse**

Scanned with OKEN Scanner

P	7631	Venituri din provizioane pentru deprecierea titlurilor
P	76311	Venituri din provizioane pentru deprecierea titlurilor de plasament
P	76312	Venituri din provizioane pentru deprecierea titlurilor de investiţii
P	7633	Venituri din provizioane pentru deprecierea stocurilor
P	7637	Venituri din provizioane pentru creanţe restante şi îndoielnice
P	**764**	**Venituri din provizioane pentru valori imobilizate**
P	7641	Venituri din provizioane pentru deprecierea părţilor deţinute în societăţi comerciale legate, a titlurilor de participare şi a titlurilor activităţii de portofoliu
P	7642	Venituri din provizioane pentru deprecierea imobilizărilor
P	76421	Venituri din provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în curs
P	76422	Venituri din provizioane pentru deprecierea imobilizărilor activităţii de exploatare
P	76423	Venituri din provizioane pentru deprecierea imobilizărilor în afara activităţii de exploatare
P	7647	Venituri din provizioane pentru creanţe restante şi îndoielnice
P	**765**	**Venituri din provizioane pentru riscuri şi cheltuieli**
P	7651	Venituri din provizioane pentru riscuri de executare a angajamentelor prin semnătură
P	7652	Venituri din provizioane pentru facilităţi acordate personalului
P	7653	Venituri din provizioane pentru risc de ţară
P	7657	Venituri din provizioane pentru alte riscuri şi cheltuieli
P	**766**	**Venituri din provizioane reglementate**
P	**767**	**Venituri din recuperări de creanţe amortizate**

Grupa	**77**	**VENITURI EXCEPŢIONALE**
P	**771**	**Venituri excepţionale din operaţiunile de gestiune**
P	7711	Venituri din despăgubiri şi penalităţi
P	7717	Alte venituri excepţioanele din operaţiuni de gestiune
P	**773**	**Venituri excepţionale din provizioane**
P	7731	Venituri excepţionale din provizioane pentru riscuri şi cheltuieli
P	7732	Venituri excepţioanele din provizioane pentru deprecieri
P	7734	Venituri excepţionale din provizioane reglementate
P	**777**	**Alte venituri excepţionale**

Grupa	**78**	**VENITURI DIN RELUAREA REZERVEI GENERALE PENTRU RISCUL DE CREDIT**
P	**781**	**Venituri din reluarea rezervei generale pentru riscul de credit**

Clasa	**8**	**CONTURI DE GESTIUNE**

Grupa	**82**	**CONTURI DE CORESPONDENT ŞI DE ÎMPRUMUTURI INTRABANCARE**
B	**821**	**Conturi de corespondent**
A	82182	Cont pentru rezerve obligatorii al sucursalelor la Centrală

Scanned with OKEN Scanner

P	82183	Cont de corespondent al sucursalelor pentru rezerve obligatorii
B	82185	Cont de corespondent la Centrală
B	82186	Cont de corespondent al sucursalelor
A	82187	Rezerva de lichiditate – Sucursale
P	82188	Rezerva de lichiditate – Centrala (*)
A	82190	Cont de corespondent al direcţiilor şi sucursalelor la Centrală
A	82193	Cont de corespondent al filialelor şi agenţiilor la Sucursală
P	**826**	**Împrumuturi intrabancare pe termen scurt**
P	82601	Împrumuturi pe termen scurt primite de la Centrală
P	82602	Împrumuturi pe termen scurt primite de la Sucursală
P	82603	Împrumuturi pe termen scurt primite de la Filiale
P	82607	Împrumuturi pe termen scurt primite de la Centrala din sursa EXIMBANK pentru export
P	82608	Împrumuturi pe termen scurt primite de la Sucursale din sursa EXIMBANK pentru export
P	**827**	**Împrumuturi intrabancare pe termen mediu-lung**
P	82701	Împrumuturi pe termen mediu-lung primite de la Centrală
P	82702	Disponibilităţi în valută ale sucursalelor la Centrală
P	82703	Împrumuturi pe termen mediu-lung primite de la filiale
P	82706	Împrumuturi pe termen mediu-lung primite de la Centrală, surse EXIMBANK pentru investiţii
P	92707	Împrumuturi pe termen mediu-lung primite de la sucursala pentru investiţii
P	82708	Împrumuturi pe termen mediu-lung primite de la Centrala pentru importul de juninci
P	82709	Împrumuturi pe termen mediu-lung primite de la sucursala pentru importul de juninci

Grupa 83 CREDITE INTRABANCARE PE TERMEN SCURT, MEDIU ŞI LUNG

A	**830**	**Credite intrabancare pe termen scurt**
A	83001	Credite intrabancare pe termen scurt acordate sucursalelor
A	83002	Credite intrabancare pe termen scurt acordate sucursalelor (Centralei)
A	83003	Credite intrabancare pe termen scurt acordate filialelor (sucursalei)
A	83007	Credite intrabancare pe termen scurt acordate sucursalelor de Centrala din surse EXIMBANK pentru EXPORT
A	83008	Credite intrabancare pe termen scurt acordate filialelor de sucursale din surse EXIMBANK pentru EXPORT
A	**831**	**Credite intrabancare pe termen mediu-lung**
A	83101	Credite intrabancare pe termen mediu-lung acordate sucursalelor
A	83102	Credite intrabancare pe termen mediu-lung acordate altor sucursale
A	83103	Credite intrabancare pe termen mediu-lung acordate filialelor (sucursalei)
A	83106	Credite intrabancare pe termen mediu-lung acordate sucursalelor de Centrala din surse EXIMBANK pentru investiţii
A	83107	Credite intrabancare pe termen mediu-lung acordate filialelor de sucursală din surse EXIMBANK pentru investiţii

Scanned with OKEN Scanner

A	83108	Credite intrabancare pe termen mediu-lung acordate sucursalelor pentru importul de juninci
A	83109	Credite intrabancare pe termen mediu-lung acordate filialelor pentru importul de juninci

Grupa 84 CONTURI DE DISPONIBILITĂŢI INTRABANCARE

B	**847**	**Conturi de disponibilităţi intrabancare**
P	84701	Disponibilităţi ale direcţiilor Centralei la S.M.B.
P	84702	Disponibilităţi în valută ale sucursalelor la Centrală
B	84703	Disponibilităţi ale filialelor şi agenţiilor la sucursală
P	84704	Disponibilităţi ale sucursalei Chişinău la S.M.B.
P	84705	Disponibilităţi al Oficiului pentru Protecţia Socială – Constanţa.

Grupa 85 CONTURI TRANZITORII ŞI DOBÂNZI INTRABANCARE

B	**850**	**Conturi tranzitorii intrabancare**
B	85030	Cont tranzitoriu privind TVA
P	85089	Cont tranzitoriu pentru preschimbare certificate de economii cu discont
P	**851**	**Dobânzi de plătit**
P	85120	Dobânzi de plată la împrumuturi pe termen scurt (trezorerie) primite de la Centrală
P	85121	Dobânzi de plată la împrumuturi pe termen scurt (trezorerie) primite de la unităţi BANKCOOP S.A.
A	**852**	**Dobânzi de încasat**
A	85220	Dobânzi de încasat pentru credite pe termen scurt (trezorerie) acordate sucursalei
A	85221	Dobânzi de încasat pentru credite pe termen scurt (trezorerie) acordate Centralei

Grupa 87 DECONTĂRI PRIVIND OPERAŢIUNILE PROPRII

B	**870**	**Decontări intrabancare proprii**
B	87032	Decontări cu Centrala privind acţiunile sociale
P	87034	Decontări privind câştiguri de plată la certificatele de depozit
P	87035	Decontări cu Centrala privind amortizarea mijloacelor fixe
P	87036	Decontări cu Centrala privind vânzarea acţiunilor
P	87037	Decontări cu Centrala privind fondul de dezvoltare
P	87038	Alte decontări cu Centrala
P	87039	Decontări privind câştiguri de plată la certificate de economii cu câştiguri turistice
B	87070	Avans Direcţia Economică
B	87071	Avans Direcţia Valutară
B	87072	Avans pentru acţiuni sociale
B	87073	Avans pentru DGRPCP
B	87074	Avans acordat C.P.P.S.
B	87099	Decontări cu Centrala privind vărsăminte din profit neîncasat
A	**872**	**Conturi intrabancare privind diverşi debitori**
A	87209	Decontări privind procurarea de mijloace fixe
A	87230	Debitori din profit neîncasat

Scanned with OKEN Scanner

A	87231	Alţi debitori intrabancari
P	**873**	**Conturi intrabancare privind diverşi creditori**
P	87309	Decontări privind procurarea de mijloace fixe
P	87330	Creditori din profit neîncasat
P	87331	Diverşi creditori

Grupa 89 CONTURI DE CHELTUIELI şi VENITURI INTRABANCARE

A	**890**	**Cheltuieli intrabancare**
A	89009	Dobânzi plătite la conturi de corespondent ale sucursalelor
A	89019	Dobânzi plătite la conturi de disponibilităţi în valută ale sucursalelor
A	89020	Dobânzi plătite la împrumuturi de trezorerie
A	89021	Dobânzi plătite la împrumuturi termen scurt de la unităţi BANKCOOP
A	89031	Dobânzi plătite la împrumuturi
A	89067	Comisioane plătite de Centrala sucursalelor pentru operaţiuni valutare
A	89076	Cheltuieli (dob.) plătite la avansul primit de Dir. val. ptr. cumpărare de valută
P	**898**	**Venituri intrabancare**
P	89809	Dobânzi încasate la conturile de corespondent ale sucursalelor
P	89819	Dobânzi încasate la conturi de corespondent în valută ale sucursalelor
P	89820	Dobânzi încasate la credite de trezorerie
P	89821	Dobânzi încasate la credite pe termen scurt acordate unităţilor Bankcoop
P	89831	Dobânzi încasate la credite pe termen mediu lung acordate unităţilor Bankcoop
P	89867	Comisioane încasate de sucursale de la Cetrnala pentru operaţii valutare
P	89876	Venituri din dobânzi încasate la avansul acordat Dir. Valutară pentru cumpărare valută

Clasa 9 OPERAŢIUNI ÎN AFARA BILANŢULUI

Grupa 90 ANGAJAMANTE DE FINANŢARE

A	**901**	**Angajamente în favoarea altor bănci**
P	**902**	**Angajamante primite de la alte bănci**
A	**903**	**Angajamante în favoarea clientelei**
A	9031	Deschideri de credite confirmate
A	90311	Garanţii imobiliare
A	90312	Deschideri de credite documentare
A	90319	Alte deschideri de credite confirmate
A	9032	Acceptări sau angajamente de plată
A	9039	Alte angajamente în favoarea clientelei
P	**904**	**Angajamente primite de la clientela financiară şi instituţiile administraţiei publice**

Grupa 91 ANGAJAMENTE DE GARANŢIE

A	**911**	**Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii date altor bănci**

Scanned with OKEN Scanner

A	9111	Confirmări de deschideri de credite documentare
A	9112	Acceptări de plată
A	9119	Alte garanţii date altor bănci
P	**912**	**Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii primite de la alte bănci**
A	**913**	**Garanţii date pentru clientelă**
A	9131	Cauţiuni, avaluri şi alte garanţii
A	91311	Cauţiuni imobiliare
A	91312	Cauţiuni administrative şi fiscale
A	91313	Garanţii financiare
A	91314	Garanţii de rambursare a creditelor acordate de alte bănci
A	9139	Alte garanţii date pentru clientelă
P	**914**	**Garanţii primite de la clientelă**
P	9141	Garanţii primite de la instituţiile administraţiei publice şi asimilate
P	9142	Garanţii primite de la societăţi de asigurare şi capitalizare
P	9143	Garanţii primite de la clientela financiară
P	9144	Ipoteci imobiliare
P	9145	Gajuri cu deposedare
P	9146	Gajuri fără deposedare
P	9149	Alte garanţii primite de la clientelă

Grupa	**92**	**ANGAJAMENTE PRIVIND TITLURILE**
A	**921**	**Titluri de primit**
A	9211	Titluri vândute cu posibilitate de răscumpărare
A	9219	Alte titluri de primit
P	**922**	**Titluri de livrat**
P	9221	Titluri cumpărate cu posibilitate de răscumpărare
P	9229	Alte titluri de livrat

Grupa	**93**	**OPERAŢIUNI ÎN DEVIZE**
B	**931**	**Operaţiuni de schimb la vedere**
A	9311	Lei cumpăraţi şi încă neprimiţi
A	9312	Devize cumpărate şi încă neprimite
P	9313	Lei vânduţi şi încă nelivraţi
P	9314	Devize vândute şi încă nelivrate
B	**932**	**Operaţiuni privind devizele date şi luate cu împrumut**
A	9321	Devize date cu împrumut şi încă nelivrate
P	9322	Devize luate cu împrumut şi încă neprimite
B	**933**	**Operaţiuni de schimb la termen**
B	9331	Lei de primit contra devize de livrat
B	9332	Devize de livrat contra lei de primit
B	9333	Devize de primit contra lei de livrat
B	9334	Lei de livrat contra devize de primit
B	9335	Devize de primit contra devize de livrat
B	9336	Devize de livrat contra devize de primit
B	**934**	**Report/deport calculat anticipat**
P	9341	Report/deport de primit
A	9342	Report/deport de plătit
B	**935**	**Dobânzi neajunse la scadenţă în devize acoperite la termen**
A	9351	Dobânzi în devize acoperite la termen, de încasat

Scanned with OKEN Scanner

P	9352	Contravaloarea în lei a dobânzilor în devize acoperite la termen, de încasat
A	9353	Dobânzi în devize acoperite la termen, de plătit
A	9354	Contravaloarea în lei a dobânzilor în devize acoperite la termen, de plătit
B	**936**	**Conturi de ajustare devize în afara bilanţului**
B	9361	Poziţie de schimb
B	9362	Contravaloarea poziţiei de schimb
B	9363	Conturi de ajustare devize

Grupa	**95**	**ANGAJAMENTE DIVERSE**
P	**951**	**Redevenţe, locaţii de gestiune, chirii şi alte datorii asimilate**
A	**952**	**Titluri primite în garanţie**
A	**953**	**Titluri date în garanţie**
B	**959**	**Alte angajamente diverse**
A	9591	Alte angajamente date
P	9592	Alte angajamente primite

Grupa	**98**	**ANGAJAMENTE ÎNDOIELNICE**
A	**981**	**Angajamente îndoielnice**

Grupa	**99**	**CONTURI DE EVIDENŢĂ**
P	**991**	**Mijloace fixe luate cu chirie**
P	**992**	**Valori primite în păstrare sau custodie**
A	**993**	**Creanţe scoase din activ, urmărite în continuare**
A	**994**	**Debitori din penalităţi pretinse**
P	**995**	**Amortizarea aferentă gradului de neutilizare a mijloacelor fixe**
B	**998**	**Alte conturi de evidenţă**
P	9981	Alte valori primite
A	9982	Alte valori date
B	**999**	**Contrapartida**

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

SUMAR

CAPITOLUL I

ZONA „O“

CODIFICAREA INFORMATICĂ A CONTURILOR 7

CÂMPUL Nr.1

OPERAŢIUNI INTERBANCARE 17

CAPITOLUL II

TREZORERIA ŞI PIAŢA INTERBANCARĂ 19

1. GESTIUNEA TREZORERIEI BANCARE 22
2. PROCEDURA REFINANŢĂRII SOCIETĂŢILOR BANCARE 23
3. CONTABILITATEA ÎMPRUMUTURILOR DE REFINANŢARE 26
   - Împrumutul structural 27
   - Împrumutul de licitaţie 29
   - Împrumutul special 30
   - Împrumutul lombard 30
4. RELAŢIILE FINANCIARE INTERBANCARE 32
   - Depozitele interbancare 32

- Împrumuturile interbancare 35
- Pensiunea 37

5. REZERVA MINIMĂ OBLIGATORIE 40

CAPITOLUL III

MIJLOACE DE PLATĂ 47

1. SUPORŢII 50

- Cecurile 51
- Efectele comerciale 52
- Viramente şi prelevări 53
- Alte instrumente de plată 54

2. CANALELE 55

- Casa de compensare 55
- Ordinatorul de compensare 56
- Sistemul bancar de telecompensare 57
- Alte sisteme 57

3. REFLECŢIA CONTABILĂ A CIRCULAŢIEI MIJLOACELOR DE PLATĂ 58

- Viramentul 59
- Cecul 62
- Efectele de comerţ 66
- Cărţile de plată/credit 67

CÂMPUL Nr.2

OPERAŢIUNI CU CLIENTELA 71

CAPITOLUL IV

DISPONIBILITĂŢI şi DEPOZITE 73

1. REGULI GENERALE 73

2. REGIMUL DEPOZITELOR 76

2.1. Disponibilităţile de cont 77
2.2. Depozitele la vedere 78
2.3. Depozitele la termen 79
2.4. Depozitele colaterale 82
2.5. Certificatele de depozit 83

Scanned with OKEN Scanner

3. DOBÂNZILE PENTRU DEPOZITE 83
4. OPERAŢIUNILE DE FACTORING 90

CAPITOLUL V

CREDITE 97
1. CLASIFICAREA CREDITELOR 100
2. REGULI DE CONTABILIZARE A OPERAŢIILOR DE CREDITARE 101
• Facilităţile de casă 102
• Creditul comercial 103
• Creditul de trezorerie 104
• Creditul pentru export 105
• Creditul pentru echipament 108
• Creditul pentru bunuri imobiliare 109
3. REFLECŢII PRACTICE 110
• Cazul nr. 1: Creditul de trezorerie 111
• Cazul nr. 2: Creditul pentru echipament rambursat prin rate constante 114
• Cazul nr. 3: Creditul pentru echipament rambursat prin rate degresive 116
• Cazul nr. 4: Procedura creditului confirmat 117
4. CREDITE ŞI ÎMPRUMUTURI PRIVIND CLIENTELA FINANCIARĂ 119
5. CREANŢE RESTANTE ŞI CREANŢE ÎNDOIELNICE 122
6. PROTECŢIA CREDITELOR 126
• Rezerva generală pentru riscul de credit şi dobândă 127
• Provisioane specifice de risc 130
7. REGIMUL GARANŢIILOR ŞI ANGAJAMENTELOR 139
8. ALGORITMUL DE CALCUL, EVALUARE ŞI ANALIZĂ A CLIENTELEI ŞI CREDITELOR 149

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VI

CÂMPUL Nr. 3

OPERAŢIUNI CU TITLURI 159
Introducere : Conţinutul operaţiunilor cu titluri ... 161

1. REGULI GENERALE PRIVIND EMISIUNEA ŞI CIRCULAŢIA ACŢIUNILOR ŞI OBLIGAŢIUNILOR 165
- ACŢIUNILE 165
- OBLIGAŢIUNILE 169

2. CONTABILITATEA TITLURILOR DE TRANZACŢIE 176
A. Reguli contabile specifice 177
B. Cadrul contabil 177
C. Contabilitatea tranzacţionării ACŢIUNILOR 178
D. Contabilitatea tranzacţionării OBLIGAŢIUNILOR 179

3. CONTABILITATEA TITLURILOR DE PLASAMENT 182
A. Reguli contabile specifice 182
B. Cadrul contabil 183
C. Contabilitatea ACŢIUNILOR cumpărate 183
D. Contabilitatea OBLIGAŢIUNILOR cumpărate 186

4. CONTABILITATEA TITLURILOR DE INVESTIŢII 189
A. Reguli contabile 189
B. Titluri de investiţii provenind din titlurile de plasament 191
C. Titluri de investiţii cumpărate 192

5. CESIUNEA TEMPORARĂ DE TITLURI 195
5.1. PENSIUNEA 196
I. Pensiunea interbancară 197
II. Pensiunea cu clientela 198
III. Pensiunea cu titluri 200
- Cazul nr. 1 Titluri date în pensiune livrată 205
- Cazul nr. 2 Titluri primite în pensiune livrată şi redate în pensiune livrată 207

Scanned with OKEN Scanner

- Cazul nr. 3 Titluri primite în pensiune livrată şi date cu împrumut 210
- Cazul nr. 4 Vânzarea pe descoperit de titluri primite în pensiune livrată 213

5.2. ÎMPRUMUTURILE DE TITLURI 216

CAPITOLUL VII

CÂMPUL Nr. 4

CONTABILITATEA DEVIZELOR 227

1. REGULI GENERALE 229

2. CURSUL DE SCHIMB 231

3. POZIŢIA DE SCHIMB 233

4. CONVERSIA ÎN LEI A OPERAŢIILOR ÎN DEVIZE 236

5. CREDITE, ÎMPRUMUTURI ŞI DEPOZITE INTERBANCARE 241

Cazul Nr. 1. Credite interbancare acordate la termen 243

Cazul Nr. 2. Depozite în devize pe piaţa interbancară 247

6. OPERAŢIUNI DE ARBITRAJ 250

- Conţinutul şi regulile arbitrajului 250
- Ramura Nr. 1: SCHIMBUL LA VEDERE 254

Cazul Nr. 3. Cumpărarea/vânzarea devizelor la vedere „day to day" (Devize contra lei, lei contra devize) 255

Cazul Nr. 4. Schimb la vedere: Cumpărări devize contra lei 259

Cazul Nr. 5. Schimb la vedere: Vânzări devize contra lei 262

Cazul Nr. 6. Schimb la vedere: Cumpărarea/vânzarea devizelor contra devize 266

Scanned with OKEN Scanner

- Ramura Nr. 2: SCHIMBUL LA TERMEN..... 268

Cazul Nr. 7. Schimbul la termen: Cumpărare/vânzare devize contra devize (operaţiuni speculative)..... 271

Cazul Nr. 8. Schimb la termen: Vânzare/cumpărare devize contra devize (operaţiuni de acoperire)..... 274

- Ramura Nr. 3. OPERAŢIUNI „SWAP“..... 279

Cazul Nr. 9. SWAP-ul de trezorerie..... 279

- Cumpărări devize/lei..... 279
- Vânzări devize/lei..... 279

Cazul Nr. 10: SWAP-ul financiar în devize..... 286

7. OPERAŢIUNI ÎN DEVIZE CU CLIENTELĂ NEBANCARĂ..... 291

7.1. REGULI ŞI CONVENŢII FUNDAMENTALE..... 291

7.2. PROCEDURI DE CONTABILITATE APLICATĂ 298

Cazul Nr. 11. Schimbul manual..... 298

Cazul Nr. 12. Cecul de călătorie..... 301

Cazul Nr. 13. Creditul documentar irevocabil NOTIFICAT..... 303

Cazul Nr. 14. Operaţiuni pe conturile în devize ale clientelei..... 306

Cazul Nr. 15. Creditul documentar irevocabil CONFIRMAT..... 308

Cazul nr. 16: Depozite în devize de la clientela nebancară..... 313

8. ALTE OPERAŢIUNI ÎN DEVIZE..... 316

Tiparul executat la
S.C. ROMCARTEXIM S.A.
Tel. 211.30.16; Fax: 211.27.52

Scanned with OKEN Scanner

Dr. C. M. DRĂGAN

Profesor universitar la Şcoala Naţională de Studii Politice şi Administrative, teoretician de elită şi deopotrivă practician, este membru al diviziei organizatorice a Asociaţiei Internaţionale a Economiştilor, vice-preşedintele Institutului Român de Administraţie Publică, membru al Corpului Experţilor Contabili şi Contabililor Autorizaţi ca şi al altor organisme ştiinţifice şi profesionale de prestigiu.

Cercetător şi profund cunoscător al economiei reale, profesorul „C.M." este primul autor a numeroase lucrări de mare succes care au deschis pârtiile aplicaţiilor contabile moderne în economia românească, între care:

–„Contabilitatea firmelor private", 1990;
–„Contabilitatea societăţilor comerciale", 1991;
–„Noua contabilitate managerială", 1992;
–„Noua contabilitate a agenţilor economici", 1993;
–„Ghid practic de aplicare a noii contabilităţi, 1994;
–„Bazele contabilităţii", 1996.

Lucrarea de faţă, realizată pe baza ultimelor acte normative, ale diverselor publicaţii de specialitate, dar şi a unei documentări şi practici la vârf, atacă o nouă plajă propunându-şi descifrarea şi aprofundarea problematicii fundamentale a noului sistem de contabilitate specific societăţilor bancare, aflat în competiţie cu cerinţele vieţii, cu realizările de prestigiu pe plan internaţional.

Dat fiind că lumea bancherilor este o lume aparte, autorul şi-a propus tot o lucrare aparte, compatibilă profesioniştilor dar şi celor care aspiră la performanţă.

CONTCONSULT
The European Audit

ISBN 973-9142-61-3

Scanned with OKEN Scanner